המקנא לחברו · ליגמר קנוי קנוי מקנא לחברו (במדבר ה) ולקנין גמר מאי לאו קנוי (ג) ומתניתין מפרש כיצד מקנא לה לומר לה אל תסתרי עם פלוני: **מקנא לה ע"פ שנים** · אם בא להתקנא קנאי לריך להביא שני עדים שאמר לה בפניהם אל תסתרי עמו" ואם לא קינא לה בפני שנים אינה נאסרת עליו בסתירה ואינו מקנא: **ומשקה ע"פ עד א' לו ע"פ עצמו** · ואפי' אין עדים שנאסרה אלא עד אחד לא הוה עצמו לומר "לחינם שנאסרת אחר שקינאתי לה" נאסרת בסתירה עד שנאסרה ולקמן יליפין מקרא שנאסרה בסתירה עליו עד שנאסרה בפניו מספק: ר' יהושע אומר מקנא לה בפני שנים · לריך שנים אינה נאסרת עליו בסתירה ואינו מקנא: **ומשקה ע"פ עד א' לו ע"פ עצמו** · ואפי' אין עדים שנאסרה אלא עד אחד לא הוה עצמו לומר "לחינם שנאסרת אחר שקינאתי לה" נאסרת בסתירה עד שנאסרה בפניו ולקמן יליפין מקרא שנאסרה בסתירה עליו עד שנאסרה בפניו מספק: ר' יהושע אומר מקנא לה בפני שנים · לריך שנים שנאמר "ועד אחד לא יקום באיש לכל עון" (במדבר לה) ולא יקום לשון עדות: **ומשקה ע"פ שנים** · כיצד מקנא לה (ו) ואומר לה בפני שנים "אל תדברי עם פלוני" ודברה עמו עדיין היא מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה, נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טומאה: אסורה לביתה "ואסורה לאכול בתרומה, ואם מת יחלוצת ולא מתייבמת: **גמ'** מכדי תנא דקא תנא סוטה: כדרבי מנזיר סליק מאי תנא דקא תנא סוטה דתניא רבי אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין וליתני סוטה והדר ליתני נזיר? אידי דתנא כתובות ותנא המדיר תנא נדרים ואידי דתנא נדרים תנא נזיר דמי לנדרים, וקתני סוטה כדרבי: המקנא דיעבד אין לכתחילה לא, קסבר תנא דידן אסור לקנאות. א"ר שמואל בר רב יצחק: כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה אמר הכי: אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים" אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווגן בקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות, איני והא אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, בית פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני? לא קשיא הא בזוג שני הא בזוג שני: ר"א אומר מקנא לה על פי שנים וכו': עד כאן לא קאמר ר' אליעזר אלא בקינוי וסתירה אבל בטומאה עד אחד מהימן "ותנן נמי "עד אחד אומר אני ראיתי שנטמאת לא תהיה שותה מראורייתא מנלן דמהימן עד אחד דתנו רבנן "עד אחד בהא בשנים" שהכתוב מדבר או אינו אלא אפילו באחד ת"ל "לא יקום עד אחד באיש לכל עון" בכל דבר שבעולם הא כיצד? שנים שבאו להעיד על אחיהם שהוא בן בנו לאביהם ועד אחד שבא להעיד שהוא בנו לאביהם הרי זה נאמן

ח א טוס"ע ס"ס קמח סמ"ק ו:

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים • ואחד המכחיש נבי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז.) בדלישה מן התלמידים ולא יומת על פי עד אחד (דברים יז) דרשינן בפרק לחשון המכות (דף ו:) לעדות מיוחדת לתשוקי

תורה אור

*ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש אניי
יודע שהוא אחד מה ת"ל אחד זה בנה אב
כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד
שיפרוט לך הכתוב אחד ואומר רחמנא תרי
ליתי בה אלא חד °והיא לא נתפשה=אסורה
אלא טעמא דכתיב "לא יקום עד אחד באיש"
הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה=חד הוא,
ואי אפילו חד ליכא אלא במאי *מיתסרא?
סד"א סר"א עד אין בה=אין נאמן בה, אין
נאמן בה, ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי,
לישתוק קרא מיניה ראתיא דבר דבר ממון
ואנא ידענא מידי דהוה אבל עדיות שבתורה?
סד"א סוטה שאני *דרגלים לדבר
שהרי קינא לה ונסתרה ליתהימן בה עד
אחר, ומי מציית אמרת דאין נאמן בה' ושריא
והא מדכתיב °והיא לא נתפשה מכלל דאסורה
סד"א אין נאמן בה, עד דאיכא תרי
ובתרי נמי היא דלא נתפשה, קמ"ל: רבי
יהושע אומר מקנא לה על °פי שנים וכו':
מ"ט רבי יהושע? אמר קרא °בה: בה ולא
בקינוי, בה ולא בסתירה, ורבי אליעזר אומר
בה ולא בקינוי, ואימא בה ולא בסתירה?
סתירה איתקש לטומאה דכתיב °ונסתרה
והיא נטמאה" לקינוי נמי איתקש לטומאה
דכתיב °ונקא את אשתו והיא נטמאה, הא
מיעט רחמנא "בה", ומה ראית? מסתברא
סתירה עדיפא שכן אוסרתה בטומאה אברבה קינוי עדיף שכן עיקר גרם לה,
אי לאו סתירה קינוי מי איכא? ואי לאו קינוי סתירה מאי אהני, אפ"ה סתירה
עדיפא דאתחלתא דטומאה היא; מתני' דלא כי האי תנא דתניא *רבי יוסי ברבי
יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו
ומשקה לה על פי שנים, השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר
סוף מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא "בה" בה ולא בסתירה, ואימא בה ולא *
בקינוי? קינוי איתקש לטומאה דכתיב "ונקא את אשתו והיא נטמאה", סתירה נמי
איתקש לטומאה דכתיב "ונסתרה והיא נטמאה"? ההוא "לכמה שיעור סתירה?
כדי טומאה" הוא דאתא, השיבו חכמים לדברי ר' יוסי ברי' יהודה אין לדבר סוף
מאי ניהו? דומני דלא קני ואמר קנא, הא למשנתינו יש לדבר סוף, ומנין דלא
איסתתר ואמר איסתתר? אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי
בר' יהודה אין לדבר סוף, אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולאמיבעיא למשנתינו
אדרבה למשנתינו אי אמרת בשלמא עיקר, אלא אי אתמר הכי איתמר
א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה אף למשנתינו אין לדבר
סוף. א"ר חנינא מסורא "לא לימא איניש לאיתתיה בזמן הזה: לא תיסתרי בהדי
פלוני" דילמא קיל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתתרא
ולייכא האידנא מי סוטה למיבדקה וקאסר לה עילויה איסורא לעולם. אמר
ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינה לבין אדרבה אלמא קסבר
קינוי על פי עצמו ולולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמרי: מאי דקמא דקא בדלה
ואתו למיעבד קנאה בהדה, ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאבא אמר
דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים
ולולי עלמא ידעי דקני לה ואידו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה
אלמא

ממשמע שנאמר עד • ולא נאמר "עדים" חיני יודע לאחד קאמר אלא מדאילטריך למיכתב "אחד" שמע מינה "דעד"=שנים מצמע לחיני אלא לשון עדות וסתם עדות שנים: ותמר רחמנא תרי ליתי בה". לעיל קאי לפרושי מסקנת למידתיה היכי מידרים "ועד אחד בה": תלת

סנהדרין ג. נקמן נא

עטמת כו'. קושיא היא לטעמא דכתיב "לא יקום עד אחד" ההוא מוכח לך דהאי "ועד אחד בה" בתרי קאמר הא לאו הכי הוה לימא "עד" דכתיב הכא בסוטה=חד הוא, וקאמרינן תלתא אחד אין בה: תלת

* לפי גם לא "לא יקום" ה"ג יוצא דבר זומם=טעם

נוסחא/מקבצה

◇ גליון הש"ס
תום' ד"ה כל מקום ס"ס מכל קטיל וכו' • עיין כ"ק ס"ק ט ס"ק ס"ס ד"ה אם לא יגיד ה"ג -

תוספות שאנץ

אלא מעמא דכתב רחמנא לא יקום עד אחד באיש • ואי"ת לא נזכר בכתוב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד

1- בקונט' לכתוב רחמנא ועד אין
2- בסה"ק לא יקום עד אחד

דער אחד נאמן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר • וי"ל דאין זה סברא כל כך להאמין עד אחד מכח סברא אי לאו דנפיק לך מקרא. ואי אפי' חד לא ליכא אלא במאי מתסרא דאין לומר דאתסרא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאוסרה בלא עד א' לכל הפחות משום מעמא דרגלים לדבר. דאתיא דבר דבר מממון כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר וכתיב בדיני ממונות על פי שנים עדים יקום דבר. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה • פ"ה וכי מצית אמרת דאי לא נלי' דאמנא דכל עד שנים הם דאנא אמינא דאאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה והא מדכתיב והיא לא נתפשה) אעד אין בה נהי דרישי' דקרא איכא לפיתר על ידי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא היא לא נתפשה היכא קאי אאין נאמן בה הוא אסרת דלא פחוקי לה בנבעלת. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי נינהו דומני דלא קנאי ס"ם אין לדבר סוף לפי שאין הדים בודקין אותה אם לא קנא והיא אומרת שונתה א"כ מוציא לעז על הדים המארדים אדרבה משמיעין עיקר (יו"א)[ס"ב] הכי אדרבה משמיעין עיקר דקינא לה על פי שנים תחא מחזרת אבל בשלמא דר' יוסי בר' יהודה דמיירי דלא קנא לה בעדים שלא על ידי כעס • הכא ליכא עיקר שהרי לא קנא לה בפני עדים ולכשיכעים נקל לו לומר קנאתי והוא יפטרה • ל"ה ב"ה ד"ה ב"ה ס"ס ד"ה ב"ה ס"ס ד"ה ב"ה ס"ס

אלמא קסברי *דאסור לקנאות ומאן דאמר מותר לקנאות מהו לשון קינוי? אמר רב נחמן בר יצחק אין קינוי אלא לשון הרהור וכן הוא אומר °ויקנא ה' לארצו" תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי שנאמר °ועבר עליו רוח קנאה ואין עבירה אלא לשון הברזה שנאמר °ויצו משה ויעבירו קול במחנה" ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' °איש איש כי תשטה אשתו" תשטה כתיב תנא דבי רבי ישמעאל °מפני מה האמינה תורה עד אחד בסוטה *ושרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ועד אחד מעידה שהיא טמאה אמר ליה רב פפא לאביי והא כי כתיבה קינוי, בתר סתירה ומומאה הוא לבתר? א"ל "ועבר" וכבר עבר, אלא מעתה °ועבר לכם כל חלוץ" ה"נ? °הרי הם מדכתיב °ונכבשה הארץ לפני ה' ואחר תשובו" משמע דלהבא, אלא הבא, אי ס"ד כדכתיב(ו) ועבר, בתר טומאה וסתירה קינוי למה לי. תנא דבי רבי ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנסה בו רוח שנאמר "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו" מאי רוח? רבנן אמרי רוח טומאה רב אשי אמר רוח טהרה "ומסתברא כמאן דאמר רוח טהרה דתניא וקנא את אשתו" רשות דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר "חובה אי אמרת בשלמא רוח טהרה שפיר אלא אי אמרת רוח טומאה - רשות וחובה לעיולי לאיניש רוח טומאה בנפשיה? ופנא וקנא את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אומר חובה *°לה יטמא" רשות דברי רבי ישמעאל ור"ע אומר "חובה °לעולם בהם תעבודו" *רשות דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר "חובה" אמר ליה רב פפא לאביי ואמרי לה רב משרשיא לרבא לימא ר' ישמעאל ור' עקיבא בכל התורה כולה הכי פליגי? דמר אמר רשות ומר אמר חובה? א"ל הכא בקראי פליגי. "וקנא את אשתו" רשות דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר חובה מ"ט דר' ישמעאל? סבר לה כי האי תנא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר כלפי שאמרה תורה °לא תשנא את אחיך בלבבך" יכול בלבב" ת"ל "עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו" ור"ע קינוי אתרינא כתיב ורבי ישמעאל *איידי דבעי למיכתב "והיא לא נטמאה" כתיב נמי "וקנא את אשתו" לברתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונישנית לא נישנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר חובה מ"ט דר' ישמעאל? °אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" איצטריכא למיכתב "לה יטמא" ור' עקיבא? מכי אם לשארו" נפקא ליה "לה יטמא" למה לי לחובה, ורבי ישמעאל *לה מיטמא "ואין מיטמא לאיבריה ורבי

(ויקרא כא:א)

ר' ישמעאל אומר אף זו אינה אלא לחובה ר' עקיבא אומר אין לי אלא בת ישראל בת אהרן מנין ת"ל לה

(ויקרא כא:ג)

ולאחותו הבתולה הקרובה גימ' לה אלו בני אהרן אין לי אלא בת ישראל בת אהרן מנין ת"ל לה

לגלות קטנתי לחסור לקנאות · כיון דלמדי לשון הטלת קנאה הוא מלמעט מחסור : ומ"ד מותר לקנאות מאי לשון קינוי : ויקנא ה' לארצו · התיר בילוך והסיל וגוס שלא שמיתתו עוד לא תלו דבשילוח גופאי משתני פרשה לעיל · לתלו על תלו כמו ויצאתו תגשי המקום לתסתו (בראשית טו) על תסתו התחס תריבון לבעל (שופטים ו) : תחס טובר עבירה. כגון תסה פרוזה טוברת בסתר : והקב"ה מכריז בגלוי · שנאמר בלב בעלה לקנאות לה והדבר מהפרסם בגלוי : ואין עבירה נרסינן : לשון הברזה · הקב"ה מתסיון להעביר קול : רגליס לדבר · שנאמרת : והא כי כתיב קינוי בתר סתירה ומומאה · דלתיהימין בה עד אחד כתיב ונסתרה והיא נטמאה ועד אחד אין בה וגו' "ומשך ליה "ועבר עליו וגו' "חלמך בלא קינוי נמי עד אחד מהימן בטומאה : ועבר לכם כל חלוץ · בגבי גד ובגבי ראובן כתיב שהיה משה מוזה לותם לעבור עם יהושע לת הירדן : תשובו · מוכיח דלהבא הוא : נכנסה בו רוח · ממרוס ולקמן מפרש רוח טהרה או רוח טומאה ע"י שתן הבא להתפיתה להקניט לת אשתו : רבנן · דבי רב אלי אמרי רוח טומאה : רוח טהרה · שמוע לת הפרילות : ומסתברא כמ"ד · דרוח דקאמר רבי ישמעאל טהרה היא : דתניא · דקאמר רבי ישמעאל דשות פלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא לקמן מפרש טעמייהו : שפיר · מי רשות לי תובה : ר' עקיבא אומר תובה · שאסור לשתרר עבדו : בכל התורה · בכל עשה שבאורה מ"ס אין לך מזות עשה לרבי ישמעאל תובה : דתניא · לת גרסינן לשון הדר ועקיב למילתייהו לפרושי כל חדא בתפי נפשה : כלפי · כמו לאחרי שאמרה תורה שאסור להביא עגמו ליבי שאתה ואני : יכול לתך זה כן · שילחה לת אשתו עובדת על דת יהודית נסתרת עם שכיזה לו יקנא לה. כלפי לשון כנגד : תלמוד לומר וקנא · לס רשה לקנא הרשות בידוי ומשום דלת לת כתיב קנא תאה לתמינא דאסור הוא דמ"ל ישמעאל הבא רשות לבעל בכל מזות עשה שבאורה לת אמר כאי : קינוי לתכינא כתיב · "ועבר עליו רוח קנאה וקנא לת אשתו וחד להובה : ורבי ישמעאל · אמר לך מידי דכתיב "והיא נטמאה , והיא לת נטמאה" שסתם הוא בידוע ואע"ג תאריך ולתך ע"ג דמלי למיכתב הכי "ועבר עליו רוח קנאה וקנא לת אשתו והיא נטמאה לו לת נטמאה" לפילו הכי תורתים דקרא לחזור ולשנות לת התמור מפני דבר לתר שהתחדש בכפילתו : תיצטריך למיכתב לה יטמא · לומר שמותר ליטמא לקרובים הלו : מכי אם לשארו נפקא · "לנפש לת יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו" לאתו ולאביו וגו' ולאחותו הבתולה" וממילא שמעינן דמיטמא לאלו : לה יטמא · אס תאה , והיו משמע לאיבריה אס לתד מאלו מוכה שמין ואיברין טופלין זין בהטור והרוטב לתן דקיימת לן בהטור והרוטב (הוליו דף קכח:) לתר מן המי משמע כלאר מן המת ולילטריך "לה" למעוטי לאבריה : לה

רבי ישמעאל לומר רשות · תימה לרבי וכי ליס להו הא דלמר בפלילי מסכת מכות (דף כג:) שם מלות ויי"ג מלות נלמדו למסה מסיני וכי לרבי ישמעאל דלמר רשות בלר להו לר' עקיבא ופי להו ונראה דבשלר מלות דמפיק ר' ישמעאל מקרא עדיד ליס ר' עקיבא דאמכתא דסמכתא ודרים ליס לדרסה לחריתי בירושלמי לתרי' דר' לליעזר לתר תובה ולין להקטות הא לתרינן לעיל המקנא דיעבד לין לנמלך קסבר לתרי' לליעזר דלתר תובה דתנא דידן דוקא דתני כי הך ליקנא סבירא ליה הכי לתבל ר' לליעזר לס סבירא ליה הכי והכי נמי לתרי' בפ' קמא דקידושין (דף כת.) וגבל לת ממכר לתי' ר' לליעזר לומר· תובה וכפרק הסולח (ניסין דף נה:) נמי *לתרינן לעולם בהס תעבודו תובה ולין להקטות נמי מפ"ב דמכות (דף יב.) לתמר ר' עקיבא ולנמ גובל הדס רשות מי כתיב ילנמ והכל לתמרינן רקנא תובה דקתני הכל משום דכתיב תרי קינויי לבל קנאת מירושלמי דרבי יהושע לתמר הסס רשות ומפרש טעמל דתניא דר' יהושע כביס היולי דבית היולי לומרים לפי שיולי דבית שמלי לומרים לס יגרש לדס לת לשתו תלמ"ל הבל מלת בה ערות דבר מלת בה דבריס כעורים לגרשה לתו יכול שלמ מלת בה ערות לקיימה לתו יכול שלמ מלת בה דבריס כעורים לפוס כן הוא לתמר תובה והל תניל משום בית שמלי לין לי תלמ היולת משום דרשת ערוה תבר מלת בה דבריס כעורים לגרשה לתו יכול שלמ מלת בה ערות לקיימה לתו יכול שלמ מלת בה דבריס כעורים לפוס כן הוא לתמר תובה והל תניל משום בית שמלי לין לי תלמ היולת משום דרשת ערוה ובתר טוטה מיר כסדר פרשיות ובתר מיר נדרים

לא

נשנית תלמ בפלילי דבר שבתלמד · תימה לרבי היכל דלילכ לממרם כי הכל תלמי "גבי קל ומומר מילתל דלתילל מקל ומומר טרל וכתב לה קרל ולפילו הכי היכל דלילכ לממרם דתקיון "וכן בפרק כל טוה (פסחים דף כד:) כל היכל דלילכ לממרם לל מוקמינן ליה בללמי יתירי : לה יטמא מטוס · ול"ת לטוסק בתוס כדלתמרינן בכוף פרק משום מלבמה (לקמן דף מד.) ולטמלוסו בעל כרתו לס לל יללה לטמלות כדלתמרי' בפרק בלול יום (זבלים קי) מטבה ביוסף הכהן וכו' : ורבי

[נעיל כ.]

[נעיל כ: מה ב.]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' לו ס"ד כדכתיבי ומסתברא והיל טטמלה : ומבר בתר טומלה : (ז) תוס' ד"ה כ' ישמעלל עכו' וזבוטיתים תלוטת ממן פ"ל כי מלת :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' שנלמר לית לית כי תבסה לבסתו . עי' במהרש"ל בתל' שפי' דהל"ל כי תבסה ומדכתיב תבסה ר"ל לשן שטוח :

באמך ה:יב

ואבד אלין רוח קנאה וקנא את אשתו וקנא את אשתו ואין אלין רוח קנאה

נליון הש"ס

גמ' מפני מה כלאמינה תזו' · עיין מרדכי פרק שנוחל קמל סי' קל"ח :

[פסחים מג: ימנות מד: ושם נכמ]

ב"ק מד: שבועות יט. מנחות י.

מ א ב מיי' פ"ד מהלכות סוטה הל' יח סוב"ע אה"ע סי' קכח כלי

ו ג מיי' פ"ב מהלכות אבל הלכה ו סמב עשין מח ולאוין כלס סוב"ע יו"ד סימן שצב סעיף ג :

יא ד מיי' פ"ע מהלכות עבדים הלכה ו סוב"ע יו"ד סימן רסג סעיף ה :

יב ה מיי' פ"ב מהלכות אבל הלכה יד סמב עשין מח ולאוין כלס סוב"ע יו"ד סימן שצב סעיף ח :

ג"ל לתמר

מתן לתורה

מחץ ר' ישמעאל ור"א בן מנוות אות רטות אין חוקה

ו. וקנאו אות אותו

ב. בא ישמעאל

ג. ישלים הקם תרגומו

מפנה

ג - ד בירוש' פ' ראובות שבמה מלקין ר' ישמעאל ור"א ופסכר אחלוקתם

[פסחים יח: ופוד יח: פסחים כמ"ם]

[פסחים עה:]

יב א מיי' פ"ט מהל' סנהדרין הלכה ג סמ"ג עשין נה:

ורבי עקיבא ס"ל לכתוב לה • תימה לרב חסדא דלעיל בפרק שלשה מינין (סיר דף מג:) גבי שלש ושלש בזמן שהוא לחיבורים לדיליה לא מיטעריך לה לחיבורים מלי הוי למיכתב כלה ימצמת ויש לומר הוא לריש למודה כדרבי עקיבא ולישנא דלכתב יכתוב לה:

למשרי אחד מכל האומות • מהכא נפקא לן דלאומות הלך אחר הזכר: [לעיין יומא] [ג"ל נכם]

כתיב נמי "(ובחתיכם) [ובחתיכם] לכדתני דבי רבי ישמעאל הא למעוטי דדרשינן בפרק יוחנן כהן (נ"מ דף עב:) מנין אם לחיטו טיגן שלש כשולה שלשה רשלי להשתעבד בו וכו' ו"ל לאמכתא בעלמא הוא וקנס חכמים הוא כדי לייסרן: **מדד** עדות אחרונה שלאוסרתה איסור עולם • תימה הוה מלי למיפרך מה לעדות האחרונה שכן רגילים לבדר שהרי קיימא לה וכשהרה:

ת"ל ועד אין בה כל שים בה • תימה כיון דהוה קיימא לה וכשהרה והשתא למי עד ת' דטומאה מסתמא בעל כתיק ולא מכחיש ליה ת"ל מאי לריך קרא דעד אחד נאמן לחטיו טומאה בעלמא ולא מכחיש ליה דכבר מצינו בכמה דוכתי דאיכא עד אחד נאמן לחטיו טומאה בעלמא ולא מכחיש ליה כגון שנים שראו שרץ בבית פלוני ונכנסו ואחר כך נכנס אחר ואמר לא היה שרץ בבית אלא אני ואחרים עמי ולא ראינו כלום הרי זה טהור ואפילו הכי אמרינן בפרק בתרא דנדה (דף סד:) דאם יש בבית כזית בשר נבלה ודאי מטמא ואפילו הכי

כדי טומאתה. ומהו כדי טומאה כדי היתה ומהו כדי הערלה דהייט כשיקח לאכר בתותו מקום וכמה שיעורה כדי שיוכל האדם לילך סביבות הקבה ולקנן מפרש למה לי למיתני טלטול: כדי מזיגת טס. למחנו במיס,וכתס טוס=רביעית ולקמן אמרי' כל אחד ואחד מן החכמים הללו בעצמו שיעור כמה שהוא שוהה בהערלתו: ליטל קיסם. מדין שיעור: ותא ט"פ שתין רתיכי. גמרה לדבר דקל"ל לא השמעת יד לסל בחב ביה יום זכר ומזמן מקלח השוקעה תשה ושה לכבר לחס: ולא הני למה לי. למיתני ליתני 'שיעור סחיטה' כדי טומאה: כדי הקפת דקל: לתי תגת כדי טומאה הוה ממינא. כלל שיעור הלריך לבא לידי כך דהייט טומאה וערלותה שיפקה אותה וידבר על לבה עד שתסרלה: קמ"ל. דאתי מבני טומאה, ביאה לאתוה דאיכא למימר קודם הכתירה מתרלים ט: קמ"ל כדי הערלה. דקי"ל בפרק הכל עלי יבמות (יבמות מז.) הערלה כגמר ביאה לכל העניינות: ותא תגת כדי הערלה. ולא תגת כריסת כדי טומאה הוה ממינא כדי הערלה וערלותה ואפי' תגת כדי ביאה כדי הערלה לא הוה ממינא ערלותה לתגת כגמר ביאה למטעי גמר ביאה ומיהו ערלותה בעינן דהכי הוי משמע כמה שיעור סחיטה כדי ביאה ותגת ממינא כל כדי ביאה דהייט ערלותה וגמר ביאה והדר מפרש מה היא ביאה, הערלה, דכתי ערלותה לא ליממעט הילכך תגת כדי ביאה "כדי טומאה" דמשמע טומאה וערלותה והדר פריש ומה היא טומאה כדי ביאה ועל כרחך ליממעט ערלותה דהא כדי ביאה טולה גמר ביאה משמע ולא ליגת מיעט תגת ערלותה והדר תגת ומה היא ביאה הערלה למטעי דלא בעינן גמר ביאה וממילא שמעי' מינה גמי (דלי) לא תגת כדי ביאה אלא לא הוה ממעטת ערלותה 'דכדי טומאה': גמר ביאה ערלותה משמע והערלה דפריש בתרא לא ממעטת תגת גמר ביאה הילכך ליעריכו טולה: ובמה. הוא שיעור הערלה לחודה כדי הקפת דקל והא ליכא לאקשויי הואיל וסוף סוף שיעורא כדי הקפת דקל הוא ליתני כמה שיעור סחיטה כדי הקפת דקל דלא לחינני ליה למגת לפרושי היכור סחיטה משום מאי לא גמר ביאה לא הערלה משום הכי תגת כדי טומאה כדי ביאה כדפריסיס: כדי חזרת דקל. קס"ד השתא דהייט הקפה: ברוח. שהרוח דוחפתו להנוע והוא מוך למקומו: קלי בדוכתיה. גח מניעתו: לימא כדי למוך ולעמוד. והא "כדי לשתותו" דקתני לעיל ממיגה דקתני ר' יהושע ואמר שתיה גמי בעינן עם המיגה "וכדי מיגה דתגת כהא בכתרייתא מיגה ושתיה קתני דכתם מיגה למשתייה מיד הוא שאחר במוגו מתקלקל עם משהה לותו: ת"ל היינו רבי אליעזר. דהא ר' אליעזר בקמייתא כדי מיגת הכום קאמר וקא פליג ר' יהושע ואמר כדי לשתותו ובכתרייתא (ג) (גמי) אמר רבי אליעזר חזרת דקל ולוקימנא דהייט כדי מיגה ולי מיגה דקאמר ר' יהושע בתרייתא בלא שתיה קאמר היינו רבי אליעזר: הכא במאי עסקינן. בשתה: חד שיעורא הוא. ולימא לקאמר ר' יהושע דבקמייתא אמר כדי לשתותו ואמר בן עזאי בתרייתא כדי לגמוע כל שהוא קשיא היא דהא לוקימנא 'כדי לשתותו' ר' יהושע: כדי בן עזאי כדי לגמוע כיצה דהוה כדי שתיה לתוה כדי לגמוע כדי שתיה לתוה כדי לגמוע ולגמוע: לימא כדי לגמוע ולגמוע קאמר ר"ע בקמייתא לגייה דבן עזאי דלעגל מיניה קא מוסיף לה ובכתרייתא דקאמר כדי לגמוע ולגמוע קאמר דכתם לגייה גמיעה בהדה שגומעו מס שלא יגטע: לדברי דר"ע קאמר לה. דאמר לגמוע ולגמוע לדידך מדקתני בגייה גמיעה בחדא "(ספיר) בגמיעה השלם דהוה כלגיהה וגמיעה בהדה: דמהדק. הקיסם בדוחק בין הסיעים: דמחתך. הכתר בדוחק בתוך הכל: כחדתא או בעתיקא. כל ימן חלק הוא ונוח להסתמם מן החדש שהחדש יוצאין לתוכו רתני קיסמין של תרגינ: בקרינת או בחמימת. נחס תס נמטך ונסתם מן היד ולריך להוליאו בנחת ושוכה בהולחתו:

בלחמי

א"ר יוסי כל השישורין הללו חוץ מהחזרת סיגר • הכא אמר בן עזאי כדי לצלות ביצה והכא אמר כדי לשתות ואידי ואידי חד שיעורא הוא ולימא לאקשויי א"כ הייט רבי יהושע דאמר כדי לשתותו ר"ע אומר כדי לצלות ביצה רבי יהודה בן בתירא אומר כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו בשלמא גבי טס סתם טס חד סרביעית • ובן ביצה סבירא דהרגלת ובינונית אלא מדקל אמאי לא בעי באיזה דקל מיירי • ושמא ר"ל כדי הקפת דקל בינוני:

והא

[ג/ב]

ברייתא שאבא בת שיערני לימן

סתי"ה זו:

תנא"ם שונים בהבאתו - הבאתי מהגאון יוסף בכירובי טהורות

[ויעיין בסיפר תוספות ע"ז מה. ד"ה ת"ר מקינה ותוספות כ"מ כה: ד"ה תנא. ותוספות כתובות קס. ד"ה ותניא]

תוספות שאנץ

ה"א כדי סיטאה וארצותה פ"ה שיעבתה אותה וירבר על לבה כדי שתתרצה קס"ל דמאי סיטאה ביאה להוה דאיכא למימר קדם נתרצית ואי תנא כדי ביאה כו' קס"ל כדי הערלה דהערלה כגמר דביאה כדאיתא בפרק הבא על יבמתו • ואי תנא כדי הערלה ה"א כדי הערלה וארצותה ואפילו תנא כדי ביאה כדי הערלה לא אמעיט ארצותה דאנא אמינא הערלה למטעי גמר ביאה ומיהו ארצותה בעי דהכא הוה משמע כמה שיעור סחיטה כדי ביאה ואנא אמינא כל צרכי ביאה דהייט ארצותה ונמר ביאה והדר תני הערלה לומר ביאה הערלה אבתי ארצותה לא ממעט הילכך תנא ברישא כדי סיטאה דמשמע סיטאה וארצותה והדר ומאי היא סיטאה כדי ביאה וע"כ ארצותה אימעוט דהא ביאה בולא נמר ביאה משמע ולא מיעט אלא ארצותה והדר הני הערלה לומר דלא בעי נמר ביאה ומסיק"א שמעי' דאי תנא כדי סיטאה כדי הערלה ולא תני כדי ביאה אבתי לא הוי ממעטינא ארצותה דכדי סיטאה כדי סיטאה וארצותה משמע והערלה דפריש בתרייתא תו לא ממעטינא אלא נמר ביאה והילכך איצטריכ' כולהי ע"כ ל"ת. וכמה כדי סיטאה כדי הקפת דקל וליכא לאקשויי הואיל וסוף סוף שיעור הקפת דקל היא ליתני כמה שיעור סחיטה כדי הקפת דקל דאיצטי לה לתנא לפרושי איפיר סחיטה משום מאי כפ"ה ובתוס' ירושלמי נבי שיעורין הללו כמה היא הערלה כדי הקפת ידו שליטה

[ד/ב]

ג"ר יוסי כל השישורין הללו חוץ מהחזרת סיגר • הכא אמר בן עזאי כדי לצלות ביצה והכא אמר כדי לשתות ואידי ואידי חד שיעורא הוא ולימא לאקשויי א"כ הייט רבי יהושע דאמר כדי לשתותו ר"ע אומר כדי לצלות ביצה רבי יהודה בן בתירא אומר כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו בשלמא גבי טס סתם טס חד סרביעית • ובן ביצה סבירא דהרגלת ובינונית אלא מדקל אמאי לא בעי באיזה דקל מיירי • ושמא ר"ל כדי הקפת דקל בינוני:

והא

מהנה
◇ פסיקות
ג'ן מקור I
ג'מקור II
ו'טוסם

יד א ב מי' פ"ג מכלי סוטה כלכה כ סמג עשין ט עוש"ע או"ח סי' קצח סעיף ד:

נעקר מן העולם. תימה לר"י לפי' רש"י דפי' דשוכר על דברי חכמים חייב מיתה (ד) מאי לריש נעילת ידים לפי' כל דברי חכמים נמי ועוד קשיא דלמאר הכא דשוכרו מיתה וכפ' במה אשה יוצאה (שבת דף סב:) לתרוץ דשוכרו עניות כדלמאר שלשה דברים מכילין את האדם לידי עניות המוזגל בנטילת ידיים וכפ' עושין פסין (שיחוין דף כח:) מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים וכו' עד מה לעשה שהביאוהו חייבו עליה מיתה וגרלה דזגלוז שמזגלוז בה תמיד טוענו עקילה ע"י עניות דקשה ממיתה ע"י נחש ועקר מן העולם דלמאר [בסוכה] (דף מה:) וסנהדרין (דף פג.) כל המסתפק עם שמש ודבר לחר נעקר מן העולם ובפרק קומס יין (נדרים דף פב.) כל המשמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ולח בחלה מחיתה ניכוו דעניות הלח מיתה תכופה לו משוכה · מ"ר : **היא** תמוהו לדיבה של ניהנה : ולמאר נמי בפ"ק דמגיגה (דף ח:) כל הבח על לשת לים ולשרה על בעלה נעקר מן העולם וק"ק מפ' הזהב (ב"מ דף פג.) דלמאר הבח על לשת לים מיתתו בחנק וים לו חלק לעוה"ב וי"ל דהתם מיירי בשעשה תשובה וכי ממעט בפ' (ה) ג' דיבמות (דף כב:) היכא דלא הויד ממזר דכר תשובה הוא ותשובה עם יכורין דוקא דלמאר בפרק חלק (סנהדרין דף קו.) למאר דוד לל כי עשרוד ההוא גברא ל"ל קבל עליך יסורים ותהי כמי יסורין (ו) דכל המומחים מתודין והלי דלמאר נעקר מן העולם פי' מן העולם עם תורתו שן לכך הוא ממור לשת לים התוכרה על בעלה כמו על לחותו פגיעה והויד ממנה ממזר ריב"ל · ל"ש היכא דלא בלא עניו יסורים נעקר מן העולם :

כל

בדחטי או בדשערי, ברכיכא או באקושא? תיכו · א"ר יצחק בר (רב) יוסף א"ר יוחנן כל אחד ואחד בעצמו שיער, והאיבא בן עזאי *דלא נסיב אבעית אימא נסיב ופירש הוה °ואיבעית אימא מרביה שמיע ליה ואבעית אימא °סוד ה' ליראיו. דרש ר' עזרא זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי: °בל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה שנאמר °כי בעד אשה זונה עד ככר לחם" אמר רבא-האי °בעד אשה זונה עד ככר לחם" בעד ככר לחם עד אשה זונה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. א"ר זריקא אמר ר"א °בל המלוזל בנטילת ידים נעקר מן העולם. אמר רב חייא בר אשי אמר רב °מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה, °מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה תניא נמי הכי: הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה °שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים אמר רבי אבהו °כל האוכל פת בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא שנאמר °ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם *טמא וגו'; ומאי °ואשת איש נפש יקרה תצוד? אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל °אדם שיש בו גסות הרוח לבסוף נכשל באשת איש שנא' °ואשת איש נפש יקרה תצוד" אמר רבא האי "נפש יקרה" 'נפש גבוהה' מיבעי ליה, ועוד 'היא תצוד' מיבעי ליה: אלא אמר רבא כל הבא על אשת איש אפילו למד תורה דכתיב בה °יקרה היא מפנינים *מבהן גדול שנכנס לפנים ולפנים, היא תצודנו לדינה של גיהנם. א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם ששים בן נפטת הרות °באילו עובד עבודת כוכבים כתי' הבא °תועבת ה' כל גבה לב, וכתיב התם °ולא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר °באילו לב כפר בעיקר שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא אמר °באילו בא על כל העריות כתי' הכא °תועבת ה' כל גבה לב וכתי' התם °כי תבנה בתים חדשים וגו' °ועשית מעקה לגגך. אמר °באילו בנה במה שנאמר *°ותרלו לכם את כל תועבות האל וגו' °ולא אמר באילו בנה במה אלא °במה. מאי °מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא °אל תיקרי במה אלא °בושה. °יד ליד לא ינקה" אמר רב (ו) °בל העושה אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם. °תרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא לרב קשיא לרבי שילא אפילו קיבל תורה כמשה רבינו דכתיב ביה °ממינו אש דת למו" לא ינקה מדינה של גיהנם. קשיא ליה לר' יוחנן האי "יד ליד" יד מיד מיבעיא ליה? אלא א"ר יוחנן אפילו

להעביר הזוהמה הן: כל האוכל בלי נטוד ידים · דבר מתום הוא ומשוב כעומתה שנאמר "ככה יאכלו בני ישראל את לחמם ממא" למא דבר מתום קרי טומחה: מלי ואשתא מים וגו' · סיפה קרלה לעיל הוא "כי בעד אשה זונה עד ככר לחם": ולי קאמר בעד אשה זונה עד ככר לחם ואשתא מים זונה נפש היקרה הגבוהה היא תעודה רודף אחריה ולד לותה ומניעה: היא תעוד מבעי לה · כיון דמסיפה לגיסיה קדמה ליה הכי מיבעי ליה למכתב ואשתא מים נפש יקרה היא תעוד לותה לחבל לחשה לחם לה את הנפש היקרה: מבהן גדול · לפתוח רחמן ולבבך רחמן ומהו קרא ילפינן ליה בהוריות (דף יג.): ורם לבבך · מעלה הני עליך כאילו שכחתו: כי את כל מלי ידיד ינקה · סיפה דקרא דלעיל הוא "תועבת ה' כל גבה לב יד ליד לא ינקה": ס"ג כל שים בו גסות הרוח לפילו מלי ידיד לא ינקה · סיפה דקרא דלעיל הוא "תועבת ה' כל גבה לב יד ליד לא ינקה": ס"ג כל שים בו גסות הרוח לפילו בקנהו כי' ג"ב כל הבא על לשת לים דלא מסתי קרא אלא בגסי הרוח · הלילו בקנהו על הכל לכדכרס שקרלהו קוקה שמים וארץ והיינו יד ליד לפילו דומה לאברהם שאמר ברימותי ידי: קשיא להו לרבי שילא · לאך דרשה דרב כי גרסינן הלי יד ליד לא ינקה מיבעי ליה: לפילו הוא כמשה · שקבל מיד הקדוש ברוך הוא לידו תורה: יד מיד מיבעי ליה · להא קרא במקבל מוקמינן ליה ולא בנותן והיה ליה למיכתב יד מיד לא ינקה' ד שקבלה מיד לא הוא לא ינקה: לפילו

מן א מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יט סמג עשין ו טוש"ע א"ח סימן קנח סעיף ו [וכיב הלבם ברכות שם"ח דף מו: וכהלכ"פ פרק כל הכשר סימן יח]:

מז ב מיי' שם הל' מז סמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ה:

יז ג מיי' ופמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ג:

יח ד מיי' ופמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ג:

יט ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סימן קמח סעיף יב:

ב ו מיי' פ"ב מהלכות דעות הלכה ג:

תוספות שאנץ

ואא אינא ב"ע דלא נסיב כראמר ביבמות מה אשתו ונפשי חפקא בתורה אשתי לשולם להתקיים על ידי אחרים. כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאלו בא על אשה זונה שנאמר כי בעד אשה זונה עד ככר לחם · פי' דריש ליה מסיפיה לריישה בשביל ככר לחם מתחיב בשגגה של אשה זונה ולהכי מדמי ליה לאשה זונה משום דכשאוכל בלא נטילה היו אכילה הפקר וזונה זו מפקרת היא · ה"נ במלחיה דרבה בעד ככר לחם עד אשה זונה מיבעיא ליה דמשמע בשביל ככר לחם תעשה עד כדי אשה זונה · וה"ה נמי אי הוה כתיב עד אשה זונה בעד ככר לחם לא הוה קשה ליה לרבא דהאי קרא אסיפא לריישה מיירוש קרא אלא עד ובעד קא קשיא ליה דבעי ככר בעד ל"ה. המלוזל בנטילת ידים שאוכל חמר בלא נטילת ידים נעקר הישוב על דברי חכמים חייב מיתה שנאמר ופרע נדר ישבעני נחש"מים ראשונים שלפני אכילה צריך שיגביה ידיו ראשי אצטרוטיו שיהו הפים משופעין לצד זרועותיו שמא יצא פים חוץ לפרק הבי כרתנן בפס' ידים שצריך לשפוך פים על ידיו ב' פעמים הראשונים מסחרין את הידים מן הטומאה והשניים מסחרין את הפים הטחונין על ידיו שנטמאו תחלה מפני הידים והן הפים הידים מסטאות עד הפרק כלומר מן הפרק ולמטה צורו עליהם להיות שניהם תטילות את הפרוטה ומסחרות בנטילה עד הפרק שער הפרק צריך נטילה.גמל את הראשונים ומזרו ליד את השניים עד הפרק כמשפטו · ואי"ב חמים שניים מרוחות שהרי מהרו שניים את הראשונים · גמל את הראשונים הין לפרק ואת השניים עד לפרק ומזרו ליד מסאות כלומר על השניים לא הקפיד ליטול עד מקום שיצא אלא עד הפרק כמשפטו לא מיהרו את הראשונים הין לפרק הילכך צריך שיגביה ידיו ואל יטיבו ראשי אצטרוטיו למעלה שלא יצאו הפים הראשונים ויטמאו את הידים כן פירש הקונטרס · אחרונים של אחר הסעודה שתקנו חכמים

סמני סלח פרוסיה שמסכא את העינים צריך שישפיל ידיו למטה כדי שתרד הזוהמא הן באין :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר רב (כל הכא על לשת לים) הכא על לשת לים ת"ש ג"כ כל ג"ש ג"כ ג' כתיב כל שים בו גסות הרוח: (ו) גמ' אמר רב יעקב מיבעי ליה: (ג) רש"י ד"ה שמא יצאו וכו' נמל את הראשונים ויטמאו את הידים כן פירש הקונטרס · ואי"ב חמים שניים כתובות כה. ד"ה כרתים]

[מ' תוספות יבמות סב: ד"ה שיקויים ותוספות כתובות כה. ד"ה כרתים]

[נכרות יד. ע"ש]

[נכרות פה. מיהושן יתב ע"ש]

גליון השים

גמ' ומיבעיא ליתמ מלכי' שמע ליה · נקמן דף י ע"ש :

ע' בטוף"ח מי' פקב כב:* [כתובות יב.]

תורה אור

לפיכך טובה צדקה בכתפי · שטתן מידו לידן על כתפי ומטעם יד הטותת ליד לקח הוא לו יעקב: דכתיב ביה מתן בסתר כו' · לקח דשייך ה"ל קרא בקרקע לעיל ללון רבותא היא שתע"פ שמכפה לקח ומימה לימ מכפר על גסות הרוח: תוהרים · שלא יהא גס רוח: ורס לנבך ושבתת · ללמד מגובה לב כח לידי שכחה שגובה את בוראו ושוכח את מוחזר "השמר לך פן תשכח" כיון שרומו מתמעט: שני בעולם · מתקיים: והומטו · ואם חזר ונעשה עניו שממיך את עצמו: כלל · כלומר שלאחרון אין לו שני בעולם ימותו מות ידרים לבבהם תורה אור

כא א ב מיי' פ"ג מהל' דעות הלכה ג:

כתיב ביה וה' ברך את אברהם בכל" מכלי יתמך כתיב ביה "ואוכל מכל" יעקב כתיב ביה "כי חגי לוהים וכי יש לי כל" והכי מפרש בהדיא בבראשית רבה (דבמלואי בכל מכל נ) דרבותא הוא שנתברכו בכל לגבי אברהם בכל וכל לגבי יעקב: תנו לי מילתא בעלמא הוא דקאמר):

רש"י מ"ו

מכות יג: שבועות ד. פירושין לג. זבחים קו. מנחות נט: ע"ז נח:

כשתסמך רשיבלתא · נשהו שלא שקולה שקולין זקן השבולת והוא שבבר וטופל מלילו: גבוהה גבוהה קום מלקט · והייטו וכרתם שבולת(ל) שלתשה גלילית למעלה מהבריותיה: תחי דבת · לגי מגביהו עד שקוק לגלי והייטו "תשכון" את דבת": לגי תם דבת · לגי מרכין שביתי לגלו: ילמד לדם מדעת קונו · לתחוב את הסמיטות: כל הריס וגבעות · כגון תבור וכרמל שבגלו שם* דכתיב למה תרלזון הריס גבנונים (תהלים סח): לשתירה · ינדע וישרש לתריה לשתירה שלריך גידוע לתריה כדכתיב ותכדתם לת שמם (דבריס יב): נעשר · מקין

[כדאיתא מגילה כח.]

כתמיית המתים: שככי בעפר לת לשמר · לישתמע על כל המתים: שכן לעפר · משפיל עלמו לעפר: מילתא · מקוגמת: וגבוה ממרחק ידע · ריזיה דקרא"כי רם ה' ושפל ילראה וגבוה־והגבוה "ממרחק־מדעדם מתבונן עליו פועטוות ומיתים רבים "ידע שכניה מהלוכנת ומשתברת עליו כמו וידע לשמעה (יחזקאל יט) ויודע בהם וידע למעשיהם (סופטים ח) יודע במבין למעלה (תהלים עד) לשון שבר: רוחה לת "הגבוה · לקרבו ולהשתדל עמו וחשוב בעיניו כמו (סופט ח) בניכורה בתחלה ברחקיתה לרחיתי לת לחוטיכם נתתי עיני לקרבם ולחבבם: ולחיכל דמתני לה למספרי לשון הרע · משום ריש"ל דקרלי "מלשני בסתר רעהו" וגו': רוח קימעת טוכלתו · פוטעות קלה טורפתו ומחבדתו: והרשעים · נפי הרוח דקרלי דלעיל משתני בשפלים ונדכלים להחיות רוח שפלים וגו' לת לעולם לריב עם לותן שפלים בעון בלעו וגו' דרכיו לרליתי וגו' טורף ניב שפתים וגו' לתכל הרשעים שלתן שפלים ונדכלים, כיס ערגם, כיס המגרש ומשליך רפש וטיט לשפתיו שכיבו: כמה רבישיות · לוגי מיס לת לוחים שרוח קימעת שוכרתו שפרכים לת מימיו: תדם שתין בו תלת רבישיות לתת · שברבישיות דם הוא משקיים שישור זה הלכה למשה מסיני ברבישיות דם מת, מטמת בהסל מפני שהיא שפל, וקרינן ביה "על כל נפשות מת לא יבא": לחת מטמטה בשמינית · משקל קטן הוא והייטו (ה) עוכלא לריך שיהיה בו מעט גחוה שלא יהו קלי הרוחם מסחולין בו וייהא דברין משקבלין עליהן בעל כרחם: ומעטרת ליה כי סהכא לשיבלתא · גסות מעט גאה והוגגת לו לתלמיד חכם ומעטרתו בסחכא המעטרת לת השבולת: בשמחת לחים ביה · גסות הרוח: ובשמחת לחים ביה · גסות פורחת לפי שתין בני עירו ירלים ממנו ותין בו כח להוכיחם: לת ממנה ולת ממקחה · לת יחפון לדם לת בשולה ולת במקלקה דמי זוטר מלי דקרי ליה קרא תועבת ה': כאשר · שהוא רך ולת כלאן שהוא קשה: להתפתות · להתפלל לותם שהם בשר כמותו ויתפללו כי הם נמנעים לפני לחבל גסי הרוח לת יבוחו: כאשר כתיב ביה ונרפא "ובשר כי יהיה בו בעורו שתין ונרפא[לחדם לת יהיה בעור בשרו נגע נרעת,כי תהיה בחדם" לת כתיב בחד מייניה "ונרפא" לפי דרכך לחה למד שמי שהוא רך ונעים ככשר קרוב להתרפאות מיסורין הבלתין עליו לחבל מי שהוא קשה כלדמה לין רפואה למכותיו (ו): תדם · למד שהוא בדם שהוא לחפר דם מרה. כלומר כולו הבל לכך לת יפחנהו מרה היא ליחלותית מרה היולה מן המרירה שבכבד ומתגברת בחדם הכל לפי החדשים ושיטי העשים ולפי המחכל שחוכל ועל דיה בתין חלייס ונגעים ומכלובות יש שקורין בדברי הרופאים מרירה שחורה ויש שקורין מרירה לחומה: שלול · מקום שחול ביתו: נפחת · מתמעט מחסיבותו ונעשה פחות בחשבים:

*) [נ"ב שם:]

כל לחדם שיש בו נסות הרוח לין שפרנו נעשר · תימה למחי לין חסיב הלי במשנת חלק והלי דלמר פרק בתרא דכתובות (דף קיג.) מתיס שכחו"ל לין מיים ותו נרסינן התם ע"ה לין מיים לחי"ב יהו תלמידי חכמים ומלוי (ו) רבינות מינו בתגדה *שתין מיים לעולם הבא · תום' ר"י: אדם שתין בו תלת רבישיות דם · *פי"ח הוא דם הגלול שממנו מעמיס הלב לין בו תלת משקל כ"ה סלעים שהיא רבישיות הלוי

[ועיין תוספות ב"מ עב ד"ה תבוך]

מבנף

ר"ת ר' אריה...

[וכ"כ בפרקין ערך ד בה ג]

כדאיתא בו שם לא לימ כך

מבנף

מ"אריכות ע"ז ר' אלעזר

ושלשאת

אדם שתין בו תלת רבישיות דם · *פי"ח הוא דם הגלול שממנו מעמיס הלב לין בו תלת משקל כ"ה סלעים שהיא רבישיות הלוי

ירושלמי פ"ג ה"ב

רומו מעט ושמא תאמר ישלנו בעולם ת"ל "ואיננו", "ואם תיזר בו נאסף בזמנו באברהם אבינו שנאמר "והומכו בכל יקפצון כאברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל "מכל "כל, "ואם לאו "ובראש שבולת ימלו" מאי "ובראש שבולת" רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבלתא וחד אמר כשיבולת עצמה בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבלתא היינו דכתיב "ובראש שבולת" אלא למאן דאמר כי שיבלתא עצמה, מאי "ובראש שבולת"? אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוהה גבוה הוא מלקט: "ואת "הגפן ושפל רוח"רב הונא ורב חסדא "חד אמר "אתי "דכא וחד אמר "אני "את דכא ומסתברא כמ"ד "אני את דכא "שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה, א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני (*והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) "א"ר "אלעזר "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח ראוי לגדעון כאשירה כתיב הכא "ורמי הקומה גדועים "וכתיב התם "ואשיריהם תגדעון "א"ר "אלעזר "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח "אין עפרו "נבער שנא' "הקיצו ורננו "שכני עפר "שכבי בעפר "לא נאמר אלא "שכני עפר" מי שנעשה שכן לעפר בחיין, ואמר "ר"אלעזר "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח "שכינה מיללת עליו שנאמר "וגבוה ממרחק יודע"ורש"רב עוירא ואיתימא "רבי "אלעזר "בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם: מדת בשר ודם *גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' "כי רם ה' "ושפל יראה" אמר "רב "חסדא "ואיתימא מר עוקבא "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור "בעולם שנא' "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית "גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל "אל תקרי אותו אלא "אתו לא אוכל "איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית "א"ר "אלכסנדרי "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרתו "שנאמר "ורשעים כים נגרש" ומה ים שיש בו כמה רביעיות,רוח קימעא עוכרתו,אדם שאין בו אלא *רביעית (ג) אתת מאבי"ו, א"ר חייא בר אשי אמר "ר' ת"ח צריך שיהא בו אחד משמנה בשמינית, א"ר הונא בריה דרב יהושע ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא,אמר "לא "בשמתא דאית ביה ובשמתא דליית ביה, "א"ר "רחמן בר יצחק "לא מינה ולא מקצתה, מיי מכלי מט זוטר דכתיב ביה "תועבת ה' כל גבה לב". אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו בבשר שנא' "והיה מדי חדש בחדשו[ונו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו', א"ר זירא "בשר"כתיב ביה "ונרפא, "אדם"לא כתיב ביה "ונרפא" א"ר יוחנן אד"א "פר ד"ם מ"רה,בש"ר:ב"ושה ם"רוחה ב"מה אנא דאמרי שאול דכתיב בשין "א"ר "אשי "כל "אדם "שיש בו נסות הרוח "לסוף נפרח שנאמר

תוספות שאנץ

אפי' עשה צדקה בסתר יכפה שנאמר מתן בסתר יכפה אף ה) יד ליד לא ינקה · והכי אמרינן במדרש משלי (פ' י"ל) כשאדם בא על אשת איש ונודמן לו עני אחר ונתן לו פרוטה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה מזמין לי אותו עון אלא א"כ מחל לי אותו עון על זה נאמר יד ליד לא ינקה: בכל מכל כל אברהם כתיב ביה וה' ברך את אברהם בכל · יצחק כתיב ואוכל מכל · יעקב כתיב וכי יש לי כל וי"א וכל אשר תתן לי · ונבוה מסרחק יידע (רישא דקרא) כי רם ה' ושפל יראה ונבוה מסרחק יידע. פי' הנבוה מסרחק מקדים שתבוא עליו פורענות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו וידע אלשתותיו וכו ויודע בהם אנשי סכות: השם אורוותיו · הפסר מצוה כנגד שכרה: ה) נגיעה ד"ל יכפה לף שהוא ניתן מיד ליד לף הוא לו יעקב.

[נדרים סלוקם שוכני בעפר לא נאמר וכו']

כי רם ה' ושפל יראה וגבוה מרחק ידע

[ניל הסמ"ג]

[פי' לדם גדול חלק כנגד לפי שהוא גדול כמותו שרוך שרך גב ז]

[שבת נא:]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דכתיב כי מתן בסתר: (ב) שם תלת רבישיות לתת. תו"מ וכ"כ פ"ח דם: (ג) רש"י ד"ה דכשמת כל מכל כל דבותא: (ד) ד"ה נבוה וכו' שהוא יפלו כנגדו שרוחה גלילית: (ה) ד"ה לתר משמוטה וכו' עוכלא. כ"ב ו"ע נב"ב לף ל דפרקים שם מכו שוכלא: (ו) ד"ה כשר וכו' רפואה למכותיו דהוה קימעא שוכלתו שם"ד: (ז) תוס' ד"ה כל וכו' ומלוי נדרים מלוי:

דא גופה קשיא • תימה לרבי למאי לן נקט הכא ליפגם דריש מס' מכות (דף ג.) כילד העדים נעשים זוממין מבני ליה הכא נמי הואיל וכילד מקנא לה מבני ליה למימר הכי כילד מקנא לה מבני ליה והתם מתרן שפיר אבל הכא תפילו לפי

כב א מיי' פ"ל מהל' אישות הלכה ד: כג ב מיי' פ"ל מהל' סוטה הלכה ד ס"ג עטין ו סמ"ג עשין ס סי' קמח סעיף ו:

התירוץ הוא ליה למימר כילד לין מקנא לה וגרלה דלכבי לן פריך הכא משום דמצי למימר לל מהדבר דריפא פירושו שפירה דהייגו קיטו גמור ואפי שפיר ליפגם דכילד מקנא לה ולל קשיא מידי לגלל ריפגם לסיפא וה"פ הכא לגלל פירוש דמתני' דדיבור שפירה הוא מדקתני כילד מקנא ולטן נקי הוא כלתנן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) רלוה מדברת ומפרש בגמ' מאי מדברת שפשרה ח"כ תיקני סיפא דקתני דיבור עדיין מותרת לביתה ולי פירוש דדיבור דמתניתין כשירה לגמרי אפי מותרת לגלל דיבור ממש הוא ולפי הירושלמי משמע דבעי לתרוצי דדיבור דריפא שפירה לגלל דנקט לטן נקי וכבי ליתא הכא סוף דבר שהדבר עמו הל לא נשפרה עמו ולל הדברה לין שפירה כלום פירוש בתמיה דשורה לגמי מימר לך אפי' דבר עמו ולל נשפרה עדיין מותרת לביתה לטן נקי הוא מאי פי' דיבור דריפא לטן נקי מיהו דסיפא ליתא לן למימר על כרחך דיבור ממש:

סנהדרין מג: פ"ש

מהבנה

מ"אנות ע"ז ד"ג ע"ב

לאחר ולא ליבס • לין להקשות מפרק החליה שקפלו לה נכסים (כתובות דף פ"ו) דשמעתין דשומרת יבם דפריך התם והל בעינן לכשהתפלו לאחר תפלי מה שהשוב ליבי אחר רב אפי יבם כמו אחר דמי דלעניו לטן מאלי ב"ד שוייה כאחר לגל בחאר דקרל לין החת בכלל והכי נמי משמע בפרק לין מקדישין (ערכין דף כה:) דקאמי אם מכר את השדה לאיש אחר לאחר ולל לבן או ליט ולל לאחר ולל לפא כשהוא לומר ליש הכי לא אם לומר הל מה אלי מקיים לאחר לאחר ולל לבן דמשמע טעמא דכאיב ליש הל לאו הכי לל הוי לא בכלל אחר וכ"ש גבי יבם דבל מכא בשוקי אחיו דלאו אחר הוא והכי אמרינן נמי בפ"ק דקידושין (דף יג:) אמר קרל פן יעמוד במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שימי בריה דרב יגרמא בספר כריתות "וילחה מביתו" כלומר וכבל לד שתלל מביתו בין ע"י גירושין בין ע"י מיתה אם בחת ליבמה לאיש אחר תגמל ולל ליבס שהיתו אחר לגל בשוקין של זו שמכא בשוקי רחשון היה מוקקת לו: לי הכי חליצה נמי לל תיבעי • הבל פטרה רחמנל ושרייה לאיש אחר בכל ענין שהלל מביתו אחר שמעלל בה ערוה דבר: לילו לימיה לבעל • מי משכחת בלל גט הל בתיב וכתב לה ספר כריתות אפי' מלל בה ערוה דבר כריתות בעיל השתל נמי בפי' חליצה ליבס במקום בעל קרי: לית דלמרי • דהכי שני רב יוסף לעיל רחמנל אמר כי'לוה לבעלה לגרש' מביתו כשמלל בה ערוה דבר כי היכי דלל תיסתריה לביתיה כדאמר לעיל" ושתל בביתה כי קרית לשומשמין:

[תוספות ה:]

[תוספות ה:] ויקרא [כל] מחת הכהנו' • בתמ' מן המשמרות: שבר עולה בידו • ולא שבר קרבן אחר: זבחי • כל הזבחים במשמע: הפס הנשאות • מחשב הפסד מלוה כנגד מלרמותיו: כשול כוח בשמאלי

[דף ה:] סקפחני נא אל אחת הבהונות לאכל פת לחם: *אר' יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה: שבשעה שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה, שבר עולה בידו, מנחה, שבר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הבתיב באילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר °זבחי אלהים רוח נשברה" ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר °לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה" *ואמר ריב"ל "כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר °ושם דרך אראנו בישע אלהים" אל תקרי (ו) ושם אלא ושם דרך: [כיצד מקנא לה כו']: הא גופא קשיא אמרת אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני זה אלמא דבור=סתירה הוא והדר תני דיברה עמו עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה אלמא דבור לא כלום הוא? אמר אביי °הבי קאמר אל תדברי ודברה, אל תדברי ונסתרה (ולא כלום) "אל תסתרי ודברה עמו, עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה: ואם מת חליצת: אמאי תתייבם נמי יבומי? אמר רב יוסף אמר קרא °ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר"-לאיש אחר ולא ליבם, א"ל אביי אלא מעתה חליצה נמי לא תיבעי! א"ל אילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט השתא נמי תיבעי חליצה ואית דאמרי אמר רב יוסף רחמנא אמר "ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" דלא ליסתריה לביתיה ואת "אמרת תתייבם נמי יבומי! אמר ליה אביי אלא מעתה לאחר, לא תינשא דלא תיסתריה לביתיה? אמ"ר "ליה מי

[דף נב:]

אילן ליתיה לבעל מי לל בעיא גט • הקשה רבי בשם ר' מרדכי ז"ל והל סוטה ולחת לחיטין ושעורין היכל דלחיכה בה ולחת כרים בבל מבל גט מבעל היכל דלחיכה ולח"ה פטורות מיבם בלל חליצה ויש לומר דלחת לל לחיכה בה סוטה דכתב בה טומאה כעריות הרין דלחר לל חיטרך למכתב חלל ליולחה משום סתירה כיון דבפקק לן סוטה ולחת טומאה דכתיב בה: **דלא** ליסתריה לביתיה ולחת לחרת מבח שהשיב דבריו ופירש והמשנה לחר לה יבמה לבעוח ולל לסחור:

[דף יב. ופי.]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לל מקרי וכ"כ. ל"ג ושם בס"ן כתו מי שם סה לחדם פירושו שפשם דרכי בדרכי הפשם לל מקרי ושם בס"ן מפרש שפתם כ"ר: (ב) רש"י ד"ה שפשתי וכו' לל (בכתובות) הל"מ וכ"ב ס"ל בגזירת: (ג) תוס' ד"ה לאחר וכו' דוקל ליבם כדלחמר' בשמעתין כל"ל והיכוח משום דלמיל פלים ליעמי בשמעתין: (ד) ד"ה לילו וכו' לל דמיל לסכת דכיון דסומלה כתיב בה כרי היל כשרוח גמורה ובגירים ושם"ם לימשוח בפרשת יבמות מדרש

מי קא רמינן עליה · למיכתבה בעל כרחיה דליהו ליכתוב למרינן ליה מלוה יכול קודמת למלוה תלויה תבע לכתוב למימר ליה ומחיל למלוה קרע דלכתוב ליכתוב דלמא מחל למלוה במקום מלוה: הכתוב קרבו למקר · למיכתבה ותרמי עליה בעל כרחיה: ניכתוב למקר · שנראה לתקון שמעתא כה ערוה דכר וניכתב כו' לת התיבה דהשתא נמי למקר הוא ותקן (ב) בן זוגו על לתקון לת ישתה וקרמית *ליה עליה במלות יכול: נביה דהתי · לתר לתיו על זה: בשם טוב הוא קיימת · ולישה למימר הלכה כה ותקן קרוי לתר לנלת הטעמה מתוך לתמות לו

[יומא נ:] נירושין על מי שקלקלה תחתיו: רבה לתמר · היה דקהני מתניתין "ונלת מתייבמת" ק"ו לתם נלתכרת בהתירה זו במותר לה בבעלה שהיה מותר לה ונתקלקלו עכשיו הניסואין ליתכר עליו: בתסור לה · דהייט יבמה שהות לתסור לה בחיי בעלה לת כל שכן שנתכרו נשואי הרתשון שלת להתייבם מכח לותן הניסואין: שקדם לת תלמתה · שהיה לתסורה עליו: לת מתייבם · מכח ק"ו זה לת נלתכרה כו' ולקמן מפרש מתי נלתכרה ומתי מותר לה הלת לתסור היה מתחילתו: תלת · כני פריך לתמת כהן שנלתכה ונלתכרה עליו דלתמת כהן לתסורה לפיכך בלותם תלמד תבת ישראל מותרת דכתיב (במדבר ה) והיה לת נתפתה הת נתפתה מותרת ומדכתיב והיה משמע דיש לתכרת שלפיכך נתפתה לתסורה: ויש לו לתיו · מלבני והוה הלל שלטל לתביו מן הגרושה ונתחלל מן הכהונה ומותר בנשים הפסולות לכהונה כדלמיתי בכהנים הנשלתין פסולות ולת יחלל זרעו (ויקרת כת) תלמת זרעו תלל: לת מתייבם · מק"ו זה לת נלתכרה בבעלה זו לבעלה שהיה מותר לה, כ"ת שנלתכר לה בלותה שעה לת כ"ש שנלתכרו עליו ניסואי לחיו שלת ליכמה מכח נסואין: ליכת לתיסורת · ולתלו הוה היתר גמור ולתן זה ק"ו, לבל בזמה ברעון שהבעל שהיכם שוין בלתיסור זה לתם ליכמה לתתיו הוי ק"ו שכני מלמת ניסואין הרלשונים היה נזקקת ליבום ולת על הבעל נתקלקלה ק"ו ליכם: **מתני'** לתכול בתרומה · תם הות כהן: ובעבלה בת עליה בדרך · דשוב לין המים בודקין לותה כדלקמן (דף כת.) ונקה לתים משון בזמן שהיא מטקה שלת בת עליה מלתר שנלתכרה עליו לו כלמה היתה תבת לת טוענ לין התים מטקה משון לין המים בודקין לת לתמת: **גמ'** ולימר לן עיינין · הכיל לט רלתה לדכרי ממתניתין: סוטה שים לה עדים במדינת הים · ועד לין בה · תע"ג דדרשינן למיל לעד לתד נלמן בסוטה, ולסוטה ודלתיא שלת תטמה עוד, לין מקרת יולת מידי סכוטו: ודרשינן ליה נמי הכי "ועד לין בה" לתד זהמיר הלתים לת לתמו וכל הפרטה "לת יש בה עד לת לין המים בודקין לותה: ומעכבינהו לעיינין · משום דקרת נלו רלתה הות על כך דהל דרשינה לסוטה ולתיש שים בה עד לתד לפני ו ולנמד שלת הטמה: זונה היא · ופשיטת לתכורה בתרומה (נ) דהל תנת ליה התומרת ממלה תני: תלת לבתר דשמתי · ולתינמרך לתמעוטין שלת מחזקינן להו כשקרי על לתר לת בדקוה המים: שפיר · ומשום הכי לת מחזקי לת בת עליה לת מיה: זכות תליא לה · דלמר לקמן (דף כ.) זכות הולה בתים המרים: וקמיפלגי · רב סמת ורב יוסף: במתנונה · דקלמר לקמן (דף כנ:) נבי לשה שמלה לה זכות: זכות תולה · שלת יבמה בטנה מיד לבל תינה לעולם ולינה מבמת: תלת מתנונה והולכת · מכחשת ליתור בה · לבי בטנה וטפל ירך: רב שמת סבר · לת פליני רבנן עליה דרבי שלת קטף שהיה מלה בותה מיהה לבתור בל מי שזכות תולה לה מתנונה היא וזו הולל ולת נתנונה לת תלה לה זכות שלת תחייב לידבק כלל משום עדים · ורב יוסף סבר · דלויה ליבדק היא שלת זכות תולה לה ולי מכוח שלת נתנונה לה מי רבנן היא לתמור לקמן זכות תולה לה דקסברי לת היא מתנונה כלל: מדחה לתה "כת המים בפני הנשים · שלת יהו ירלתת מכם לסוטת שהיא טמאה ולת יטמה שם הקדוש טל המים: ולי לימת · לים לה עדים לת מיבדקה הטמה מי טל ידי זו מי ליכת לעז טל הסוטות שמת כו': מדחוקת לת תלית · משום שלי טעמת לחיים הוא ללעז טל הסוטות עדים מי לת תלו: שמחותיהן כשרפות · מלחות קלמת שלה עשיות הלימה קמת שטוים נשרפות למטה טל גים הדבן שלין לתולין: האומרת

אמרי' דאשדרה לאכול בתרומה · ושבעלה בא עליה בדרך פי' דשוב אין המים בודקין אותה כדאמרי' ונקה האיש כעון שלא בא עליה לאחר שנאסרה לו האשה תשא את עונה אין האיש נבנקה מעון אין המים בודקין את אשתו: **נמ'** ואבור לן עיינין ממתני' סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה דאמר קרא ועד אין בה ואי"ג דדרשי' לעיל דעד א' נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא הנטמה עוד ס"ם אין המקרא יוצא מידי פשוטו · ודרשי' ליה נמי הכי ועד אין בה עד א' אחר והביאו האיש את אשתו וכל הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה ואבור לן עיינין ממתני' הביא לנו ראיה לדבריו ממתני' ואע"ג דהביא כן המקרא ס"ם קרא אינו ראיה כל כך דהא דרשינה לעיל לסוטה ודאית ויש בה עד אחד לפיננו ללמד שלא תשהה ל"ה · אלימא מקטיה דהשתה וזנה היא ס"ה שביבא דאשדרה בתרומה דהא תני לה התורת ממאה אני ר"א נזירא דא"כ הו"ל למיתר לה הנא ליה ברישא · אלא ג"ל זונה היא וקי"ל דזונה אשדרה לאכול בתרומה כיון כנבעלה בעילת זנות כדאמרי' בפ' י' יהוסין הנא אלכנה ונרושה והלליה זונה כזמן שהן כסדר חייב על כל אחת ואחת ואקאבר דאשדרה הנא אית ליה איסור טוסף ואלכנה אינו דייב אלא אחת דאין כאן איסור טוסף ואמאי לא כיון דאינה זוכות לאכול בתרומה אלא בתרומה שלה עשיות הלימה קמת שטוים נשרפות למטה טל גים הדבן שלין לתולין: **אשת** דלת כתמכה · ות"ת לתתי לת תני לה בפרק ים מתכרות (יבמות דף פל.) גבי תכורות נבעליהן ומתכרות ליבמיהן יש לומר הת תני ליה תיבי לתיון וזו מהייבי לתיון כדלתמר בפרק הבת על יבמתו (סס דף סו:) הכל היו בכלל תתי לתבר הומטה ונו' והכי מתבר הסס דפרין מפטוס לכל •לבל יש לתמוה תמתי לת פריך הכת ישרלל שנסת כשרה ונעשה פטוס לכל ים לו לת כשר דדמי למתני' מתי הוי ליה למתרוי*:

האומרת טמהה תני לך · לי קשיל בשלתי מס' נדרים (דף נ:) דפלימי רבה וכי שנת בתומרת טמהה תני לך דרב טמת מודה וכי נדרים (דף נ:) דפליני רבה וכי שנת בתומרת טמהה תני לך דרב טמת מודה וכי מפרש לה בירושלמי:

ושבאו לה טדיו ותמרו שנטמאה· מספקת לרבי לי דוקת נקט טדים שיש לבל טד תחד לת מהיכן דמוקי לה בגמרת דמיירי שלתחר שנסתה דדוקת קוסם שנסתה ולתמינה תורה לטד תחד וכי שנת לתמר בגמרת כוסם שים לה טדים במדינת הים לתין המים בודקין אותה דוקת טדים נקבו ולת טד ת' מו דיומת כיון דהתמינה תורה לטד לתחד לת טד ת' לתחר כיון דהתמינה תורה לטד לתחד וכי שנת לתמר בגמרת כוסם שים לה טדים במדינת הים לתין המים בודקין אותה דוקת טדים נקבו ולת טד ת' מו דיומת כיון דהתמינה תורה לטד לתחד כדטולת לתמר בפרק (ז) שתמר (נקמן דף נת:) כל מקום שהתמינה תורה טד לתחד הרי לתן בדבר שהרי קינא לה ונסתרה ולינה בת עליה לדבר דשנא טניה עיניה נתנה באחר ומ"ה כשאסרה שנאה אני נאמנת אבל התם ליכא רנלים לדבר ושנאוסרת שנאה אני עיניה נתנה באחר ומ"ה כשאסרה שנאה אני נאמנת אבל התם ליכא רנלים לדבר דקאמר התם בתר הכי דאשדרה שנאה אני אוכלת בתרומה שלא תנשיא לעז בניה והכא קאמר דאשדרה לאכול בתרומה בכל ענין דשמעת בין יש להם בנים בין אין להם אלא לאו משום דכאן שהיא בסס סוטה ואינה רנלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ויש בה השטא ואינה אוכלת בתרומה אבל התם ליכא רנלים לדבר · וכן נראה מתוך הירושלמי דקאמר התם על הך משנה מתני לא כהך משנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת שנאה אני ומשני א"ר יוחנן אשלי תימא כמשנה אחרונה ושאני הכא דאיכא רנלים לדבר. ומשמע דה"ק מתני' דקאמר שוברת כתובתה ויוצאה לא אתיא כמשנה ראשונה דהתם אמר דנוטלת כתובתה ומשני ר' בון אפי' תימא כמשנה אחרונה דקאמר התם דאינה אומרת לאכול בתרומה ואם תוקשי מכלתין דקאמר דאסורה לאכול בתרומה שאני התם דרנלים יש לדבר שהרי קינא לה ונסתרה · ע"ל דהא דקאמר התם דמותרת לאכול בתרומה היינו לרב ששת משום דמיירי באנסין דאשת כהן הבא מיירי ברצון דכיון שקינא לה ונסתרה א"כ נבעלת ברצון ומ"ה

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה לתכול בתרומה אם הות כהן · מ' כפרים כר"ג ופ' תו"ס ד"ה ממלה וכו' וכמ"ש עליו הרמ"ן וחכין סד רס"י והד"ק:

הגהות הב"ח

(ל) גם' בלתין זה כן זוגו: (ב) רש"י ד"ה ישתה וכו' ולתן זה כן זוגו: (ג) ד"ה עשה סיל וכו' דכל הנת ליה · ג"כ פ"ם כתולן דף פ"ד כמ"ש התוס' ד"ה כבל ממי: (ד) תוס' ד"ה ושבאו וכו' כדשולת לתמר בפ' בלתשה רבה כל מקום: (ה) ד"ה לת וכו' דכשעל ע"ש ד:

גליון הש"ס

גמ' לתמר רב ממתם כת מילתת · יבמות דף נו ע"ת: תוס' ד"ה לתת ליכת ד"ה לתכול מן ד"ה לתכול · לתכל יש למתוס · עיין יבמות פד ע"ב תוס' ד"ה שייב:

עיין ביבמות מד: בתוס' ד"ה בבל

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה כב סמג עשין נ טוש"ע לתב"ע סימן קיט סעיף ס: כבה ב מיי' פי"ת מהלכי לישורי ביתה הלי ה סמג לאוין קכו ועשין סה טוש"ע לתב"ע סימן ו סעיף יח: כו ג מיי' פ"ת מהלכות תרומות הלכה טו:

כז ד מיי' פ"ב מהלכות סוטה הלכה כו ·

[ישוב על זה כתבו תוס' יבמות פד: ד"ה שייב]

מתנה

ב נסיונות על אוצר לפרוץ הקי"ו על נאא

תוספות שאנץ

כתני' אלו אסורות לאכול בתרומה · פי' אם היא אשת כהן האומרת ממאה אני לך ה"ה דאסורה לבעלה וכדתנן אסורה ממאה אני שוברת כתובתה ויוצאה ולא דמי להודיא דתנן בפ' בתרא דנדרים בראשונה היו אומרים שלשה נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת ממאה אני לך · השמר' ביני לביניך נטולה אני מן היהודים חוזר לומר האומרת ממאה אני לך תביא ראיה לדבריה ואינה אסורה לבעלה דלמא שנאה עיניה באחר ומ"ה כשאסרה שנאה אני נאמנת אבל התם ליכא רנלים לדבר ושנאוסרת שנאה אני עיניה משקרת ושמא מעמא ניהא שפיר דקאמר התם בתר הכי דאשדרה ממאה אני אוכלת בתרומה שלא תנשיא לעז על בניה והכא קאמר דאסורה לאכול בתרומה בכל ענין דשמעת בין יש להם בנים בין אין להם אלא לאו משום דכאן שהיא בסס סוטה ואינה רנלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ויש בה השטא ואינה אוכלת בתרומה אבל התם ליכא רנלים לדבר · וכן נראה מתוך הירושלמי דקאמר התם על הך משנה מתני לא כהך משנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת ממאה אני ומשני א"ר יוחנן אשלי תימא כמשנה אחרונה ושאני הכא דאיכא רנלים לדבר. ומשמע דה"ק מתני' דקאמר שוברת כתובתה ויוצאה לא אתיא כמשנה ראשונה דהתם אמר דנוטלת כתובתה ומשני ר' בון אפי' תימא כמשנה אחרונה דקאמר התם דאינה אומרת לאכול בתרומה ואם תוקשי מכלתין דקאמר דאסורה לאכול בתרומה שאני התם דרנלים יש לדבר שהרי קינא לה ונסתרה · ע"ל דהא דקאמר התם דמותרת לאכול בתרומה היינו לרב ששת משום דמיירי באנסין דאשת כהן הבא מיירי ברצון דכיון שקינא לה ונסתרה א"כ נבעלת ברצון ומ"ה

ברכות א מיי' פ"ד מהלכות סוטה הלכה יד: | בבא ב מיי' שם הלי' טו:

מהגה

טו"ב ל"ה ג"ר הא דקתני "ונאצו לך ידיע טניא לאחוה"

מהגה

◇ תשובות ל"ח ל"ט

תת נוסחא

לה' תשובת ר' יוסף אומרים דאמרי הכין היו יודעים אחזן) צריך טאא יאמרו מוכיחין אבל טרם לחזן

כי קדום מעיקרא שפיר קדום משום הכי כשרפה · קשיא כון דהוה היה מביא מנחתו עליה לחמלי כשרפה מאי שנא מהא דתנן בפרק ד' (ג) במסכת נזיר (דף כד:) האשה שנדרה בנזיר והפריטה לה בהמתה בנזיר והיפר לה בעלה אם אין היתה הבהמה חלת ותרומה בעבדר ואם שלה היתה הבהמה מתחלת תמות ותפ"ג דבשעת הקדש הוא דם מקדש דקי"ל דבעל מינו גניי ותפ"ה אמר כון דמשלו היתה חלת ותרומה בעבדר דנפקא לחולין ותנן נמי התם בפרק בית שמאי (שם דף נב.) מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו (ג) אם עד שלא הגיעה בהמה נדר הרי הוא נזיר ואם משהגיעה בהמה נדר ליט נזיר והכי נמי הוו עדים בשעה קודם הקדש ולאו אדעתא דהכי הקדיש ושוב אמאי כשרפה כון דקי"ל ככית הלל דאמרי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ובפרק ב"ש במסכת נזיר (דף נ:) דים שלה להקדש למה ליט נשאל עליה ותלה לחולין: **דבי** קדום מעיקרא בשעת קדום · ואין להקשות והא תנאי תנט"א דבי קדום מעיקרא בשעת קדום דלא תלה אלא בשעת מילתא דליכא למיחש דלמא אתי לאחלופי דהא מיד דכי אתי לכפר מידי ליכא למיחש דלמא אתי לאחלופי (שם דף כג:) המביא לשם חלוי ושוב ש

יש לה עדים במדינת הים שלא שביחה: **מתני'** "כיצד עושה לה מוליכה לבית דין שבאותו מקום * ומסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה: **גמ'** ואידהו הא תלתא לימא מסייע ליה *דאמר רב יהודה אמר רב "לא שנו אלא בעיר אבל בדרך עד דאיכא שלשה שמא יצטרף אחד מהן לנקביו ונמצא אחד מהן מתייחד עם הערוה? הא הבא היינו טעמא דלמא מסייע ליה *אלמא רבי יהודה אומר בעלה נאמן מקל וחומר: ומה נדה שהיא בברת בעלה נאמן עליה סוטה שהיא בלאו לא כל שכן ורבנן, היא הנותנת: נדה דכרת הכירא ליה ומהימן סוטה דלאו לא חכירא ליה ולא מהימן: ורבי יהודה מקל מייתי לה והא רבי יהודה מכראי מייתי לה דתניא והביא האיש את אשתו אל הכהן מן התורה האיש מביא את אשתו אבל אמרו חכמים מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך רבי יוסי אומר *בעלה נאמן עליה מקל וחומר: ומה נדה שהיא בברת, בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא כ"ש, אמרן לו לא, אם אמרת בנדה שכן יש לה היתר תאמר בסוטה שאין לה היתר ואומר °מים גנובים ימתקו וגו' רבי יהודה אומר מן התורה האיש מביא את אשתו אל הכהן שנא' והביא האיש את אשתו אמר להן קל וחומר ברישא ופלכוה והדר אמר להן קרא. רבי יהודה היינו תנא קמא? אלא ביניהו אבל אמרו: **מתני'** היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלים ומאיימין עליה בדרך שמאיימין על עדי נפשות *ואומרים לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים הרעים עושין, עשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה שלא ימחה על המים, ואומר לפניה דברים (ג) שאימת כדי לשומעין-היא וכל משפחת בית אביה, אם אמרה "טמאה אני" שוברת כתובתה ויוצאת, ואם אמרה "טהורה אני" מעלין אותה לשער המזרח (ג) (שעל פתח) שער נקנור *יששם עומדין את הסוטות "ומטהרין את היולדות "ומטהרין את המצורעין, "וכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערה רבי יהודה אומר *אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותר, היתה מתכסה בלבנים מכסה בשחורים, היה עליה כלי זהב וקטליאות

כבר, מים נעבים ימתקו:

מה

הגהות הב"ח

(ה) במשנה שכיבס כרמים עושין (עכי לשמו וכו' סתים) תפ"מ וכ"ב ס"ק לא תעבי לשמו בגדול שנכתב בקדושה שימחה על המים: (ג) שם דבריה שלוחה כדלי לשומען: (ג) שם לשער המזרח לשער נקנור כ"ל ותיכוח שעל פתח נמחק: (ד) רש"י ד"ה דלמא וכו' עליו בכ"ד הגדול: (ה) תוס' ד"ה אמר וכו' היכי ליכוח ולמכוח וכו': (ו) בא"ד אבל אמרו וכו' היכי ליכוח למיחר ליפסח דמיקרי

היאך יתיישב לנו על המשורות שיש עדים במדינת הים כיון שהוא יולדת והא אמר לקמן דאם היתה יולדת בעצר יולדת בריחוח ואם היתה יולדת שתורים יולדת לבנים • וי"ל דאינו דבר הניכר כל כך ולא מסקינן אדעתייהו: סוטה שהיא בלאו פי' דלא יכול בעלה להראשון ואמרינן בפ"ק דיבמות אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה הנסתרת: ואומר מים גנובים ימתקו וגו' תימה מאי ואומר הא כבר נפרך הק'ו וי"ל דה"פ וכי תימא דיש לו לבעל להיות נאמן על אשתו דכיון שהוא שנואה בעיניו לא יבא עליה וכ"ת. מהיתי ואומר מים גנובים ימתקו וחישי! שמא יבא עליה: **מתני'** היו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלים והקשה ה"ר אלחנן דאמאי לא חשיב אותה נבי מילי דבעו ב"ד של ע"א פ"ק דחגיגה וי"ל דחגיגה דהכי נמי לא קתני זקן ממרא דצריך ב"ד של ע"א • ומעלין אותה לשער המזרח ומשם לשער נקנור פ"ה נקנור אדם נדול היה הביאו ללתות בחשת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ונעשה בו נסים כראשר בסדר יומא ומקרא על שמו הוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים ששם מעמידין את הסוטות שלא נתקדש בקדושת העזרה עובי הלל אותו השער מפני הסנדרין שמכניסין ידיהן לבהמות ליתן מהם האשם על בהון ידו ומחזיר כפורים שנכנס לעזרה בטהרת כהנים • לפי' לא קדשום שיוכל לעמוד בהלל השער שאם תיזה הכהן מציא את הדם האשם ומחזיר כפורים שנכנס לעזרה בטהרת כהנים • לפי' צריך להבנים ידו לתוך הלל העזרה וביאה במקצת שריא והמבוא ושם משקים סוטות דבעי לפני ה' ל"ה: ואם נפרמו פרועה נדולה מקריעה שנקרע לקריעים הרבה מימצוי"ר בלע"ז כמו ההוא דפרים סילקא ל"ה לבדם

[מגילה כה.] מיהו כ"מ מסיים ד"ה ואי וכו' ואי מסיים דבר

[עיין נקמן כה.]

[קדושין פ: פ"ו כה: פ"ם]

[סוטה: פ"ו ע"ב היכא]

[נקמן כה.]

[עיין נקמן כה.]

[מי' סוס נקמן ת. ד"ה שכם]

[מכות יח. [ומי' סוס' נקמן ת. ד"ה וכבכן]

הגהות הגר"א

א ב מי' פרק ג מכלות סוטה כה' ה סמג עשין כז לאו ג טוש"ע אה"ע סי' כב סוף ס כנ"ל: ב ד מי' פכ"ג מכלי לאסורי ביאה פל"ו ה טוש"ע שם: ג ה מי' פ"ג מכלי סוטה הלכה ב סמג עשין ט: ד ו מי' שם כלי ג:

ה ז ח ט מי' פ"ד מכלי ממזרי כאן הלכה ג: [ל"ל]

[ועי"ש סוס' שכחתן נא. ד"ה שאומרת]

ו י מי' פ"ג מכלי סוטה הלכה יח בסמ עשין מ:

ז כ מי' שם הלכה ד ג

[עין משפט]

א מי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה ב ג

[ל"ל]

ב ג מהלכות סוטה הלכה ד

ג ד מהלכות סוטה הלכה ה

ד ה מהלכות סוטה הלכה ו

ה ו מהלכות סוטה הלכה ז

ז ח מהלכות סוטה הלכה ח

ט מהלכות סוטה הלכה ט

י כ מהלכות סוטה הלכה י

יא יב מהלכות סוטה הלכה יא

יג יד מהלכות סוטה הלכה יב

טו מהלכות סוטה הלכה יג

טז יז מהלכות סוטה הלכה יד

יח יט מהלכות סוטה הלכה טו

כ כא מהלכות סוטה הלכה טז

כב כג מהלכות סוטה הלכה יז

כד כה מהלכות סוטה הלכה יח

כו כז מהלכות סוטה הלכה יט

כח כט מהלכות סוטה הלכה כ

ל א ב מי' פרק ג מהלכות סוטה כלי ה סמג עשין כז לאו ג טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף ט כתב בהגה: לב ד מי' פכ"ג מכלי לאסורי ביאה פל"ו ה טוש"ע שם:

לג ה מי' פ"ג מכלי סוטה הלכה ב סמג עשין ט:

לד ו מי' שם כלי ג:

לה ז ח ט מי' פ"ד מכלי ממזרי כאן הלכה ג: [ל"ל]

[ועי"ש סוס' שכחתן נא. ד"ה שאומרת]

לו י מי' פ"ג מכלי סוטה הלכה יח בסמ עשין מ:

לז כ מי' שם הלכה ד ג

[ל"ל א]

א מי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה ב

[מגילה כה. ד"ה ואי מסיים דבר]

[נ"ל ואומרים כ"ע כמסכת שבמכיות]

[מי' סוס' נקמן ת. ד"ה שכם]

[מכות יח. [ומי' סוס' נקמן ת. ד"ה וכבכן]

[ועי' תוספות נקמן ת. ד"ה שם סיס]

[נ"ל ואומרים כ"ע כמסכת שבמכיות]

[נ"ל]

א מי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה ב

[מגילה כה. ד"ה ואי מסיים דבר

מה להלן בשבעים ואחד · תימה למאי לית ליה לסוטה וזקן ממרא בפ"ק דסנהדרין (דף כ.) בהדי הני דהוו בב"ד של שבעים ואחד וי"ל משום דנמר של סוטה וזקן ממרא לית ליה בניח דין של שבעים ואחד: **מה** להלן בניח דין של שבעים ואחד · קשיא כיון דילפינן מזקן ממרא לית ליה למימר גבי סוטה שהמקום גורם כמו גבי זקן ממרא ולכך היו מטילין סוטה ללמדנו הגזית מ"ב שהמים המרים מיום שנלמה סנהדרין ויבשה לה בחטת כולאמר בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מת.) לפי שלא רלו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורם ובפרק בתרא דמכילתין (לקמן דף מז.) למריון דרבן יוחנן בן זכאי הפסיקן וקודש נעות סנהדרין לומר בפרק היו בודקין (שם מת.) דרבן יוחנן בן זכאי תלמיד יוסף בן יועזר איש צרדה היה ולא מקרי רבן ואגרסה לחיוב לא היה מעכב ואם לא היו מלויין כלל לפע"כ היה סוטה הילכך היה נוהגת לפי שלא נמלאו:

לא עבר זר בכתובין · פירש"י (ו) בשם רבי שמואל הייט בחטוקת יחזקאל שלחון ויהודה בכנים: **שמעת** מינה כותבין סופר · תימה ואם הכא לא לפסול בלא שנכר אם היה לומרת לבדה כתובתי בשלמא לזה בעלמת מעכב הפרטון עד שיחזיר מלוה את השטר לבל יהא לזן פרטון שהרי כתן לאשה כתובתה ויכיל לא לפסול דברי הכל כותבין וי"ל שהיה יכול לעכב את הגט אלו עד שתחזיר לו הכתובה לבל תמיה ליפוס מלי למסוך במקום שלזן כותבין כתובה כותבין סופר למה לי למיכתב סופר יקרא הגט ויכתוב עליו גיטא דן דקרעיטוה לן משום דגיטא פסולה הוא אלא לזה לזה מהדר ותבעי ליה זימנא לחכרייתי דלמריון בפ' הכותב (כתובות דף פט:) ובפרק קמא דבבא מליעא (דף יח.) וי"ל דהכא מיירי מן הסכנה ולילך לחמר בפרק הכותב (כתובות דף פט:) דנובה בעדי גירושין לפילו בלא גט: **אמר** רבא במקום שלזן כותבין כתובה עסקינן · מקשים הא במקום שכותבין לזן כותבין סופר וגבי פסוטה(ב"ב ד' קעה:) לחמר ה"ג מכתבין לכותבין סופר לזן אין כותבין יכול הלה ומדי מ"ל לכי שופרו יכול הלה ומדי מ"ל רבא לזן עבד ליה מלוה מלוה בלמת דקיבל עליה סבורין לכותבין וכלילה דרבא ס"ל כותבין סופר לזן מכל מקום לא תמיה בעלמת הוא דליכא למשמע מכלל לכותבין סופר:

ארוחי (נ): אם אמרה טמאה אני וכו': *שמעת מינה כותבין שופר· אמר אביי תני מקרעת א"ל רבא והא שוברת קתני? אלא אמר רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן: ואם אמרה מהורה אני מעלין אותה לשערי מזרח: מעלין אותה התם

ומאיימין עליה ובני: *כדרך שמאיימין עליה שלא תשתה בך מאיימין עליה שתשתה אומרים לה בתי אם ברור לך הדבר שמהורה את עמדי על בורייך ושתי לפי שאין מים המרים דומין אלא לסם יבש שמונח על בשר חי: אם יש שם מכה מחלחל ויורד, אין שם מכה אינו מעיל כלום] לא קשיא כאן קודם שנכחקה מגילה באן לאחר שנכחקה מגילה: ואומר לפניה וכו': ת"ר [אומר לפניה דברים של הגדה ומעשים שאירעו בכתובים הראשונים כגון אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם יהודה הודה ולא בוש מה היה סופו נחל חיי העולם הבא ראובן הודה ולא בוש מה היה סופו נחל חיי העולם הבא ומה שכרן במה שכרן בקנא אמרינן אלא מה שכרן בעולם הזה להם ולבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם] בשלמא ביהודה אשכחן דאודי דכתיב ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני אלא ראובן מנלן דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן משום ר' שמעון בן יהוצדק: יחי ראובן ואל ימות ואת ליהודה: כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מונחות בארון עד שעמד משה ובקש עליו רחמים, אמר לפניו: רבש"ע מי גרם לראובן שיהודה יהודה את ליהודה שמע ה' קול יהודה ואת אבותיו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תישרף תמר אלא ראובן למה ליה דאודי והאמר רב ששת חציף עלי ולא ליחשוה דמפרים חטאת? כי היכי דלא ליחשוה לראובן שיודה · במתניתא תנא שמעון אומר ראובן אומר יהודה אומר לוי אומר שמעון אומר יששכר אומר זבולן אומר דן אומר נפתלי אומר גד אומר אשר אומר בנימין · אמר רבי יוחנן מאי קרא ויהי בנימין טרף יאכל בבקר ולעת ערב יחלק שלל: ואמר רבי יוחנן מאי קרא ויהי בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד ולעת ערב יחלק שלל: ואמר רבי יוחנן מאי קרא

תם קיימת · כלומר הגזירה כדקאמרת קיימו עליה ב"ד הגדול ולכך הגזירה בעזרה היתה עליה בקודש וחליה במול כדלמר ביומא פרק שני (דף כה.): ומתחילין לה · מכל מי הכית לאחר שיקיימו עליה: בדי ליענעט · ובדלת מן המים ותודה כשמרלה בגרתה: מסיעין היו לה הפרים · שמעידים עדות נפשות וכשנודקין לומן היו מסיעין לומן מפיה לפיה ומלכלה לגלכה: לפני ה' · והוא הפתח שבו דרך כניסה ויליחה לכל מי עזרה: לקובבייטע · כשמקריבים לת קרבן קיימה למביה בתחילת קדשים ומלה על החדש שיעמוד ויקריב ויטמור על קרנות ונפקא לן בספרי ויקרא מלמדנו להקריב לו במועדו (במדבר כח) ומי שיכול ליכנס בעזרה נכנס ואל"ה היו יכולים מפני שהיו מסוכרים כפרה עומדות בחלל שער נקטר שלא יהא מקטיר ויולא: זבין וחבות נמי · כשמקריבין "קרבניהם הן ממוסרי כפרה ואין יכולין ליכנס: שלא יהא לבה גס בחברתה · שמא החבות עומדת על בוריין ואינה מודה לומר שמה לתי בחברתה שהיא מודה ומוכלת לת בשמה ולבה מתגבר עליה לעשות כמו זו ואינה מודה: לא מן השם הוא זה · לא זהו הטעם שלמרת העיקר הגלמר בדבר: *לומה · *והכתיב לומה יהיה הכהן: ר"ש יהיב טעמי לקרלי בב"מ (דף קמו.) דלקל למר"ל לת מחבל בגד חלמה בעניה נלמר ולת בעשירה דטעם המקרל שלא תהא ממכנה ותהי חייב להחזיר לה ותהי נכנס שהרים ליטל ועריבים להחזירו משיהא שם רע בשכיטתיה: מאי ביניהו · בין רבי יהודה לרבי שמעון לך משום לבה גס בה ומי משום גזירת הכתוב: חיכת ליגייהו · תשה שלת רואים בה שהיא רוחלת מחיצת המיס ואינה מודה למ"ד לעל יהא לבה גס בה-זו לת רואין שלין לבה גס בה ולמחן לעל דריש טעמת דקרל לעל גזירת הכתוב, לין מקטין עמה לחרת: ורומתת · מי מקטין · עמה לחרת מהי דלין לבה גס בה היכת משום עשיית מלה חביות כדתניא ט': חביות · שגרלה כמי שהיו עליו למעלי וממהר לפרק מקטין: בכהן לחד · הי חביות וכן לגבי עבדים בב"ד לחד ובחדון לחד: ופרט · בכל מקום לשון גילוי הוא: גופה מנין · כדתנן מנלה לת לבה: סיתר לת שערה · מרבה בגילוי שבותר קליפתה: חייב להקטרת · שלת יהו הרואין לת לבה בה: לחד · תחילת מכשים לותו · כשנסקל: שכולה ערוה · חלויים ופניה שניה הכשת גרלה מבי לדלין: הכל היינו טעמת דר' יהודה שמת תלת מב"ד זכות · שבולה ערוה · המים ויתגרו בה ויהיו רודפים לחריה כל ימיה: פרתי כהונה · נקט על שם שהיו מלויין בעזרה יותר משלר העם: וכי תימת לתי לתגרויי בלחריותת · על ידי שרלו לת זו עבודה מהגרה ילרם בעשים לחרות: גמירי · מסורת בידי מרבותי: דרבנן מדרבנן לת קשיל · בתמיה דהניה רבי יהודה ולת מיתת לשטוי דרבנן הכת

ויתגרו בה פרתי כהונה · תימה היון דלתו חובה לתכשים לרלותה יהלו כהנים לל בון ביה לבן התכשים ויסתור שערה כדלמר קרל ולת משום כהן המקבה לותה יהפוך פניו לגד לחר ולכי תני בספרי בהדיה ופרע לת ראש התשה סדין לל בון פורש ביו לבין העם כהן פוגה לחבוריו ופוגעה כדי לקיים בה מלות פריעה ולרבי יהודה גמי עבדה כך ו"ל לר' יהודה לם היו פורסין סדין ביניה לבין התכשים לל היה ניוול כל כך בפני הגשים כמו בתכשים שתין תלה בוטה מפני תכרותיה ולת יוסרו: גמירי · תין יולר הרע שולט תלת במה שעיניו רואות, אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן ל"ק? אלא אמר רבא "דר' יהודה אדר' יהודה ל"ק כדשנין דרבנן

ששים מסקין לת הסוטות · בתוספתא (פ"ו) אלת' (מלכים ג ח) לת לבר יחלת לית לרשה ובלת בו תלה להלטיה וכל לגיך [לתת לו כלדקה] שלאמר ותם לל נעמתה התשה ותטורה היל ונקתה ונזרעה זרע היל עומדת מבפנים והכהן עומד מבחון שלאמר והעמיד הכהן לת התשה לפני ה' התשה לפני ה' ותין כהן לפני ה': **אין** מסקין שתי סוטות כלחת · גרלה לפרש שיעמיד שניהן בעזרה בבת לחת להסקיון לת"פ שתין סוטות כלחת וכן לריעה ובתוספתת דפרה (פ"ג) תנת נמי תין שתי פרות נעשות כלחת מבעשות לחר מבית ומוכרפה על גבה ותימה וכי היה לוסר בכה"ג לשחוט שני זבחים בזמים כלחד כגון שני סוטות לו שני חטלות שיעמיד שניהן בעזרה וישחוט ל' ולחר כך ישחוט שני והל דלמרי' בפ"ב דשמיעת מולין (דף כה: ושם) תזכהו שלת יהל ל' שוחט שני זבחים מיירי שיעמוד שני לותרין כלחד לחיכל לחור לוסר לחורייתת לבל בכה"ג לל מייבי התם ובפ' נערה המתורסה (מדרים עב.) בגדרים שני מהו שיפר לדם לבתי נשין כלחד לוחה דוקת לו ללו דוקת ופשיט להו מהכת:

איבא בגייהו דוסתת · גרלה לחוה מלי למימר לימת בגייהו תשה לחרת שהיא סוטה לר' שמעון מוכר לר' יהודה לסור להטמיד (ע) דלמר בפרק מרף בקלפי (יומת דף מב:) דפליגי נמי הכי רבי ורבי שמעון בקרל דוסולית לוחה דכתיב גבי פרה ולמר לימת בגייהו חמור דלרבי ללמר לוחה לבדה לסור להוליח עמה חמור: **ורבא** לין שטין מלות חביות · תימה מלי פריך והלל לין שטין מלות חביות-לימת ללל לימור מדרבנן משום דמיחזי עליה כמשת ולימהו פליגי בקרלי:

כאן בשני כהנים · רש"י פירש וכן נבי עבד בב"ד לחד ולחדון לחד ותימה והל מהרת ג' מלוכיין דמי לשני עבדים של שני בני לדם: **ודהבון** לוחו בבגדיה · בפרק לט כב) תניל נמי הכי חזן הכנסת לוחו בבגדיו כו' וגרלה משום דכתיב בו ונקלה מצה לנוולו בתוספתת (פ"ו) כהנים מטילים גורלות וכל מי שיעלה בגורלו לפיל כ"ג יולל ועומד בלד כהן גדול ולותן בבגדיו: **אם** היה לבה גס · לת"ל דגזירת הכתוב הוא שב ולל תעשה ללו משיקר הוא כדלימת פ' התשה רבה (יבמות ל:): **האיש** נסקל מרוס ולין התשה נסקלת ערומה · תימה מלי לימת בגדול מרוס והל מפרש טעמת בפרק גמור הדין (סנהדרין דף מה.) משום דכתיב "לותו" בלל כשותו ולין לותה בלל כשותה, ל"ק למה היה לו לגלוה מלחר שהכתוב לומר בלל לגולה לם היית מגולין לותה ל"ק לגו עוקרין הכתוב כידים ל"ל בין לר' יהודה בין לרבנן "לותו" בלל בת בלל למעט על הכשות שלל הילך לרבנן בלל למעט מן התורה מה דיבה והרשות בידי בית דין לעשות כמה שירלו ובגמרל מפרש במלי פליגי להכי הקשית דרבנן מדרבנן כיון דלל מיתיגן להרשויים היה לו לגלוה משום יסור: **ויתגרן** בה פרתי כהונה · תימה כיון דלתו חובה לתכשים לרלותה יהלו כהנים ויסתור שערה כדלמר קרל ולת משום כהן המקבה לותה יהפוך פניו לגד לחר ולכי תני בספרי בהדיה ופרע לת ראש התשה סדין לל בון פורש ביו לבין העם כהן פוגה לחבוריו ופוגעה כדי לקיים בה מלות פריעה ולרבי יהודה גמי עבדה כך ו"ל לר' יהודה לם היו פורסין סדין ביניה לבין התכשים לל היה ניוול כל כך בפני הגשים כמו בתכשים שתין תלה בוטה מפני תכרותיה ולת יוסרו: **גמירי** תין יולר הרע שולט תלת במה שעיניו רואות · מקבי' מפרק תין דורשין (תענית יח:) דלמר ערירות בין בפניו בין לל בפניו יולייהו ולת קשיל מידי דהתם ה"פ מלחר שרלה העבוה פעם לחת שוב מהרהר לחריה לעולם לפי' שלת בפניה לבל מהמת שרלה הנסקלת ערומה היו מהרהר לחר לחרת: ולחר

גמ' תין מסקין בתי סוטות · עיין נדרים (ד מו. שם ס"ל: שם כלן בכהן לחד · עיין שם: סיתן תת ס"ק יל: שם הרי' מדרי' לל קשיל · מסתים יח ס"ל: כתובות כד ס"ל: רש"י ד"לותה ובמגיע לותה בכהן · נמלים לף מו. ס"ל לותה בכהן לחד ולותן בכהן לחד ·

[שיך לעיל ז: במשנה]

ג"ה א מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ד: ז ב ג מיי' שם הל' יח כמ"ש עיין מ: ז ד מיי' שם הל' ה:

ואחר כך מביאין הבל המגרי · כדרכו שלמי מפרש הבל המגרי וכפיפה המגרית בתין מגרי הלשכה כתומת העיר ומנדליה ולא ידענא מי כורך שמחק בו וסיים שהרבה בו דתמרין פרק עגמר הדין (סנהדרין דף מג.) דבתין מקל לבור מי פירושו גמי מגרי הלשכה כי הכא:

תנינא ואחר כך מביאין הבל המגרי · ולא ידענא מאי פעמים מכהן טפי מהא דקתני היה חגרה או בעלעול דמשמע דהכל מגרי בעיון ממש ועל כרחך לכתחילה למעוט בעיון מכל מאי דוקא לעכב היכא כתיב הבל המגרי אי סוס קשיחים בתורה ומשה היה לו לעכב מהו המדקדק בפירוש רש"י לא קשיא מידי דעיקר הבחנה קמבעיא ליה אי משום מדה במדה דוקא הבל אלא משום שמיטת בגדים הואיל ואריך לקשור בעלעול לקשור הבל כדי ליפרע ממכה מיהו היכא דליכא הבל המגרי ואיכא בעלעול לא מהדרינן יותר מדאי בתר הבל: **מיום** שחרב כו' · והיינו דזמן הבית נהגו דין ד' מיתות מי שנתחייב בהן בלא עדים והתראה שלא (נ) לדונו בסנהדרין כדלמר בפ' לחד דיני ממונות (דף נז:) מעשה ברבי שמעון בן שטח שהיה בזמן הבית דתניא לחמר רבי שמעון בן שטח מלמה בשמה אמרו וכו' עד שהכיזו נתן ומקנין ואחי כר נתן הוא ואחתי רבי חייא וכו' אלא דנקט מיום שחרב בית המקדש הלי דנקט מיום שחרב דבמעו תרבע מלחת דפסיקא נקט דבמעו תרבע מיתות ממש לגמרי: **מי** שנתחייב סקילה. מקמ' מפרק השוכר לת הפועלים (ב"מ דף פג:) דרבי אלעזר ברבי שמעון הוה תפיס נגבי יומת חד פגע בהאוא טיפס לחמר להו תפסוהו ותפסוהו (זקפוהו) וזקפוהו וקת בבי לחמר לו רבי לל ירע לך שהוא וכו בעלו נערה מאורסה ביוה"כ וזה שחלה נחנק וחמתי לת פריך והתי בר הכי הוא בר סקילה הוא לחל לפרש"י לת קשיח מידי דפיכם התם משום הכי נתלה משום דכל הנסקלין נתלין ויש לומר דלתו דוקא נקט טופל מן הגג לו חיה דורסתו לתת מעין מיתה שנתחייב בה יהרג ויש מפרשים דבעו בעל תמילה דהויא לה בעולה ממיתתו הויא בחנק לחל קשיא לרבי מהא דלמר בפרק לתו הן הגולין (מכות יג:) דהם ריש נקש והלהיפס לתה לידו זה שהרג במזיד יוסב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג עולה וטופל והורגו והא לתו בר סקילה הוא וחיכן לתי"ג דלתו בר סקילה מיהו מדה במדה היא דורק על תביכו דרך ירידה ואם הרגו בסיף הקדוש ב"ה נפרע מהם בעין לתר: מעיין

תוספות שאנץ

הבל המגרי מהו שיעכב בסופה . תימה למה יעכב והלא פרישה הכתיב בקרא אינו מעכב והא אמר רבי יהודה אם היה לבה נאה אינו מגלה ואם היה שפרה נאה אינו פורעו · וי"ל דסבר כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה · עוד (אית ביה) [יש לומר] דקרא לא מיירי אלא היכא שאין לחש להרהור · ודן ד' מיתות לא בפלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג · ותקשה מראמרי' (במכות דף י') שנים אוחד הרג שנגג ואוחד הרג מזיד הקל"ח עולה בחלם ותופל זה שהרג בשוגג על אוחד שהרג מזיד ואמאי הא לא מחייב סקילה שוה שנופל עליו הרי כמו אבן שנפקל בסקילה שנתחנין על כרימו · וצ"ל דמיירי שהנופל יש לו בידו סיף או סכין כשנופל על חבירו הוא מתיו ראשו בסיף כמו שפרש"י בפלטת :

תוספות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה נכנסי יסי ולמרי אנית : (מ) ד"ה לילות לו שכספה כנגדו כנ"ל והד"ל : (נ) תוס' ד"ה מיום וכו' והתלמה שנפ סיו יכולין לחזור כסנהדרין:

גליון השי"ם

כתני' נמסר שחדש מודד · עיין סנהדרין דף ל ע"ב:

מהנך

◇ בגליון ד' מיתות גב

גמרא דתנן אדרבנן נמי לא קשיא הבא מעמא מאי משום ונוסרו כל הנשים הבם אין לך יסור גדול מזה שהכל מתיראין ממנו ולא יעשו מעשיהן כמותה ואפילו היא עצמה לא תעשה כן שלא תהא סוטה על ידה: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה לימא דרב נחמן תנאי היא דתנו לא דבולי עלמא אית להו דרב נחמן והבא בהא למיפלגי מר סבר בזיונה עדיף ליה מטפי מצערא ומר סבר צערא דנופיה עדיף ליה טפי מבזיונה: היתה מכוסה לבנים וכו': תנא אם היו שחורים נאים לה מכסין אותה בגדים מבוערים: היו עליה כלי זהב וכו': פשיטא השתא נוולי מנוויל לה הני מיבעיא? מהו דתימא בהני אית לה בזיון טפי קמ"ל: אינשי שלוח ערטיל וסיים מסאני קמ"ל: ואחר כך מביא חבל וכו': בעא מיניה רבי אבא מרב הונא חבל המצרי מהו שיעכב בסוטה: משום שלא ישמטו בגדיה מעליה הוא ובצלצול קמן נמי סני או דילמא משום דאמר מר היא הגרה לו בצלצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדריה מעכב? א"ל תניתוה ואח"כ מביא חבל המצרי וקושרו לה למעלה מדריה כדי שלא ישמטו בגדיה מעליה: וכל הרוצה לראות בה יראה וכו': הא נופא קשיא אמרת כל הרוצה לראות בה רואה אלמא לא שנא גברי ולא שנא נשי והדר תני כל הנשים מותרות לראותה נשים אין אנשים לא? אמר אביי תרגמה אנשים אמר ליה רבא והא כל הרוצה לראות בה רואה קתני? אלא אמר רבא כל הרוצה לראות בה רואה לא שנא גברי ולא שנא נשי ונשים חייבות לראותה שנאמר ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה: **מתני'** במדה שאדם מודד בה מודדין לו: היא קשטה את עצמה לעבירה המקום נולה, היא גלחה את עצמה לעבירה המקום גלה עליה, בירך התחילה בעבירה - תחילה ואחר כך הבטן לפיכך תלקה הירך תחילה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלטו: **גמ'** אמר רב יוסף אף על גב דמדה בתילה, במדה' לא בטיל דאמר רב יוסף וכן תני ר' חייא כיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרי ארבע מיתות לא בטלו - והא בטלו? אלא דין ארבע מיתות לא בטלו ◇ שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו ◇ שנתחייב שריפה או נופל בדליקה - או נחש מבישו ◇ שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או ליסטין באין עליו, ◇ שנתחייב חניקה או טבע בנהר או מת בסרונבי *תניא היה אומר מנין שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה אין לי אלא סאה, מנין לרבות תרקב קב וחצי קב רובע וחצי רובע תומן ועוכלא מנין? תלמוד לומר כי כל סאן סואן ברעש ומנין שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול? ת"ש מוד לומר אחת לאחת למצוא חשבון וכן מצינו בסוטה שבמדה בה מדדו לה: היא עמדה על פתח ביתה ליראות לו לפיכך כהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל, היא פרסה לו סודרין נאין על ראשה לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחו תחת רגליה, היא קשטה לו פניה לפיכך כהן מגלה כתפיה לפיכך כהן מפרע את שערה לפיכך כהן מקרע את בגדיה לפיכך כהן מחשף את לבה לפיכך כהן מכה על ירכותיה לפיכך כהן מטמא את בטנה לפיכך כהן מבעת את ירכותיה לפיכך כהן סופה ומכה על פניה

[סנהדרין ק. תוספתא פ"ג]

ישעיה כו

סה ה

קהלת ז

ז.

מהנך

"ה"א"

בגליון מדוע נ"ן בסוף מדוע כתי [מחות את הגרוע]

כתובות סה:

[נקמן ה:]

[מגילה יב]

סנהדרין נה: ע"ש כשטה ב

* במהג"ה מיוחסת לגאון ר"ח ז"ל

* ב"ק פ"ו ב.

ס"פ ומי סכר

[סנהדרין מה. וש"נ]

נוסחא

טיולת ר' נחמן: ר' מאיר אומר וכו' ומי מוכיח נסיום כס"ם נקמן סה: דמסיק כס"ם נקמן סה: דמעמ' לכ' מתיר דקתמר סיפ מתיכתא וכו' פ"ק כתוספתא כפ"ק וכן לי' כתוספתא ריש פרק ג סיפ ר' מאיר גומר וכו']

[דף כ.]

פניה מוריקות. הכי תניא לקמן* לימה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה טולמות: הרחתה לו בחלכשיתיה. רמזה לו לבעל תגלה: מתכל בהמתי. שטורים: במקודה של חרס. פתוחה ומגונה שכטסות: שם בה פנים. פנלי ליפרע ממנה ומפיהי לתי לת פני (ויקרא כ) ונתתי (לת) פני (שם יז) תורה אור

פניה מוריקות, היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות, היא קלעה לו את שערה לפיכך כהן סותר את שערה היא הראתה לו באצבע לפיכך ציפורניה נושרות *היא חגרה לו בצילצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדדיה היא פשטה לו את יריכה לפיכך יריכה נופלת היא קיבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה *היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקודה של חרש היא עשתה בסתר °יושב בסתר עליון° שם בה פנים שנאמר °ועין נואף שמרה נשף° לאמר לא תשורני עין (ו) וגו' דבר אחר היא עשתתה בסתר, המקום פירסמה בגלוי שנאמר °תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל°

(וגו') ומאחר דנפקא ליה °מאחת לאחת למצא חשבון°, °כי כל סאן סואן ברעש° למה לי? ללמדה, ומאחר דנפקא ליה °מכי כל סאן סואן ברעש°, °באסאה בשלחה תריבנה° למה לי: לכדרב חיננא בר פפא דאר"ח חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנאמר °באסאה בשלחה וגו'° *אני והאמר רבא שלשה כוסות האמורות במצרים למה: אחת ששתת בימי משה, ואחת ששתת בימי פרעה נכה, ואחת שעתידה לשתות עם חברותיה, וכי תימא הנך אדוו והני אחריני נינהו *והתניא אמר רבי יהודה מנימין גר המצרי היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא, אמר מנימין גר המצרי: אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה, אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני מותר לבא בקהל אלא אי אתמר הכי אתמר אר"ח חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו שנאמר °באסאה בשלחה תריבנה וגו'° אמימר מתני להא דרב חיננא בר פפא אהא מ"ד °כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם°: אני ה' לא שניתי - לא הביתי לאומה ושניתי לה, °ואתם בני יעקב לא כליתם° היינו דכתיב °חצי אבלה בם° חצי כלין והן אינן כלין, *אמר °רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר °במלאות סאתם יצר לו ויגר.° דרש °ר' חיננא בר פפא מאי דכתיב °רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה° אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה: זה משה ודוד שלא ישלטו שונאיהם במעשיהם: °דוד דכתיב °טבעו בארץ שעריה° משה דאמר מר משנבנה °מקדש ראשון נגנז אהל מועד קדשיו כרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו, היכא? אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל. תנו רבנן *סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה, ומה שבידה נטלוהו ממנה - שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו: מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו וכן

מנימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (ברכות דף כח.) דלמאי נו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש ואמר להם מה לני לבא בקהל אמר ל' ר"ג אלמלי ר' יהושע מוסיף עליה ל"ג ר' ואלמלי כתיב לא יבא עמוני ומואבי אמר ר' ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין אלא סנחריב בלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן הכי נמי סנחריב בלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן. מקשים מפרק חלק (סנהדרין דף צו:) דלמאי נו ר' יהושע מוסיף עליה ל"ג ר' ואלמלי כתיב לא יבא עמוני ומואבי אמר ר' ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב ובלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן הכי נמי סנחריב בלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן. ומתרצינן לא בלבל סנחריב אלא את כל העמים שהיו בתוך ארצו של אשור ולא את כל העמים שבעולם. ומקשים מפרק קמא דיבמות (דף יא.) דלמאי נו ר' יהושע מוסיף עליה ל"ג ר' ואלמלי כתיב לא יבא עמוני ומואבי אמר ר' ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב ובלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן הכי נמי סנחריב בלבלן את כל העמים ואחר כך חזרתי ומיקמינהו במקומן. ומתרצינן לא בלבל סנחריב אלא את כל העמים שבעולם ולא את כל העמים שהיו בתוך ארצו של אשור. ומקשים מפרק חלק (סנהדרין דף צו:

נתן בקדמוני. נתן עיניו בחוה וכח עליה והיינו לכתיב (נרפסיות ג) "הנתן חיתני" לשון תמהים ונשוחין הוא: נעלו הימנו. קומה זקופה: יהא מלך. שלכך עשאו ערום מכל: מני למכתי יהלך בקומה זקופה. מקללתו לחתה לעמל, וכן כל הלוה לחבה למד מקללתן: קין. נתן עיניו בחמומה יקיריה שעולה עם הבל שמתי תלומות עלמו עמו והיינו דכתיב (נרפסיות ד) "ואת מנחו" שני ריבויים: קבח. על הכהונה ונטלה: בלעם. זממוו של כלם שנאמר "ומקם שבירו נטלו הימנו" [סנהדרין קו.]

תורה אור

כֵּן מְצִינוּ *בִּנְחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּמָה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ מָה שֶׁבִּיקֵּשׁ לֹא נִתְּנוּ לוֹ וּמָה שֶׁבִּידּוֹ נִטְלוּהוּ מִמֶּנּוּ אָמַר הַקָּבָ"ה אֲנִי אָמַרְתִּי יְהֵא מֶלֶךְ עַל כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעַכְשָׁיו °אָרוּר הוּא מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲנִי אָמַרְתִּי יְהַלֵּךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה עַכְשָׁיו °עַל גְּחוֹנְךָ יֵלֵךְ, אֲנִי אָמַרְתִּי יְהֵא מַאֲכָלוֹ מַאֲכַל אָדָם עַכְשָׁיו °עָפָר יֹאכַל, הוּא אָמַר אֶהְרוֹג אֶת אָדָם וְאִשָּׁה אֶת חַוָּה עַכְשָׁיו °אֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֵךְ וּבֵין זַרְעָהּ, כֵּן מְצִינוּ בְּקַיִן וְקֹרַח וּבִלְעָם וְדוֹאֵג וַאֲחִיתוֹפֶל וְגֵחֲזִי וְאַבְשָׁלוֹם וַאֲדוֹנִיָּהוּ וְעֻזִּיָּהוּ וְהָמָן שֶׁנָּתְנוּ עֵינֵיהֶם בְּמָה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהֶם: מַה שֶּׁבִּיקְּשׁוּ לֹא נִתַּן לָהֶם, וּמַה שֶּׁבִּידֵיהֶם נִטְּלוּהוּ מֵהֶם: בְּיֶרֶךְ הַתְּחִילָה בְּעֵבִירָה וְכוּ'; °מְנָא ה"מ: אֵילֵימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב °בַּתַּת ה' אֶת יְהוּדָה וְאֶת בִּנְיָמִן וְגוֹפֵלֶת וְאֶת בִּנְיָמִן צָבָה וְהִכְתִיב °וְצָבְתָה בְּטַנָּה וְנָפְלָת רַבָּה? אֶמֶר אֲבִיי כִּי לֵיתֵי תְּחִילָה יֶרֶךְ וְהַדַּר בִּטְן לֵיתֵי וְלוֹמֵי כִּי בִּדְקִי, כִּי אוֹרְחֵיהּ בִּדְקִי: בִּטֶּן בְּרֵאשָׁה וְהַדַּר יֶרֶךְ, בְּקַלְלָה נָמֵי כְּתִיב °לְצָבוֹת בִּטֶּן וְלִנְפִיל יֶרֶךְ? °הַהוּא דְּמַרְצֵהּ לֵיהּ כֹּהֵן דִּבְטֶן בְּרֵאשָׁה וְהַדַּר יֶרֶךְ שְׁלָא °לְהוֹצִיא לַעַז עַל מֵי הַמָּרִים: °מָתְנֵי' שִׁמְשִׁין הָלַךְ אַחַר עֵינָיו לְפִיכָךְ נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו שֶׁנֶּאֱמַר °וַיְאַחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו אַבְשָׁלוֹם נִתְגָּאָה בְּשִׂעְרוֹ לְפִיכָךְ נִתְלָה בְּשִׂעְרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּקָּרֶא לִפְנֵי פְּנֵי אַבְיו לְפִיכָךְ נִתְּנוּ בּוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיוֹת שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה (ו) (אֲנָשִׁים נוֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב) וְלִפְנֵי שֶׁגָּנַב ג' *גְּנֵבוֹת: לֵב אָבִיו וְלֵב ב"ד וְלֵב יִשְׂרָאֵל (שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּגְנֹב אַבְשָׁלוֹם אֶת לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל) לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ ג' שִׁבְטִים שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּקַּח (ג) שְׁלֹשָׁה שִׁבְטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקַע בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם, וְכֵן *לְעִנְיַן הַטּוֹבָה: בְּרִים הַמִּתִּינָה לְמשֶׁה שָׁעָה אַחַת שֶׁנֶּאֱמַר °וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחֹק לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל ז' יָמִים בְּמִדְבַּר שֶׁנֶּאֱמַר °וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם יוֹסֵף זָכָה לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאַחֵיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר °וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ מִי גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר °וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּיְא לֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ אֶלָּא עַל כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁנֶּאֱמַר °וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה' יַאַסְפֶךָ: גְּמ' ת"ר שִׁמְשִׁין בְּעֵינָיו מֵרֹד שֶׁנֶּאֱמַר °וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְּעֵינָי לְפִיכָךְ נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו שֶׁנֶּאֱמַר °וַיְאַחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו אֵינִי וְהַכְתִיב °וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵה' הָוְאָה כִּי אוֹתָהּ בִּקֵּשׁ לְהִתְחַתֵּן בָּהּ (ו) יִשְׂרָאֵל אוֹתָהּ אֲזַל תַּנְיָא °רַבִּי אוֹמֵר תְּחִלַּת קִלְקוּלוֹ בְּעֵזָה לְפִיכָךְ לָקָה בְּעֵזָה (ז) תְּחִלַּת קִלְקוּלוֹ בְּעֵזָה דִּכְתִיב °וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עֵזָתָה וַיַּרְא שָׁם אִשָּׁה זוֹנָה וְגוֹ' לְפִיכָךְ לָקָה בְּעֵזָה דִּכְתִיב °וַיְהִי בְּעֵזָה וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עֵזָתָה" וְהַכְתִיב °וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה? תְּחִלַּת קִלְקוּלוֹ מֵהָא בְּעֵזָה הֲוָה, °וְהֵי אַחֲרֵי כֵּן וַיֹּאהַב אִשָּׁה בְּנַחַל שׂרֵק וְשִׁמְהּ דְּלִילָה תַּנְיָא רַבִּי אוֹמֵר אִלְמָלֵא (לא) נִקְרָא שְׁמָהּ דְּלִילָה רָאוּיָה הָיְתָה שֶׁתִּקָּרֵא דְּלִילָה: דִּלְּלָה אֶת כֹּחוֹ, דִּלְּלָה אֶת לִבּוֹ, דִּלְּלָה אֶת מַעֲשָׂיו דִּלְּלָה אֶת כֹּחוֹ דִּכְתִיב °וַיֵּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו" דִּלְּלָה אֶת לִבּוֹ דִּכְתִיב °וַתֵּרֶא דְּלִילָה כִּי הִנִּיד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ" דִּלְּלָה אֶת מַעֲשָׂיו דְּאִיסְתַּלַּק שְׁכִינָה מִנֵּיהּ דִּכְתִיב °וְהוּא לֹא יָדַע כִּי ה' סָר מֵעָלָיו, °וַתֵּרֶא דְּלִילָה כִּי הִגִּיד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ" מִנָּא יְדִיעָה? אָמַר חָנִין א"ר נִיכְרִין דִּבְרֵי אֱמֶת, אֲבָיֵי אָמַר: יְדִיעָה בּוֹ בְּאוֹתוֹ צָדִיק דְּלָא מְפִיק שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, °בְּיוֹן דַּאֲמַר °נְזִיר אֱלֹהַיִם אֲנִי" אָמְרָה: הַשְׁתָּא וְדַאי קָא קוֹשְׁטָא קָאֲמַר, °וְהֵי כִּי הֲצִיקָה לוֹ בִּדְבָרִיהָ כָּל הַיָּמִים וַתְּאַלְּצֵהוּ "מֵאֵי "וַתְּאַלְּצֵהוּ"? אָמַר רַבִּי יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי אֱמִי' בְּשָׁעָה גָּמַר בִּיאָה נִשְׁמְטָה מֵתַחְתָּיו. °וַעֲתָה הַשְׁמֵרִי נָא וְאַל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל תֹּאכְלִי כָּל טָמֵא: מַאי "כָּל טָמֵא" וְתוּ עַד הַשְׁתָּא דְּבָרִים טְמֵאִים קָאֲכְלָה: °אָ"ר יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי אֱמִי' דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּנָזִיר, °וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת הַמַּכְתֵּשׁ אֲשֶׁר בַּלֶּחִי" אָ"ר יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי אֱמִי' הוּא אֵיזֶהוּ לְדִבְּרֵי טָמֵא לְפִיכָךְ נִתְּלוּ בּוֹ חֲיִיו בְּדִבְּרֵי טָמֵא, °וַיַּחֲלֹ רוּחַ ה', וְגוֹ' א"ר חַמָּא בַּר חֲנִינָא חֲלָתָה נְבוּאָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ דִּכְתִיב °יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָרֶךְ" לְפִעְמִי בְּמַתָּנָה דָּן" אָ"ר יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי אֱמִי' מִלְמַד שֶׁהָיְתָה שְׁכִינָה מְקַשְׁקֶשֶׁת לִפְנֵי בִּלְעָם: כְּתִיב הָכָא "לְפִעְמִי בְּמַחֲנֵה דָן" וְכְתִיב הָתָם °פְּעַמְיָן וְרִימּוֹן, בֵּין צְרָעָה וּבֵין אַשְׁתָּאוֹל אָמַר ר' אַסִי צְרָעָה וְאַשְׁתָּאוֹל שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים הָיוּ-וְעִקָּרָן שִׁמְשִׁין וְטַתְנַן זֶה בּוֹזֶה °וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל" אָמַר רַבִּי חַמָּא בְּרַבִּי חֲנִינָא שְׁדִילְדְּלָה. עִקָּרָא כְּמוֹ תְּגַבֵּי הַר גְּבִנְדְּלוֹ": מַתְנֵי יְדַעַהּ. הֲלָא כְּמָה כּוֹזִים תְּמַר לָהּ קוֹדֶם לָכֵן וּמַפְתֵּחַ הָיָה בְּיָדָהּ שֶׁל יוֹסֵף וְדוֹטְרִיס עַל תּוֹפְסִיסָהּ וְלֹא הָיָה עוֹשֶׂה יֵין וְהֵיכִי שֶׁהַכְּרוּבִים הַתְּחוּבִים עַל תְּמַר לָהּ שֶׁבְּדִבּוּר הַזֶּה הָיָה כְּמוֹ גְּדוֹל תְּמַת הַן: וְתַלְּלָהּ. לְשׁוֹן דּוֹחֵק וּמְעוֹקֵה: בְּשָׁעָה גָּמַר בִּיאָתָהּ. הַתּוֹת הַלַּחַם מְרוּבֶּה: דִּבְרֵי הַסְּתוֹרִים לְגַיֵּיר. מִשְׁרֵת עֲנָיִים כְּגוֹן זֶיר שֶׁשָּׁרֵת עֲנָיִים בְּמִיס וְיִם כְּמוֹ טַעַם יַיִן דְּלֹא נִפְקָא מִכָּל לְשׁוֹן יַעֲקֹב מִגְּפֶן הַיַּיִן (בְּמִדְבַּר ו) מַכְתֵּשׁ. מְקוֹם קְבִיעוּת הַמַּיִם: לְיוּחַ לְבַר טְמֵא. לְמִי הַמְּעוֹר שֶׁהַגְּמַלִּית הוּא הַיּוֹם מֵת בְּגֶמֶל: רוּחַ ה'. רוּחַ נְבוּאָה שֶׁשָּׁרְתָה עַל יַעֲקֹב: מְקַשְׁקֶשֶׁת לְפָנָיו. לְגַוְּותוֹ בְּאֹתָן

טוֹמֵל

נר א מי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ח סמ"ג עשין ט.

מתנה
דוקאות נוספות
על "נתן עיניו וכו'"

נטלו הימנו
מתנה
שמשון
נ"ל ולבבות וכו' נמחקה שכמעיות וכן נמי"ל אבל בהוספתא פ"ג מיהא נמצאת

תוספות שאנץ
כן מצינו בקין נתן עיניו בתאומה יתירה שנולדה עם הבל דשני תאומות נולדו עמו דכתיב את אחיו את הבל שני אחין ב' ריבויין. קרח על כהונה ובלע. בלעם בממוני של בלק לקלל ישראל נהנה במדין כשהלך ליטול שכר כ"ר אלף שנפלו מישראל בעצתו. דואג אביר הרועים הגדול שבתלמידים היה ונתקנא בדוד כדכתיב הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ואמר בהגדה בפ' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשון הרע. ואחיתופל נתן עיניו במלוכה כדאמרינן ראה אש יוצאה מאמתו ותכסור שעתיד למלוך. ניחזי בממוני של נעמן ונצטרע אבשלום במלכות ונהרג אדניה באביונ' ונהרג תעוזיהו בכהונה והצטרעת ורוחה במצחו. ל"ה. נגב לב אביו ולב בית דין פ"ה שאמר אלכה ואשלמה את נדרי. וכתיב ואת אבשלום הלבו מאתים איש(ו"ח) [ואמרי' בירושל' דסוטה] שעל ידי מצות דוד אביו הלבו עמו אמר לו כתוב לי שילבו עמי אלו שנים שאמרתי וכתוב לו היה מראה חוזתי של דוד לשנים והולכין וכן לשנים אחרים עד שכנס מאתים איש ותלן ראשי סנהדראות הרי נגב לב אביו ולב ב"ד. ל"ה: תחלת קלקולו מיעצה בעזה היה. פ"ה הדואג דחמנת לאו קלקול הוא כולי האי כלקוחה לו לאשה ולא נא עליה בזנות. ל"ה. יכן אביא בירושלמי ואחלולה. ע"ג דניה היתה שבא בצינעה בא עליה אבל דבר טמא. לפי המעור שלמנלע הוא היה מת בגמל. רוח ה'. רוח נבואה שנחיה על יעקב: מקשקשת לפניו. לגוותו כאחר הולך:

הגהות הב"ח
(א) במשנה ויסבו עשרה מגדים טעמי כלי ויחב ויש אם אכלתם ולפי שנגב: (ב) שם ויקח יותר מלבם שבשים: (ג) גמרא כאחר ישמרם (ד) שם בעזה תחילה תחילת: (ה) רש"י ד"ה ולחן נאמרו וכו' בגדולים דמי לו וכו' אלון גם גם גדול ככתוב קבוצה כמשמ כנ"ל וכו"ל:

[סנהדרין קו.]
[ועי"ש ניט]
[כרש"י שבש"י ים כתף פס"ד]
[עי' תוס' לקמן יא. ד"ה מרים]
[תוספתא פ"ג]
[עי' תוספתא מגילה כה.]
[ע"ז מה.]

מוכיח פ"ג [ואתא מה נאות דרשו ואתאי לאתויי מה דרשו ואתאי] נ"ל [נכתב אל ואתאי כי דרשו אתא אברהם ואתי אתא אכל בהמה ואתי אתא עמלק ואתי אתא שאול ואתי אתא שמואל ואתי אתא דואג ואתי אתא אחיתופל ואתי אתא שמעי ואתי אתא אדוניה ואתי אתא יואב ואתי אתא שלמה ואתי אתא יהורם ואתי אתא אחאב ואתי אתא יהוא ואתי אתא יהואחז ואתי אתא יהויקים ואתי אתא יכניה ואתי אתא צדקיה ואתי אתא נבוכדנצר ואתי אתא בלשאצר ואתי אתא המן ואתי אתא מרדכי ואתי אתא אסתר ואתי אתא אחשורוש ואתי אתא ושתי ואתי אתא זרש ואתי אתא חכמים ואתי אתא בנימין ואתי אתא מרדכי ואתי אתא אסתר ואתי אתא אחשורוש ואתי אתא ושתי ואתי אתא זרש ואתי אתא חכמים ואתי אתא בנימין]

חתל שבועתו של אבימלך . בפלה לשון (לא יחל דברו) (במדבר ל) לפי שהם עברו על השבועה תחילה : במה ברכתו . כל ברכה שבמקרא לשון ריבוי הוא דבר המרובה ומצוי בו שובע פויש"ן בלע"ז ומה ברכה נמצאת בו לא מיעט עושר בממון : שברכו בחמתו . להיות זכרו כנחל שופך . למה שהחזה . (ג) שכר לחתך מעיני תן לי בנקמה זו ושכר החתך לעולם הבא : שחוזר לחתוריו . כשלדין לתוכו ליטו (מלחיק) לברוח ללא חוץ עקלקלות : שער העיר . (ד) (פעוה משחתי קרא : על כתיפיו . כשיעור כתיפו : קמי דשתי חמרא תמרא . לפני כל אדם מביאין מה שהוא רגיל בו לפני שותי יין מביאין יין : קמי רפוקא גבידיא דובלא . לפני שובד אדמה ומופר בגנות ארגיל לאכול ירק ,מביאין כל מלא ירק ,דובלי -מין ירק הוא : קמלי ובוציני . מין אחד הוא ללא שלט נחוליס ולט קטנים כלומר כמה שהוא עשוק היה עסוקה : בלמד . כיחידה כל עולם במשפט לדק : שמע . לשון תמהה כמו ושמתי כדכוד שמשותיך (ישעיה נד) : על שמו של הקב"ה . משמע שביקש בשמו של הקב"ה ממש : מעין שמו . שלין שמע שם ממש אלא מן ומליל: שפי . לשוייטי"ם כמו דשף מלוכיתה (תולין דף מב:) : שפיטן . שפייה כפולה : מעין דוגמת כו' . כשהיו מן התחתונים לתחלת : ויסר כחו . לא מייתי ליה אלא שחול בעולמו . וינבה לכולן לקו : שחול בעולמו . מכל הגוף משכמו (שמואל ג י) : ויפל עליה . מקום שהורגין בחרב והייט לוחר : לקיים בעיניו . לא נח ידעתא מנלן דמשתה לשמה וקם ברגליו אלא לחלק כן שמוע מרבו : פוגרת . אם תולי הוא שמוטו ברגלים וקולת ט פוגרת : נעצם לחמה . לחלות : תעגית . עבודת המלך : המשיט את כל יהודה . החעיקן ויטלו לחכני הרמה שהיה מלך ישראל בונה עליה כרך לגבות את יולת וכת לחמה : חתן . שכשוב בו נקי יהיה לביתו וגו' (דברים כד) : כתיב ויבך שמשון המתנה . לחמת תמנת בירידה וכתיב עולה תמנתה לחמת עליית היה ושמשון ויהודה תרוייהו בחרן ישראל הוו : שתנגה בה . שכשלה מבנות פלשתים החכורות ט : יהודה ותעלה . שמשם טולדו פרץ וזרח שהעמידו מלכים ונביאים ביישלח: דלחיי מהאי גיסא . שהיתה מיוסבת בחמלע שיטוע ההר הגדל לה מרחם ההר יורד ,הבא לה מרגלי ההר טולה : כגון ורדני וכי בחרי ורגש . מיירים הן היושבות בשיטוע ההריס : מנפות נרתותו . שהיו רגילין להתקבל שם וללון והיה תביב עליהם : שתנגה עינים לדבריה . דומות ופתח היתר נתנה לעלמה שלין עבירה בדבר : ניורת לחי . ויחיו עובדת טוכבים (ו) ורלויה לך : פניה לחי . ומותרת לכל לחדם יהומה לחי. (ה)ולהייתי קטנה והשיחוני לחמי ולחתי יחין ניטוחין לעבר ולחנן כלום להסור עליו משום כלתו ולחין זכות נלה ולחתים להשיח קטנה חלא לחד ווכה בה כדכתיב ״לח כתי נחתי להם״(דברים כג) ולקך סברת לגו בהו של היתה ממנת שמש ליעקב כלו שהוחיו של שם ויעקב כבר היה יוצר מבן מלה ועבר : עהלוה לחי . מגלה : ונעם בו . להנחת שוברים ומביס : פוגרת. לגון שם חורמים ולגון חל״ל עטריקון הוא לחכילה שהיה מלכיון ומסקן ולחכ״ל מלוה לוקן : ויעט לחלי לחדעו . פסוק הוא בדניחל על לחד מהמלכים : לגלה

אלא מעתה לא ימחה . תימה לרבי מלי שנת מסלוס לחמר בפ״ק דשבת (דף י:) לחמר רב המנונא מסמיה דעולא לסור לחדם שיהן שלוס לחביהו בנים המרחן מסוס דשם גופיה ליקרי שלוס ולכ״ש דכתיב ויקרל לו ה׳ שלוס ולח קל חכיב ליה כשם סופרים (פ״ד) כהדי שמות שלין נמחקין וגרלה לחנת ושייר ועדיף מחנן ורחוס לחמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף נה.) דנמחק כלל לחכשין שקרל הקב״ה שמו כך חנון והכל פריך חלא לחמר על שמו של הקב״ה נקרל משמע דשמו נקרל כך והייט דקל דמי לגלה שלין שמו כשמו חנון על שם שהוא חונן ומרחם על בריותיו: אלא

טח

משל שמשון ששים אמה היה שנאמר ״ויישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי הלילה ויאחז בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם הבריח וישם על כתיפיו״ וגמירי דאין דלתות עזה פחותות ממשים אמה ״ויהי מוחזן בבית האסורים״ אר״י יוחנן אין מחזנה אלא לשון עבידה וכן הוא אומר ״תחזן לאחר אשתי״ מלמד שכל אחד ואחד הביא לו את אשתו לבית האסורים כדי שתתעבר הימנו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי ״קמי דשתי חמרא, קמי רפוקא גבידיא-דובלא״ אר״י יוחנן כל המזנה ,אשתו מזננת עליו שנאמר ״אם נפתה לבי על אשה ועל פתח רעי ארבתי״ וכתיב ״תמחן לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרין״ *והיינו דאמרי אינשי ״אידו בי *קארי ואיתתיה בי ברוציני״ [ע׳ נסורין שנך קף ו׳]

אר״י יוחנן שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים שנאמר ״דן ידין עמו כאחד וגו׳״ ואר״י יוחנן שמשון שלל שמע של הקב״ה נקרא שנאמר ״כי שבש ומגן ה׳ אלהים וגו׳״ אלא מעתה לא ימחה? אלא מעין שמו של הקב״ה הקב״ה מגין על כל העולם כולו אף שמשון מגין בדורו על ישראל *אר״י יוחנן בלעם-חיגר ברגלו אחת היה שנאמר ״וילך שפי״ שמשון-חיגר בשתי רגליו היה שנאמר ״שפיפון עלי ארח״: ת״ר חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה ובולן לקן בהן שמשון בכחו שאול בצוארו אבשלום בשערו צדקיה בעיניו אסא ברגליו שמשון בכחו דכתיב ״ויסר כחו מעליו״ שאול בצוארו דכתיב ״ויקח שאול את החרב ויפל עליה״ אבשלום בשערו דכתיב ״ויפגע למימר קמן צדקיה בעיניו דכתיב ״ואת עיני צדקיהו עור״ אסא ברגליו דכתיב ״רק לעת זקנתו חלה את רגליו״ *ואמר רב יהודה אמר רב שאחזתו פדגרא,א״ל *כמחט בבשר החי, ווסרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי דמי פדגרא? א״ל *כמחט בבשר החי, מנא ידע? אלא דאמרי מיחש הוה ביה *ואלא דאמרי מרביה שמע ליה אר״ש *סוד ה׳ ליראיו ובריתו להודיעם. דרש רבא מפני מה נענש אסא? מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים שנאמר *והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי מאי אין נקי? אמר רב יהודה אמר רב אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה *: כתיב *וירד שמשון תמנתה וכתיב התם *חמק עולה תמנתה א״ר אלעזר שמשון שנתגנה בה כתיב ביה *ירידה, יהודה שנתעלה בה כתיב ביה עלייה, ר׳ שמואל בר נחמני אמר שתי תמנאות היו חדא בירידה וחדא בעלוה, רב פפא אמר חדא תמנה הוה: דאתי מהאי גיסא-ירידה, ודאתי מהאי גיסא-עלוה כגון *ורדוניא ובי בארי ושוקא דנרש. *ותשכ בפתח עינים א״ר אלכסנדרי מלמד שהלכה וישבה לה בפתחו של אברהם אבינו מקום שכל עינים צופות לאותו ר׳ חנין א״ר מקום הוא ששמו עינים וכן הוא אומר *תפוח והעיינם ר׳ שמואל בר נחמני אמר שנתנה עינים לדבריה כשתבעה: אמר לה שמא נכרית את? אמרה ליה גיורת אני שמא אשת איש את? אמרה ליה פניה אני שמא קיבל עליך קידושין אמרה ליה יתומה אני שמא טמאה את? אמרה ליה טהורה אני: *ויטע אשל בבאר שבע אמר ריש לקיש מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים, רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר פרדס וחד אמר פונדק בשלמא למ״ד פרדס היינו דכתיב *ויטע, אלא למ״ד פונדק מאי ״ויטע״? כדכתיב *ויטע אהלי אפדנו וגו׳ ויקרא שם בשם ה׳ אל עולם״ אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא אלא

עטריקון הוא לחכילה שהיה מלכיון ומסקן ולחכ״ל מלוה לוקן : ויעט לחלי לחדעו . פסוק הוא בדניחל על לחד מהמלכים : לגלה

מסורת הש״ס

ג״ל ממחיק

כ״ק ספיד פרקב״ן בהשמטה סי׳ פ״ח שבגמ׳ שלפנינו ליתא ולא ידעינן

הגהות הב״ח

(ה) גמ׳ יכל שופל שחוזר לאחוריו : (ג) רש״י ד״ה נקם לחת מפני מיני דדרים לחמר שמשון רכשם שכר לחת וכו׳ ל משפ״ו ושכר מלחתה : (נ) ד״ה שער העיר כשערי מנה:(ד)ד״ה ניוכח וכו׳ ולחי שוכחת טוכנים מד שלין לחי רלויה לך פס״ד : (ס) ד״ה יהומה כחי שכייחי קטנה כמיתת לחי וכשילחני וכו׳ ולין ניטוחי של ולחן נשוחין כלום וכו׳ שלין זכות :

מגילה יב.

סנהדרין קה.

[מי׳ מ״ו כח.]

[ע׳ נסורין שנך קף ו׳]

בראשית מט:י״ב. וכי אין נחש ולי׳ ניך שופטים ולי׳ אוזנך ...

חמשה נבראו אילך דוגמא של מעלה (בראשית רבה ... אנונימוס)

מ״ש מה אנונימוס

ברכות יח: שבת יג: קנב.

ג״ל מחכיון

גליון הש״ם

גמ׳ וג״ל מרגיש . נעיל דף ד ע״ב : רש״י ד״ה יהומה לחי כו׳ שמשמע שגיש ליעקב . ס״ם ול״ל ממגיש .

* אוחבי כשאקרים חשון דגון לו תשרי

* שמואל ב׳ יג:ל ז׳: סנהדרין לו: ירושלמי שם פ״ו ה״ג. אין לי אלא וכל שכן תלמידי [פרי וכל שכן תלמידי תכמים שרוין שכרן תגריין] כנלמים נף

מאנר

ל׳ כ״ל—(שמואל ב׳ יג:ל בראשית לח)

ו הלכה ואתר

מאנר

ל׳ כ״ל: ״ל״ל״ם בפסוק ״ותשב בפתח לינים״

◇ ״טאו״ - סנדב על טאלות חקירב טחוכ אות תאר לבני טבא אלה

נוסח

ב׳ כ״ל״ם לפסוק אנב אחרים ״ויעל אעל בפאוו טבא״

נוסח א מי"ו מסלמת דשות סלכה ח :

תוספות שאנץ

וכי מלאי אכלתם הודו וברכו למי שאמר והיה העולם . יש בפרוש שלא רצו לברך ברצונם עד שאמר להם אברהם פרעו מה שאכלתם ושתיתם והיה אשר יאמר להם שהוא עולה למנין גרול כי היו בפדבר והיה פורה גדול להביא שם המאכל והמשתה וכשראו כן כי היה רצוי אברהם שיפרעו הכל או ברכו הקב"ה שלא ברצונם על מנת שלא ישרעו שום דבר: שכפתה פניה בבית המיה אע"פ שהיה בלבו שהיא תמר מעה בכך למר אחרת היא שהרי תמר צנועה היתה. ל) ל"א שכיפתה פניה בבית המיה לא ראתה אותה כל הימים שנבלה בביתו לפי' לא שלחה בו מצוה : יצאו כתשון דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אשר לצאת אלא מיהודה כדכתיב נגר אשרית יהודה כבושין דברי סתר ל"ה . *ע"ש בגבורות ר'.

ל) מי' בסוטות פכ"ח דף נכ"ו ע"ב ג' ספרמוס .

מצה טאתר לאן אומרה בפירוש ט"ו"א בדרך מיוחד- דומים:

דברה לו לאדם ט"ס.

אדאי לריך בהן גלוין השי"ם ראוי ואל יבין פני חבירו ברמיה

גמ' בכלל כשהוסו . כעין זה לקמן דף יוסף ע"ב: שם ס"ב. לקמן דף ע"ב: רש"י ד"ה מקח ימים כו' אחת ל"ב מדב"ם פרק ד' ט"ת :

נוסח

הוצאות יהודה - "דבקה אחרי" יוסף קיבל טם טאיש בסתר יהודה קיבל טם טאיש בפרהסיא

נוסח

אבן עזרא

נוסח

טבל בעיזהה על תאר - יבאו אחרי בראשית ואלכים

כרכן ... ויאמר יוסף בית ואמרן ל"ב ... ויאמר ראה אותה כל הימים אע"פ שבעלה בביתו לפי' לא שלחה בו מצוה הביר

מקים וגו'. הלכך לכשעלה לותה עלה וקיימה מלבת דבריו של הקב"ה כדכתיב לשולם ה' דבכל נגד (תהלים קיט) ויקרא למלבת על שמו גרם לותה רעה שתקרא על שמו ויקרא לה יד לכשעלה כך היה נקרלת: וישלחהו משמק חברון. ביוסף משתני קרא כשעלתו יעקב לגל לחיו והוא תחילת סיבת תורה אור ירידת ישרלל למלרים: על לותם. לינו נגרמו לידיק שקבור בחברון. לכרסם: לינו כן. דיותר ממה שהוא מודד מודדים לו: דכלותה מדה. דוגמת מעשה לותו ענין ומיהו יותר ממה שעשה משלשם דמדה טובה מרובה בתשלומין ממדת פורעניות: לתור לתכמה. שהיו לגל הקב"ה ומפיו שנלמר כי ה' יתן תכמה מפיו דעת ותבונה (משלי ב): ללת כתיב וימת. מלך מלריס וימלוך תחתיו לחר: ונתחכם למשעינן. לבקש לו תכמה כנגדו: כמה ניזונס. שלת יוכל לזון לותו בו שיזדעזע מדרכיו שמדד מדה כנגד מדה לדור המטול ולשמי סדום: כי נחש ה' נשפעני. וכן יש לו גמול (ו): שבשלו. לשון ויזד יעקב נזיד (בראשית כה): בלותה עלה. לנתחכמה לו: יוצאי יעבך. תלמידי יעבך (ב) חדם גדול בתורה היה כדכתיב (דה"ב ז) ויקרל יעבך לאלהי ישרלל חס שמו בדרך תבריכי בתורה והרבים חת גבולי בתלמידים וגו' ויבח לאלהים חת ה"ש לאחר שלל (תמורה סו.): תרעתים. מפרש בספרי שמשו תרועה בהר סיני ל"ש תרועות אלא תרועה אחת: סיני ל"ת תרעתים על חס סהיו יוצאים יוצאים: שמעתים. שמשו מלות לבכי יוכל בן לכל משתני קרל וחס היו מבני בניו של יתרו הקנים: שובתים. על חס סהיו יוצאים בסוכות לכתיב (ירמיה לה) ונשב בתהלים ונקרל להו משפחת סופרים דהיינו סנהדרין וכן תרעתים זקני שטר: ועליו מן התרן מבעי ליה. יגרשוט מן התרן מאי "ועלה" הלותי שילתו שוחיהם מתרגם מחיל וירלים מפניהם: מלבן. כמין דפוס שבו עושין הלבנים שממלאין לותו טיט ומתליקין לותו והיה הלבנה ותלו לו לפרעה. דעליה קלי קרלי ומיניה סליק ויתמר לל עמו וגו' הכה נתחכמה לו וגו' ויקימו עליו שרי מסים: לסטנים. מפוקי ליה מיולי לעשות מלתה: שרי מסים. דבר שמסיס רידוי של שומה שמרגילין ומשימין לעבודה לותה מלבן שתלו לו היה ישרלל רידוי של הלמה: למען עטיתו לפרעה. לסבול: שמסבנות לת בעליהן. שעל ידי לותן הערים ולותה עבודה נסתכלו מלרים ליטבע בים: שמסבנות. מדלדלות "ויגלגו לת מלרים" ובמדבר עבודה זו לידע להן ולהלי ליבמת לת נרסינן בגמרל "תמן רגלים לה לבנין מתמסכן" *ותת"ל שמסבנות שמביל לת החדם בעולם הלמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן. ומאן דלמר לישנה לל נרסינן לת ד

"בפרך"-בפה רך. מתוש בדבריס וכאכך עד שהרגילוס לעבודה: בפריכה. בשבחן גוף ומחניס ומחזקה: ס"ג בעבודה קשה לחמ רבי שמואל בר נחמני לחמ ר' יונתן שהיו מתלוצצין וכו'. ור"ח פי' קשה שלא היו רגילים בכך: ולמתן לחמר. (ג) "בפרך" לקמת-בפה רך ה"ל "בפרך" כלומר ולפי פריכה היא דהכתיב "וימררו": ושופתות. כשמוציאין הסיר על גבי כירה קרי לה שפיתה: תחת של חמין. לרתון רגלי בעליהן בגדה: בין שפתים. בין מלרי הגדות מקומות לטוענין [מלר"י-נטוי הגדה-נ"ט מלטן ותכירו מכלן ותכירו בתמלט: יונה. ישרחל שנחמר תורה אור יונתי בחגוי סלע (שיר ו): שוברתיך. לגלות ממני לחמר: תכלתך. לשון מכלי יולדה (הושע יג): מנקר. מנקה: מספר. כמו שעשין לחיטוקות לייבש לת לחבריסה ולתקן שניתקן מלטר הלידה: לת כרית שרך. לת היה לך מיילדת לחתוך מיטור הולד: למשעי. להחליק בשר כמו תלקת לוחליו (בראשית כז) שעיטות: עגולין. כפין ככר עגול: נעשה להן כם: רבבה כלמת הגדה. גדילים מן הארץ כלמת הגדה: ותבלי. לביה לחיך: הם לכירוהו. שרלו שביעתו ככר: זה חלי. שרלתיני ככר: לליעבע. בת עמידה לחסו של לחרן: שהיפה פועה עגל. משטעטת לותו כדרך שמתחקים לחיטוקות בדברים ערבים לשטעטו: פועה. לוטקת כמו כיולדה

שמות הבלתך אשר

ס"ת ונחתן להם

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ונמלך דחמר נמי בשרך: (ז) ר"ה והכלב וכו' סימס סס"ד וחיכ מ"ס ק שטעטה כל"ל וחיכוח ק יפוסה ממקן:

שהיתה פועה עוגל .. פירש רביט תנגחל *לוחשה לחיקה ויונק הולד כמו שעושים חלו עכשיו בחזי החשה: חתריס

[וכ"כ בשחוט שרן פס ע' ס"ס]

← בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך רבי שמואל בר נחמני אמר בפריכה *וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' אמר רבא בתחילה בחומר ובלבנים ולבסוף ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שהיו סוחלין פין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים ולמ"ד נמי התם בפה רך הבא ודאי בפריכה. דרש *רב עוירא בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים: *בשעה שהולכות לשאוב מים הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים ומוליכות אצל בעליהן לשדה ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונזקקות להן בין שפתים שנאמר "אם תשכבון בין שפתים וגו" בשכר תשבבון בין שפתים זכו ישראל לביות מצרים שנאמר "כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ וכיון שמתעברות באות לבתיהם, וכיון שמגיע זמן מולדיהן הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר "תחת התפוח עוררתיך "וגו" והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקירו ומשפיר אותן כחיה זו שמשפרת את הולד שנאמר "ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשקי וגו" *ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש שנאמר "ויניקהו דבש מסלע ושמן וגו" וכיון שמכיירין בהן מצרים באין להורגן ונעשה להם גס ובלעין בקרקע ומביאין שוורים וחרשין על גבן שנאמר "על גבי חרשו חורשים וגו" לאחר שהולכין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר "רבבה כצמח השדה נתתיך וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהן שנאמר "ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים" אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקב"ה על הים הם הבירוהו תחלה שנאמר "זה אלי ואנוהו". "ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות וגו' רב ושמואל חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה וחמותה מ"ד אשה ובתה=יוכבד ומרים ומ"ד כלה וחמותה=יוכבד ואלישבע תניא כמ"ד אשה ובתה דתניא "שפרה" זו יוכבד ולמה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד ב"א שפרה שפרו ורבו ישראל בימיה "פועה" זו מרים ולמה נקרא שמה פועה שהיתה פועה (ומוציאה את הולד) ב"א פועה שהיתה פועה ברוח הקודש ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמשיש את ישראל "ויאמר ביולדכן את העבריות וגו' מאי אבנים א"ר תנן סימן גדול מכך להן אמר להן בשעה שכורעת ללידה יריכותיה מצטננות כאבנים ואית דאמר כלכתיב "ויארך בית היוצר והנה הוא עושה מלאכה על האבנים" מה יוצר זה ירך מבאן וירך מבאן וסדן באמצע אף אשה ירך מבאן וירך מבאן והולד באמצע, אם בן הוא והמתין אותו" א"ר חנינא סימן גדול מסר להן: בן פניו למטה בת פניה למעלה "ותירא" המילדות את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן וגו' "להן מיבעי ליה? א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שתבעו לדבר עבירה ולא נתבעו, "ותחיין" את הילדים תנא לא היין שלא המיתו אותן אלא שהיו מספיקות להם מים ומזון "ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא כנשים* וגו' מאי "חיות" אילימא חיות ממש אטו חיה מי לא צריכה חיה ארחיתי לאולודה? אלא אמרו לו אומה זו כחיה נמשלה: יבשרת גור אריה, דן יהי דן נחש, נפתלי אילה שלוחה "ישישכר חמור גרם, יוסף בכור שורו, בנימין זאב ישרף, דכתיב ביה בחיב "ביה ודלא כתיב ביה כתיב (ביה) מה אמך לביא בין אריות רבצה וגו' "ויהי כי ירא המילדות את האלהים ויעש להם בתים" רב ושמואל חד אמר בתי כהונה ולויה וחד אמר בתי מלכות ומ"ד בתי כהונה ולויה=אהרן ומשה ומ"ד בתי מלכות=דוד ומי מאתי דכתיב "ותמת עזובה (אשת כלב) וגו' ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכתיב "ובני איש אפרתי כלב בן חצרון הוליד את עזובה ואת יריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון" בן חצרון "בן יפנה הוא? בן שפנה מעצת מרגלים, ואלבתי בן קנז הוא דכתיב "וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב" *אמר רבא חורנו דקנז הוה דיקא

ס"ת רבי עקיבא

נ ו ע ם

ב ג ד נ ו ת...

שמות ס

ס"ת

ס"ת נ ו ע ם

מ ג ב ה

ב ל ה

ומה נקרא "בן יפונה" על שם מעשיו: ס"ג ותכתי בן קנז הוא: מורנו דקנז. בן אחותו של קנז היה כלב ומשלו עתניאל לחיו מלחו:

דיקא

קנז | חצרון | אחי כלב

(כלב בן יפונה אחי קנז, אבל אחי האחיו = אחיין)

אחות כלב

נשואי קודם לחצרון ואחות לקנז

דיקא נמי דכתיב °הקניז' ש'מ 'עזבה' זו מרים ולמה נקרא שמה 'עזובה' שהכל מתרחילתה 'הדיר' והלא מינסב הוה נסיב לה? א"ר יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה "ירעות" שהיו פניה דומין ליר"עות "ואלה בניה" אל תקרי בניה אלא בוניה "ישר" = שישיר את עצמו "שובב" = ששיבב את יצרו "וארדון" = שרדה את יצרו ואיבא דאמרי על שהיו *פניה דומין לורד °ולאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה "ונערה" "אשחור" זה כלב ולמה נקרא שמו אשחור? שהשחירו פניו בתעניות 'אבי' = שנעשה לה כאב "תקוע" שתקע את לבו לאביו שבשמים "היו שתי נשים" = נעשה מרים כשתי נשים "חלאה ונערה" = לא חלאה ונערה הוא אלא בתחילה חלאה ולבסוף נערה °ובני חלאה צרת וצדר ואתנן: "צרת" = שנעשית צרה לחברותיה "צדר" = שהיו פניה דומין כצדרים "אתנן" = שכל הרואה אותה מוליך אתנן לאשתו. °ויצו פרעה לכל עמו א"ר יוסי בר' חנינא אף על עמו גזר ואמר ר"י בר' חנינא שלש גזירות גזר: בתחילה °אם בן הוא והמתן אותו *[ובסוף] °כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" ולבסוף אף °על עמו גזר, °ויולך איש מבית לוי" להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו תנא עמרם גדול הדור היה כיון *(שראה שאמר) פרעה הרשע °כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" אמר-לשוא אנו עמלין עמך וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתו: אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה: שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות, פרעה לא גזר אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב, פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק, בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר °ותגזר אומר ויקם לך עמך והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן *ויקח *ויחזור מיבעי ליה? א"ר יהודה בר זבינא שעשה *לו מעשה ליקוחין: הושיבה באפריון °ואהרן ומרים מרקדין לפניה ומלאכי השרת אמרו °אם הבנים שמחה, את בת לוי *אפשר בת מאה ושלשים שנה הויא וקרי לה 'בת'? א"ר חמא בר' חנינא °יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר °אשר ילדה אותה ללוי במצרים: לידתה במצרים ואין הורתה במצרים, א"ר יהודה* שנולדו בה סימני °נערות °ותהר האשה ותלד בן °והא הות מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא? א"ר יהודה בר זבינא מקיש לידתה להורתה מה הורתה שלא בצער אף לידתה שלא בצער, מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חזה °ותרא אותו כי טוב הוא תניא ר"מ אומר טוב שמו של יהודה אומר טוביה שמו רבי נחמיה אומר הגון לנביאות אחרים אומרים נולד כשהוא מהול וחכמים אומרים בשעה *שנולד משה נתמלא הבית כולו אור: כתיב הכא "ותרא אותו כי טוב הוא" °ובתיב התם "וירא אלהים את האור כי טוב" °ותצפנהו שלשה ירחים" דלא מצרים אלא משעה דאהדרה והיא הות מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא, °ולא יכלה עוד הצפינו, אמאי תצפניה ותיזיל? אלא כל היכא דחזו שמעי מצראי דמתיליד ינוקא ממטו ינוקא התם כי היכי דלישמעינהו °ומעלי (בהדיוטו) דכתיב °אחזו לנו שועלים שועלים קטנים וגו', °ותקח לו תבת גומא" מאי שנא גומא? א"ר אלעזר *מיכן לצדיקים שממנים חביב עליהן יותר מגופן וכל כך למה? לפי שאין *פושטין ידיהן בגזל רבי שמואל בר נחמני אמר דבר שיכול לעמוד 'בפני דבר רק' ובפני דבר קשה', "ותחמרה בחמר ובופת" תנא חמר מרפנים ופת מבחוץ כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע] °ותשם בה את הילד ותשם בסוף "רבי אלעזר אומר ים סוף "רבי שמואל בר נחמני אמר אגם

אחרים לומדים טלה כשהוא מהול. ומקשים מדקתמר ר"מ מוהל ממו מכלל דלחכמים לאו סייט ר"מ וכשלהי הוריות (דף יג:) תמר לחסקוה לר"מ לחכמים ופ"ק דערכין (דף ח:) גבי מילה מדקתני קורין שמע בשחרית (ד) תפלינו ר"מ וחכמים ות"ל שרחה בקונטרס לגרסת שמושות שקיבל מלישבע בן תבויה קבעוה בשם לחכמים מפני שהיה שמו תחר לכל שחר שמושות קבעוה בשמו ולא מסתברא דהא לרבי נתן אסקו ים לומדים ותיש לך שכל שמושותיו קבעו כך ולר"מ נמי עבדו כיולא בו ולא גרסה ללחתר לחסקוהו לחכמים חזר בו ותמר טלה כשהוא מהול. ומקשים מדקתמר: [וס"ע תוס' שם ס: ד"ה לחכמים וס"ע תוס' ע"ג תוס' סה: ותוס' כ"ב סו: ד"ה ו"ל]

חמר מבחוץ ופת מבפנים. פירש רבי בשם ר"ם בר קלונימוס זה וזה כאחד המיבה והחמר היה מכסה את הפת לבל מבחוץ לא ירגישו כי הגומא דומה לקנה היאור) ולא יבחינו המיבה בתוך קנה היאור: בבבלי

[ע"ש שבועות]

* [תנחומא כאן ג'תב]

התהוות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה בת מלך וכו' לפי שהיה בכך פרעה: (ב) ר"ה למחוז וכו' מקומות שהיו מקבלים מכס: (ג) ר"ה דכך וכו' והוא נקוד בלמ"ד כאשר כישוף וכבר מצינו כמה כך מקל ומקל בלשון מדרש: (ד) תוס' ד"ה מחזירין וכו' מצינו ר"מ. ג"כ ריש ברכ"ב דף סו ופרק נ כתוס' ד"ה מלך ד"ה שם תילה קשיעא ז':

* [אחרון של פסח] [ראה ב"ר פ' ג']

[ע"ש שבועות. כ"ה עב"י]

[ע"ש ברכות ד' ח' וכ"ה בילקוט ופ"ח]

[ע"ש לה וכ"ה בילקוט ופ"ח]

[ע"ש קכב.]

[ע"ש בר ובירא]

[ע"ש ד"ה ויקח]

[ע"ש ד"ה ויולך]

[ע"ש קכב.]

[ע"ש ד"ה ויקח]

[ע"ש ד"ה ויולך

חגם. על עני ערבה וקנים דקין והוא קנה דקיק. קנה-קנים סוף=ערבה דקה: לרחון. למבול שם לשם גירות: וכן הוא אומר וסי' שהשבד ומתנקה מעוון קרוי רחון: לשון מיתה. כדמפרש ואזיל שהיו ממתים בידה הלעזו של לדיק: דלמר מר. גבי שרביט הזהב דלחשורוש במסכת מגילה*: בשבילי דשבים. דשג מלך הכוש במסכת ברכות בתחלת פרק הרואה*: שרבבתה. לשון דלחשתרבוני: שרלחתה עמו שביעה. והלי "לת" לשון עס כמו לך שלח יעקב לת לחיו (בראשית מג): נשר. גדול מסמע: בעל מום. והוא לוי ופסול בקול לעבודת הזיר: ולחן לחר טפל. ליתור, שלומו היום בעלו לעלמנו: וכי יחמרו לניכם. העובדי כוכבים דלשו כמומיו לל הלומות: המצפלפים והמהגים. גבית קרי לשון גנלי שסס (ג) מצפלפין כעגורים ומהגים ביומים מוליחין קול בגרונם ולחן יודעין מה לומרים כך דרך תילטנגיניו לתין רוחין לנלן סיתן לבל תגעל פירושו של כל דבר: רלה. לנלטנגיני פרעה: שמעשיהן של ישרלל כו'. והך מילתל ללו ר' לנלזר קלמר לה דקרל ללו לחמרים קלי לנלן גמרל קלמר לה וקלי לחה לחמרין לעיל ולחן לחר טפל וכדרבי לנלזר דלמר שלין יודעים מה הוגין הילכך רלו המלריס ולל ידעו מה רלו: כיון דשריוה למשה בחים. כל זמן שהיה בידלוך לין לקוף גדולה מזו ובטלה סימן של לקיה: בשבילי. בשבילי כמו ויבדך ה' לוסך לרגלי (בראשית ג) : בשבילי עלמה. שביעלו מלריס לת גזירתם: שריה על היס. בכ"ף בניסן נלמרה כדלמרינן בסדר שולם מרעמסס לסוכות ומסוכות לליתם ומליתם לפני פי החירות הרי ג' ברביעי ויוגד למלך מלריס כי ברח העם תמיני ושבי דדפו מלריס (ג) חור שביעי ילדו ליס שבעה שלמחר ויילר לת הלילה לשחרית לתמרו שריה ויוס שביעי היה ויו"ע לחרון של פסח היה: דלמר מר בשבעה בחדר מת משה. בפ"ק דקידושין (דף לח.) ילפינן לה מקרלי דכתיב ויבלו בני ישרלל לת משה בערבות מולב שלשים יום ועתה קום עבור וכתיב כי בעוד שלשת ימים לתם עוברים לת הירדן וגו' וכתיב והעם עלו מן סירדן בעשור לחדש הרלשון לל מכן ל"ג למפרע תמלל שבשבעה בחדר מת משה ומנין שבשבעה בחדר נולד שהלמר "ויהמר לליהם בן מלה ועשרים שנה לנכי היום" וגו' מה ת"ל היום היום מלחו ימי ושנותי: שלשה ירחי. היו והן ג' חדשים שהפיגמו: רובו של רלשון. לל חסר חלת ז' ימים, ורובו של ג' להיינו ניסן ולחלטי שלם חדר השני שלם: מתי שנת מן העבריות. דקלמרה לה מכלל דמלריות לל ניחל לה: דבר טמא. זו שחלילתה דבריס טמחים והתיטק טוטה בחלבה כל מה שחלכל דלמרי ביומל (דף שה:) נבי לבד השמן: לת מי יורה דעה. למי ליתל הקב"ה תורה שבעל"פ שנמל והפריס עלמו מחלב טמל ושעתק מן הדברים הטמחים כמו שעתק משה (בראשית יג): שהלכה בזריזות כעלמה. (ג) תקוף ועלה: שהעלימה לת דבריה. שלל לתמרה שהיל תחוחו והפיל מביחה מלת מלך מלרן": שהיתה מתנבלה כשהיל לחות לחברן. עד שלל טלל משה והיו"ע העבילה לחות לחברן": מלי

[דף מה:] במסכת מגילה*: בשבילי דשבים. דשג מלך הכוש במסכת ברכות בתחלת פרק הרואה*: שרבבתה. לשון דלחשתרבוני: שרלחתה עמו שביעה.

תורה אור

בשבילי נגלתה כולכם. תימה לחדבה בשבילו נגזרו שבעים שרלו לנלטנגיני פרעה יש לומר הוא היה הרלשון המושלך ליאור ונזילה לשחוגה שם בן הוא והמתן לחתו לל בשבילו היתה לנלת משוס ונלחם בו ודלך לנשים להלחם: סרח

אנם כדכתיב °קְנֵה וְסוּף קָמָלוּ, °ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מלמד שירדה לרחוץ מנלולי אביה וכן הוא אומר °אם רחצה' את צואת בנות ציון וגו', °ונערותיה הֲלֻכוֹת וְגו', א"ר יוחנן אין * הליכה זו אלא לישון מיתה, וכן הוא אומר °הנה אנכי הוֹלֵךְ לָמוּת, °ותרא את התיבה בתוך הסוף, כיון דחזו דקא (ה) בָּעֲיָן לאצולי למשה אמרו לה גבירתנו- מנהגו של עולם-מלך בשר ודם גוזר גזירה, אם כל העולם כולו אין מקיימין אותה, (יחזקאל) ובני ביתו מקיימין אותה-ואַתְּ עוברת על גזירת אביך" בא גבריאל וְחַבַּטָן בקרקע. ותשלח את אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ, ר' יהודה ור' נחמיה: חד אמר ידה ובב אמר שפחתה: מ"ד ידה דכתיב "אמתה" ומ"ד שפחתה מדלא כתיב "ידה" ולמ"ד שפחתה הא אמרת "בא גבריאל וחבטן בקרקע? דשייר לה חד"א לאורחא דבת מלכא למיקם לחודה ולמאן דאמר ידה, ליכתוב ידה: הא קמ"ל דאישתרבב אישתרבובי *דאמר מר וכן אתה מצוא בשיני רשעים דכתיב °שני רשעים שברת *ואמר ריש לקיש אל תיקרי שברת אלא שריבבתה. "ותפתח ותראהו את הַיֶּלֶד", ותרא מיבעי ליה: א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה שכינה עמו "והנה נַעַר" בכה קרי ליה "ילד" וקרי ליה "נער": תנא הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה *א"כ עשיתו למשה רבינו בַּעַל מום אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נְעוּרִים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לחופתו "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" מנא ידעה? א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה אותו מהול, "זה"-א"ר יוחנן מלמד שנתנבאה שלא מדעתה: "זה נופל ואין אחר נופל "והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב °וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים המצפצפים והמהגים צופין ואינם יודעין מה צופין, מהגים ואינן יודעים מה מהגים-דאו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה עמדו וגזרו "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" כיון דשריוה למשה אמרו-תו לא חזינן בי ההוא סימנא, בטלו לגזירתייהו והם אינן יודעין שעל מי מריבה הוא לוקה והיינו דאמר *רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב °המה מי מריבה אשר רבו-המה שראו איצטגניני פרעה וטעו והיינו דכאמר משה °שש מאות אלף רַגְלִי וגו' " אמר להן משה לישראל בשבילי נצלתם כולכם ר' חנינא בר פפא אמר אותו היום °עשרים ואחד בניסן היה, אֲמָרוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּבָ"ה: רבונו של עולם מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה ילקה ביום זה ר' חנינא בר חנינא אמר אותו היום °ששה בסיון היה אֲמָרוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּבָ"ה: רבש"ע מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה, בשלמא לְמַ"ד בששה בסיון משבחת לה ג' ירחי היה אומרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה, בשלמא לְמַ"ד בששה בסיון משבחת לה ג' ירחי ועד ששה בסיון תלתא ירחי אלא למ"ד בעשרים ואחד בניסן הכי קאמרי משבחת לה? אותה שנה מעוברת היתה: רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם "ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" ומאי שנא מעבריות? מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצריות כולן ולא ינקו *אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה "וינק דבר טמא, והיינו דכתיב °את מי יורה דעה וגו' לְמִי יָבִין שְׁמוּעָה: לגמולי מחלב ועתיקי משדים "ותאמר לה בת פרעה לכי* וגו' א"ר אלעזר מלמד שהלכה בזריזות כעלמה "ותלך העלמה" שמואל בר נחמני אמר העלמה-שהעלימה את דבריה "ותאמר לה בת פרעה היליכי את הילד הזה" אמר רבי חמא בר' חנינא מה ראתה בת פרעה שנקראת "בת"? אלא אמר לה הקב"ה אתן את שכרך א"ר חמא בר' חנינא לא דיין לצדיקים שמחזירין להן אבידתן אלא שנותנין להן שכרן °ותקח מרים הַנְּבִיאָה אחות אַהֲרֹן וגו' *אחות אהרן ולא אחות משה? אמר רב עמרם אמר רב ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת

מת מתו: היליכי לת הילד. הרי ליך שלין: שהיתה מתנבלה כשהיל לחות לחברן. עד שלל טלל משה והיו"ע העבילה לחות לחברן":

הגהות הב"ח
(ה) גמ' דקא בעית למינלי. (ב) רש"י ד"ה מתנבלים וכו' שסס מינס מלת מצפלפים כעגורים: (ג) ד"ה שריה וכו' מלריס מחריסס מור:

[נכורות מד.]

[סנהדרין קמב:]

[ל"ל אמר הקב"ה כ"ף כמ"ו] [ואות ש']

[ל"ל ותלך העלמה אר"א וכו']

מגילה יג: קחשין לח.

מגילה מו: וכרכות נב:

מגילה יג.

נוסחא מחקבלת תאוריך ורוסא תיבתיהן מיוחדות בסוף

מתי שנת מעיקרא. דלקדמיתו למצרים מקמי לחי יוסף ומתי שנת לבסוף דכתיב הוא ולחיו והדר וכל הצועים לחם: ובי. דלך לאחוף לחמדין ולעבות מהן נוהן: שמקיפין לו לחמר. גדל של קוליס: שלשים ושמה כתרים. י"ב בשיתים דימעטאל וכ"ע לטופים נמנו בעשו ות"ת כ"ה הן תימן וקנז נמנו ג' פעמים תורה אור וח"ת קרח נמנה ג' פעמים, שני קרח הן לחד מבני לעיפז ולחד מבני להליבמה ומ"מ ל"ה הן וכתרו של יוסף הרי ל"ו: שלח יוסף. שלח מעבר. שלח יקבורהו שם: לחמר. קריים לרבע שמה שחיה מחזיק שלח ד' זוגות הא דת"ר יפתח לאו שלחת דעשו היא שלח גמרא קאמר ליה למימר מעמיה דיעקב דולמי הן הוה כדכרי עשו שחיה מחזיק שלח ת' קכרים: לחבר. יעקב: קכרה ללאה בדיוקי. כחלק המגיעו כדכתיב "ומה קברתי לחה": זבינתיה. כשכירת הכבורה: כי זבינתי לבבורתי. ולח לחטול פי שיש שלח כמוהו: פשיטותא מי זביני. חלקי בחלק פשוט לי מכרתי: ת"ל לחן. פשיטותיך ממי זכנת חלקך בשעבה זו גמרי שכך לחמר לבינו בשעת מיתה "לחבר כריתי לי" ולחן "כירה" שלח לשון מכירה כמו "ולחכרה בחמשה עשר כסף" (הושע ג): הבו לחגרתח. הרלו שכר מכירה: יקירן לוכיה. כבדו לחזיו משמוע: מלי בחי. למה לחיכם קוברין לותו: שקיל גולפיה. מקל כמו גולפי טוכי בלע מלבימי בשרכין (דף כב.): ולי לח לחיעסק ביה יוסף לחתין מי לח הוי לחיעסקי ביה. כלומר היינו לחיעסק ביוסף ליטול לו לח הכסף לבדו של קבורת לחבין וכי פרקו מעליהן הטול ולח חשו לו ולח לח יתעסק בו הוה כסף ולח היו עסוקין בו והכתיב "ויעשו לותו בניו" שלמח לוף כסף היו עסוקין בשבת (ג) וקבורתו (מסקנא) כתיב "לחחרי קברו לת לחביו" שלה הכתוב בו שהוח היה עסוק בקבורת לת לחביו: לחמרו. לחתין ביניהן הניחו לו להתעסק בו כנגד טולו: בעבדו. של לחביו כחלף יותר מהבדיוטות שיוסף מלך הוח: נתעסקו בזיוקי. (ל) כדי שיזכרכו מימיו. תמיד מלריס: לפי לחין לחרן מלריס שוחה ממיתבי נשמיט שלח שכוה עשויה יתוריס וחריליס מיוס עד סוף המדינה כמה פרסחות ויוס טוכה ומשקה ומהבכך וממלח לוחן יתוריס ומשקין מהן הבדוס וסיינו דכתיב (זכריה יד) והיה "חס לח יעלה מכל משפחות וגו' ולח עליהם יהיה הגשם ולח משפחת מלריס לח תעלה ולח "תכח מלכים ולח עליהם ולין כתיב כחן הגשם חלח ולח עליהם יהיה לותו נכר שהין ממנו ויוהנן בן עוזיאל תרגם ולח עליהם תיסך טיוס: ויהי החחד מפיל הקורה וגו'. בחלמידי חליעזר כתיב במלכים: והוח שחל. בחלימותו לו: תלמידו של משה. ולח שלמד מפיו חלח לותו של משה למדו "לחליהו: בקברניט של מלכים. בקברות של מלכים ולשון יווי הוח: קיים

ואומרת "עתידה אמי שתלד בן שמשיע את ישראל" *יובין שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך וכין שהטילוהו ליאור עמד אביה ופתחה על ראשה אמר לה "בתי היכן נבואתיך", והיינו דכתיב °ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו"-לידע מה יהא בסוף נבואתה: יוסף זכה וכו': מאי שנא מעיקרא דכתיב °ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה וגו' והדר, וכתיב °וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו', ומאי שנא לבסוף דכתיב °וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו" והדר "וכל העולים אתו לקבור את אביו? א"ר יוחנן בתחילה עד שלא ראו בכבודן של ישראל לא נהגו בהן כבוד ולבסוף שראו בכבודן נהגו בהן כבוד דכתיב °ויבאו עד גורן האטד וכי גורן יש לו לאטד? א"ר אבהו מלמד שהקיפוהו כתרים לארונו של יעקב כגורן זה שמקיפים לו אטד, שבאו (ג) בני עשו ובני ישמעאל ובני קטורה תנא כולם למלחמה באו כיון שראו בתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב נטלו כולן כתריהן ותלאום בארונו של יעקב חנא ששים ושמה כתרים נתלו בארונו של יעקב °ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד" תנא [אפי' סוסים ואפילו חמורים] (מאילו מאילו) כיון שהגיעו למערת המכפלה אתא עשו קא מעכב, אמר להן °ממרא קריית הארבע היא חברון" *ואמר רבי יצחק "קריית ארבע"-ארבע זוגות היו: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה אילו קברה ללאה בחידוה והאי דפייש דידי הוא! אמרו ליה זבינתה, אמר להו נהי דזביני בכיורותא פשיטותא מי זביני? אמרו ליה אין דכתיב °בקברי אשר כריתי לי" וא"ר יותנן משום ר"ש בן יהוצדק *אין כירה אלא לשון מכירה שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה אמר להו הבו לי איגרתא, אמרו ליה איגרתא בארעא דמצרים היא ומאן ניזיל, ניזיל נפתלי דקליל בי איילתא דכתיב °נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר" א"ר אבהו אל תקרי "אמרי שפר" אלא "אמרי ספר", רחושים ברייה דהן תמן הוה ויקרין ליה אודניה אמר להו מאי האי? ואמרו ליה קא מעכב האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים, אמר להו "ועד האתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מטל בבוזין *שקל קולפא מחיוה ואחוך והיינו דכתיב °וישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע" באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב °למה אשכל גם שניכם יום אחד", ואע"ג דמיתתן לא ביום אחד הוי, קבורתן מיהא ביום אחד הוי, ואי לא (ג) מעסקי ביה יוסף אתי לא מעסקי ביה והכתיב °ויעשו אותו בניו אפי' לחמת לחם היו עסוקין בו והכתיב "ויעשו לותו בניו" לחמת לחם היו עסוקין בשבת (ג) וקבורתו (מסקנא) כתיב "לחחרי קברו לת לחביו" שלה הכתוב בו שהוח היה עסוק בקבורת לת לחביו: לחמרו. בו שהוח היה עיקר הדבר: לחמרו. לחתין ביניהן הניחו לו להתעסק בו כנגד טולו: בעבדו. של לחביו כחלף יותר מהבדיוטות שיוסף מלך הוח: נתעסקו בזיוקי. (ל) כדי שיזכרכו מימיו. תמיד מלריס: לפי לחין לחרן מלריס שוחה ממיתבי נשמיט שלח שכוה עשויה יתוריס וחריליס מיוס עד סוף המדינה כמה פרסחות ויוס טוכה ומשקה ומהבכך וממלח לוחן יתוריס ומשקין מהן הבדוס וסיינו דכתיב (זכריה יד) והיה "חס לח יעלה מכל משפחות וגו' ולח עליהם יהיה הגשם ולח משפחת מלריס לח תעלה ולח "תכח מלכים ולח עליהם ולין כתיב כחן הגשם חלח ולח עליהם יהיה לותו נכר שהין ממנו ויוהנן בן עוזיאל תרגם ולח עליהם תיסך טיוס: ויהי החחד מפיל הקורה וגו'. בחלמידי חליעזר כתיב במלכים: והוח שחל. בחלימותו לו: תלמידו של משה. ולח שלמד מפיו חלח לותו של משה למדו "לחליהו: בקברניט של מלכים. בקברות של מלכים ולשון יווי הוח: קיים

וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל כולן נתעסקו בזיוה והוא נתעסק במצות שנאמר °חכם לב יקח מצות וגו' *ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו, סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור, הלך משה אצלה אמר לה כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בלילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו, הלך משה ועמד על שפת נילוס אמר לו "יוסף יוסף הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל-אם אתה מראה עצמך מוטב אם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך, מיד צף ארונו של יוסף, ואל תחמה היאך ברזל צף שהרי כתיב "ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים וגו' אהה אדוני והוא שאול, ויאמר" איש האלהים אנה נפל וירא אהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל" והלא דברים ק"ו ומה אלישע תלמידו של אליהו ואליהו תלמידו של משה צף ברזל מפניו, מפני משה רבינו על אחת כמה וכמה, רבי נתן אומר *בקברניט של מלכים היה קבור הלך משה ועמד על קברניט של מלכים אמר "יוסף הגיע עת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה שבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מוטב ואם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך" באותה שעה נזדעזע ארונו של יוסף נטלו משה והביאו אצלו, וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הולכין, אחד של מת ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה, והיו עוברין ושבין אומרים מה טיבן של שני ארונות הללו? אמרו-אחד של מת ואחד של שכינה, וכי מה דרכו של מת להלך עם שכינה? אמרו קיים

תואנא ל"י כתרים נתלו בארונו של יעקב ו"ב נשיאים דישמעאל וי"ד דאלופי בני עשו הכתובים בדה"י וישלח. ומבני קטורה זמרן ויקשן מדן ומדין ישבק ושוח הרי ששה ויקשן ילד את שבא ואת דדן. ושבא הלה כתרו של אביו. ומדין הנרמש כתרו לה' בניו. ג) חנוך ועיפה ועפר ואבידע ואלדעה הרי ה' כתרים הרי י' בני קטורה ל"ו כתרים. והשתא אתי שפיר דקתני לעיל אחד בני עשו וישמעאל ובני קטורה והלא כפ"ה דלא היה לו להזכיר כלל בני ישמעאל דה"ה בני נשיאים ד' ש' פ' א ל וכ"ג אלופים נמנו בעשו וא"ת כ"ה הם תימן וקנז נמנו ב' פעמים. ואת קרח נמנה ב' פעמים [שני קרח הוי] אחד מבני אליפז באמרת ואחד מבני אהליבמה ס"ם ל"ה הם וכהרו של יוסף [הרי ל"ו] כפ"ה: שקל קולפא מחיוה. תי' דיהודי, בכתובות אמרי דמסורה היא בידם דיהודה קני ליה לעשו שנא' ירך בעורף אויביך. ג) ויכול להיות שאחותו בשעה שהרג לעשו לשמעיהם והרגו אותה. אמרו סרח בת אשר נשתיירה. וא"ת הרבה נשתיירו מאותו הדור כדתניא בפ' יש נוחלין. יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי מנשה ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ. ומכיר ודאי נולד בימי יעקב הם יוסף נדל את בניו כדכתיב גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף ולא היה הולך אצלה לשאול היכן הוא מכל הגדולים שבדור. ר"ל דאיתא במדרש דאגדה שיצא בן משה ג' ימים עד שמצאוה בו סגולה סרח בת אשר אמרה לו מה אותה מבקש אמר לה ארונו של יוסף אמרה לו ארון של מתכת יהושע נחוא שלא הלך אצלה אלא שמצאוה בו והגידה לו הדבר. ארון של מתכת יש וקבעוהו בנילוס. וכי דרכו של מת להלך עם השכינה במדרש יש ששמו עצמות יוסף בתוך ארון של כסף ונכנסה בו בארונו עור רוח חיים והיינו דכתיב נתוצ כצאן יוסף: קיים זה מה שכתוב בהוספ' במכילתא מס' כתיב וכא אבני וכתיב ביוסף התחת אלהים אבני. כתיב וכא לא יהיה לך אלהים אחרים וכתיב בוה את האלהים אני יראי. כתיב וכא זכור. וכתיב וכא ושבתם מכה והכן ואין והכן אלא לשבת שנא' והיה ביום הששי והכינו. כל י' הדברים ולא תשנא את אחיך ולא תקום ולא תטור וזה אחיך עמך ליה: את מספר ימיך אמלא ואם וכה מוסיפין לו

ק) ומה שלא הצב עמי כתרו של דתן מלמד שקשר סי' מכמר ומרמזה מכה מלוי וכתה ניתא מי הלא הכיא בני דתן. ומיהו בגלה"ה ניתא דיל"ל דמסתבר כפי' פרקוס שמעתא ע"ש

ג) מאי ל"ל ויכול להיות שבשעה שהרגו אותו שם.

(ל"ל יג.)

קבורת יעקב ואחיו (יבמות ל"ז) ואחד מבני אליפז (יבמות ל"ג)

קבורת יוסף (יבמות ל"ז)

הגהות הב"ח

(א) גמ' שנאמר שם מני עמו: (ב) שם ולפי פשוטו כיון יוסף לחיו מי: (ג) רש"י ד"ה אי לא וכו' ובקבורתו כתיב לחרי כלל ומיהא ויעלו לחת מסקנא: (ד) ד"ה מעסקי ביה ויעלו לחת מעכבים:

פרש"י ד"ה ויעלו לחת מעכבים: ד"ה ויעלו לחת מעכבים: ד"ה ויעלו לחת מעכבים:

קיים זה מה שכתוב בזה. לגדה זו מפורשת במכילתא בפרשה ויהי בשלח פרעה כתיב זה לגבי וכתיב בזה התחת לגלגי כתיב בזה לא יהיה לך וכתיב בזה כאלהים לגבי לא תעשה לגבי מי פרעה, זכור לא יום השבת ושכוח טבח והקן, ומין זה לגבי יום השבת וכן הוא לומר והכיו לא תאכל וכן כל עשרת הדברות לא תעשה לא תחיה בלבבך לא תקום ולא תטור ומי לאחיך עמך: ולא לא תיעשה ביה מעשה וכו'. כלומר היאך היתה יכולה למעשה להתעשק בו לגדו וכי לא תמצא שעטנז ותם לא נתעשק בו מעשה שהכתיב תורה אור וכו'. תלמוד לומר שנפקד מעשה בעדות מוחד נתעשקו בהן ישראל והעבירום את הירדן: ולא לי לא יהיה מתעשקו ביה ישראל. לאחר שנפקד מעשה בניו מי לא היו מיעשקו ביה והיאך הגיעו בניו את שאר העם להתעשק בו והכתיב בשכם ויהיו לבני יוסף לנחלה; יוסף לגחלה וגו' תלמוד בשכם קבורתו דחכיב היה עליהן: תמרי. כל ישראל: כבוד במרומים יותר מבמעטין. וישראל למרו במעטים. כבוד מעשה קיים היתה שיתעשק בו מעשה לבדו כבודו בגדולים יותר מבקטנים: מקבר נעבותו. כלכתיב* ויעלתהו מעמק חברון ויבא שכמה ושם היו רועין ודתן לאיה מקום והלי כך אמר לו אתה לומר את אחי מכקש, סגו מן האחוה הזאת ואין מחזיקין טובה לתוך לך כי שמעתי אומרים עלכה ונקבש דחוות ולכין היאך להמיתו אם יבא לגלגו: הכא כתיב ויקח מעשה. ולא אחר הטעם: לקח מוכירין לוטו מגדולתו. מן השמים "רב לכם" ברב בישרוהו "רב לך" דבר אתר רב לך=רב יש לך ומנו יהושע דכתי' אתר "רב לך" שלא יאמרו הרב כמה קשה ותלמיד כמה סרבן, וכל כך למה? תנא דבי ר' ישמעאל *לפום גמלא שיתנא: ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום* שאין ת"ל היום, היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש דכתיב את מספר ימיך אמלא "לא אוכל עוד לצאת ולבא", מאי "לצאת ולבא"-אילימא לצאת ולבא ממש והכתיב ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא נס ליחה וכתיב ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ותניא שתים עשרה מעלות היו שם ופסען משה בפסיעה אחת. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן לצאת ולבוא בדברי תורה. מלמד שנסתתמו ממנו שערי חכמה ויולך משה ויתישע ויתיצבו באהל מועד, תנא אותה שבת של דין זוגי היתה ניטלה רשות מזה וניתנה לזה (ותניא) א"ר יהודה אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו דברי משה מת בחלקן של ראובן דכתיב ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ונבו בחלקו של ראובן קיימא דכתיב ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' (נבו ששם מתו ג' נביאים משה ואהרן ומרים) דברי משה קבורתו בחלקן של גד דכתיב וירא ראשית לו וגו' ומחלקו של ראובן עד חלקו של גד כמה הוי ארבעה מילין, אותן ארבעה מילין מי הוליכו? *מלמד שהיה משה מוטל בכנפי שכינה ומלאכי השרת אומרים °צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל והקדוש ברוך הוא אומר °מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און ושמואל אמר °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר ורבי יוחנן אמר °החכמה מאין תמצא ורב נחמן אמר °ויומת שם משה עבד ה' ונו' סמליון אמר ויומת שם משה ספרא רבה דישראל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מתנה ישראל בת קול משמיע ואומר ויומת משה ספרא רבה דישראל ויש אומרים לא מת משה: כתיב הכא ויומת שם" וכתיב התם °ויהי שם עם ה' מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, ויקברהו בגיא בארץ מואב מול בית פעור א"ר ברכיה סימן בתוך סימן ואפ"ה ולא ידע איש את קבורתו, וכבר שלחה מלכות הרשעה אצל נסטרא

כי וכן כני: סמליון. סם מכס: סימן בתוך סימן. כלומר סימנים הרבה כתרן מוחב בגיא מול בית פעור ואפ"כ לא ידע וגו': נסטרא

מסורת השי"ס

סמליון לומר. פי' ר"ח אין דלמרי מלך ואין דלמרי: סם מכס. *ערוך מפני

[יומא כ"ע ובכ"מ]

קיים זה כל מה שכתוב בזה ואי לא (ו)אעסיק ביה משה ישראל לא הוו מיעסקי ביה והכתיב °ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם" ותו אי לא איעסקו ביה ישראל, בניו לא הוו מיעסקי ביה והכתיב °ויהיו לבני יוסף לנחלה; אמרו "הניחו לו, כבודו במרובים יותר מבמועטין" ותו אמרו "הניחו לו, כבודו בגדולים יותר מבקטנים". קברו בשכם" מאי שנא בשכם? אמר ר' חמא בר' חנינא משכם גנבוהו ולשכם נחזיר אבידתו. קשו קראי אהדדי כתיב °ויקח משה את עצמות יוסף עמו וכתיב "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל" וגו'? א"ר חמא בר' חנינא כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב על שגמרו, ראילו עשאו רבי אלעזר אומר אף מורידין אותו מגדולתו דכתיב "ויהי בעת ההיא וירד יהודה" רבי שמואל בר נחמני אמר אף קובר אשתו ובניו דכתיב °ותמת בת שוע אשת יהודה וגו' וכתיב "וימת ער ואונן". אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נקרא יוסף "עצמות" בחייו? מפני שלא מיחה בכבוד אביו דקאמרי ליה °עבדך אבינו" ולא אמר להו ולא מידי *ואמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי חמא ברבי חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות: °ויוסף הורד מצרימה" א"ר אלעזר אל תיקרי "הורד" אלא הוריד-שהוריד איצטגניני פרעה מגדולתן. ויקנדו פוטיפר סריס פרעה" אמר רב שקנאו לעצמו (*בא גבריאל וסירסו) בא גבריאל ופירעון-מעיקרא כתיב "פוטיפר" ולבסוף "פוטיפרע": מי לנו גדול ממשה וכו': °ויאמר ה' אלי רב לך" א"ר לוי °"ברב" "ברב" בישר, "ברב" בישרוהו: ברב בישר "רב לכם" ברב בישרוהו "רב לך" דבר אתר "רב לך"=רב יש לך ומנו יהושע דכתי' אתר "רב לך" שלא יאמרו הרב כמה קשה ותלמיד כמה סרבן, וכל כך למה? תנא דבי ר' ישמעאל *לפום גמלא שיתנא: °ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום* שאין ת"ל היום, היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש דכתיב °את מספר ימיך אמלא "לא אוכל עוד לצאת ולבא", מאי "לצאת ולבא"-אילימא לצאת ולבא ממש והכתיב °ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא נס ליחה וכתיב °ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ותניא שתים עשרה מעלות היו שם ופסען משה בפסיעה אחת. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן לצאת ולבוא בדברי תורה. מלמד שנסתתמו ממנו שערי חכמה °ויולך משה ויתישע ויתיצבו באהל מועד, תנא אותה שבת של דין זוגי היתה ניטלה רשות מזה וניתנה לזה (ותניא) א"ר יהודה °אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו דברי משה מת בחלקן של ראובן דכתיב °ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' (נבו ששם מתו ג' נביאים משה ואהרן ומרים) דברי משה קבורתו בחלקן של גד דכתיב °וירא ראשית לו וגו' ומחלקו של ראובן עד חלקו של גד כמה הוי ארבעה מילין, אותן ארבעה מילין מי הוליכו? *מלמד שהיה משה מוטל בכנפי שכינה ומלאכי השרת אומרים °צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל והקדוש ברוך הוא אומר °מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און ושמואל אמר °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר ורבי יוחנן אמר °החכמה מאין תמצא ורב נחמן אמר °ויומת שם משה עבד ה' ונו' סמליון אמר ויומת שם משה ספרא רבה דישראל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מתנה ישראל בת קול משמיע ואומר ויומת משה ספרא רבה דישראל ויש אומרים לא מת משה: כתיב הכא ויומת שם" וכתיב התם °ויהי שם עם ה' מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, ויקברהו בגיא בארץ מואב מול בית פעור א"ר ברכיה סימן בתוך סימן ואפ"ה ולא ידע איש את קבורתו, וכבר שלחה מלכות הרשעה אצל נסטרא

תוספות שאנץ

לפום גמלא שיתנא. לפי כח הגמל מרבין במשאו. בא גבריאל וסירסו לו. מרבן סטרס מסגיר ובלשון פרשנה מסרבין בו לישא את בת אחותו. וכן בסס' שבועות. שמסרב בו חברו לאכול:

נ"ש

קבורת משה

מבנה

"ויכן מטה את קרון"

נליון השי"ס

נמ' בגב ביצר. כמין זה נשל דף י ע"ב: נמ' לגמרא מקרא כתוב ר"ה דף יז ע"ב מגילה ד' כ ע"ב: שם נזקק ס' עסה. עיין מגמות ד' ל ע"ב מדים ותלך:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ואי לא לימסק ביה: (ב) רש"י ד"ה דיין זוגי וכו' כשמשמש כסי"ב ותמ"ב ע"ש וכל כל כך לגמ מה שכתב רב בשמעון בן בתורים שבהרכם בתחנות הרבים ולגי משה מת ע"ש:

*גבריאל לאחר מיכאל זה... ונראה מאחר שהוא כאחד מן ה' כ' [פוספסת פ"ת]

*מ"מ הלקח מחוקק סמלון [פוספסת פ"ת]

*מ"מ ליה [ק ניר] כסרוק ערך פקיפר פי' סירסו לגביים ופירשו ע"ז]

כתובות סה. קד. ר"ה יג. קידושין נב. [פוספ' סוטה פ"ת]

נסמכה. משל למה"ד למקום דוכוס ושלטון וחכירו ליכמון קורטון נסטורין (נדרים דף נב:): ויברך אלקיס את ימחק. ניחמו על לכיו וברכו ברכת לכליס: דבר הבא מן העבר. של למר הוא: שבעבר נהגה ממנו. של פעמן שאתם טבח סמוך לעזרו: תמילמו גמילות חסדים. הלבים ערומים: ולפושעים יפניע. בשביל פושעים הפניע: העברה. הריק:

הדרן עלך המקנא

היה מביא את מנחתה. הבעל כדכתיב והביא את קרבנו עליה וגו' (במדבר ה): בפיפה מצרית. סל של נגרי דקל זרדים שגדילין סביב הדקל: קרי ליגעה. בגמרא מפרש טעמא: תמילמו ושופן. הסתא משמע בשמדיה מכיתו מבילה בכלי שרת לעזרה: וסופה בכלי שרת. קודם קמילה: כל המנחות טעונות שמן ולבונה כדכתיב ויקרא (ויקרא ב) ולקמיה פריך לבונה והתיכא מנחת סוטה: וזו מינה טעונה. דכתיב בה"א יצוק עליה שמן וגו' (במדבר ה): בחות מן המטין. דכתיב סלת מטיס הטעה לחתס (שמות כט): מנחת קטורת בלא מן שעורים. במסכת מנחות (דף סה:) ילפינן לה מקרא: בלא נרס. דכתיב גרס כרמל מקריב את מנחת כסוליך (ויקרא ב) ובמסכת מנחות (דף סו:) למדינן במנחת העומר דכתוב מדבר: גרס. בשעורים מוכחר שבו מעופה ג"ע גפה כעין סולת חביט: קמח. הכל מעורב כמו שנעמדו: **גמ'** וכל כך למה. למה לחו מולמין ליגעה: על עובדי לעטו. שאם זיעתה עברה על לעטו של מקום ורולה שתולה שלא תיבדק: קסבר. הלי תנא דלמר מעוס דחסה הוא: מקשה

נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י. וכי לאבול מפריה הוא צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י אבנם אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שבר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם שנאמר °לכן אֶחְלֹק לו בָרַבִּים ואת עצומים יְחַלֵּק שָׁלָל תחת אשר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נפשו ואת פושעים נִמְנָה והוא חֵטְא רבים נשא ולפושעים יַפְגִּיעַ-לכן אֶחְלֹק לו ברבים יכול כאחרונים וכא כראשונים? ת"ל "ואת עצומים יחלק שלל" כאברהם יצחק ויעקב שהן עצומים בתורה ובמצות "תחת אשר הערה למות נפשו" שמסר עצמו למיתה שנאמר °ואם אין מחני נא וגו', "ואת פושעים נמנה"- שנמנה עם מתי מדבר "והוא חטא רבים נשא" שכיפר על מעשה העגל, "ולפושעים יפניע" שביקש רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה *ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר °ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי":

הדרן עלך המקנא לאשתו

היה מביא את מנחתה בתוך כפיפה מצרית ונותנה על ידיה כדי ליגעה בצ"א המנחות תחילתן וסופן בכלי שרת ויו תחלתה בכפיפה מצרית וסופה בכלי שרת בצ"א המנחות טעונות שמן ולבונה ויו אינה טעונה לא שמן ולא לבונה בצ"א המנחות באות מן החטין ויו באה מן השעורין, מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורין היא היתה באה גרש וזו באה קמח, ר"נ אומר כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה: **גמ'** תניא אבא חנין אומר משום רבי אליעזר (וכל כך למה) כדי ליגעה כדי שתחזור בה, אם ככה חסת תורה על עוברי רצונו קל וחומר על עושי רצונו ומאי משום דחסה הוא דילמא כי היכי דלא תימחק מגילה? קסבר משקה

הגהות הב"ח

(ה) גמ' על מעשה פעור ומחמר ל' אמת לר' מאיר מאי מה נפשך קנאו של משה מעיני כשר ושם מאי שנאי ויזוף נפשי הקב"ה שמעתה ניהמ"ק ליחכר ולהבאות לא ישראל מלאים שמא יבאו לקטרוגו של משה בשביל שעשה ויעמדו בשביל משה כדכתיב ויאמרו למשה ויאמרו לו משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו ושומד משה ומבטל לא הגידוך מפני שחביבים מריקים במיתתם יותר מכשיהם שכן אתה מוצא בשעה שהיו ישראל במדבר ופרקו ממשיהם ועשו עגל קלף הקב"ה על ישראל ואמר למשה הרף ממני ואשמידם כמה מדריקים היו בתורה הדור ואמרן ויהושע מלוד ומידד ופ' קניז ושלר תלמידים ותלמידים ולא ניחל עשה בשביל ולא בשביל משה ואמר ל' אמת לר' חנינא מפני דכתיב:

מפני מה נקבר מול בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור. ומדרש אגדה בכל מקום שאתה מוצא בתורה פרק בית פעור עוזה למעלה כדי לקטרג ולהזכיר עון ובשאתה רואה קברו של משה מוזר ושוקע שמשה רבינו שקטו בקרקע עד תומתו וכל שעה שעולה מוזר ושקע למקום שנקבר משה רבינו. מתוספת רבי:

הדרן עלך המקנא

מביא את מנחתה. אין סדר המנחה וסדר הפרשה מכוונין שהרי כך סדר הפרשה קינח לה ונסתיה מעלה התחה ומביא את מנחתה הכהן מביא פיילי של חרס ונותן לתוכו חלי לוג מים מן הכיור ונותן בו עפר מעמיד התחה בשער ניקנור ותוחז בבגדיה וסותר את שערה ונותן את המנחה על ידיה וכיד הכהן מים המרים ומקטיע ומחנה עמה וכותב את המגילה ומותק ומשקה ונוטל מנחתה מתוך כפיפה מלרים ונותן לתוך כלי שרת מעוך ומגים קומץ ומקטיר ולא ידענו למה אינה התגת הסדר לתם סדר התגת דוקא או סדר הפרשה:

כדי ליגעה. שהרי היתה נתונה על ידה עד גמר כל הסדר כדי שתחזור ותודה ולא צייך למימר דדרים טעמא דקרא אלא לומר לך היכא דנפקא לן מינה מידי דמרבי מינה וקרא סתמא כתיב וכולי הכל ואת דורשין טעמו ולומרים זהו הטעם של פסוק הוא ועטעו בשביל כך היכא דוקא כגון לא תחבול בגד תלמה משמע בין עניה ועשירה וקאמר ר"ש טעמא דקרא אתם אתה ממשכן לותה מגיה לה אם רע בשביעיתיה מתוך שאתה מגיה לה העבוט ונאמר עניה דוקא לאן ממשכנין לותה (ב"מ דף קמו.):

תוספות שאנץ

נשפרא דוכוס ושלשון וחכירו בברכות (ד' נב) ריהשון קרטין ניספרא: היה מביא את מנחתה כדכתיב והביא את קרבנה עליה. צורי של דקל בתוך כפיפה מצרית וכו'. צורי של דקל ורדין שגדילין סביב הדקל כדי ליגעה ולאי משום תנופה היא. דלא כתיב תנופה בפרשה עד אחר ונתן על כפיה אלא כדי ליגעה ובגמ' מפרש טעמא: היא היתה נרש ופ"ה ממובחר שם מנחה בי"ג נפה כעין סלת השים. ל"ח: **גמ'** קסבר משקה

ס א מיי' פ"ח מהל' דעות סל"ה סמג עשין ז:

א ב מיי' פ"ג מהל' סוטה סל"ו סמג עשין כ:

ב ג ד מיי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות סל"ז ופ"ג מהל' סוטה סל"ב:

ג הו מיי' פ"ג מהל' סוטה סל"ב וסל"ג מהל' מעשה הקרבנות הלכה ב:

ד ו מיי' פ"ח מהל' פסולי המוקדשין וסוסמן סל"ח:

מקנה

מיאות ע"ל ר' חמא בר חנינא

נוטא

ל"ל כדי שתחזור בה

מקנה

ר' ונ"מ אות ע"ל ר"ל כה אמ' מיאות ע"ל ר"ל

"נרש ר' ומ"ל"

נוטא

ר"ל תתוקקותי ע"ל מעשה [כ"כ ע"ל ארלף ישראל]

נוטא/מקנה

"כ"

"ונ"

ר"ל בין מנחת סוטה לשאר מנחות

אי משום מגילה הא לימחיקה. היה קשה לרבי והלמדני לעיל* (דף ז) דלאחר [שנמחקה] מגילתה מחיימין עליה שתשתה ורלה דעל כרחך היינו לאחר דר"ל היה ליה לחוש שתשתה לפני מחיקה מגילה ומדלא פריך הכי דמשקה לאחר מחיקה נלאחר היה טעון המנחה מעל ידיה ס"מ דפשיטא ליה דעד שעת הקרבה היה מניחה על ידיה אם כן למאן דאמר מחיימין עליה שתשתה אין לן למימר דסבירא ליה מקריב מנחתה ואח"כ סותה דכבר נקרבה:

*משקה ואח"כ מקריב את מנחתה ראי משום מגילה הא אימחיקא לה: כל המנחות כו': ורמינהו *סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלתות של כסף ושל זהב ונותנה לתוך כלי שרת ומקדישה בכלי שרת ונותן עליה שמנה ולבונתה ומוליכה אצל כהן וכהן מוליכה אצל מזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית בנגד חודה של קרן ודיו ומסלק את הלבונה לצד אחד וקומץ ממקום שנתרבה שמנה ונותנו לתוך כלי שרת ומקדישו בכלי שרת ומלקט את לבונתה ונותנה על גביו (ומעלה אותו לגבי מזבח) ומעלהו ומקטירו בכלי שרת ומולחו ונותנו על גבי האישים קרב הקומץ שיריה נאכלין ורשאין הבהנים ליתן לתוכה יין ושמן ודבש ואין אסורין אלא מלחמץ קלתי מ"ה אבקלתות של כסף ובקלתות של זהב אמר רב פפא אימא בכלים הראויין לכלי שרת מכלל דכפיפה מצרית לא חזיא כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה *דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל *ור' יוסי בר' יהודה מכשיר אפי' תימא רבי יוסי ברבי יהודה אימר דא"ר יוסי בר' יהודה בחשובין כפרותיו מי אמר (ע) ליה ליה לר' יוסי בר' יהודה °הקריבהו נא לפחתך: ונותנה לכלי שרת ומקדשה בכלי שרת: שמעת מינה מתני' °כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת? אימא ונותנה בכלי שרת לקדשה בכלי שרת: ונותן עליה שמנה ולבונתה: שנאמר °ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה: ומוליכה אצל כהן: דכתיב °והביאה אל בני אהרן וגו': וכהן מוליכה אצל מזבח: דכתיב °והגישה אצל המזבח: מגישה בקרן דרומית מערבית בנגד חודה של קרן ודיו: מנלן דכתיב °ואת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח *ותניא *אל פני המזבח יכול בדרום ת"ל לפני ה' הא כיצד מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו רבי אלעזר אומר יכול יגישנה במערבה של קרן או לדרומה של קרן? אמרת כל מקום שאתה מוצא שני מקראות אחד 'מקיים עצמו ומקיים דברי חבירו' ואחד 'מקיים עצמו ומבטל דברי חבירו' מניחין את 'שמקיים עצמו ומבטל חבירו' ותופסין את 'שמקיים עצמו ומקיים חבירו' כשאתה אומר "לפני ה'" במערב ביטלתה "אל פני המזבח" בדרום, וכשאתה אומר "אל פני המזבח" בדרום, קיימתה "לפני ה'" במערב הא ביצד מגישה לדרומה של קרן? והיכן קיימתה? אמר רב אשי קסבר האי תנא *כוליה מזבח בצפון קאי: מאי "ויו"? א"ר אשי איצטריך, ס"ד אמינא תיבעי הגשת מנחה גופה, קמשמע לן, ואימא הבי נמי: אמר קרא "והקריבה אל הכהן וגו' והגישה אל המזבח" מה 'הקרבה' אצל כהן - בכלי אף 'הגשה' אצל מזבח - בכלי: ומסלק את לבונתה לצד אחד: כי היכי דלא תקמיץ בהדי מנחה כדתנן *קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט לבונה פסול: וקומץ ממקום שנתרבה שמנה: מנלן דכתיב °מסלתה ומשמנה... מגרשה ומשמנה: ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת: למה לי הא קדשה חדא זימנא? מידי דהוה אדם, דם, אע"ג דקדישתיה סבין בצואר בהמה הדר מקדיש ליה בכלי שרת הבא נמי לא שנא: ומלקט את לבונתה ונותנה על גביו: דכתיב °ואת כל הלבונה אשר על המנחה": ומעלהו ומקטירו

תורה אור קלבנות.

[נקמין יפ.]

מנחתו לעזרה מתוך ביתו בקלבנות וכן): וטעמא. בעזרה בכלי שרת קסבר שלריך לתתה ע"מ כן שיהא לשמה ומניחה. מגיע לת הכלי לקרן מערבית דרומית ולקמן מיתי לה מלקלי: ודו. לקמן מפרש מאי היא (ג) ומאי מיסק מדעתיה דנבעי טפי: ומסלק הלבונה לצד אחד. כתוב הכלי עלמה ולקמן מפרש טעמא דכולה מתניתא: שנתרבה שמנה. ממקום שהיא נגללת יפה בשמן: וטעמא לכלי שרת. שני ולקמן מפרש טעמא: על גבי האישים. על האש: ליתן לתוכה. ליתן לתוך הכיורים: בכלים הראויין לכלי שרת. מס היה מקדישן: רבי פוסל. [בתמורת] ובמסכת סוטה יליף טעמא בפרק החליל (דף כ:): בהשובין. בכלי עץ חשובין: הקריבהו נא לפחתך. סיפא דקתני הילך לו היכא פניך: אין מקדשין אלא מדעת. שהשותפו בהן לריך שיתנו לשם כך ות"ת הכי מנחה קדושה ושומרת שהקדישה בפה: קדושת פה לוקמת אבנים למשכן ולוקמת קדושת הגוף, ולא קדושת כלי שהם נעשות כלי, קדשה בכלי קדשה הגוף ואין לה פדיון: וטעמא לקדשה. התורה הלריכתו ליתנו בכלי שרת כדי שיקדשנה הכלי ותפייע ליה מתכוין לך: וטעון עליה. הזר שמן ולבונה ואין לריך כהן לך דכתיב "ויצק עליה שמן וגו'" והדר "והביאה לו בני אהרן וגו'": ותנא תורת המנחה. כל המנחות במשמע: הקרב לותה בני אהרן וגו' יכול במערב. יגיעה לזופן מערבי של מזבח דהייט לפני ה' שהשכינה והמזבח בחלר כ"ג לאמה רחבו ממולע בחלרע העזרה וכן השכל ממולע בחלרע העזרה זה מול ה"ב היכל וכתליו חללו כ' ואמה עובי ועובי כותל צפוני שש ושש לפתחו דרומי נמלא מערבו של מזבח [לפני ה'] דאין בפסוק ביטי לבין ההיכל דאילו אולם שלפני ההיכל פתוח הוא ורחבו כ' אמה ככל הללי של היכל ל"ה. אל פני המזבח בדרום פי' משום דכתיב ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. וכיון דהוי יוך לצפון א"כ הוי פניו לדרום. כנגד תורה כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהי' שם קצת דרום משום אל פני המזבח דאי לאו כנגד תורה ליכא לפני ה'. שהרי זויות ההיכל כולה בעד זויות המזבח. טלי מזבח בלפון קאי בחלק צפוני של עזרה [ולית ליה] דמזבח סטון כנגד היכל וכותליו. גבינא כתיב דרומי של מזבח כנגד אמצעי פתח ההיכל הלכך יגישנה אל פני המזבח בדרום ובלבד שיהא סכיך למערב ונמצא מקיים את שניהם דכיון דכנגד ההיכל הוה מצי לקיים את שניהם דכיון דכנגד ההיכל הוה קרי ביה לפני ה'. ובלבד שיהא סכיך לקרן דהייט אצל מערב דהאי דנקט [בפ"ק דיומא ר' אליעזר אית ליה] למשמע מינה דכולי מזבח בלפון קאי משום דג' מהלוקות הן ברבר זה ר' יהודה אית ליה מזבח מכוון כנגד ההיכל וכותליו בפ"ק דיומא ת' אליעזר בר' יעקב אית ליה כולי מזבח בדרום קאי דאמר צפונה שהוא פני מכלום. ור' יוסי הגלילי אית ליה כולי מזבח בלפון קאי כראמר בפ' קדשי הקדשים הלכך לר"א דהכא דשמעי' ליה ע"כ דאמר דרומו של מזבח לפנים מכנגד זויות של היכל הוא ופליג אדר' יהודה ואדר' אליעזר בן יעקב אוקי ליה כר' יוסי הגלילי דסבר ליה כולי מזבח בלפון ולא מוקמי ליה כבהלוקת רבי' ל"ה. אע"ג דקדשי' סכין חדא ומנא הדר מקדיש ליה בכלי שרת משמע מהכא דהכין היו קדוש וק' פהתיא דמאמר כגון שברק קרומית של קנה והכא אמר דצריך שיהא קדוש וקרומית לא הוו קדוש. וי"ל דלא ק' מידי דהתיא דהתם אתיא כר' יוסי בר' יהודה דסבירא ליה כלי שרת שעשאן של עץ מהדרינן דנבעי טפי: מנחה נופה. ונלע לפיל דה תנלע יכול הכלי עליהן טוען למזבח: פכול. משום דהוה קומץ חסר: סכין. הוי כלי שרת דתניא (יומא דף יב:) כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ולהלן עטודהן מהכאתן: הלך מקדש ליה בכלי שמקבלו בכלי שרת כדכתיב ויסך בתנועה (שמות כד): ותת כל הלבונה. נבי הקטרה כתיב דמקטר קומץ ולבונה כי הדדי:

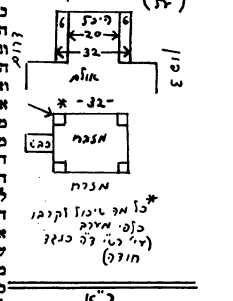
ה"ג

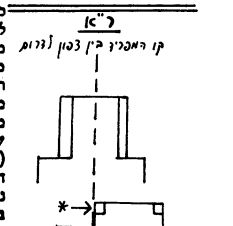
הגהות הב"ח

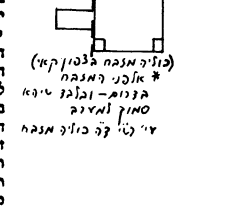
(ל) גב' מי אמר וכי ליה לה לר' יוסי: (ב) רש"י ד"ה משקה וכו' ומחתיקה לה מחיק מניה וכו' מלשון וכו' שרת ומקדשה קדש שנתרבה: (ג) ד"ה ודו וכו' למאי מיסק:

ל) מלמד ד"ל ומאלי לף למר ממי מנגשה ולאיך מעמ כתוב ואסי כתי. ג) כלאה ד"ל ול"ל דאי לאו קרא דוקמן כסכן היה מכשיר וכו' אבל קמיעה הוא דאמרינן בין כמון לדברים וכו'.

ה א מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל"ב: ז ב מיי' שם פי"ב מהלכה ט ופ"ו: ז ג מיי' שם הל"ד: ז ד מיי' שם פי"ב הל"ב: ח ה מיי' פ"ג מהל' פיה שכחורה כלי': ו ו מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הל"ב: יא ז מיי' שם פי"ו הל"ג:

תוספות שאנץ

ואהרן כך מקריב מנחתה ובלונתה היא בפ' היה נשול ומיהו כל זמן שלא קריבה מנחתה אינה נבדקת דכתיב מוכרת עון ואע"פ ששהתה כשהיו אחתה בידה כדי ליגעה ותרומה. וכהן פוליכה אצל מזבח ומגישה בקרן מערבית דרומית אבל בלילה לא חשיב משום דאין בלילה מעכבת דהא תנן אם לא בלל כשר. וא"ת והא בסנהדרין (ב:) הקומץ רבה אמרינן וקמץ הכהן מקמיצה ואילך מצות כהוגה ה) ואפי' הכי ממשעי יציקה ובלילה דמקמיצה הנשה הוי ואמאי נקט מקמיצה ואילך כ) וי"ל דאיתיה אצ' במסכת ואילך מצות כהוגה היה מכשירי קמיצה בור והא דכתיב כהן אצל הגשה הייט שאין זר יכול ליקרב אצל המזבח דכתיב והזר הקרב יומת אבל קמיצה אפי' כשהוא בור ליהני נקט מקמיצה ואילך מצות כהוגה. וא"ת אמאי לא קאמר מתנופה ואילך מצות כהוגה ואפי' הכי ממשעי יציקה דמקמיצה תנופה היה וי"ל דלאו מילתא היא דהא בשאר מנחות אין תנופה כמו קמיצה בהדיא במנחת כהנים (דף ס.) אבל קמיצה נקט לה. הקרב אותה בני אהרן לפני המזבח יכול במערב יגיענה לדופן מערבי של מזבח דהייט לפני ה' שהשכינה היה למערב והמזבח לדרומו ל"ב אמה ממזרח לחללו כ' וכתליו ו' אמה עובי ועובי כותל צפוני שש ושש לפתחו דרומי נמלא מערבו של מזבח [לפני ה'] דאין בפסוק ביטי לבין ההיכל דאילו אולם שלפני ההיכל פתוח הוא ורחבו כ' אמה ככל הללי של היכל ל"ה. אל פני המזבח בדרום פי' משום דכתיב ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. וכיון דהוי יוך לצפון א"כ הוי פניו לדרום. כנגד תורה כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהי' שם קצת דרום משום אל פני המזבח דאי לאו כנגד תורה ליכא לפני ה'. שהרי זויות ההיכל כולה בעד זויות המזבח. טלי מזבח בצפון קאי בחלק צפוני של עזרה [ולית ליה] דמזבח סטון כנגד היכל וכותליו. גבינא כתיב דרומי של מזבח כנגד אמצעי פתח ההיכל הלכך יגישנה אל פני המזבח בדרום ובלבד שיהא סכיך למערב ונמצא מקיים את שניהם דכיון דכנגד ההיכל הוה מצי לקיים את שניהם דכיון דכנגד ההיכל הוה קרי ביה לפני ה'. ובלבד שיהא סכיך לקרן דהייט אצל מערב דהאי דנקט [בפ"ק דיומא ר' אליעזר אית ליה] למשמע מינה דכולי מזבח בלפון קאי משום דג' מהלוקות הן ברבר זה ר' יהודה אית ליה מזבח מכוון כנגד ההיכל וכותליו בפ"ק דיומא ת' אליעזר בר' יעקב אית ליה כולי מזבח בדרום קאי דאמר צפונה שהוא פני מכלום. ור' יוסי הגלילי אית ליה כולי מזבח בלפון קאי כראמר בפ' קדשי הקדשים הלכך לר"א דהכא דשמעי' ליה ע"כ דאמר דרומו של מזבח לפנים מכנגד זויות של היכל הוא ופליג אדר' יהודה ואדר' אליעזר בן יעקב אוקי ליה כר' יוסי הגלילי דסבר ליה כולי מזבח בלפון ולא מוקמי ליה כבהלוקת רבי' ל"ה. אע"ג דקדשי' סכין חדא ומנא הדר מקדיש ליה בכלי שרת משמע מהכא דהכין היו קדוש וק' פהתיא דמאמר כגון שברק קרומית של קנה והכא אמר דצריך שיהא קדוש וקרומית לא הוו קדוש. וי"ל דלא ק' מידי דהתיא דהתם אתיא כר' יוסי בר' יהודה דסבירא ליה כלי שרת שעשאן של עץ מהדרינן דנבעי טפי: מנחה נופה. ונלע לפיל דה תנלע יכול הכלי עליהן טוען למזבח: פכול. משום דהוה קומץ חסר: סכין. הוי כלי שרת דתניא (יומא דף יב:) כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ולהלן עטודהן מהכאתן: הלך מקדש ליה בכלי שמקבלו בכלי שרת כדכתיב ויסך בתנועה (שמות כד): ותת כל הלבונה. נבי הקטרה כתיב דמקטר קומץ ולבונה כי הדדי:

[נקמין יפ.]

סוטה ב מנחות פה

[שם וזבחים לו

סוטה ב. מנחות ג. [שם ב.]

מנחות יט: זבחים סב.

[זבחים מה.]

מנחות ו.

מנחות פ"ג ד"מ ומשנה ה"ג ד"ה ומקדשה קדש שנתרבה: (ג) ד"ה ודו וכו' למאי מיסק:

ס"ג ומקטירו ס"ד ולא גרם לחטו בכלי שרת מקטר ליה והכי קא קשיא ליה מקטירו ס"ד ובבי עדיין לא מלתא וסיפא קתני ומוקמינן ואוקמו על גבי התיש למחר השתא הוא דמקטר ליה: **לגלג לחימת** מעלה להקטירו בכלי שרת. כלומר מעלהו בכלי שרת להקטירו

לפתר שיעלתו: קרב הקומץ למר כדלתים ליה וכו'. קרב הקומץ דקתני דמתיר שיריים בתלישה מחימת תציב קריבה להתיר שיריים לבני יוחנן וללבי כהנים ליה מחמיצות הלור בְּרוֹנָן וללבי חגיגה משחשלוט בו ותפילו מַעֲטָן: **למשחה**. גבי מחטת כהונה כתיב (במדבר יח) לך נתתים למשחה: **לא תחפה** חמץ מלקט דלכתיב ליה הכי מלקט דקרא נמי לפניו לא תאפה: **מנחת חוטא**. הכא על חטאת דמלמת מקדש ובלועת העזות ובלועה ביום דכתיב התם ואם לא תגיע יהו לשתי תוריס וגו' (ויקרא ה): ה"ק וכו'. כלומר לא קתני מילתא בלאפי נפשיה אלא כדוך ותני הכי כל המנחות טעונות שמן ולבונה ואלות חוץ כלומר שאינם טעונות שמן ולבונה ואלות מיהת חוץ ואלות סולת מיהת לעולם תדע מהכי מעליותא לית דהו כיולד מנחת חוטא תע"ש שאינה טעונה וכו': **שלא יהא** חוטא מנחת חוטא דכתיב מנחת חוטא. להקל במנחתו יותר מבשר חטאת: **חטאת חלב**. כל 'חטאת' סתם קרי 'חטאת חלב' דכתיב חלב כשה (ג) "כל חלב וכל דם לא תאכלו" (שם ג) וכתיב בתריה פרשת חטאת: **נסכים**. סולת למנחה ושעורין לבהמה, יין ושמן-רביעית הין כמו שמקריבין לעולה ושלמים: **ומפני מה** לינסכו טעונות. דכתיב בפרשת נסכים (במדבר טו) "לפלח נדר או בנדבה" הבא בנדר ובנדבה טעון נסכים ואין חטאת ואשם טעונים נסכים: **חטאתו ואשמו של מעורב**. לימדנו בהדיא לנסכים במסכת מנחות בפרק שתי מדות (דף נא.): **על שבעה דברים** עניים בלין. ומפרש להו בערכין בפרק יש בערכין (דף מג.): **מנגעיו** לינסכו ליה. יסורים ובשת של נגע כפרו לו על לותו חטא: **וכי קא מייתי קרבן** לאיתחזויי בקדשים הוא דמייתי. פיס טומאות שהלריכן הכתוב בפרה לטהרתן זב ומבה ויולדת ומעורב וזיר מנזמת: **חטאת מיר**. שמביא במלאת ימי מזרו חטאת ועולה ושלמים: **מיר חוטא הוא**. שגיער עלמו מן היין: **תומר**. בוטו"ן בלע"ז והוא של זהב ומותמים בו שני לותרי חלוק לגזי: **דשמיעה**

[קידושין כב:] רבן גמליאל לחכמים סופרים הניחו לי ואדרשנה *כמין חומר

ושוד קשיא מפרק בתרא דכריתות (דף ט.) דתמר [חטאת] שאין לחטו מכוין בו ולא המקום יוס הכפורים מכפר וקא פריך ספק מיר שעבר עליו יוס הכפורים לא נייתי דהא כפר עליה יוס הכפורים ומשני לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולרבי לעזר הכפר מתי חיכא למימר מיר כי מייתי קרבן לאו לכפרה מייתי אלא לאתויי עליה גזירות סהרה ס"ג למימרי דפשיטה ליה דבין לעזר הכפר מיר לר' לעזר לכפרה אתי והכא במאי עסקינן בשעבר עליו יוס הכפורים ומיהו קשיא לר' יוחנן דאמר מיר חיכא למימר דהא על חטאת חיכא טעונה נסכים והכי אמר במי ס"ג דמיר טעון נסכים (דף יט.) דתמר התוא הטוך

איבא למפרך מה למעלה. הא סוגיא כריב תחת כריב דרבה דלמד (לקמן דף כה: ד"ה) נרבי ישמעאל כל נ"מ שתיה מופנה כל סיקר למדין ומשיבין ולפי המסקנא דילף ליה מבכלי לא תיקשה נמי לרב יהודה דלמד" מין למדין כל סיקר: **מה** מים שלא נעשתה בהם מלאכה. ות"ת כיון דמי כיור הן מי לא עסקינן שקדם ממט כבר ים לומר לפי שלא נעשתה בהם מלאכה קידש אותן ואף לא קידש בהן שאינן ראויין לקדש אלא מה שנעשתה בהן מלאכה (מ"ב) מים שנתמעטו מעבד בהן הגלוסקין פסולין והוא מדיח בהן ידיו כשירין למעט דלא תעיד מלאכה הדמה ידיים שלא הדמת כליס ומי נתמעטו כדקתני התם:

ומה מים שלא נעשתה. תימה דמאחר דמי כיור הן ומי כיור כשירין כמי מקוה ומי מקוה שנתמעטו מרחיצין כשר כדתנן במסכת מקוואות פ"ו (מ"א) דמי לבנה מין פוסלין המקוה בשיעור מרחיצ ושול תימה לרבי מאי שנא דהכא למר מה מים שלא נעשתו ובפרק ב' דמסכת ע"ז (דף נה:) לא מסיק רבי גבי ביטולי עובדי כוכבים וגרהה דהכא נמי לכתחלת בעלמא הוא וליכא לאו פסולא דרבנן.

נתאכמו והחזירן לתוך כבשן שהם מהו. תימה מ"ש דקא מבעיא ליה הכא בגרלה ותוך וגרלה והא בפ' לולב הגזול (סוכה דף נב:) קא מבעיא לן ולא אפשיט ושוב מאי שנא מהא דתנן בזבחים פ"ב (דף יח:) בגדי כהונה שהיו מקרעין או מטמטמין ועבד עבודתו פסולה ואפי' הכי אם כיסם משמשת וניטול שלהן חזרו להיתירן כדמייתי בריית' פרק המזבח מקדש (שם דף פא.) בגדי כהונה אין שוטין לוטין מעשה מתן לשם מעשה לוטן וגרגעל אין מכבסין לוטן לו בכתר ולא בחבל ופרכינן הא במים מכבסין לתר לבני ה"ק הוגעו למים מכבסין לוטן בכתר ולמתן מכבסין לוטן ולא לתר דגדו. מ"ר. **ורבא** התם הדרי ומפשטי. פרש"י מדלא קתני שעשה בהן מלאכה ש"מ אחלאכה לא קפיד ולעיטי קפיד וקשיא לרבי מתוספתא דנגעים פרק אין מדורב ר' אליעזר לומר עץ ארז וזוב ושני הולעת שנתפשלו בהן ושני תולעת שנתפשלו בהן ושני תולעת שנתפשלו בהן ושני ת

לינע לניך . לרבות בית השלמים : ומה טומאה קלה . ליכנס בטומאת הגוף למקדש שהיה במיתת ב"ד לא כרת לא חלק הכתוב בין מקדש למשכן שנאמרו בפרשה פרה לחומה שני פסוקים כי את מקדש ה' טמא (כי) לח משכן ה' טמא (במדבר יט) : לא כל שכן . שהשוו מקדש ומשכן לבודקה תורה אור

ובגערה מכוון : ת"כ מה ת"ל בקרקע שלא יביא מתוך קופתו . לפוך כלי ויכיים להיכל ולא מקרקעיהו יטול ואם לאו יהא שם יביא ויניח שם ואח"כ יטלנו ומקריב לאחר שיניח ויהיה ומקריב בקרקע בלחוד נפיק, וכספרי לא מצי הכי לאך בריייתא ולומר שי מדרש שני הוא בפיים אחרים : פלוגתא דב"ש וב"ה בשחיטת חולין (לף פה:) נבי ביטוי הדם לגיבת דב"ה דאמרי אפר קרוי עפר דכתיב (במדבר יט) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת יוב"ש מוסיפים עפר שריפה נקרא עפר שחמת לא נקרא עפר אלא בקרקע המשכן כתיב והקרי הוא דהא אחרבי מאחר שיכיל לומר עפר לא יקרא עפר אלא בקרקע המשכן כתיב . הכא בקרקע המשכן כתיב ולקמן יליף הוא מדכתיב עפר לחומרא משום הילכך ניתן לומר עפר לחומרא ולא יקרא עפר אלא בקרקע המשכן כתיב .

לא א מיי' פי"ח מהל' מטמאת מת סל"ח סמג עשין לט לט:
לב ב ג מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג:
לג ד מיי' שם פ"ג הל"י:
לד ה מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה סל"ח סמג עשין לט:
לה ו מיי' פ"ד מהל' יסוה"ת ומלוה סל"ג ז סמג עשין נב טוש"ע יו"ד סי' קצו סעי' לח ובסדר מלוה סעי' נב ובפירוש סדר הלוה סעי' טו עח:
לו ז מיי' פי"ח מהל' מטמאת מת סל"ח סמג עשין לט לט:
לז ח מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ב:
לח ט מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה סל"ח סמג עשין לט:

ר"ן ורבינו חננאל ורא"ם ורש"י ורבינו יונה ורבינו גרשום ורבינו אפרים ורבינו יהונתן ורבינו שמואל ורבינו שלמה ורבינו מאיר ורבינו אליעזר ורבינו יעקב ורבינו חיים ורבינו שמשון ורבינו אשר ורבינו נתנאל ורבינו בנימין ורבינו יצחק ורבינו משה ורבינו אברהם ורבינו יוסף ורבינו דוד ורבינו מנחם ורבינו שלמה ורבינו אהרן ורבינו יהושע ורבינו עובדיה ורבינו ברוך ורבינו חזקיה ורבינו אלחנן ורבינו ישעיה ורבינו ירמיה ורבינו יחזקאל ורבינו דניאל ורבינו הושע ורבינו יואל ורבינו עמוס ורבינו עובדיה ורבינו יונה ורבינו מיכה ורבינו נחום ורבינו חבקוק ורבינו צפניה ורבינו חגי ורבינו זכריה ורבינו מלאכי

[מ' כרש"י דלעיל דגרסי שבי נמצאנה שם לכן לפניו מיתת רבינים וע' שם ממחת פת. ד"ם רבינים]

*רבינים מים (מטורע) פי' היה מביא מים שהם לפנר ניכר בהם וכמה רבינים הוי כך' ישמעאל ופ"ט ופ"ו ס' ופ"ו ס' ופ"ו ס'

מתני' (נ) (מואס) לא שכב איש עמך . ואם לא שטית טומאה וגו' שהן קלות הבאות מחמת ברכות דמסתמא הא אם שטית לא הקני ואת כי שטית טומאה אחת לימך וכי טומאתה וגו' יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך וגו' ובאו המים המארירים וגו' וכך הן סדורין בפרשה אלא שהשבועה הכהן תורה אור

מתני' בא לו לכתוב את המגילה מאיזה מקום הוא כותב (פ) *מואס לא שכב איש וגו' "ואת כי שטית תחת אישך" ואינו כותב "והשביע הכהן את האשה" וכותב "יתן ה' אותך לאלה ולשבועה ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך" ואינו כותב "ואמרה האשה אמן אמן" רבי יוסי אומר לא היה מפסיק *ר' יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא "יתן ה' אותך לאלה ולשבועה וגו' ובאו המים המאררים האלה במעיך וגו'" ואינו כותב "ואמרה האשה אמן אמן": **גמ'** במאי קא מיפלגי בהאי קרא קמיפלגי *יכתב את האלות האלה הכהן בספר ר"ש סבר "אלות" אלות ממש "האלות" לרבות קללות הבאות מחמת ברכות "אלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" למעוטי צוואות וקבלות אמן ור' [יהודה] כולהו במיעוטי דריש להו "אלות" אלות ממש "האלות" למעוטי קללות הבאות מחמת ברכות "אלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" *למעוטי צוואות וקבלות. ונבי מאיר, מ"ש האי ה"י דמרבי ביה, ומאי שנא האי ה"י דמעיט ביה? ה"י דגביה דריבויא ריבויא היא, ה"י דגביה דמיעוטא מיעוטא היא? והא ליח ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן? *אמר רבי תנחום הנקי כתיב. דריש ר"ע: איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן, אמר רבא ודאשה עדיפא מדאיש (מ"ט) האי מצרף והאי לא מצרף. אמר רבא מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה: זכרה יוצא ממנה בן באברהם אבינו דכתיב ביה *עפר ואפר, לא זכתה תחזור לעפרה, *דריש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר" זכו בניו לב' מצות *אפר פרה ועפר סוטה, והאיכא נמי 'עפר כיסוי הדם'? התם הכשר מצוה, איבא הנאה ליכא *דריש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו °אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות: חוט של תכלת ורצועה של תפלין, בשלמא רצועה של תפלין דכתיב °וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך °ותניא °ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש אלא 'חוט של תכלת' מאי היא? דתניא *היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר °ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ובעצם השמים לטהר" וכתיב °כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח ולא על הדיפתרא

האלות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות . תימה לרבי דהכא דריש ר"מ ה"י דהתלות וכפ"ק דהוריות (דף ה.) אמר ור"מ מקל הקל לא דריש ומו ליכא למימר דר"י דריש הכא ה"י דהיכויא למעט ומסתם דריש מקל הקל לרבות ומו קשיא דר' יהודה מדדריש יהודה הכא מסתמא דלא דריש לה התלות וכפ"ק דמקומות (דף יא:) אמר ר"י סבר לה [כל הלבושה] לרבות [קורבן] אחר*:

אמר רבי תנחום הנקי כתיב . הכא פרש"י דתדורם הכי טומאה תחת לימך חיקי לכל כסוף פרק שבועת העדות (שבועות דף ט.) פירש הנקי בלא יו"ד כמו הנקי וקאי לקרא דבתריה ואת כי שטית דמשמע הכי חקי ממים המרים האלה ואת כי שטית והסם תמר כי ליח לר"מ מכלל לאו אתה שומע בן בממונא בתיסורת חיט ליח וסומה לסורת דחיט ליח ממונא הוא ומקשה רבי והא כפ"ק דנדרים (דף יא.) אמר בגמרא מאי לאוקמי לא חוקין ליהוי חלת לקרבן מני מתני' מי ר"מ הא ליח ליה מכלל לאו ואכי דייק נמי בסוף הפרק (סה יב:) ובריש פרק שני דכתיב והיה בשמעו . ולא תימא דלא דלב להכי איצטריך קרא למעושנוב אבל לא קאמר למעושי אחרן של תורת כהנים לפי שלא היצרך למעט לפי שהוא לשון רבים אך אחרן של משנה תורה שהן לשון יחיד איצטריך קרא למעושינוי . צוואות וקבלות צוואות ואכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן . ור' יהודה כולהו במיעוטי דריש להו והקשה ה"ר אלחנן דהכא משמע דלא דריש ר' יהודה [את] אלא מלת אדר' מאיר אלא מסיפא עליו ובפ"ק דקדושין דריש את נבי ואת כל הלבושה דריש ר' יהודה [את] אלא מלת אדר' מאיר אבל בעלמא דריש להו : והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אם יעברו אם לא יעברו הוא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. ל"ה זכו שכינה ביניהם שהרי חלק הקב"ה שמו ושכנו ביניהם י"ד באיש וה"א באשה לא זכו איש אוכלתן שהקב"ה מחלק שמו מביניהם ונמצאו אש ואש . וראשה עדיפא אש של אשה טוח לדלוק ומסתברא לאבול לפי שאין את של שם מפסיקתן אלא מתיבר הוא אבל אש של איש אינו מתיבר יחד לפי שאת של שכינה מפסיקתן. ל"ה. הנאה ליכא ואין זה קיבול שכר אבל כאן יש הנאה בסומה לתת שלום ושלא ירבו ממזרות בישראל אם זונה היא. ואם נקתה ונזרעה זרע ומבטלת לעז סעל בניה וכן אשר פרה איכא הנאה לסהר ולוכות ישראל ממעשה העגל . ל"ה בשפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצוה ציצית כאילו מקבל פני שכינה והכי תניי לה בספרי ואיצטריכו כל הני פשוט דלא אשכחי' קרא אלא ברקיע הילכך התכלת דומה לים ים דומה לרקיע מפני התכלת לאו לרקיע כל כך אלא דיומה לדומה כסא הכלת קרוב למראה הים ולפי' מזכירין יציאת מצרים ביום ובלילה שיהא בין יום ליום ובין לילה ליום ואם תעשה בין ג' שלישים ובין ג' שלישים יבקענה בשלש התחתון צריך שידרוך בתוך הים ואם יבקענה בשלש העליון צריך שיעלו למעלה דק"ל נדרשה חילתא והבקיעה בשלישי האמצעי לא למעלה ולא למטה על כן ייסר הפייט ז) פנו כאן וכאן שלש רוחות מיכוון

תוספות שאנץ

את הסים לבדוק אותה וכן דם צפור של מצורע שכשיר הסים להואה אף כאן בפרה עפר מכשיר את הסים . ל"ה : אלא למעוטי קללות של משנה תורה דאי כתב וכתב את האלות האלה בספר ה"א אפי' דמשנה תורה . יכול ה' בשחפת ובקדחת . דאלה איקרו דכתיב והיה בשמעו . ולא תימא דלא דלב להכי איצטריך קרא למעושינהו אבל לא קאמר למעושי אחרן של תורת כהנים לפי שלא היצרך למעט לפי שהוא לשון רבים אך אחרן של משנה תורה שהן לשון יחיד איצטריך קרא למעושינהו . צוואות וקבלות צוואות ואכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן . ור' יהודה כולהו במיעוטי דריש להו והקשה ה"ר אלחנן דהכא משמע דלא דריש ר' יהודה [את] אלא מלת אדר' מאיר אלא מסיפא עליו ובפ"ק דקדושין דריש את נבי ואת כל הלבושה דריש ר' יהודה [את] אלא מלת אדר' מאיר אבל בעלמא דריש להו : והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אם יעברו אם לא יעברו הוא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. ל"ה זכו שכינה ביניהם שהרי חלק הקב"ה שמו ושכנו ביניהם י"ד באיש וה"א באשה לא זכו איש אוכלתן שהקב"ה מחלק שמו מביניהם ונמצאו אש ואש . וראשה עדיפא אש של אשה טוח לדלוק ומסתברא לאבול לפי שאין את של שם מפסיקתן אלא מתיבר הוא אבל אש של איש אינו מתיבר יחד לפי שאת של שכינה מפסיקתן. ל"ה. הנאה ליכא ואין זה קיבול שכר אבל כאן יש הנאה בסומה לתת שלום ושלא ירבו ממזרות בישראל אם זונה היא. ואם נקתה ונזרעה זרע ומבטלת לעז סעל בניה וכן אשר פרה איכא הנאה לסהר ולוכות ישראל ממעשה העגל . ל"ה בשפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצוה ציצית כאילו מקבל פני שכינה והכי תניי לה בספרי ואיצטריכו כל הני פשוט דלא אשכחי' קרא אלא ברקיע הילכך התכלת דומה לים ים דומה לרקיע מפני התכלת לאו לרקיע כל כך אלא דיומה לדומה כסא הכלת קרוב למראה הים ולפי' מזכירין יציאת מצרים ביום ובלילה שיהא בין יום ליום ובין לילה ליום ואם תעשה בין ג' שלישים ובין ג' שלישים יבקענה בשלש התחתון צריך שידרוך בתוך הים ואם יבקענה בשלש העליון צריך שיעלו למעלה דק"ל נדרשה חילתא והבקיעה בשלישי האמצעי לא למעלה ולא למטה על כן ייסר הפייט ז) פנו כאן וכאן שלש רוחות מיכוון

הגהות הב"ח
(ה) במשנה פשם לח : (ו) גם' משנה סיח וסח ליח לים : (ז) גם' רש"י ד"ה מאם לח וכו' ולא סמ"ג כתב וכו' ואינו כותב וכו' שמשם לגמרי : (ח) ד"ה שמשלש וכו' ואינסרים :

בספר כ"ע מולו דמרבינן כל מילי בר מדבר שיש בו רוח חיים מיהו לפי' ר"ח לית הלכתא מידי דפי' התם בכלל ופרט וכלל דרשינן ליה "דחזר וכתב ונתן לה (ספר כריתות) לבד הכא כלל ופרט הוא ואין בכלל אלא מה שבפרט ר"י התם קרא יתירא הוא דקא דריש מקום דכתיב תרי זימני וכתב לה ספר כריתות ובירושלמי מקשה ליה נמי הכא כתיב ספר והכא כתיב ספר הכא אית לה תומר כל דבר שהוא בתלוש והכא לית לה תומר הכא צריך היה הכא דכתיב בספר לבד בג מרת דיין לא תמר התם הכי דתמר לי כתיב בספר כרקא תמרת דהוי מרבינן כל מילי דתלוש בר מדבר שיש בו רוח חיים ירושלמי תניא ר"ש בן שמוע אומר אין כותבין על עורות שהמה ממאה תמר ר"ש מכיון דלימר למחיקה ניתנה למה ליה כותב תני ר"ח [בר שמעון] אומר רואה אני את דברי ר"ש בן שמוע מדברי תלה שמא תאמר ליני סופה ונמלא הסם נגוז על עור שהמה ממאה ותו התם ר' לוי בר סיסי בעי קמיה רבי מגילת סופה מהו שתטמא את הידים א"ל הרי זו שלהה א"ל יוסי הינה שלהה כלום גזרו על הספרים שיטמאו את הידים לא מפני קדושתן וזו למחיקה נתנה לא לריכא [דלא] שואל ונתנה למחיקה: **שנאמר** ומחה כתב שיכול לממחק. בירושלמי מי מחה יכול במקלה לו במי פירות ת"ל וכתב כתה שיכול תמר רחמנא. והלכה למשה מסיני שהספרים לריכין שרטוט על גבי קלף: **כתב** אלא על המגילה שנאמר בספר. עור שהוא מעובד כל צרכה דמליא וקמיא ולא מיבעי ליה לרבי יהודה דאמר אין כותבין אלא על הקלף אלא אפילו לרבנן דאמרי יכול אפילו על הנייר ת"ל בספר. קלף: קומוס. שרף האילן ומחיכו במים וכותב הימנו: קנקנתוס. וויטריולו"ן או מורדימנ"ט קורין לותו: **כל דבר שהוא רושם.** וגבלא בקלף ולית יכול למחוקקומוס וקנקנתוס עבדי רושם: **מגלה בדיו.** שלנו של שרף: **ונמי** מספר ביום. בסנהדרין (דף לב:) נפקא לן מוהיה ביום הלחילו: למפרע. ילך ונלפול בתן לגבות במעיך "שלו" כסדר הזה לו לחד מהן היקף והשאר כתב כהילכתן: **בתלא.** מצמע כמו שהן סדורין בפרשה: **מגרת.** בלע שרטוט: **בספר**

תוספות שאנץ
מימות ונפקא ליה מדכתיב בלב ים וקי"ל דלבו של אדם הוי בשליש עשרכתבה אגרת בלא שרשרתן. בספר אשר רחם. והל"מ הוא דספרים צריכין שרטוט:

[נקמן יא:]

[נקמן יא:]

[בסנהדרין לח:]

מה מספר ביום לף מגילה סופה ביום. כל מעשה סופה יליפין מהכא בפ"ב דמגילה (דף ב:) דהשתא ביום רש"י פי' מה מספר ביום בסנהדרין נפקא לן מוהיה ביום התחילו לא בגיו ולא מסהברת דהא ע"פ התורה כתיב זכן ממרת דמשתני בדיני נפשות והלי קרא דביום התחילו משתני בדיני ממונות לאוקמי לה' נגד השמש נפקא לן התם* דביום וגרלה לי דכל דין סופה בין גמר בין התחילה פסול בלילה דומיא דדיני נפשות ולא כדיני ממונות דתהילה דין ביום לאבל גמר דין לפיעו בלילה: **דכתיב** וכתב את התורה הזאת דכתיב ביום הכותה בפ"ב דמגילה (דף ב:) ולפיעו נמי בריש פ"ב דמסכת ברכות (דף ב.) ובמסכת מגילה (דף יג:) דק"ס לא יקראנה למפרע לרבנן מוהיו ולרבי מדבריס הדבריס ורבנן דבריס הדבריס לא משמע להו הילכך לילטריך והיו לא יקראנה למפרע ולמאי לא נפקא להו מהתלה כי הכא הדבריס התלה כדכתיבא וי"ל כיון דקיבלו וגמירי מרבותיו דשמע אינה לן למדרש בכל שהתה שומע לייתר לך והיו לא יקראנה למפרע והתלה דכתי להו לדרשא אחריתי: **קודם** שהקבל עליה שבועה. ירושלמי ר' קרוספדי אמר מיתפלגון ר' יוחנן ור"ל חד אמר מקבין ואח"כ כותב וחד אמר כותב ואח"כ מקבין ומפרש טעמא כדי לסמוך שבועה להקללה והתם משמע דהכי פליגי מ"ד מקבין ואח"כ כותב אית ליה תוקה ותורה משכח על הסדר ומאן דאמר כותב ואח"כ מקבין אית ליה אע"ג דמשכח אית על הסדר ותימה ה"כ כמאן ס"ל לה כר"י ולא כר' נחמיה בפ' הוליאו לו (יומא דף ס.) דמשמע דכ"ע מקבינא אית ליה היכא דכתיב תוקה משכח נמי על הסדר והתם רבי דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף מט:) אמר רבא אמר רב הונא כל מקום שנתן הכתוב דרך מיני לוקה מיתות ואיתיד בפלוגתא לה קא מיירי רב פפא אמר אף אכתי משמיה דרב אמר אף ד' מיתות ואיתיד ההוא לאומרא בעלמא דמשמע הא לאו הכי הוה מקיב ליה ואמאי לה מקיב סדר סופה דהא אית אמר הכא כתבה קודם שתקבל עליה שבועה פסולה ומשמע בירושלמי דבעי כל הפרשה על הסדר ולריכא דלא מקיב לאפוקי מסדר סופה דמקיב ליה בסדר המשנה וסדר הפרשה מסויין כמו שפירשתי בריש הפרק וסדר הפרשה עיקר לכל סדר המשנה לפיעו למילה לה ולהכי לא אמר שמי אמר ר' שמעון בסדר המשנה אלא בסדר הפרשה מסויין ומשנה ראשונה ראשונה לה מקיב לאפוקי ממילה חלילה לכל לאפוקי מסדר סופה ליכא למימר דלפיעו בדיעבד נמי לא: **כתבה** חיגרת פסולה. רש"י פירש חגרת בלא שרטוט בספר תמר רחמנא והלכה למשה מסיני שהספרים לריכין שרטוט ואי קשיא מאי לירית משום דנקרלת ספר ניפוק לי דבלאו הכי לאחוב שום פסוק בלא שרטוט לתמרי' בפ"ק דנזיקין (דף ו:) אמר רב יוסף מאן דימא לן דר' אלעזר בר שמעון הוא ועוד הא תיהוי דלא ליה לרב יהודה בני חדש העוליס משם לכאן הן קיימו בעלמא ויתנו הילד בזוזה והילדה מכרו ביין ויקחו וכתב ליה בלא שרטוט ות"ל ימקח שמים כותבין שלא ין כותבין ומתרגין בסוף פרק מלוה חלילה (יבמות דף קו:) אמר חביי הא מלן דכתב ניטוח דחלילתא לכתוב הכי אלקריטה לדידה ממלן יבמי עד יבמי ופירוש משום דלא מלי למכתב שלא תיבות לעופין בלא שרטוט כדמסיק מר זוטרא שרטוט וכתב ליה לכולה פרלתא מתקיף לה מר בר רב לדידי והא לא ניתן ליכתב והילכתא כמר זוטרא ת"ש דלא ניתן ליכתב תניין לי לאו משום דנקרלת ספר ס"ת אע"ג דתלכור לכתוב בלא שרטוט אלמא עלמה חיגרה פסולה קמ"ל דפסולה וגרלה בלא שרטוט היו המיס בודקין על ידה מיהו לא ידענא אם שרטוט לוחה בין שיטה לשיטה לאחר כתיבה אע"ג דבשעת כתיבה כתב בלאורתא אי המגילה כשירה בהכי או לא והא לתמרי' בהקומץ רבה (מנחות דף נב:) ובמגילה (דף יח:) הלכתא מוזה לריכה שרטוט ואי לא כתבן בלא שרטוט מיהו הילכתא גמירי לה דתין ו לשרטט תפילין דלי לא תימא הכי אלא הא דפסיק לבל לא תפילין דלא מיפסלי אי כתבן בלא שרטוט מיהו לריך לשרטט משום דלאור לכתוב בלא שרטוט ת"ל הא דמקשה התם מהא דתפילין שבלו אין עושין מהן מוזוה אלין מורידין לוחו מקדושה ממורה לקדושה קלה מעמא דאין מורידין לבל משום שרטוט לא ומשני לשרטוט לה הוה מלי למימר במשורטטין אלא ש"מ דהכי גמירי לה דלא מלי לשרטט ולהו לבל ר"ת פירש הא דתמרי' שלא ין כותבין היינו אם לא שרטט כלל לבל אם שרטט בד' פיאות הגליונים אע"פ דלא שרטט אין שיטה לשיטה משוב שירטוט אפי' לעניו ס"ת אלא אפילו אם זה אלי ואלו (שמות שו) לריך לשרטט בין כל שיטה ושיטה וכן מוכיח בפ"ק דמגילה (דף יז:) דברי שלוס ואחת מלמד שלריכה שרטוט לחמיסה של תורה ופירש ר"ת לאלו היינו ס"ת אלא מוזוה ואיצטריך לחמיסה משום כיחידה של תורה דהיינו מוזוה דים בה שול מלבות שמים וכן עיקר דתי ס"ת ממש משתני ההוא קרא דוחמת ס"ב הא דגרסינן בפ"ב דמגילה (דף יח.) מגילה נקרלת ספר ומקרלת מגרת נקרלת ספר אחם תפרה בפסחים דפסולה מלי לתיבי משום ספר תיפוק ליה משום ואחת ואימא לריכה שירטוט ותפירה כחמיסה של תורה אלא ש"מ לשרטוט דמוזוה אילטריך דהתם תפירה ליכא ולטנין תפירה נקרלת ספר והשתא לא תקשי הא דתפילין שבלו אין עושין מהן מוזוה לפי שאין להן שרטוט ומשני לה אי לשרטוט תפילין אין לריכין שרטוט ומקשה מהא דתפילין שבלו אין עושין מהן מוזוה לפי שאין להן שרטוט ומשני לה תנאי היא מדלא משני במשורטטין ס"מ דתפי' מנהג ליכא *הוחיל וכן אין לריך לשרטט דגרסינן בירושלמי בפרק *במה מדליקין כל הפסוק בדבר ושומהו נקרא הדיוט התם י"ל הא דאין לריכין שרטוט היינו בין השיטין אבל בד' פיאות אלא לריכי שרטוט משלם אין כותבין מהן לפירוש *מפי שהוא סופה ופסול* על שני דפין פסולה. מקשים לפירוש רש"י [שפי'] בדפין של ס"ת מפרק בתרא דגיטין (דף פז:) דתנן שייר מקלת הגט וכתבו בדף לגבות במעיך *) ע"ש כולה

כתבה חיגרת פסולה. ומקשה לפירוש ר"ת [שפי'] בדפין של ס"ת מפרק בתרא דגיטין (דף פז:) דתנן שייר מקלת הגט וכתבו בדף הבבי והעדים מלמטה כשר ולא חשיב ליה שני ספרים ביון דמשורה כדתלמרי' בפרק שני לגיטין (דף כ:) ולהא הכי זה גיטך והגייר שני לינה מגורתא וכו' בעי רב פפא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו וקפריך ותיפוק ליה משום דספר לחד לתמר רחמנא ולא שנים לא לריכא דמשורה והקומץ רבה (מנחות דף נ.) גבי מוזוה לתמר נמי לתמר רב יהודה לתמר שמואל כתבה על שני דפין

הגהות הב"ח
(ל) גמ' שיטה לשטה:

גליון השי"ם
גמ' כתבה קודם שתקבל. עיין לקמן. דף כ ע"ב תד"ה ל"ל ויתמיה:

[ע"ש יחלוה כשבת]

[ל"ל מהו לתיבה לתיבה כו' מהכ"ת]

[וע"ע תוס' גיטין ה: ד"ה לתמר ותוס' מנחות נב: ד"ה הא]

וכתב לה כלל ספר וכתן לה וכלל לבל ספר כריתות ונתן לה וכלל לבל ספר הכ"ת.

בראשית ב:כג
וכתב את האותות האלה ואתה נתן על ספר האריח

מדבר
מה כתר לבתיב

על שני דיינין. כלפין של ספר תורה העשויין עמודים: כתב לוט לחתם ומחקה. על המים וחזר וכתב לוט שלחתים ומחקה עד שהעלים לוט כולה פסול דכתיב "לחתם" כל התורה "עד שתמחה" כולה לחתם: לשמה. בספר לעצמו דכתיב ועשה לה "לשמה" לעצמה: מחיקה נמי. כגון לשמה לעצמה שיהא עיקר המחיקה שהיא תורה אור

[גיטין כו:] לשמה: בשקה בסיב. שהוא חלול כלפי חוץ ומחוקקים פנימין: שיש בשמה אלה. לפי שכתיב בפרשת סוטה "ונקמיה מפרש היכי דמי: מצבעני עליך. בשם ומזכיר שם שלא בטמאת. שהוא אומר לחתם שלא בטמאת טמאת היינו שבועה א] שלחין עמה אלה: שלא בטמאת יבואו ביך. המים לגבות בהן ט' והייט אלה: חמל לבת אלה לחודיה קיימא ט'. שבועה ואלה יש לחלק שבועה שים עמו אלה כו'. מהרש"ל

כתן ועקיבן. על התשקה וקרא כתיב בשבועת האלה שהשבועה של אלה: מצבעני עליך שלא בטמאת יבואו ביך. דכתיב התם * (ו) שבועה האלה שתבוא עליך וקרא כתיב והצבי'[ת] אלה על התשקה: מצבעני עליך שלא בטמאת ואם בטמאת יבואו ביך המים לקיים שבועה: שלא בטמאת. חמן על האלה וכו'. לכך הולרכה לכפול: לחרוסה ובשומם. על ידי נלגול שבועה זעה של חירוסין הוא מגלגל עליה זעה של חירוסין ת"ש שלא היה בו קיני, ומכאן לגלגול שבועה מן התורה: שומרת

[קי' נתן סביב במים וכלע סביב למים כמין סמוג ונתן בסיב בפיה ומוללת למים. ערוך ערך סב 3]

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה מצבעני וכו' שבועה של אלה:

אמר רבא אלה לחודה קיימא ושבועה לחודה קיימא: אלא אמר רבא "משביעיני עליך שאם נטמאת יבואו ביך" אמר רב אשי אלה איכא ליכא? אלא אמר רב אשי "משביעני עליך שלא נטמאת ואם נטמאת יבואו ביך": *מתני' *על מה היא אומרת "אמן אמן"? *אמן על האלה, אמן על השבועה, אמן מאיש זה, אמן מאיש אחר, אמן שלא שטיתי: ארוסה ונשואה ושומרת

[קדושין כה: יבמות מח. [פירוש כגון דכיולד יבמין כל אחד ממן יתיבה תמלת כתוס' יבמות מח. ד"ה שומרת ותוס' קדושין כו: ד"ה ממן]

הגה (גיטין דף כה.) אבל דמי לבריה דמייתי בבבל מעברין קיימן בעיבור לו שמתו דמי קיימן לכהן ליזה שילה יקריב חטאת ולי זה שילה יקריב עולה ת"ש דהוכרו מתחלה דמי כל אחת לא תמרי' זו מתכפרת במה שנקה מדמי מבריחה לו שמי קיימן של אחת יקריב כולן לעולה ואל תבריחה לחטאת ת"ש "לתמרי" בריחה ות"ש דדמי ליה התם כשהטו מיהו מזיק דקא מייתי לה לשאר בריחה שלמת דליכא למיפלוגי בין בריחה שהוכרה מתחלה לשאר בריחות וכן בפ' הוליתו לו (יומא דף מה.) דמייתי מתכי' ר' יהודה תומר לא היו מביחין שופרות לקיני חובה מפני התערובות ומסיק משום תערובות דמי חטאת שמתה בעליה וקא פריך ועבדור ר' זוזי ועבדי במיא והכך ליתמו ר' יהודה ליה בריחה מנלן ומייתי הסיא דהליקה יין מבין הכותים ומסיק מדתני ליה חלמת דמדמי בריחה לחם בת חכם למזרח ת"ש דליכא היכרא לשאר בריחה לחדעבה זוזי דהוכר מעיקרא ת"ש רבא מאי קא מבעיא ליה ולא פשיט מכאי ומהא נמי דתנן בפ' בתרא דמס' מעילה (דף כח:) פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס לו שחמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוליח הרהשמה מעל דברי ר"ש וחכ"א עד שיוליח לח כל הכיס חלמת נר"ש לית ליה בריחה כי היכי נוונא דחמר בפרוטה לחשומה הוכרה הדבר שפרוטה לחשומה שנפלה בידו היא היתה של הקדש שנפלה מיהא לא ליתכריה ן התם במאי פלינו ומהא נמי ליכא למפשט דמייתי בבכורות פרק הטוקח בהמה (דף כב:) סחם תרומה טמחה שנפלה לק' חולין ר"ל לחומר חיזוק ותיובתא דחכי' חלמת שחה שנפלה היא סחם שנפלה ת"ש נימא שהמחק של נחה יניע נללה דהתם מלילין בדרבנן דמדחוייחת חד בתרי בטל וריב"ל הקשה בפ' הוליחו לו (יומא דף נה:) חלמת ונבדור ר' זוזי דתניא בתוספתא דמעילה (פ"ו) גזיר שהפרים מעות ומחר חלו לחטחת וחלו לעולה וחלו לשלמי ונחערבו הרי טוקח בהן ג' בהמות בין ממקום אחד בין מכשה מקומות *מכלל דמי חטחת וכו' ודוקא בכי הלי גוונא אבל חבל ליקח שלים המעות וליקח בהן בהמה לחטחת ונימח הוכר הדבר דחלו הוו דמי חטחת לח לחמרי' מיהו מכל הכי הוה מלי רבא למיפשט ועוד תימה לי לים ן למימר בריחה כי הלי גוונא לח כן כל התערובות שבעולם יחזור ויחלק מכום בריחה ועוד לחמלי לח פשיט ליה מפרק קמח דלרחש השנה (דף יב:) דקיימח ן לים בילה למען ויין נמלח לחלן בריחה בדבר לח ובפרק התערובות (זבחים דף פ.) מייתי ליה פלוגתח דרבי לליעזר ורבנן נלוחים של חטחת שנפל *לתוך מים וכו' ונרחה דהכח קח מבעיח ליה מי חמרינן לח קפיד קרא חלח לחמיקה מן המנילה שהיחה נכרת לתוך המים שלה חבל לתוך חם מיכל לממר כל חדח שחייח מים דלחו דידה לחו מחיקה נכרת היח חזר וחלקן הרי מים של כל לחת ניכרין מי חמרינן בריחה וכו' הרי הוברו מימים חו דילמח לין בריחה כלומר בריחת מים בשעת מחיקה בעינן חבל על תערובת דיו של כתב המנילה לח קפדינן שהרי בשעת מחיקה בטל הכתב וחלח חלי מילתח חלח במחיקה לתוך מים המטורפין לנרכה וקח מבעיח ליה לי מיח לח בדקי לה מקום דלח נמחקה כהלכתה חי מקום דטהורה היח: **בעי** רבח השקה כתיב מהו. ליכח למיפשט מהח דחמר רבח בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קמו:) כרכן בסיב לף ידי מלה לח יצח לחמת חין דרך חכילה בכך להחם מפסיק בסיב בין המלה ובין פים הכליעה חבל הכח דלח מפסיק קח מיבעיח ליה: **על** מה היח לומרת חמן חמן. בפרק שליחי דמסכת שבועות (דף כה:) כל השבועה חמן כולן מוליח שבועה מפיו ובפרק שבועת העדות (שם דף ו.) חמן ים בו קבלה ים בו שבועה ויש בו לחתמת דברים: **אמן** שלא בחתמת. יכוסלמי לח שהיה ר"מ לומר המים בודקין חותה מעכשיו חלח המים פקודים הם לכשחטמח המיס בודקין חותה למפרע: שומרת

ז) נ"ל ונלו שפופרת ממש קחמר חלח דומה לשפופרת. ב) ר"ל ביבמות דף מח דמייתי בהכולה דלרובה ממש ובכובה לחוסה ולח נעשה פ"ם. ומ' בחוס' קדושין כו ע"ב ד"ה פ"ג.

מבנה
סדרה ע"ז שיטות בגוזרא:
• [ביחות ואח"ק כ' סוטה]
• [ביחיית סוטה]

גיטין כה ע"ב ולח"ה ובוקח.

מבנה
תוספות שאנץ
על שני דיינין ג' כרפין של ספר תורה שקורין קולנייש בלע"ז. פסולה ומיירי שאינן מחוברין יחד אבל אם הן מחוברין בסיב אחד שהוא חלולה כדרך שהתינוקות שוחטין לבנבולי קנבוס ל"ה. יש ספרים דנרסי בסיב או בשפופרת מהו כעין קלייפה שעושין נקבים כמין סל ז) ולאו דוקא לשפופרת: מתני' אמן שלא שמיתי ארוסה ונשואה על ידי נלגול שבועה הוא מנלגל עליה זעות של אירוסין ואע"ג דלא היה בו קיני ומכאן מסקי' דנלגול שבועה מן התורה. ומאן דסוכך לה התם ג) למילתא אחריתי אסיק נלגול שבועה מאמן מאיש זה אמן מאיש אחר: ולא מאחר שתתגרש ותסחר לאחר ואחר כך יחזירנה ת"ש ואמ' לי' מאיר דאמר מתנה על התעתיד ונטמאת בבירושה דאינה נאסרת עליו לחזור לו אלא א"כ נשחת על ידי קידושין דכי כתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו' לאחר קידושין ונישואין כתיב כדכתיב והלכה והיתה לאיש אחר ושנאה האיש האחרון כ"ה.ואית דנרסי ולא מאחר שתתגרש ותנשא לאחר ול"נ דכיון דאין האיש מנוקה מעון דלוקה משום לאו דלא יוכל ואין קידושין תופסין בה אין הכתם בודקין את אשתו. אבל קשה הכא משמע כיון שהיא נרושה לא נאסרה בזנות על בעלה * אם יחזירנה. ותימה דמ"ש דמנילה [דף עו] קאמר נבי אפתר וכאשר אבדתי מבית אבא כך אבדתי ממך דעד עכשיו באותם ועכשיו ברצון ואפילו לא נרושה מדדני כדאיתא הכא. וי"ל משום דנם צריך עדים והיה ירא מדדני פן יודע הדבר לאחשורוש ומ"ה לא נרושה וכן פי' בפ"ק דמנילה.

נוסח/מבנה
ב' שבועות (בפרק ב': ג, ב) ג' שבועות בסוטה זאת

נוסחאות/מבנה
נוסחות דפסיר ב': ג' זאת שבועה אלה

שומרת יכס שומתה לסורה ליבמה. פי' לפי' לרבנן דלחמי קידושין תופסין בחייבי לאוין ופליגי לדר"ע הכא מודו דלחמר בהאחה רבה (יבמות דף נב:) דכתיב בה לא תהיה לאח ממת החוזה לאים זר לא תהא בה היה לזר דלמת משוי לה כעבוה דלא תפסי בה קידושין משום דלחגידת בים והיינו כתיבתא שומרת יבם ומנטלו מספקא ליה ולחמר בעניותיו לריכה נט ופסיק לחמיר כשמואל ורב גידל לחמר רב מיית בר יוסף לחמר רב ינשואין יש בה בזמת כדרב המנוא ור' יוחנן ור' יוחנן סבירא להו החם דלין קידושין תופסין ביבמה ופשיט לה ר' יוחנן ממתני' דלחמר שימלן לך יבמיך וחי"ל רבי יהלי לי ולח דלחלי לך חספק מי מצכחת מרגיחת תוחיה וחי"ל ר"ל לר"י לי ולח הקלסך גברא רבה ה"ח מחני' ר"ש היה ומיהו ר"ל לח פליג חדר' יוחנן דהח מוקי החם בלחוחו הפרק (דף לה.) דה דקחני ומה במקום שכח על החיסור קל נחסר החיכר בשומרת יבם וכדרב המנוח וכסוף הסיח גמרח וכשילחי החולן (שם דף חם:) לחריכן נמי לחבי מספקח ליה לי כרב לי כשמואל ובפ' הזורק בניסיון (דף ס:) פליני ליהני דגמרח לי מחני' היה חיובחח לרב המנוח לי הוה סייעחיה והחם חלי למידחי סייעחיה כי הכח לחוקמיה מחניחין כר"ע דלחח דחדה לה מילחח דחמני' גופיה בירושלמי מפרש חיקר קילם רבי יהלי לרבי יוחנן שקלח עליו חזלים זכה מכים בבי חל ליזו מחיניך חכם בני ושמח לבי חן לחכם ויחכם עוד ישמע חכם ויוסף לקח ח"ל ר"ל בחי כל חלו פסוקי קיטוסיסיכול הוח פחר ליה כר"ע ומה דמי ליה החם ויחיבים חב לימכח ע ממר גבי קיטוי החורה חמרה וקבל חת חשבו לפיל מקלת לשמו ולפוס מסקנת דהחם מצמע דלים הילכחת כרב המנוח וחכי גרס החם שומרת יבם שזיקחה ר"ל לומר מוחרת לביחה ר' יהלבא בן לי לומר חסורה לביחה ח"ל יהלי שומרת יבם שזיקחה מוחרת לביחה ומבי לי יהלבא בן יעקב בן יוסי בר בון חלח לל מסות חן בה לפי הירושלמי משמע דפליג רבי יהלי חרבי יהלי הח דלחמר בהאחה רבה ח"ל יהלי פשיטח ליה לרבי יוחנן דחפי' בלחוחו חסורה ומבחרה חי חיחה ניחה כמי שחחל לריך לקלוחת לה פעם חניה חי חיחה ניחה כמי שלח מחל חן לריך לקלוחת לה פעם חניה לבל חם קיבל לה ומבחרה וידע בה וגירבה והחזירה ומבחרה שחחה ולח בדקו ליחה החים מחורה היח לו מחחר חחן החים בודקין "חת החאה מחלה היח ומחורה לביחה: **אין** החחה שוחה ושונה. ירושלמי מוכרחים חוחיח החחה ומיבחה ומילחה ולחבולין: **קבלן** עדוחו בבני חגוים. ל"ע בפ"ק דקידושין (דף יח.) דמוקמינן החם הח דקחני בגיבחו כיון שנחכר פעם לחח לחחר שניה וכחכרה שחורת בבי בני חדם לבל בחדם חחד נחכר שנחכר פעם לחח לחחר שניה וכחכרה שחורת בבי בני ח

דרבי יהודה דריש זאת למעוטי סתירה סותה וסוטה על ידי בעל ת"ל סם מזר וקינא לה ודריש תורת קנאות סתירה פעם אחת על ידי בעל שני ומדקאמר ר' יהודה דע"י בעל שני מוזרת וסותה מכלל דלאחת קמא לחודיה בעל ת"ל מסקה שני פעמים והייט דפרקינן ותנא קמא הא כתיב זאת ומאי קא ממעט תורה אור מיניה: דכתיב זאת. ומסתברא דהא מיהא קממעט שלא יקנא לה בעל זה פעם אחרת: שני מאנשים ושני בועלים. לאחר שהשקה זה את וסיתתה לאחר וקינא לה מבועל אחר: דכתיב תורת. והא מיהא אתא לרבויי: ור' יהודה. סבירא ליה וכו' לאחר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש מה ריבה ומה מיעט על כרחך לא מסרן הכתוב אלא לאחת מחמשה לפרש לך לפי תכונתם מה ריבה ומה מיעט ומסתברא לריבוי אחד שני אנשים ושני בועלים וכל אחד כיון דקינא לה כבר ונמלאת נקיה נראה הדבר שאדם שחס קנטרן הוא ומתכוין להקניטה הילכך לא שכיח מחשד לחשוד ולא שכיח מחשד:

הדרן עלך היה מביא

היה טוטל את מנחתה. הבעל דהא למיכן לחין מלות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך, והשתא נמי־מהילת קמיצה היא שלין זר קרב למזבח לבל קידוש כלי ויליקה ולילה שטעונות שמן וכשר בזר: ונותנה על ידה. להקיף: [כהן מניח ידו מתחתיה. וגמרת ליף דתנופה בריבי יד בעלים ויד כהן, ובעלים דמנחת סוטה היא החשה: והגיש. לקרן מערבית דרומית (ג) כדתניא (ג) [בפרק ג' בסדר מנחות (דף יח:) וכולהו הכי כתיבי במנחת סוטה־תנופה והקרבה קמיצה והקטרה: והשאר נאכל. שכל הנקמלות שיריהן נאכלין דכתיב "תורת" בסתם מנחה (ויקרא ו) וזאת תורת המנחה כו' עד והנותרת ממנה וגו': וחת"כ מקריב. גמרת פריך הא תנח ליה והקטיר ומה יקריב עוד לאחר הקטרה: פלוגתא דרבנן ור' שמעון גמרת ילפינן לה מקרלי: **נמי** לר' יהושע דלריה. למעוטי הוא ובדומו של ר"ל בן פדת (ג) ועוד היה ר' יהושע שהיה תנא בר פלוגתא דר' יונתן בבולה גמרת והייט דקאמר 'לר' יהושע דלריה' דלא תימא לרבי יהושע הזקן דלאו תורת למיגרע ליה הכי שגדול וזקן ממנו היה: בבעלים מנח לן. שהרי החשה מניפה עם הכהן דהא קרא דכהן לחודיה כתיב "ולקח הכהן מיד החשה וגו'": מקלמים. מתנופת חזה ושוק ותימורין דכלמים: ידיו תביאנה. בבעלים כתיב וגבי תנופה כתיב: מה כהן כהן. בכוללה כתיב הכי בתנופה: הת תקרבה. קודם השקאה "קמץ והקטיר" והדר תניף "היה מנחתה": הכי קאמר רבי. דלא תימא "הניף והגיש קמץ והקטיר" לאו דוקא קודם השקאה נקט ולא לחייבי בהשקאה כלל אלא שהרי בסדר הקרבת מנחת סוטה אכן הוא־תנופה והגשה קמיצה והקטרה והכי קאמר כשבא להקריבה היה טוטלה מתוך כפיפה כו' והדר חייבי מי קודם (ל) [מ] השקאה קודם כל אלא [מ] חס כל אלה קודמין להשקאה, ופליגי בה רבי שמעון ורבנן: ר"ש

[ע' תוספות שבועות יב: ד"ה כמולא וכו' ותוספות מנחות יח. ד"ה לא לא וכו' מכות יג. ד"ה ולא תעשה כיה קמץ ושלח והקטיר]

[קדושין לו: וש"נ]

[עיין מה שכיבנו על זה פוס' נזיר כה: ד"ה לאחר שמולל וכו']

מנחות סח. סוכה מז:

הגהות הב"ח

(ג) במשנה מניח את ידו מתחתיה ומניף כנף: (ב) רש"י ד"ה והגיש וכו' כדתני: (ג) ד"ה לר' יהושע וכו' כן פדת כוס ומוד: (ל) ד"ה כבי קמלר וכו' מי קודם אם לא זה אז השקאה:

כיון דבעי כהן ובעלים לא הויא חציצה דנזירת הכתוב היא דבעי שיניחם אבל התם נבי שני שותפין אם אחד מהם היה מניח ידו תחת יד חבירו הויא חציצה לפי שאינו נזירת הכתוב שיהו שניהן שותפין ועוד י"ל דהכא ה"פ דלא פיירי שהכהן מניח ידו תחת ידה משש דהוי חציצה אלא ר"ל שכהן תשש אויר הכלי למטה והבעלים איהוים למעלה וליכא חציצה כלל וה"נ מניח נבי ביכורים שהכהן היה אוחז בשפתי הכלי והבעלים למטה וכמו כן נבי מנחת סוטה דאמרי' איפכא שיר בעלים היה למעלה ויד כהן למטה וכמו כן פי' ס"ק דקידושין נבי הסמיכות ודהתנשות: הניף והגיש קמץ והקטיר אבל סלח לא קתני דהא שמיעא דכתיב על כל קרבנך תקריב סלח. וכן במנחות לא קתני סלח אבל לעיל ר"ש היה מביא קתני לה לפי ששונה שם סדר מנחות בראיכתא. והניף וקמץ קתני הכא לפי שיש מנחות שאינן טעונות תנופה כראמרי' בפ' כל המנחות בארת מצה. וכן יש הירבה מנחות שאינן טעונות קמיצה כגון מנחת כהן ומנחת נסכים: כ) ומנחתה מתפורת אבית הת"ש. וק' דעל כרחך סבירא ליה להאי תנא דמקריב מנחתה ואחר כך משקה דאז קידשה בכלי שרת דאי סבירא ליה דמשקה ואח"כ מקריב מנחתה א"כ לא קדשה עדיין בכלי שרת וא"כ תישתר לחולין ג) וא"כ לסה הכי ום"ק דמנלה ואחר כך אמרה תנאה אני נשפכין ומנחתה מתפורת אבית הדשן דמשמע קרא הקטרה היו משקין אותה דהא מאחרין המחוקה בשביל שמא תוגדה ולא מחקי לה עד לצורך ג"ל דמיירי דמחקה קודם הקטרה ולעולם ההשקאה הוי אחר הקטרה: גמ' אמר ר' אלעזר לר' יאשיה דדריה אמורא היה ובדורו ש' ר' אלעזר ועוד היה כימי ר' אלעזר בן פדת ר' יאשיה תנא בר פלחנתא דר' יונתן בבולי תלמודא והייט דקאמר לר' יאשיה דדריה ד לא תימא לר' יאשיה הזקן דלאו אורח ארעא למימרא ליה הכי שגדול וזקן ממנו היה. ל"ה: לא תיתיב אכתפיה. פי' אל תשב אלא

ג) ל"ל הדבן עלך היה מביא. פי' בגמל. כ) שיך למנה דלקמן דף כ' ע"ל. ג) נגלה ד"ל ות"ק כיכי קאמר נמתקה ומת"ק לחי דמניה ממלה לחי דמניה נשפכין ומנחתה וכו' דמשמע דקודם הקטרה פ"ו מקבן שאם ושוד דבה מנחתו וכו'.

[פ"ק דמכות ד: מ"ב]

[נזיר כה: ד"ה]

[נזיר כה: ד"ה]

[מנחות ח:]

[מנחות ח:]

[נזיר כה: ד"ה]

[נזיר כה: ד"ה]

[נזיר כה: ד"ה

ורבי יהודה אומר כלכום של ברזל מטילין לה לתוך פיה. בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נב.) פליגי ר"י ורבנן במלות הנסרפין דתנן סותנין סודר קשה לתוך פיה וסודרו לתוך פיו וזה מושך לילך עד שפותח את פיו ושרק את פיה ומילת לתוך פיו ר"י לומר לס מת בידס לא היו מקיימין בו מלות שריפה אלא שותת פיו בלבת וכו' ומימה לר"י מאי שנא הכא דלרבי יהודה בכלכום והסס בלבת ופי' ר"י דהכא נמי היו פותחין פיה בלבת אלא שפותחין פיה בלבת היו מטילין לתוכה כלכום שלא תוכל לחזור ולקפון פיה ורבנן מוהו נמי [הכא] דלין פותחין פיה על ידי סודרין דהסס טעם דרבנן משום דשריפה ממירה מחנק והיו מקרבין מיתתו ע"י מנק ונמר מיתתו בשריפה משום ולהבת לרעך כמוך אבל הכא לין לקרב מיתתה: **בפרי ר"ח** פי' לפי גי' הספרים וכן פירש והשקה בתרת מערערין "והשקה קמייתא לגופו מה ת"ל לא שכבריית' נשנית בתרת וקמת אלא פירוש של בעל הגמרא הוא שהשקה בתרת בא ללמד שמערערין והשקה קמא לגופו וכיו עקיבא סבר ליה כרבנן שמשקה ואח"כ מקריב מנחתה ומקשה היכי אמר רבי עקיבא מערערין והא גדוקה ושומדת שבירת ליה ותו מקשה ר' עקיבא הא מתניתין דפליג עליה רבי אמעון תני מחיקה מעכבת אלמא שבירת ליה שמחיקה והשקה קודם הקרבת המנחה כרבנן וכל זמן שלא נמחקה המגילה מני הלכה דפליג בהדי רבי יהודה תני קומן מעכבה דלמא הקרבה קודם השקאה כר' אמעון ומניון תני ליה ברישא ר' עקיבא דלית ליה הכי אלא ירושלמי ולית ליה לרבי עקיבא מערערין אין ליה בשהמילה לגמרי ולריך לפרש לס שנמחקה מגילה קודם שקרב הקומן דשלא כדין עבוד להגיס כיון שהמילה לגמרי מערערין לומה:

מתניתה

ועומדת, אלא עד שלא קרב הקומץ יכולה לחזור בה, ולישמעמיד תיקשי לך היא גופה: משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה-והלא בדוקה ועומדת? לא קשיא הא דקהדרא בה מהמת רתיתא והא דקהדרא בה מחמת בריותא-והכי קאמר כל מחמת בריותא בכלל כלל לא שריא, מחמת רתיתא: עד שלא קרב הקומץ דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחוק מגילה דשלא כדין עביד כהנים דמחקי, מצי הדרא בה, משקרב הקומץ דכדין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה.

קשיא

ת"ר "והשקה" מה ת"ל? והלא כבר נאמר "והשקה"? שאם נמחקה "מגילה" ואומרת "איני שותה" "מערערין" אותה ומשקין אותה בעל כרחה דברי רבי עקיבא, ר"ש אומר "ואחר" ישקה" מה ת"ל והלא כבר נאמר "והשקה" אלא לכל האומרים למעלה מגיד דברים מעכבין בה: עד שלא קרב הקומץ עד שלא נמחקה מגילה עד שלא תקבל עליה שבועה "עד" שלא קרב הקומץ" ר"ש למעמיה דאמר "מקריב את מנחתה ואח"כ משקה "עד שלא נמחקה מגילה" אלא מאי משקה לה? אמר רב אשי לא נצרכה אלא לשלא שומע "ניכר". "עד" שלא תקבל עליה שבועה-מישתא הוא דלא אתיא *מילת סוטה כתבי לה והאמר רבא *מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום? *כדי נסבה בתמא קמיפלגי: תלתא קראי כתיבי "והשקה" קמא "ואחר ישקה" "והשקה" בתרא סברי "והשקה" קמא-אלמא-שמשקה ואח"כ מקריב את מנחתה "ואחר ישקה" מיבעי ליה לישרישומו ניכר "והשקה בתרא-שאם *נמחקה מגילה ואומרת "איני שותה" מערערין אותה ומשקה אותה בעל כרחה סבר "ואחר ישקה" לגופו-שמקריב את מנחתה ואח"כ משקה-"והשקה קמא-שאם השקה ואח"כ הקריב את מנחתה "והשקה בתרא-שאם נמחקה מגילה ואומרת "איני שותה" מערערין אותה בעל כרחה-ורבנן, דבריעבד, לא נאמר. פתח קרא. וסבר ר"ע משקין אותה בעל כרחה והתניא "רבי יהודה אומר כלכום של ברזל מטילין לתוך פיה שאם נמחקה מגילה ואמרה "איני שותה" מערערין אותה ומשקין אותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה

כתבין: כמאי קמיפלגי. למאני' קאי, ובבייתא נקט בריישא להאמוראין מהיכא יליף ר"ש טעמיה וקבעי רבנן השתא היכי דרשי להו לקראי וכ"ש היכי דרשי להו לכולהו: רבנן סברי והשקה קאמר. דקודם הקטרה דוקא הוא ותע"ג למיכ "ואחר ישקה" דמשמע דוקא, על כרחך מקרא האמור ביחסון לגופו ומלקלות יתירות האמורים אחריו ניתנו לדרוש שילכך קאמר-דוקא נומר שמשקה ואח"כ מקריב-את מנחתה וע"כ "ואחר ישקה" לא נאמר אלא לדרוש שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה ועומדת, ומקשינן ליה מברייתא דתנא דבי רבי ישמעאל (ג) ומקשינן (ברבנן) דלא נמחקה מגילה לא ישקנה, ומקשינן ל

קשיא דר' עקיבא אדרבי עקיבא: התם אמר מחיקה מעכבא והכא אמר קומץ מעכב! תרי תנאי ואליבא דר"ע. איבעיא להו אמרה "איני שותה" מהמת בריותא והורה ואמרה "שותה אני" מהו: כיון דאמרה "איני שותה" טמאה אני קאמרה וכיון דאחזיק נפשה בטומאה לא מציא הדרה בה או דילמא כיון דאמרה "שותה אני" גליא דעתה דמחמת ביעותא הוא דאמרה, תיקו. אמר אבוה דשמואל: צריך שיתן מר לתוך המים, מ"ט? דאמר קרא "כי המרים" שמרים כבר: **מתני'** עד שלא נמחקה המגילה אמרה "איני שותה" מגילתה ננגזת ומנחתה מתפזרת על הדשן ואין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת. נמחקה המגילה ואמרה "טמאה אני" המים נשפכין ומנחתה מתפזרת על בית הדשן. *נמחקה המגילה ואמרה "איני שותה" *מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה, 'אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים *הוציאוה שלא תטמא העזרה, 'אם יש לה זכות היתה תולה לה, יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה ב' שנים יש זכות תולה ג' שנים, מכאן אומר בן עזאי *חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. ר"א אומר *כל המלמד בתו תורה *(כאילו) לומדה תפלות. ר' יהושע אומר *רוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות, הוא היה אומר *חכיך שוטה ורשע ערום ואשה פרושה וכלבות פרושין הרי אלו מבלי עולם: **גמ'** *א"ר יהודה אמר שמואל משום ר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר"ע הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר, כשבאתי אצל ר' ישמעאל-א"ל בני מה מלאכתך? אמרתי לו לבלר אני, אמר לי: בני-הוי זהיר שמלאכתך מלאכת שמים-היא שמא תחסיר אות אחת או (ת)(ת"ו) אות אחת נמצאת אתה מדריב את כל העולם כלו, אמרתי לו: דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמא אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו, התורה אמרה "ומחה" כתב שיוכל למחות. מאי קא ל"ל, ומאי קא מהדר ליה? הכי קאמר ל"ל: לא מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנא אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתיב אתגיה דדל"ת ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו, ואני והא *תניא אמר רבי מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל היתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר"ע אמרה שמש אשמש, קשיא אאסרה: בשלמא שמש אשמש לא קשיא-מעיקרא אתא לקמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי קם אליביה אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא הדר אתא לקמיה דר"ע סבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא? קשיא תניא רבי יהודה אומר: אומר היה ר"מ לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו

חוץ

מגילתה עגמת. ירושלמי תני עגמת מתח לירו של היכל למה נסמכה למקחה לו קמן היה שם ושם המים נשפכים תני ר"ש תומרים לחת בשביל שיתקה מהו לעגל בהן תני לחת הטיט מה בכך המים נשפכים תני ים בהם משום קדושה: נמחקה המגילה ולמה תיני שותה מערערין אותה למה שנרמה לשם שימחק כמה ימחק תני רבי מגין ב"ש אומרים לחת ושם ב"ה אומרים נשפכים ת"ש ל"ל תיעלמי טעמא דב"ה כדי לכתוב מה"מ לימא ר' ישמיה לממון לה והא תני ר"מ נשפכין כבר המים המרים כדתמרי' בפ' בתרא (נזקין דף מז.) דר' יוחנן בן זכאי הפסיקן ועוד תלמר רבנן(נשע' ל' ז:) מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה סבועה לא עשה ולא כלום ת"ל מ"ם דמ"ד מוחקין לה מן התורה וליכא למימר מ"ד מוחקין לה מן התורה ליה ליה לרבנן ת"ל מ"ם דכתיב לה סוטה לחתר לה מכאן מטילין קנקנתום לתוך הדיו לפרסם סוטה לפי' בזמן הזה משום דכתיב בה ומחה דבעינן כתב שיכול למחות וכיון דמ"ל מוחקין לה מן התורה ס"מ דקסבר לחלוטה פרסה לפי' כהונה קפיד קרא

אבל תורה דסתמא כתיב הכי נמי דמחקינן. לפום הני דיוקי ה"מ למיפרך וכי ליה לת"ק הא דתנן "כל נט שנכתב שלא לשם אפי' פסול כילד היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין וכו' וה"מ לתנויי דילמא עד כאן לא אמר גבי סוטה אלא משום דהתם כתיב לה אבל לגירושין עומדת אפי' כל סוטה אחר שקינא לה ונסתרה סתמא להשקות עומדת כדתמרינן בריש מסכת שבחים (דף כ:) ת"ש עד כאן לא פסלינן גבי סוטה אלא משום דהתם כתיב לה אמר רחמנא וכו' מיהו היכא דליכא לפרסם לשם לאה ולרבי אחי כר יהושע נמי לשם הדרה מתקרי ע"י מחיקה אע"ג דעשייה דידה מחיקה היא מיהו מהני קרא דכתב בסתמא ועשה לה ולא כתב ומחה לה דרשינן ליה נמי דכתיב דבעינן דלכתוב לשם סוטה בעולם מיהו לחבי נמי הוי אלו שמנחותיהן נ ש ר פ ו ת וקא חשיב להא האומרת איני שותה. ל"ה. והיא מתמלאת גידין פ"ה הגידין שכלחייה נופחין ונראינן מלאה גידין וגם בבשרה נעשית שישה שישה של נפיחה והכי תניא בספרי כמין שרביטין מוזרקין בה: שאם תחסר אות אחת כגון אלף ה"א אלהים אפת או תתיר אות אחת בראשית בראי אלהים. וה"ר מאיר פי' כגון הזה על היה ו) אחרון יו"ד ו) נלמד דל"ג מם יוסף ו"ל על סוס מחרון מעמך מנכך לת כשם:

[גיטין כד.]

תוספות שאנ"ן

שהיא מפואה: דאמר קרא מי המרים שמרים כבר קודם מחיקה אלמא מחמת דבר אחר הם מרוחן מריחותן נקרא על שם בדיקתן דהא מקמי מחיקה לאו בני בדיקה נינהו. ל"ה: כתבני' ואל"ת ומניחה מגגות בצדי ההיכל דכל הקדש שאינן ראוין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזה ומנחתה מתפזרת אבית הדשן דהאיל וקידשה בכלי נשרפת בעזרה והאי מתפזרת בעזרה היינו נשרפת כרא' לקמן ואלו שמנחותיהן נ ש ר פ ו ת וקא חשיב להא האומרת איני שותה. ל"ה. והיא מתמלאת נידין פ"ה הגידין שכלחייה נופחין ונראינן מלאה גידין וגם בבשרה נעשית שישה שישה של נפיחה והכי תניא בספרי כמין שרביטין מוזרקין בה: שאם תחסר אות אחת כגון אלף ה"א אלהים אפת או תתיר אות אחת בראשית בראי אלהים. וה"ר מאיר פי' כגון הזה על היה ו) אחרון יו"ד ו) נלמד דל"ג מם יוסף ו"ל על סוס מחרון מעמך מנכך לת כשם:

[גיטין כד.]

גליון הש"ס

מתני' מערערין אותה. עיין פרש"י לעיל נמ כתי: שם מכאן לאומר כן שלחי וכו'. ע' תוי"ט ד' ג ע"ש תוי"ט כשים לשמוש:

[ע' תוספות שבתים נב. ד"ה מכאן ובמוד' זבחים נב. ד"ה ובלה ומוס' זבחים נב. ד"ה ובמשים]

[ע' תוספות לקמן כח: ד"ה בן עזאי]

ע"ש תוי"ט

[וכ"ה בפסיקתא כגמ' לקמן כח: ומוכח שם דלא גרסינן כאן במשנה וכ"כ בתוי"ט]

*[כתובות סב:וע' תוספות לקמן כח: ד"ה מלמד]

עירובין יב.

*ע' תוי' לקמן כח: ד"ה מלמד

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ולו תייסר לות "מוקמה ומזרעה זרע" ומקמה ט"י: (ב) רש"י ד"ה קשיא וכו' קודם וכמה לחמר דל"י:

[נטיל יח:]

* ע"ז ה.

עירובין יב.

גליון הש"ס

מתני' מערערין אותה. עיין פרש"י לעיל נמ כתי: שם מכאן לאומר כן שלחי וכו'. ע' תוי"ט ד' ג ע"ש תוי"ט כשים לשמוש:

ו א מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג סמג עשין ט:

ז ב מיי' פ"ג שם הל"י סמג עשין מ:

ח ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:

ט ד מיי' שם הל"ו:

י ה מיי' שם הל"ד:

יא ו מיי' שם פ"ב הלכה מ:

יב ז מיי' שם הל"ב:

יג ח מיי' פ"ג מהל' ס"ת הל"ג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' ו:

יד ט מיי' פ"ח מהל' ערכין הל"ג:

טו י מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הל"ד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן רעג סעי' ו:

נוטא
אומרה

"איני טותה" בבליחה ותלנה ואומר "טותה אני"

נוטא/מבנה

מבנה

נוטא
נכות תולה

כתב וכתב לה תע"ג דנכתבה לשום סוטה אחרת לכשר לשם דיחוי דרב נחמן בר יצחק ס"ל הלי דקלמר הכא התם וכתב לה לאחר רחמנא לבל הכא לא כתיב הלא וכתב ולא כתיב גבי עשייה והא בפרק כל הגט (גיטין דף כה:) מפרש מ"ט פסלינן לכל הני גיטין מ"ט כתיב וכתב לה תע"ג דנכתבה לשום סוטה אחרת לכשר לשם דיחוי דרב נחמן בר יצחק ס"ל הלי דקלמר הכא התם וכתב לה לאחר רחמנא לבל הכא לא כתיב הלא וכתב ולא כתיב גבי עשייה והא בפרק כל הגט (גיטין דף כה:) מפרש מ"ט פסלינן לכל הני גיטין מ"ט כתיב וכתב ספר כריתות ס"ל למעוטי הלאך קמל שנכתב שלא לשום סוטה כתב רחמנא וכתב ולא כתיב הלא וכתב ס"ל למעוטי הלי הלא תיהו כתב לה לבל יש לו כ' כשים דתיהו קל כתב לה כשר לה רחמנא וכתב לה לממעטיון היו לו שמי כשים וכו' הלמת דממעטינן התם מוכתב גרידא היכי דכתב לשם סוטה אחרת ס"ל הוה לה כספר כריתות הילכך הוי וכתב קרא יתירא למעוטי נכתב לשם סוטה אחרת הלי הלי וכתב הילכך לה ממעטינן מיניה הלא היכא דלא לכתיב לשם הלות בעולם כלכתיב וכתב לה הלות: **הא** מני ר"ע היא דלמכתן הכי בספרי ובירושלמי בהדיא לסבר ר' עקיבא זכות תולה דגרס בירושלמי תני ר' טרפון לומר כל זכרונות שנאמרו בסוטה אינן אלא תוך מן שהיא של פורענות אמר לו ר"ע לית לך אלא מזכרת עון ואמר לך הייתי לומר כדבריך הא לית לומר מנחת זכרון הלא לסובה אבל לי לא הוי אמר ר"ע בהדיא דסבר ר' עקיבא זכות תולה הוא מוקי להכי דמתני'(נקמן ד' כה:) וסבר לה כרבי שמעון וברלה הלא הוא מני לאוקמא כרבי דמסיפא דבי ריסק לא רבי ועוד ליכא למאן דאמר דלא הוא (שניל דף ו.) דבמתניתא פליגי רבי וכרבן: **לא** שמא מת הלא לפי מה עלמו. קשיא לר' דהכא משמע דמכניס מת תמור מטמא מת הכנסם ובפרק בתרא דעירובין בסופו (דף קי:) אמר רב עוקבי בר קיסא אמר שמואל המכניס עמו מת אין בתקדש מיד אין עלמו פטור שנאמר מזכר ועד נקבה תשלחו מי שיש לו מהרה במקום ומת אין לו מהרה במקום ו) ויש לתרץ דהתם מיירי במכניס אין עלמו עם מת ולא הכניס עמו מת אין בתקדש אבל המכניס עמו מת אין בתקדש והכל ס"ס ולא עמו מת הלא בלבד לחברו לאחר שפיכת מן הסומאה הלא לפי' מת עלמו דהויין סומאה בחיבורין במכניס דחמירי טפי מסומאה שלא בחיבורין כדלחיתה בפ' שני דמסכת ע"ז (דף לז:):

ביעתותא מרפיא. תימה לר"י והא בפרק בתרא דנדה (דף סא.) בגמרא ד"ם לומרים כל הכשים מיום גדול מ"ע דכ"ם אבל ביעתותא [דמלחמה] דמומה חזיא וכ"ם פליגי עליה וקל מקשה התם הלא הא דתני

כב א מיי' פ"ג מהל' ת"ת הל"ב, ה ופ"ג מהל' סיפה הלכה ב סמג עשין יב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ו:

כב ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה כ:

ין תהי מרכת לשלוחיך • ולא תהא לורך זמן לשטמך שלא יבטל עליך הפורענות וכן עשה נבוכדנלר היה מקבן בכל יום שני שרלל שהביא בבולה והיו לריכין מזונות ומפרנסס ולה דיעלל כשהשיגו עשה זו לכך נתכוין שרלה לת ישרלל בבולה מחזרין על הפתחים : וכתיב טולה מטת • כל הפורענות תורה אור הגיע על נבוכדנלר : לקצת ירחין לשון קרי עשר • תלמוד תלה ט החסה י"ב ירחין מדם : לעולם מתני' דקתני ג' שנים ר' ישמעאל היא : ותשכח קרא לחמר ותני סוגה בהתלכה זמן כלומר מקרא כתוב שהקב"ה מתלרך זמן שד ב' פעמים הלכך הוו להו ג' שנים : דלא מפקיד דינא עלייהו • לן מתמרין מן הסמים לפקוד עוונתם עליהם כשהוא* הזה לבל משרלל ממהרין ליפרע בעה"ז ומדקדקין לחריסה : זכות דמתי • מגינה כל קד : זכות דתורה • שהיתה עוסקת בתורה : הת לא מפקדת • דכתיב ומפקד לותם תת בניכם (דברים ה') ולא תת בעוניכם , וכיון דתינה מלוה תן שכרה גדול כמלוה ועושה : היל תשיתך • הגין בעדך תת זכותך : פתחים • גזומות : מזדמנה לו לאכוקה על תור • כך זכה לקיים מלוה גילל ממקלת פורענות : ועדיין מתיירא מהיה רעה ומן הליסטין • שדרכן ליל בלילה כן יפגעו בו דכתיב ומצא מוקף ויכה לילה בו תרמוס כל חיתו יער" (תהלים קד) : הגיע עמוד השחר • ולא למה לא זכה לתורה, גילל מן החטא ומן היסורין : ועדיין לית יודע ט' • שמא יפקפו יגרו ליבטל ויעיד עליו יל"ל ופורענות : ומן הליסטין • ומן הכיר תת דרכו ולא הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו גילל מטון ויכי מפרש לה לקמיה : עבירה מכבה • שכר מלוה : ותן עבירה מכבה • שכר מי שעסק בתורה קודם לכן תלמת מלוה לת מגנת עליו תמי: לכבות תת התבה • זו תורה דכתיב (שיר ג) הביאיני לל בית היין ודגלו עלי אהבה יין קוד : תמר רב יוסף • לעולם מגינה על היסורין הרבה ומתי' לית מגינה דקתמר (ג) ת"ק, מן החטא , גילל יפקפו יל"ל

(*) ר"ת האלמלי
** ג"ל ג:

קתמר : מלוה בעידנא דעסיק בה • ומיהו לפי שעה תתמר מגנת מן היסורין ומגלת ת"ח יכשילנו בעידנא לל עסיק בה • משמע מהכא שהמלוה ולימו עסוק בה לגמרי מגנת לל הפורענות ודקתני מן היסורין־קתמר לתת מלוה מגינה עליה יותר מכשהיה עסוק בה • ומיהו מתי' לית מגנת לל הפורענות אלא מלוה בעלמה ולא עסוק בה כלל : מיילול שכר לעתיד : לתתי לת תגין עליהן • מילר הרע שהחטיאם ונעשם רשעים גמורים לומר לתת לת הגילוח מן העבירות : לעולם זכות דתורה • ולת עסוקת בתורה בגמה ובבלה מיעשקו : דמקריבין ומתניבין • עסורות על בניהן להביאן לבית הספר לקרות מקרת ולמוד משנה : ונעמן לנבריהו • וממתיטות לבעליהן מיולאין לעיל לתרת ללמוד תורה : מתי פרשת דרכים • מהו מדמה להגיע לפרשת דרכים דהת אבוקה היו מלוה, עשה השחר היו תורה, גילל פרשת דרכים מתי היל : ויום המיתה • והוה תלמיד חכם ביום מותו וידע גילל פירש לפרוק מעליו עול תורה : וילחת חטת • זכה לילחת חטת לחמר שזכה לתורה גילל מטון שהתורה מלמדתו דברי תורה ודברי היסור ומתה שהוא לריך לפרוק וילחת חטת מוטב מלרדוק לחתי יכלו : לסלקת ליה שמיעתת תלידת דהלכתת • וה"ק עלה עמוד השחר גילל מן המיה ט' זכה לתורה גילל מיל"ר ומן החטת ועדיין לית יודע בתיזו דרך מהלך לם יזכה. סיסייעוהו מן הסמים להתקבל דבריו בין תלידיו להורות כהלכה וכשמפטר, הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכך, גילל מטון : לתמר תלים עוזבו • כך היו תומרים עליו לתלים עזבו, שבח על חטא היה, ואין לת נעמנין עליו, לדפוי ותפסוהו כי תן מיל"תן לו זכות שילילו שהעבירה כבתה זכיותיו : לת ילתה בך • עבירה ותס ירתה וכב מחתריך : שמעון תתי עוריה • תגת הוה במכנה קמייתה דזכתם ומת תורה על ידי תתין שהיה עוסק בפרקמטיה כדי שיתלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוה נקרת על שם עוריה תתי וכן ר' יוחנן למד ע"י הגעזרת שהיו מפרנסו : תלל עסק בתורה כדכתיב בפ' נערות (כתי' בן סורר ומורה) ולא מצינו שעשה דוד רק בדבר אורירה התתי וקרא דלא היה בך ערות דבר איירי בעבודה ממש • והיינו במעשה בת שבע לפי' ל"ג דוהא ואע"ג שכתוב בכל הספרים אלא (כי) אחיתופל לבדי לא כשכעון אי עוריה תנא הוא ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא ונפרנסו כדי שיתלוק בזכות למודו של שמעון לכך נקרא על שם עוזריה אחיו • וכן ר' יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרנסו : תלל עסק בתורה מתוך עוני כדאמר ביומא ז) בשמיתו שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי ר"נ שפי' ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא השופר צדיק היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית • וכתיב וילא אל אליקים אשר על הבית השופר כשילאו אל רבשקא־אלמא אחד היה שבימי שבנא הראשון לא היה אליקים על הבית• ומיהו אפשר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחד הוה והא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו שסופר הוה על הבית •

ז) ג"ל ושבנא ותא"ח והא שבנא הוה סיס ולא מסקינן כשמיה וכו' ותומר ר"י לתרי שבנא הוו וכו'•

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלת עסיק בה לגמרי לת מגלת • ומיהו מתי' דקתני בכריישא תלה לת המלוה בכר מה נר לית מגינה מגלת לפי שעה לף מלוה לית מגינה מגלת לפי שעה לי מילר הרע לית מגינה כלל לי מן הפורענות מגינה לעולם ומלוה ומורה נמי למה תלתה הכתוב בלור מסוס דמגינה לעולם לי מן הפורענות מלוה נמי מגנת לעולם ולת (ג) מילר הרע דמגלת הת לת מגלת לת לפי שעה :

זה תלמיד חכם דסלקת ליה שמיעתת תלידת דהלכתת • תימה: והלך גילל מטון ולגלת לת עסיק בעידנא דלת עסיק בתורה ול"ל מן הפורענות מלוה נמי מגנת לעולם ולת (ג) מילר הרע דמגלת הת לת מגלת לת לפי שעה :

והן תלמיד חכם יודעין שמבילה מכבה מלוה • תימה והל לתמר לעיל בין לרב יוסף בין לרבת מלוה מגנת מן הפורענות לפילו בעידנא דלת עסיק בה ומבילה מכבה מלוה לתו מלהגין מן היסורין קתמר לתת מלילול שכר לעתיד לבת כמו שפרש"י בן

"בהתהלכך תנחה אותך" זה העוה"ז "בשכבך תשמור עליך" זו מיתה "והקיצות היא תשיחך" לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפתים ומן הברקנים ומתוך רעה ומן (ו) הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפתים ומן הברקנים, ועדיין מתיירא (ו) מרוב רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, כיון שעלה עמוד השחר ניצל מכל הפחדים ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת הדרכים ניצל מכולם ר"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אר' יוסי אמרו בעידנא דעסיק בה למגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגנוני למגנא אצולי לא מצלא בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה למגנא ומצלא מתקוף לה *רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה, אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא בעידנא דעסיק בה-למגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא, בין בעידנא דעסיק בה, בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני למגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצוה ועושה, נהי דפקודי לא מפקדא, באגרא *דמקרין ומתניין בניהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדיהו. מאי "פרשת דרכים" א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני *ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל רבי כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא = אחי־הוו־הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא ונערוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' : אומר

תוספות שאנץ

דלא מפקד דינא עליהו ואין מסתברין מן השמים לפקוד עוונותיהם עליהם בעולם הזה אבל בישראל מסתברין ליפרע בעולם הזה ופורקין אותיותיהם אלא מעתה דואג ואחיתופל כו' אמאי לא מצין עליהו מנין לאו דוקא אלא ר"ל אמאי לא מציל עליהו : אלמלי דר' דואג ואחיתופל הכי לא הדפו בתר דוד מאי דרוש וכו' • נראה דל"נ דואג שהרי על מעשה בת שבע קיימין הכא ודואג מת כבר ועברו ימים רבים כראמר בחלק דואג ואחיתופל לא ראו זה את שדואג היה בימי שאול ואחיתופל בימי דוד ובת שבע היתה בת אליעם והוא היה בן אחיתופל כדכתיב בפרק הן סוכה (כתי' בן סורר) ולא מצינו שעשה דוד רק בדבר אורירה התתי וקרא דלא היה בך ערות דבר איירי בעבודה ממש • והיינו במעשה בת שבע לפי' ל"ג דואג ואע"ג שכתוב בכל הספרים אלא (כי) אחיתופל לבדי לא כשכעון אי עוריה תנא הוא ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא ונפרנסו כדי שיתלוק בזכות למודו של שמעון לכך נקרא על שם עוזריה אחיו • וכן ר' יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרנסו : תלל עסק בתורה מתוך עוני כדאמר ביומא ז) בשמיתו שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי ר"נ שפי' ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא השופר צדיק היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית • וכתיב וילא אל אליקים אשר על הבית השופר כשילאו אל רבשקא־אלמא אחד היה שבימי שבנא הראשון לא היה אליקים על הבית• ומיהו אפשר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחד הוה והא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו שסופר הוה על הבית •

ז) ג"ל ושבנא ותא"ח והא שבנא הוה סיס ולא מסקינן כשמיה וכו' ותומר ר"י לתרי שבנא הוו וכו'•

הגהות הב"ח

(ו) גמ' כליסטים כ"ל וכן בכל המקומות: (ב) רש"י ד"ה אמר רב יוסף וכו' דקאמר בלשנא קמא: (ג) תוס' ד"ה מצוה וכו' ולא דמגלת מילר הרע לת מגלת :

גליון הש"ס

גמ' כיון שעלה עמוד השחר • עיין פסחים ג ע"ב ברש"י ד"ה בכי תוב:

[ג"ל מאידה כך גירסת הילקוט]

[ג"ל מאיר כ"ל בע"י]

[ג"ל הגיע עמוד השחר]

[ג"ל רבא]

[ג"ל ואלמלי ע' תוספות מגילה כח.]

(*) ר"ת האלמלי
** ג"ל ג:

*** תוק מיזרייט ( ) אלו ישלוף ותיעוקה

[תוספות ת.] [מכילתא ת.]

[שייך בסמוכה לעיל כ.]

כב א מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הלכה ז סמג לאוין רלח טוש"ע ח"מ סימן יז סעיף ה:

כה ב מיי' פ"ט מהל' תפלה הלכה יג סמג עשין קסה טוש"ע ח"ד סי' רע סעיף ז:

כו ג מיי' פ"ט מהלכות תפלה הלכה יט סמג עשין מח טוש"ע ח"ח סימן קיב סעיף יד:

גליון מהרש"א

ג"ה שייך עד

ד"ה ר' מיי' פ"ג מהל' ז' זכייה ומתנה הלכה ט טוש"ע ח"מ סי' לח סעיף ג ופ"ג מ"מ סי' רמח סעיף ו ופ"ד ג:

[פיתוחא פ"מ דפאה פ"ו]

תוספות שאנץ

כתבי רוצה אשה בקב תפלות פס' קבין ופרישת חולק היה אבן עזאי דאמר חייב אדם ללמד בתו תורה' ואמר ר' יהושע הפיצה היא בקב במזונות מתעשן ויהא תפלתיה מצוי לה שתהא עם בעלה פס' קבין ופרישת לפרש מן התפלות לפי' אין טוב שתלמוד תורה(תפלות) פי' הערוך רוח החשבון מציעו בסורד על אשתו מתשמיש המטה דמוסיף לה ג' דינרין בשבוע והיינו ר"ח קבין דשער ביניני ר' מאיר בסלע וסלע ר' דינרין המאה ששת קבין א"ב הוה לה כ"ד קבין בר' דינרין וי"ח קבין בג' דינרין והמשרה אשתו על ידי שליש שאינו מורד בתשמיש אינו נותן לה אלא ב' קבין חוץ קב לתשעה: בס' למכור בנכסים מתעשן • רתנן מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מתעשים הבנות יוצני חבנים ישאלו על הפתחים • ובשקדמו ומכרו קודם שיבואו הבנות לב"ד מה שמכרו מכרו • וא"כ הוי רשע בשטיא עצה לבנים שימכרו בנכסים מתעשן ל"ה הוה הסכרינ אחרים באורחותיו פ"ק שאום' להם ראו עשו כמוני באורחותי ולא נתכוון זה אלא לתראות עצמו כחסיד בעיני הבריות אבל אין תוכו כברו אלא שלא ידקדקו אחריו לברוק תתבוחתיו ל"ה זה שקרא ושנה שקרא ושנה משנה ולא שמש תלמידי חכמים ללמד

[ברכ' לגבי פיתח דפאה ופיתח בתמורת פ' מקבלין]

פאה פ"ח מ"ה

כתובות קי. יבמות סו: כ"ב קי.

כתובות נה: כ"ב קלא קנד: ערכין כג.

[ר"ל יהושלמי]

מלישע דרבנן עפי' מלישע דלהלן. מהרש"ל.

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה בן מתה אומר מייב אדם וכו' ולא משום שיהא שוטה פולני כ"ב ביהושלמי דפרקין בהלכה ה: ב) בא"ד מפני מה חתף לחתן במשנה שנית . ר"ב ר"ל משום שם נתעסק בתורה ובמצות ולכך ומתים בקייץ (בעמיפה סלדקון): ג) בא"ד לגבי ממני ג' מאות כור מעשר כל שנה: ר"ב אפשר תשובה אחת נאמר בקרובים ג' עד לפיכך בשבע ג' לא קאמר מהכא אלא מדרבי יהושע בן לוי אמר קרא ואמרתם ג' פעמים בשנה ר"ב אפשר דלא קאמר אלא ג' פעמים בשנה ולא בג' שנים ר"ל

שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים: אתמר קרא ושנה ולא שימש ת"ח אלעזר אומר הרי זה עם הארץ ר' שמואל בר נחמני אמר הרי זה בור ר' ינאי אומר ה"ז כלי אבא בר יעקב אומר הרי זה מגושש אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כרב אחא בר יעקב דאמרי אינשי רמיין מגושא ולא ידע מאי אמר תני תנא ולא ידע מאי אמר ת"ר *איזהו עם הארץ כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית בברכותיה דברי ר' מאיר וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' יונתן בן יוסף אמר כל שיש לו בנים ואינו מגדלן ללמוד תורה *אחרים אומרים אפילו קורא ושונה ולא שימש ת"ח זהו ע"ה; קרא ולא שנה הרי זה בוז לא קרא ולא שנה קילל הכתוב אומר °וזרעתי את בית ישראל וזרעתי את בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה: °ירא את ה' בני ומלך ועם שונים אל תתערב" אמר רבי יצחק אלו ששונים הלכות, פשיטא? מהו דתימא שונין בחבורה ובדרב הונא *אמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו, קמ"ל. תנא התנאים מבלי עולם מבלי עולם ס"ד אמר רבינא שמורין הלכה מתוך משנתן תניא נמי הכי א"ר יהושע וכי מבלי עולם הן והלא מיישבי עולם הן שנאמר *הליכות עולם לו, אלא שמורין הלכה מתוך משנתן; אשה פרושה וכו': ת"ר בתולה צלויינית, ואלמנה שובבית, וקטן שלא כלו לו חדשיו, הרי אלו מבלי עולם אינו והאמר רבי יוחנן למדנו יראת חטא מבתולה וקיבול שכר מאלמנה: יראת חטא מבתולה דכ"ר יוחנן שמעה להההיא בתולה דנפלה אאפה וקאמרה: "רבש"ע בראת גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים ובראת רשעים, יהי רצון מלפניך שלא יכשלו בי בני אדם, קיבול שכר מאלמנה דההיא אלמנה דהוה בי כנישתא בשיבבותה כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן, אמר לה רבי, ולא *שכר פסיעות יש לך? אמרה ליה כגון יורבני בת רשיבי. מאי קטן שלא כלו לו חדשיו? הבא תרגימו זה ת"ח המבעט ברבותיו רבי אבא אמר זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה *ד"א"ר יאבהו אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב °כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה: "כי רבים חללים הפילה" זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה "ועצומים כל הרוגיה" זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה

רבי שמואל בר נחמני אמר ר"ש בר' יהושע בן לוי: תימה כמקום ס"ע לא נחלקו אלא בת"ח שלא הגיע להוראה ולא קרו כור "חלא לעפה ולא קרקע ור' יהודה לחומרי לא קרו כור "חלא לעפה ולא קרקע ור' יהודה לחומרי עם הארץ לא מקרו ליה בור ולא מקרו ליה חבר, פרק קמא דחגיגה (ד"ה ב' ע"ב) דתנן הכל טמאין עד שיודיעו עם הארץ שהוא חבר, ואמר ר' יהושע בן לוי: תימה כמקום ס"ע לא נחלקו אלא בת"ח שלא הגיע להוראה ול

ועד כמה מרבעין אותן • פי' מכאן שהתחיל ללמוד עד מרבעים שנה ולא מכאן שמעלד כדלמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ס"מ לא קאמר אלא מדעתיה דרבינו עד מרבעין שנה וזה היה ממהן תורה עד מ' שנה

ועד כמה: אי לימא להורלה: והא רבה אמר • וכל שנותיו אינן אלא מ' כדלמרי' בר"ה (דף יח:) רבה ואביי מדכיתי עלי קלתו כו': בשוין • אם מת אחד מהם בשוין אם לא מת אחד מהם: ת"ר שבעה פרושין הן פרוש שיכמי, פרוש נקפי, פרוש קיזאי, פרוש מדוכיא, פרוש מה חובתי ואעשנה, פרוש מאהבה, פרוש מיראה, פרוש שיכמי זה העושה מעשה שכם פרוש נקפי זה המנקף את רגליו פרוש קיזאי א"ר נחמן בר יצחק זה המקיז דם לכתלים פרוש מדוכיא אמר רבה בר שילא דמשפע כי מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה הא מעליותא היא? אלא דאמר "מה חובתי ת"ל ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה: אמרו ליה אביי ורבא לתנא לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה, *דאמר רב יהודה אמר רב "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמר רב נחמן בר יצחק: דמטמרא מטמרא, ודמגליא מגליא, כי הינא רבה ליתפרע מהני גונדי, אמר לה ינאי מלכא לדביתיה: אל תתירא מן הפרושין ולא ממי שאינן פרושין אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס: מתני' *ר"ש אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר הזכות תולה במים המאררין *מדהה אתה את המים בפני כל הנשים הישותות ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו שאומלים - טמאות הן אלא שתלתה להן זכות" *רבי אומר הזכות תולה במים המאררים ואינה יולדת ואינה משבחת *אלא מתנוונה והולכת לסוף היא מתה באותה מיתה. *נטמאת מנחתה: על שלא קדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותפדה ואם משקדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותשרף *ואלו שמנחותיהן נישרפות האומרת

ועד כמה: עד ארבעים שנין, איני והא *רבה אורי: בשוין: ומכות פרושין וכו': ת"ר שבעה פרושין הן פרוש שיכמי, פרוש נקפי, פרוש קיזאי, פרוש מדוכיא, פרוש מה חובתי ואעשנה, פרוש מאהבה, פרוש מיראה, פרוש שיכמי זה העושה מעשה שכם פרוש נקפי זה המנקף את רגליו פרוש קיזאי א"ר נחמן בר יצחק זה המקיז דם לכתלים פרוש מדוכיא אמר רבה בר שילא דמשפע כי מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה הא מעליותא היא? אלא דאמר "מה חובתי ת"ל ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה: אמרו ליה אביי ורבא לתנא לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה, *דאמר רב יהודה אמר רב "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמר רב נחמן בר יצחק: דמטמרא מטמרא, ודמגליא מגליא, כי הינא רבה ליתפרע מהני גונדי, אמר לה ינאי מלכא לדביתיה: אל תתירא מן הפרושין ולא ממי שאינן פרושין אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס: מתני' *ר"ש אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר הזכות תולה במים המאררין *מדהה אתה את המים בפני כל הנשים הישותות ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו שאומלים - טמאות הן אלא שתלתה להן זכות" *רבי אומר הזכות תולה במים המאררים ואינה יולדת ואינה משבחת *אלא מתנוונה והולכת לסוף היא מתה באותה מיתה. *נטמאת מנחתה: על שלא קדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותפדה ואם משקדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותשרף *ואלו שמנחותיהן נישרפות האומרת

בשוין • אם זוה לגדול העיר בחלמה מוכר להורות קשה לר"י מפרק הרואה (גרסות דף סג:) דלמר בהיתרא דחים גבר תמן לית היכוי גבר, פשיטא? לא לריכא דשון, דלמא היכא דשון אין לו לקפון להורלה להכי קמחבט הכא לפרש והא דכה דלוכי והוא לא הגיע להורלה אבל ימיו לא היה מלא מ' שנה בשון הא דלמר אחד מהן לו להורות עד מרבעין שנין היינו כשהוא לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להורלה אבל אם חכם כמותו הגיע להורלה בשנים והוא לא הגיע לפני אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ודבה גדול העיר אבחכמה היה אבל לר"י פי' הוא דפרק הרואה דמיירי בחלם שנכנס לעיר שם אם חכם מורה תמן לא תהוי גבר תפי' בשון אבל אם הוא קבוע בעיר כמותו וזוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' רש"י לר"י פי' החם בחתר דחים גבר ממונה משגזל בגלרי ניכור לו תקפון לחוך שלרות לפי' בשון ולפי' לא מיירי בהורלה:

פרוש מחבה פרוש מילתא • בירושלמי פרק הרואה עשה מחבה ועשה מילתא עשה מחבה אפילו אם לא נתת לפעות דע שאתה לומבו ואין לומבו בוש עשה מילתא אפילו אם לא נתת לבעות דע שאתה יכול ואין יכול מבעי': שבעה פרושין הן פרוש שכמי וכו' פרוש מן הכלייה כו' פרוש שכמי פעמו מלויים על כתפיו פרוש נקפי לקיף ליו ולמי עבד מלוה פרוש קיזאי עבד חדא מובה וחדא מלוה ומקיז חדא בחדא פרוש מן הכלייה מאי דהים לי למא מכה ועבד מלות פרוש לחם מובי ותעשנה כי דא מובי עבדית מלות דטהרה פרוש יהלה בליובד פרוש להבה בלהבהם דכתיב (ישעיה מג) זרע לבהם מובי אין לך חביב מכולם לחם פרוש להבה בלהבהם **לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמלות ואפילו שלא לשמה • ולי קשיא לה' אמרינן בפ"ק דהעגלה (דף ז:) כל העוסק בתורה שלא לשמה עדיף מלות שלא לשמה דכתיב (דברים יז) כל הימים אשר יחיה בהן ולא בימות המשיח ואמרינן בפרק קמא דברכות (דף יז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה עון לו שלא נברא עדיף לחתן שיסק בתורה ובמלות שלא לשמה כגון מירחת היכורין כי הכא ומחבה קיבול פרס שחיכו מחכון להשלים רעון יולדו שניהם על כך שלא להנאתו כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט.) במלותיו תפך מחד ולא בשכר מלותיו וסייט דחנן (אבות פ"ב מ"ב) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס ומי הא דאמר בפ' שנגה ערופה (נזקין מז:) ואיתה בעזיר פרק מי שאמר הריני נזיר (דף נב:) ובפרק בתרא דסוטה (דף כ:) לעולם יעסוק אדם בתורה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויולאה ממנו רות גם הוא נתכון להנחתו שהעלה קרבן לפס להשלים חפלו בשכרו ולא לפס שמים ובדאמרי' פ"ק דר"ה (דף ו:) האומר כלם זו לגדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז לדיק גמור אבל היה שלא לשמה דקטנים הוי כקרים לה מחבה ולא מירחה שלא להוסיף על חטאתו פשט שבתה שגגות נעשו לו זדונות שחע"פ שידע שעובר לה מנע מכל חלות לבו דכתיב בהם (ברכות יז:) חכלית חכמה חשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשנה חלמידי חכמים ובועל בחביו ובמלו לו כאי שנגדול היינו שלא יאמר לחשוב ה' שכל טוב לכל עוסיהם לעומדיהם לא נאמר שלא לעשיהם לעשים לשמה* : **אלא** מחחחויהם נשרפות שמתה היא דאמרי' בפ"ק (נעיל דף ו:) דנשרפת וליכא למימר דוקאהיינו לאחר שקידש הקומן כדאמי' לעיל אבל הכא לא מצינו שלא נשרפת משקדשה בכלי ה"א אם משקדשה בכלי נשרפת ואיידי דקאמי סיפא קידש הקומן דנקלת נקט ריפא קידש הקומן ורבותא נקט ריפ' דכבר קדוש וקרוב להקרבה טפי משקידשה בכלי תפ"ה נשרפת: **וישבעלה** בא עליה בדרך • תימה לר"י למאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדוש וכיון דאין המים בודקין לוחה כדאמר *ונקה האיש מעון וכו' היינו מילתא למפרע דכי קדוש בשעות קדוש כדאמרינן נבי ובשבח לה עדיים שהיא מחמה דהוחיל ולא לבדוק שומדת ולא רלויה למנחה לה היתה רלויה לבעל ואין כלי שרת מקדשין שלא בדרלוי להן וגרלה דחוקה לגבי שבחו לה עדיים שיך למימר הכי משום דמנחה לבדר עון וכשים שם עדיים הרי העון מבורר וח"ל בירור אבל הכא שבא עליה בדרך שלריך לבדר תע"ג דאין המים בודקין כי קדוש שתיקרא קדוש מאחר שלא נתבדר העון ולא הוי שלא כמו שבאלו בא ומלוה בלבנה קודם לכן דאין המים בודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא חביב במאי' מאחר שחרושה ושומרת יבם חלמה כ"ג מבי שידוע פבול שלהן שאין נבדקות ואין מביאין לחוסה לשהות:

מה חובתי ואעשנה • מה לוט בקי בהיכורין ובקיולוקי מלות ובא ללמוד: **ואעשנה** • מה לעשות עוד ולא עביבי ומרחה עלמו כאילו קיים לה בכל: **פרוש מאהבה** • מלהבת הכ"ש שכל המלות (ב) ולא נלהבת מלות הבורה: **מיראה** • של עוכין שלא מיבעל האדם לעבירות מלהבת הב"ש כלאבר לוט ה' שלהיט ובוף הבאבר לבא: דמטמרא מטמרא כו' • הבאתרות נהאבת מבני אדם והגלויות גלויות ומ"מ לב"ד הגדול כולם גלויות והוא יפרע מן המבבשים בעליותם ומלילין עלמן בפרוצין, ולין פרוצין: **אל תפילתי** מן הפרוצין • שהפרוצין היו בולפין לוטו לפי שהרבו מן האבמים הרבה ונהפך להיות לדוקי כדאמר בקידושין (דף סו:) וכשמת היתה אבתו ירלה מהן שלא יעבידו המלוה מביה והיתה לומרת לו לבקש מלפניהם עליה ולמר לה אל תירלי מן הפרוצין שלדיקים הן ולא יגמלך רעה ולא לבניך שלא חצלח להם: **ולא ממי** שאינן פרוצין • שהם לוהבי: **אלא מן הצבועים** • כלומר שלין מרחיקה בהולדותם שלא לבועין מבחון ולין בוכן כברם: **שמעשיהם כמעשה זמרי** שהן רלעים ומבקשים שבר בפנחס לומרים לבריות לבבון בפנחס ולילה דמפרש לה לעיל בגיעותה: **מה זמרי** • מרי היל בבל המנחות • שבטמלו עד שלא קדשה בבלי: **ונפגרה** • ותלת למולין ומהמעות יקבה לחרת: **ונשבעה** • שקדשה קדושת הגוף ולימה יולאה עוד למולין: וכל

[בפ"ז יט: לימה רבא ע"ש פרש"י]

[נעיל ו. כ:]

[פי' מהבין נחוט]

[נעיל ו':]

[שם:]

[נעיל ו.]

[ועי' תוספות ברכות ח. ד"ה העוסק וכו' ומה שכ"ב בד"ה]

[שייך לדף שלאל"ן]

[לקמן כח.]

סנהדרין קה: פסחים כ: מרכין מה. לקמן מד: הוליות יוד: מיל כב:

נוסח מה תועיל אם נכות תולה במים

נוסח הקומת

הגהות הב"ח
(ב) רש"י ד"ה פרוש וכו' שכר כמעשה. נ"ב עיין ס"פ כשם דף לג:

גליון הש"ס
גמ' ת"ל שנעשה פרושים הן. עיין בירושלמי פ"ק דברכות עלה דמתני' מיב מדם לכתך על כרעה:

ל א מיי' פ"ג מהל' ת"ת הלכה ה ופ"י מהל' תשובה הלכה ה סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף כ:

לא ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה כ:

לב ג ד ה מיי' שם פ"ד הלכה יד:

נוסח אחר

ג פרוש"י אגלי אולם

תוספות שאנץ

בשוין אם שוה לגדול בשבעיר בחכמה מותר לו להורות אע"ג דאינו בר מ' שנה או שאין בעיר זקן הימנו ל"ה מעשה שכם שמלו שלא לשום שמים אף זה עושה מעשיו להנאתו כרי שיכבדוהו בני אדם ולא לשום שמים ל"ה המנקף את רגליו מהלך בשפלות עקב בצד גדול ואינו מניף רגליו מן הארץ ומחתך כך מנקף אצבעותיו באבנים: דמשפע כי מדוכיא בהנא שחיא עשויה כמבקת וראשו כפוף ופרוש מה חובתי ואעשנה • למדיני מה לעשות ואעשה • פרוש מאהבה פרוש מיראה ובקשה דמשמע דלא הוי למעליותא. ולקמן בס"פ כשם משמע דהוי מעליותא דאמר הנהו תרי תלמידי דהוי יתבי קמיה דרבא חד אמר אקרין בחלמי וישמוע בך אוהבי שמך והד אמר אקרין בחלמי מה רב מובך אשר צפנת ליראיך • אמר ליה רבא תרוייכו רבנן אתן אלא מר מאהבה ומר מיראה אלמא משמע דמעליותא הוא • וצ"ל דהרי ענייני מאהבה ומיראה הוי והכא ה"פ פרוש מאהבת שכר שמתהדם אם לא תתפלא האיהו ופרוש מיראה כאדם שירא מרבו היואל לכבודו שלא יקפיד עליו אבל פרוש מאהבת יצחו כאשר צוהו ה' אלהיו ושוף השכר לבא וכן מיראת יצחו הוי מעליותא ביותר עוד יש פרוש מאהבה ומיראה דהוי מעליא כגון נותן צדקה בשביל שיחיו בניו ובנותיו ואינו מתחרט בשלא באו תאוותו והיינו פרוש מאהבה ופרוש מיראה שנשלע שלא יהיו בניו ובנותיו ת"ב הוי מעליותא כיון שאינו מתחרט ושידקא דהכא מאהבה ופרוש מיראה מיירי כשמתחרטין אם לא תפלא תאותן דהשתא הוי תרתי טונא ד"ם אה ב"ה ומיראה למעליותא זה למעלה מזה כדפי' והשלישי דהכא אינו פיב אבל מכל מקום יעשה כי' • והא דאמר בירושלמי פירושא פרוש מאהבה כאברהם פרוש מיראה כאיוב צ"ל דהא לק על תלמוד שלנו אך ק' מהניא דאמר בפ' בעוד המצות ה) ולפי' הוי נריעותא כיון דאין מקבלין עליהן של מלכות שמים מאהבה ועל ידי יסורין באין עליהן לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה פי' כדפי' בפ' מקום שנהגו:א"ל יעאי מ"לבא לרביתהו אל תתיראי מן הפרושין ס"ח שהיתה אשתו יראה מן הפרושין ב) שלא יגם:ו עליך רעה ולא לבניך שלא המאו להם ולא ממי שאינן פרושין לפי שהן אוהבי אלא מן הצבועין שמראיהם כתלמידם אלא צבועין מכחרין ואית דפרש לענין צניעותא

ה) שני ל"ל וי"ל דמ"מ כרי גריעותא . ב) וה ל שלל תהילתי מהם יגמלך רשע .

וכל הנשותות [לכהנים] מנחותיהן כשרות • ותפילו קרב הקומץ כהלכתו ולא נמצאו כשרין שיריס בבית הלחם כדמפרש בגמרא : בראשונה • בת כהן : מנחתה נאכלת • דכל מנחת כהן כליל תהיה לה תאכל לציבור (ויקרא ו) אבל (ג) בהאי נשותה ליכא למיכל נאכלת ונרוסקה שהביאה מנחתה נאכלת • תוס' כפ"ק דקדושין ומתני' : בקדשי קדשים • חטאת ואשם ומנחה בכולה כתיב "כל זכר בכהנים [יאכלנו]" : מה בין חיס לאשה : בישראל נמי קמיירי : חיס פורע ופורס • בכהונה מגוגע פורע ולאשה ופורס בגדיו : בחיים מדיר את בנו • קטן בגזיר ותלה הגזירות עליו לפיכך לכשיגדל : מגלח על גזירות אביו • אס נדר לגזירות והפרים קרבטתי ומת והיה בן גזיר הבן מגלח ביום מלאת מביא קרבנות שהפרים לגזיר : מקדש את בתו • מקבל קידושי בתו קטנה שלה מדעתה : מוכר את בתו • לשפחה כשהיא קטנה : גמ' מנחותיהן נשרפות • אחת מנחת סוטה ואחת מנחת נדבה : מפני שים לו חלק בה • שהוא מקריבה מלבו וכתיב כל מנחת כהן וגו' : ותיפה שולה כליל (ד' שיס) לה חלק בה • שלכפרתה היא בתה ואין מנחת זר ובת כהן קריבין כליל בלא קמיצה : השיריס קריבין לעצמן • לאחר שקרב הקומץ : קרי כהן לכל שממנו בני • "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו (ויקרא ב) הוה ליה למכתב למה ליה למכתב "ממנו" אלא למדרשיה כמו בתאכלי ופשיטה לן דהקטרת קומץ בהלכתו כל־שממנו שולה כבר תמה לה', ונתן בכלל ולא זה בכר כל קרבנה מן שירי מנחות מעולה ויבא כלל ופרט וכלל זה שירי מנחות והכל כמו למעלה בתר חלק שלה לה' לחוץ לגבי מזבח • השיריס כן לעצמן וחלו • שיריס נמורין הם ויצאו בשר הקטירו • דמסיק להו לשם עיסים • דלחוייס הן להקטיר ולא היימת הכי • בסיפא דקתני ליקמץ בדין • מנחת כהן כהן שהביאה מנחתה מקריבו שלא יקמוץ בלא כלי שרת ולא יקטיר בלא קמיצה •

כהן ולא כהנת • ירושלמי ר' לחכהו בעי קמיה ר"ל והכתיב (ויקרא כג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו מעתה כהן ולא כהנת מ"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו הוא שבנו עומד תחתיו ילמד זה שמין בנה עומד תחתיו ס"ד דכפרק הזרוע (חולין דף קלב:) הוא מלי לבעויי ממי הכי ומהן לכהן הזרוע ולא אמר לכהן ולא לכהנת תלת לפיט לכהנת דכהנת מעמת משום דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו לחכ"ס דמי ליה משום דלהרן ובניו כתיב כפרשת מנחה מי ממי משום דהתם הוי מיעוט לאחר מיעוט: *מה בין שם לשאה • בתוספתא (פ"ב) קל חמיר עובר על מנת עשה שהזמן גרמת מה שאין כן בשאה שהיא עובר על כל הקיל ועל כל העשין ועל כל תמנת למימר מה שאין כן בשאה שהיא נהנין בבן סורר ומורה ובעטף ומספר ואין השאה בעטפת ומספרת שהיא ממכר ובשאה ואין השאה ממכרת ובשאין שהיא מגלע ומכר לעבד עברי וקונה לעבד עברי ואין השאה מגלעת ומכרת וקונה ולא קתני שהם כל הני דמתני' תלת דזכאי בשבתו משום דמפרש שהם בכסף ובשאר וכשיהה ומיהו למאי לא מצינ שם כמיטות הטפות הגשות וקמיעות דבין כהן לכהנת וכל הני דתנן בפ"ק דקידושין (דף ו:) ולא קתני נמי שהעבדי יולא בשיש וביוצל וכמיהת האדון משל"ה בעבריה הזה משמע ברחוק ולא הזה מוערע לאחר בתשמיש המטה ולא מוערעת כדמפרש בריש פרק ממוסרי כפרה (כריתות דף ח:) מתון לתלהו ולא מתון לתאלה:

***האיש** מגלח על מיזרות • בפ"ד דמיזר (דף י:) ובפרק בתרא דכריתות (דף כז:) מפ' דדוקא על מעות שמומין ולא על מעות מפורשין: **שנאמר** לא בתי • מדיעת הקרי ליף ליה ואמר לבי הגערה לא מזקיקים משמע למעט אמה דלימה זכלה בכתה לתת: **ותליית** לאו ולא לאוקמי • בפרק עגמר הדין (סנהדרין דף מו:) נפקא לן מוכי יהיה בחיים ולא בחשה: **בגניבתו** ולא בגניבתה • תימה כיון דלא נגנה לימה מכרת בגניבתה מ"ב מן ב"ד דמחין מלוכרה דבית דין מן מוכרין חלת בגניבתו וכפ"ק דקידושין (דף יז:) ממעטי רבנן מוכלא לא חזו חזו שלו ולא חזו לן על מוכר עצמו דדוקא מכרוהו בית דין נרצע ואשה הואיל ואין בית דין מוכרין לוחה חלת ידעת דלימה נרצעת ואמאי לימלוך לרבנן "למלוך מהעבד ולא אמה העבריה דלימה נרצעת וי"ל כיון דלימה נמכרת חלת ע"י דלבית סד"א תימוי מכירה דאב במקום מכירת בית דין ותרצע להכי לימלוך קרא:

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה • שקיבל לה לחוס: **ושומרת יבם** • שקיבל לה שוחת • **ושומרת יבם** לא שוחת ולא נוטלת כתובה • סהיל חזרה לאחיו: **ולא נושלת כתובה** • שהיל גרמה לאחיו שנסקרה אחר קיבל: ***אשר תשמה אשה תחת אישה** פרט לארוסה ושומרת יבם. ***אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה**

הדרן עלך היה נוטל

ושומרת יבם לא שוחת ולא נוטלת כתובה • ירושלמי יודעת היתה שאין חלוסה שוחה ולמה הכניסה עלמה *למספר הזה המכוסה בשביל לפוסלה מכתובתה פר"ח חלוסה חע"פ שאין לה כתובה יש לה מנה ומחצים ועל מנה ומחצים קתני הכא לא נוטלת כתובה כש"י פי' לילכל למיפסל ממתני' הא לחמר כך המעמת "שומרת יבם שאשה מכורה לימה לחפילו לי' לית לן בך המעמת מיהו לי לא בעי יבם למיפסל אשה אחה טוענת כתובתה מיהו חימה לי לית לן בך המעמת קרא מאי לימלוך למעוטי ואת אמן בפרק היה מביא (נעיל דף יה:) כל שביבעל ולא נהנה לחכורה לו לא היה מאנה דמה קיטי שייך היכא דלא מיפסדת בהמירותיה חלת מדלימלוך למעוטי ש"מ דמיפסדת מיהו ליכא למיפסל מהכא משום דמוקי לה בגמרא כגון שבא עליה יבם בבית חמיו דקנאה לפומרה בעד בלא חלילה לפיטו לילכא למשמע מהכא ושמחי חלוסה ושומרת יבם חלמה לכ"ג וכו' משוערת חביבו ומיקמ חביבו ומיטיעת זקיקה וכו' י"ל משום הכי פלגיטו משום דחטקין בכעמה מיהו חימה למחי לי חגת משוערת בחר בבא דחלמה לכ"ג דדמי בעמת וכ"ל למיחני בחחלת הפרק חלו לי שוחת וכחר ליחחב ולימ כולהו כל הני דחמיין לחדדי כל חד ומפי האי שייך למיחני חלו ברחש כולן ממחי דחני קלת שוחת והדר חני חלו: **שחיה**

ארוסה • שקיבל לה לחוס: **ושומרת יבם** • שקיבל לה שוחת • **ושומרת יבם** לא שוחת ולא נוטלת כתובה • שהיל גרמה לאחיו שנסקרה אחר קיבל: ***אשר תשמה אשה תחת אישה** פרט לארוסה ושומרת יבם. ***אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה**

ואפי' רבנן לא פליגי עליה דר' אלעזר בר' שמעון אלא בשנחת חומא של כהנים דבת הכרבה היא, אבל בהא אפי' רבנן מודו: בת ישראל הנשואה וכו': מ"ט דאמר קרא °וכך מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" כהן ולא כהנת: כהנת מתחללת כהן אין מתחלל: מנלן? דאמר קרא °ולא יחלל זרעו בעמיו זרעו מתחלל והוא אינו מתחלל: כהנת מטמאה לו': מ"ט דאמר קרא °אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן: כהן אוכל בקדשי קדשים: דכתיב °כל זכר בבני אהרן יאכלנה: ומה בין איש לו': ת"ר °אין לי אלא °איש אשה מנין כשהוא אומר °והצרוע אשר בו" הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל "איש לענין שלמטה: איש פורע ובו': האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת בנה בנזיר: *אמר ר' יוחנן °הלכה היא בנזיר: האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה: *אמר ר' יוחנן °הלכה היא בנזיר: האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה: דכתיב °את בתי נתתי לאיש הזה: האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה: דכתיב °כי ימכור איש את בתו: האיש נסקל ערום וכו': *מ"ט °ורגמו אותו מאי אותו אילימא אותו ולא אותה והכתיב °והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא אותו בלא בסותו ולא אותה בלא בסותה: האיש נתלה ואין כו': *מ"ט אמר קרא °ותלית אותו על עץ אותו ולא אותה: האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה: מ"ט אמר קרא °ונמכר בגניבתו בגניבתו ולא בגניבתה:

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה *ושומרת יבם לא שוחות ולא נוטלות כתובה °אשר תשמה אשה תחת אישה" פרט לארוסה ושומרת יבם. °אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה

ס"ג ותפי' רבנן לא פליגי עליה אלא במנחת חומא של כהנים דבת הכרבה היא • דמקמי חומבא למדבמו דלא בעי קמיה אבל הא דלא בת הכרבה היא דלמא בחר דירה אולי, ושירים נמורין ניעני אפי' רבנן מודו דמתפורין אבית הדשן ליח • ה"א א"כ מה ת"ל איש לענין שלמטה לא למעוטי משומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי אלא מענין האמור בפרט של אחריו דכתיב ביה פריעה ופריעה דליכא למיסר דלענין שלמעלה קאמר דדוקא האיש נחלם ואין האשה נחלמת ה) דהא אינה פורעת ופורמת • אותו בלא כסותו ולא אותה בלא כסותה: וא"ת לרבנן דר' יהודה דלעיל דאחרי אין האשה נסקלת עירומה משום דהיישינן לתרודר ובעי נמי ברוב לת מיתה יפה כ) ותיפוק לי מהאי קרא • ה"ל דאי מהדיא אשה בין בכסותה בין שלא בכסותה קס"ל רב נחמן דאמר קרא ואהבת לרעך כמוך • אבל ר' יהודה דאמר לעיל דאין מכסין אותה אלא שני פרקים משום הצנוע הצנועה עדיף אפי' (ליח ליה) [וא"ת אפי' ליח ליהך דרשא דהכא הא

אותה בכסותה: ה"ל דאה"נ דלית ליה א"נ אית ליה ומבריא ליה דקרא לא אתא אלא שיכסו אותה שני פרקים אבל יותר לא משום צנועה עדיף אפי' ורוצה לומר הא אותה בכסותה: בנגבתו ולא בנגבתה כו' ואע"נ דדרשי' מהאי קרא בנגבתו ולא בכפלו בנגבתו ולא בזמפו (שאם הודה לא ישלם פי' שנים ממה שהודה) בנגבתו נגבה אחת ולא ב' נגבות ה"ל דכולהו הני דרשות ש"מ: **סליק פירקא**

פרק שלישי ארוסה ושומרת יבם לא שוחות ולא נוטלות כתובה שהיא גרמה לאחיו שנסקרה אחר קני פרשב"ם • ואפי' למאן דלית ליה דרב המנונא דאמר שומרת יבם שויתה אסורה ליבמה מ"מ נהי דאחר מחרת לי • אי לא בעי לאינשובי משום שהיא אינה תפסיד כתובתה כיון שויתה• מיהו אמר ר' יוחנן ג' דאמרו זו שויתה דנאסרה בביאה זו על בעלה והך כו' עקיבא דמשני ואיבי לאין כיוצא• אלמנה לכהן גדול לא שוחות ולא נוטלות כתובה ואע"נ דישאר אלמנה לכהן גדול לא קנסוה רבנן ואית לה כתובה כדאיתא בפ' אלמנה ניוונת זו אין לה כתובה שפיורדה נרסה לה ליישאר עליו ואפ"ה קאמר לי הלכך לאו בת כתובה היא ולא עדיפא מכשהה ל"ח ולא שוחות דלא נאמרו בפרשה אלא בראויה לקיימה והבי הני בפרי כי תשחה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר פרט לאלמנה לכהן גדול וא"ת אמאי לא תאני כולהו בחר בבא ור"ל דארוסה ושוחרת יבם נפקא לן [מקרא אחרינא דכתיב] תחת אישה ביושבת תחתיו הכתוב מדבר וא"ת תיפוק לי' לשאינה שותה משום דחד מיבם ונקה האיש משום חטא שאינה ראויה לי' ל"ל דחשבי' ליה מנוקה משום כיון דאין לחם כתובה דהיא יוחרת שאין בעלה יכול לבדוקה משנסחרה ולא יוחזר מלימסרה ולא נחנה אשאשה בין שיניה ולכך אין לה כתובה אבל פחו בעליהן אין יוחרת שלא יחזיר בעליהן לבדוקן משנסחרו ולא מסכי אדעחיהו שישוחו בעליהן והן נוחרות ביוחר מליסחר לפי' קאמר ב"ש דנפלות כתובה עוד ל"ל דשאני התם נבי מחו בעליהן שאיכן חשובות עוברות על דת כיון שיכולין בעליהן לבדקן אבל

ע) [כהן זה ל"ש דהכי לחמרינן דנפ"ל מקרא דלמה נמי מחללת ומוני דע"ם סוח ופ"ל דהכי ומלחוח כחיב • ב) ר"ל כמו לחיחח כסהנדרין דף מה ופ"ם בנמ"י ד"ה להיכחיב וכיוצא שם ד"ה הא ד"ה ג) בלשה דף ד"ל דהלכה דשומרת יבם שויבה דעחבים של כיבום וכך כר"ע וכו' .

נוטל מקורות לבבלים הנוגעים במשנה בין כהן לכהנת

נה ד מיי' פ"ח מהל' מחמת נחשת הלכה ג:

נו ב מיי' פ"ב מהל' מירות הלכה יג •

נז ג מיי' שם פ"ח הלכה טו:

א ד מיי' פ"ב מהלכות סוטה הלכה ב:

[סיד נעמד מי כמאנה]

ב ה מיי' שם הלכה ח והלכה ט.

נוטל מקורות לבבלים הנוגעים במשנה בין איש לאשה

[קדושין לה:]

ויקרא יב: אל אשה כי תזריע וילדה זכר ... ונקבה יהי' טמא שבעת ימים כנדת נדתה ... [כריתות יח ערכין ג.] פנחי...

ג [ס"ת סיד נעמד כמאנה]

מקורות לבבלים הנוגעים במשנה בין איש לאשה

= ג"ש שאל אלא לענין בגירה המאורות יל "ונגעו בזוחו" ולא אזהה

נוטל נשים ומעבדים שלא נחנות ולא נגללו כשורה

תוספות שאנץ

ה"ג ואפי' רבנן לא פליגי עליה אלא בשנחת חומא דבת הכרבה היא דמקשינן ושבתו לעבדתו דלא בעיא קמיצה אבל הא דלאו בת הכרבה היא דלמא בחר דירה אולי, ושירים נמורין ניעני אפי' רבנן מודו דמתפורין אבית הדשן ליח • ה"א א"כ מה ת"ל איש לענין שלמטה לא למעוטי משומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי אלא מענין האמור בפרט של אחריו דכתיב ביה פריעה ופריעה דליכא למיסר דלענין שלמעלה קאמר דדוקא האיש נחלם ואין האשה נחלמת ה) דהא אינה פורעת ופורמת • אותו בלא כסותו ולא אותה בלא כסותה: וא"ת לרבנן דר' יהודה דלעיל דאחרי אין האשה נסקלת עירומה משום דהיישינן לתרודר ובעי נמי ברוב לת מיתה יפה כ) ותיפוק לי מהאי קרא • ה"ל דאי מהדיא אשה בין בכסותה בין שלא בכסותה קס"ל רב נחמן דאמר קרא ואהבת לרעך כמוך • אבל ר' יהודה דאמר לעיל דאין מכסין אותה אלא שני פרקים משום הצנוע הצנועה עדיף אפי' (ליח ליה) [וא"ת אפי' ליח ליהך דרשא דהכא הא

אותה בכסותה: ה"ל דאה"נ דלית ליה א"נ אית ליה ומבריא ליה דקרא לא אתא אלא שיכסו אותה שני פרקים אבל יותר לא משום צנועה עדיף אפי' ורוצה לומר הא אותה בכסותה: בנגבתו ולא בנגבתה כו' ואע"נ דדרשי' מהאי קרא בנגבתו ולא בכפלו בנגבתו ולא בזמפו (שאם הודה לא ישלם פי' שנים ממה שהודה) בנגבתו נגבה אחת ולא ב' נגבות ה"ל דכולהו הני דרשות ש"מ: **סליק פירקא**

פרק שלישי ארוסה ושומרת יבם לא שוחות ולא נוטלות כתובה שהיא גרמה לאחיו שנסקרה אחר קני פרשב"ם • ואפי' למאן דלית ליה דרב המנונא דאמר שומרת יבם שויתה אסורה ליבמה מ"מ נהי דאחר מחרת לי • אי לא בעי לאינשובי משום שהיא אינה תפסיד כתובתה כיון שויתה• מיהו אמר ר' יוחנן ג' דאמרו זו שויתה דנאסרה בביאה זו על בעלה והך כו' עקיבא דמשני ואיבי לאין כיוצא• אלמנה לכהן גדול לא שוחות ולא נוטלות כתובה ואע"נ דישאר אלמנה לכהן גדול לא קנסוה רבנן ואית לה כתובה כדאיתא בפ' אלמנה ניוונת זו אין לה כתובה שפיורדה נרסה לה ליישאר עליו ואפ"ה קאמר לי הלכך לאו בת כתובה היא ולא עדיפא מכשהה ל"ח ולא שוחות דלא נאמרו בפרשה אלא בראויה לקיימה והבי הני בפרי כי תשחה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר פרט לאלמנה לכהן גדול וא"ת אמאי לא תאני כולהו בחר בבא ור"ל דארוסה ושוחרת יבם נפקא לן [מקרא אחרינא דכתיב] תחת אישה ביושבת תחתיו הכתוב מדבר וא"ת תיפוק לי' לשאינה שותה משום דחד מיבם ונקה האיש משום חטא שאינה ראויה לי' ל"ל דחשבי' ליה מנוקה משום כיון דאין לחם כתובה דהיא יוחרת שאין בעלה יכול לבדוקה משנסחרה ולא יוחזר מלימסרה ולא נחנה אשאשה בין שיניה ולכך אין לה כתובה אבל פחו בעליהן אין יוחרת שלא יחזיר בעליהן לבדוקן משנסחרו ולא מסכי אדעחיהו שישוחו בעליהן והן נוחרות ביוחר מליסחר לפי' קאמר ב"ש דנפלות כתובה עוד ל"ל דשאני התם נבי מחו בעליהן שאיכן חשובות עוברות על דת כיון שיכולין בעליהן לבדוקן אבל

ע) [כהן זה ל"ש דהכי לחמרינן דנפ"ל מקרא דלמה נמי מחללת ומוני דע"ם סוח ופ"ל דהכי ומלחוח כחיב • ב) ר"ל כמו לחיחח כסהנדרין דף מה ופ"ם בנמ"י ד"ה להיכחיב וכיוצא שם ד"ה הא ד"ה ג) בלשה דף ד"ל דהלכה דשומרת יבם שויבה דעחבים של כיבום וכך כר"ע וכו' .

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ס"ג וכו' ופוסק כו' פי' מה מ"ל: (ו) ד"ה ונגמו אותו מלי אותו למימ וכו' ולא נוטלת ופי' ושומרת יבם:

ג"ל נמפסק

[נעיל יח:]

נתינה · מן הנכסים ומסורין לכה"ג כשרואל כדלמרינן ביבמות (דף מח:) דוד נזר עליהן: לא שותות · דלא נאמרה פרשה אלא ברוחה לקיימה והכי תניא בספרי "כי תשטה אשתו" ברוחה לשתות הכתוב מדבר פרט לתלמה לכ"ג וכו': ולא טעלת כיוצאתה · ואע"ג דשאר תלמה לכ"ג לא קאסרה תורה אור

ונתינה לישראל, ובת ישראל לממזר ולנתין לא שותות ולא נוטלות כתובה. ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה: *דאומרת מטמאה אני לו, ושבאו לה עדים שהיא מטמאה, והאומרת איני שותה. אמר בעלה איני משקה, ושבעלה בא עליה בדרך נוטלות כתובה ולא שותות. *מתו בעליהן עד שלא שתו: *בש"א נוטלות כתובה ולא שותות *ובה"א או שותות או לא נוטלות כתובתן. מעוברת חבירתי ומניקת חבירתי לא שותות ולא נוטלות כתובה דברי ר"מ ורבי *יהודה. *יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן? אילונית ומינה ושאינה ראויה לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות ר"א אומר יכול הוא לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה, ושאר כל הנשים או שותות או לא נוטלות כתובה, אשת כהן שותה ומתרמת לבעלה, *אשת סרים שותה. ע"י כל עריות מקנין חוץ מן הקטן ומטי שאינו איש. ואלו שב"ד מקנין להן: מי שנתרחש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין, לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה. ר' יוסי אומר אף להשקותה לכשיצא בעלה מבית האסורין שהנה: גבן *מישחא היא דלא שתייא הא קני מקני לה מה דת"ר

*דבר אל בני ישראל *ואמרת (ו) לרבות ארוסה ושומרת יבם למיני ומקני לכי רבי יונתן היא דתניא תחת אישך פרט לארוסה יכול שאני מוציא אף שומרת יבם ת"ל איש איש דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר תחת אישך פרט לשומרת יבם, אוציא שומרת יבם ולא אוציא את ארוסה? תלמוד לומר "אשר תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה

מב אלימא ליה ארוסה דקדושי דידה וסוקלין על ידו ומב אלימא ליה שומרת יבם דלא מיתסרא מסירה לחופה ובבי יונתן האי "איש איש" מאי עביד ליה? מיבעי ליה *לרבות אשת חרש, ואשת שוטה שעמים

שאינה לילה · רש"י פי' שאם כוס עיקרין לבעל כפי' תע"ם (כתובות דף מ:) לא מצאנו כי דמייקי שאם בריית ואפי' בה לא שהיתה היה עקרה וזקינה ותילונית ושחינה לילה ולמה דשחינה לילה לאו עקרה ולפרש"י שאם טום עיקרין הייט עקרה וה"ה לשון ר"ת אם התם לוכל למיטעל הייט תילונית הייט עקרה הייט שחינה לילה ותכובה שמתרצט בפרקים טולין (ד"ה דף קיט: ד"ה אם) אם כל יולדת עד מ' ניסת לו' שוב חיטה יולדת וה"ה שטעל לפרש שחינה לילה לילד שאחתה תחר בעלה עשר שנים ולא היה דעתה ליבעל לתלמר בסוף פרק ד' תחים (יבמות דף נד:) תלר כ' נאמן לומר אמוחל כל שאחתה תחר בעלה י' שנים שוב חיטה מתעברת כי תחת רבין תל"י ל"ם לא שלין דעתה ליבעל ותע"ג תלמר בגמ' בעקרה ובקינה ולפי ר"ח לא הזכיר עקרה בתמצה י"ל דלא דק בלישנא מיהו תימה תמתי לא תנא נמי בתמני עקרה: **ושאר** כל הנשים או שותות · תימה הא מצנה יתירה מתי קתי"ל הא שמעינן ליה מדישא והאומרת תני שותה חיטה טעלת כתובתה ותומר רבי דווקא מעוברת חיטה שותה משום דתיכת סכנת נפשות כדלמר בפרק החולן (יבמות דף מב:) אבל יסת בתוך ג' תדשים מתי דהוה הוה ומו לא קנסינן ליה להוליא ובקינן דבדבן חיטה שותה דמסקינן בפ' החולן (שם דף נז:) תפילו לבבן יוליד בנט ו' **ורבי** יוחנן הלי לים מתי עביד ליה מיבעי ליה וכו'.

תימה והא חיטה דלמר בפ' לולו ההמקנין (סנהדרין דף פה:) נבי לים לים דכי יקלל לת לבין ותת למו קלמר דברה תורה כלשון בע"ת ולת דרים ליה לדרשה תחריתי וכ"ת היכת לתיכת למדרש תני' מפן דתים ליה ד"ת מדה הוא דדרשינן ל"ב מתי פרק בית פרק השולל (ב"מ דף לה:) תלת דקל בעי תבידה מעלן דשומר שכר מייב דתני' תס נטב יגנב מן י תלת גניבה תבידה מנין ת"ל גנוב יגנב מ"מ תניתת לו"ד דלמר ד"ת תלת למ"ד לת ל"ת למ"ד למרי מת"ל והת התם תיכת למדרש ולת דרשינן תלת למר ד"ת והכת למתי דרים לה ולמרי בפ' השותט והמעלה (זבתים קת:) נמי ורבי יוסי מדהוה לים לים דברה הלי לים נמי דברה תלת השותט להדיוט דחייב מנת ליה ולת למרת כיון דמלי למדרש מדה הוא דלת למר דברה תורה וקשה לייטב שמועות דד"ת דקתי דר"מ מדר"מ ודר' יהודה תדר' יהודה ודרבי יוסי תדר"ש ודר"מ דר"מ למר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף טו:) לרבנן נבי לים לים דכתיב נבי ברכת הסם ד"ת ור"מ דרים ליה לרבות ביעיים ובפ"ב דמסכת ע"ז (דף מז:) נמי פליג ר' יהודה ור' יוסי דת"ל יהודה כותי לת יומל ישראל מפני שהוא מל לסם הר גריזים תמר ר' יוסי וכי סיכן מניע מילה בשרה לשמה ומפרש טעמת דר' יהודה משום דכתיב ה' המול וכי יוסי הגלל יומל כתיב ותידך נמי הכתיב המול יומל ד"ת כלשון בני תדם [תלמת דרבי יוסי ליה דברה תורה ט'] ותסס בההוא שמעתתא גופיה פליגת ר"מ ור' יהודה ותמרינן יומל כותי ולת יומל לישמעאל דברי ר"מ והייט כר' יוסי דלמר כותי ספיר דמי דלת למר ד"ת ובפ' ד' מטסרי כפרה (בריתות דף ט:) תמרינן לתתרים בשמת והפדה לת נפדתה דקסבר ד"ת ותתרים הייט ר"מ כדלתיתא בסוף מס' הוריות (דף יג:) דר' יהודה מהא דהמול יומל דקא למר ד"ת ובפ' מיתת התסה (כתובות דף מז:) מייתי בריית העבד תעבידו זה שתין ו ותין רוזה להתפרנם טתנין ט לסם מתנה וכו' דברי רבי יהודה ותכ"ת יש ט ותיו רוזה להתפרנם תין מזקקין ט לתת מה תמ מקיים תעבידו ד"ת לבל ר' יהודה דרים ליה וכן בפ' בנות כותים (נזיר נב:) ובפ' יולת דופן (שם דף מד:) תיש תיש מה ת"ל תיש לרבות תיטו בן יום ו' מממת בזיבה דברי רבי יהודה ר' יוחנן בן ברוקה אומר ת"ל הרי הוא לומר ותזב תת זובו וגו' ת"כ מה ת"ל תיש תיש ד"ת דר' יוסי מהניח דהשותט והמעלה (זבתים דף קת:) דלתיתין לעיל דקתמר תיש תיש ד"ת והניח דהמול יומל דליהו דדרים לה ופליג תדר' יהודה דלמר ד"ת דר"ש ההוא תיש תיש דקת"ל יוסי בפ' השותט (גם זה שם) ד"ת פליג עליה ר"ש ותמר ודרים לרבות שנים שתתו בתבר והטלו שתייתן ובפ' תלו מלינתם (נ"ש נת:) תמר ים ט ותיו רוזה להתפרנם תין מזקקין ט לת"כ מה ת"ל תעבידו ד"ת ורבה דמתן דס"ל דלמר ד"ת מדה כל היכת דלתיכת למדרשין לי' ולכל הני תנאי סבירי להו ד"ת

תוספות שאנץ

ארוסה ושומרת יבם כיון ... שאין בעליהן יכולין לברוקן תשובות כעוברות על דת ואפ' בלא קניני אחרי' בגמ' דעוברת על דת יש לה להפסיד כתובתה אפ' בלא התראה: מתו בעליהן כו' ובה"א או שותות או לא נוטלות כתובה ובכתובות פ' האשה שנפלו פריך או שותות והביא האיש את אשתו אפר רחמנא ולימא אלא מהכא שלא שותות לא נוטלות כתובה: מעוברת חברו ומניקת חבירו פ"ה אם מת והניח מעוברת או מינקת או שנרשה בעלה והיא מעוברת ומניקה ואחרות חכמים לינשא עד שיהא הולד בן ב' שנים שכך זמן יניקתו והלך זה נשאה וקנא לה לא שותה שהרי אינה ראויה לקייטה משטש מתוך פ"ה דאפ' מגרשת צריכה להמתין כ"ד חדש משום דמשעברא ליה להניק כגון אבל בגרשה שלאה משעברא להניקו אינה צריכה להמתין והכי משטע דצריכה גרושה להמתין וכן פר"ת דבין גרושה ובין אלמנ' צריכה להמתין כ"ד חדש ומביא ראי' לרבי' דאף לב"ש דאמרי שומפת דר' פפ"י ולא משעברא ליה אפ' הכי קאמרי שלא תנשא עד לאחר כ"ד חדש וכן משטע דאין תילוק בין גרושה לאלמנה מהני מעטי דסיתי ביבמות וכן פ' אע"פ והא דלא תני לה בהדי אלמנה לפהו גרול משום דאב"א בה נ' כי אם איסור דרבנן אבל בתי דלעיל איכא איסורא דאוריית' • תע"ג דתני בה לעיל תלוצה דאין בה אלא איסורא דרבנן משום דאב דנקא גרושה

ג א מיי' פ"ב מהל' סוטה הלכה ג סמג עשין כד:

ד ב מיי' שם פ"ג הלכה יד:

ה ג מיי' שם פ"ב הלכה ג סמג שם:

ו ד מיי' שם הלכה ב:

ז ה מיי' שם הלכה ג:

ח ו מיי' שם הלכה ו:

ט ז מיי' שם פ"ג הל' כה [מי' תוס' יבמות נקמן כה: ד"ה כ"ם]

י ח מיי' שם פ"ב הלכ' ה:

יא פ י מיי' שם פ"ג טלכה ג סמג עשין ט תוס"ע תס"ע סימן קמח פטיף כ:

יב כ מיי' שם הלכה י תוס"ע שם פטיף יג:

יג ל מיי' שם הלכה יח:

נוסח (דף כ ב.)
(תאקנטן אלוסף ר' ברכ' ר' שמואל)

[נקמן כה.] ד"ה לכי יונתן

[נקמן כה.] ד"ה לכי יונתן

[נקמן כה.] ד"ה לכי יונתן

[דף כו.] ד"ה לכי יונתן

[נקמן כה.] ד"ה לכי יונתן

[נקמן כה.] ד"ה לכי יונתן

[נקמן כה

שעמעם · לקוי בתמהון לב : **מאי תחת אישה** · בתרגומה אתמר בסוף הפרקא ואת תולה באקטולת וגו' : **להקיש אשה לאיש** · בריית היא בשלימה פרקין והאם מפלש למאי הלכתא : **הני קראי** · דממעטי תרומה : **מבלעדי אישך** · ממעט שבעלה נתן בה אף שכבתו קודם תורה אור לסתירה זו : **משכחת לה** · דלתיטרין למעוטי תרומה מקרא אחריתא ולא ממעמא דמהאם : **כגון שבא עליה** [קדושין כו.] לתרום בבית חביה · בזוטו : **בבית** יבמות נמ **חמיה** · לאחר שמת חמיו : **שומרת יבם** קבים לה · דקאמרת דלא תזקוק להם לאחר מעלייתא היא בבית חמיה : **ביבמות** [מי שקדמה] קאה בדקתני מתני' קאה לכל אם כהן הוא מחללה בתרומה ויורקה ומיטמאת לה ומשקה ופוטרה בגט בלא חליצה : **כשמואל** · דלא דאמרת קרא למעוטי כשמואל דאמר לה קאה אלא לדברים האמורים בפרשה יבמה לקוס על אם אחיו בגמלתו ולפוטרה בגט דאי יבמות ט. נמ. אמרת בגמלתו אחות יבמה ולא אחות אשתו יבמה לא תזקוק ליבם דהא אחות אשתו ערוה היא ואי אמרת בגמלתו אחות יבמה ולא אחות אשתו יבמה אלמה

ושמואל דלמר מצת דלמרי לפי לרבי יהודה · דלמר שומה דמדלמיטרך לרבוי לסמיה ס"מ ולא חסמה היה ליולסה. ולימסת לה, ולהחליטה תרומה וכ"ם לרבי יוסנן דלמר לימה סומה מסום דלמו חסמו היה והם דלימיטרך למשוטי מסמכתא בעלמא היה ולמו למרה דקרא להכי חסה למה להקים חסה לחים כדאמי לעיל: עוברת על דת – יהודית, שחיה נוטעה יולאה ורחסה פרועה ופוחה בשוק ומדברת עם כל אדם דלמר בכתובות בפרק המדיר (דף עב:) דיוצאה שלא בכתובה: לריכה התראה · שמא תחזור ותם תחזור לת תפסיד כתובתה לו חיה לריכה התראה דבלחו התראה מפסדת:

למאי · כיון דלמ אחיא קיטי למאי מאי: לאפסודי כתובתה · ואי לאו דקיטי לת מפסדת למאי לריכה התראה ועוברת על דת לריכה התראה דאי הדרת בה תיהדר בה (ג) ומקשה תסתר ליחתר ניסוחין סומה על ידי קיטי של מיכוסין שאיט יכול להקשות כשהיה ארוסה דבעינן לחת חיסה: לפוסלה מלכוסבתה · קיטי לת מהני אלא לאוסרה על בועלה אם יומות זה או יגרשנה ולא חסה (ג): אלא לפוסלה מלכוסבתה · מכלל דאי לת לחתרו בה לת מפסדת: דתנן · לקמן בפרק כשם שהמיס בודקין (דף כז:): שלחי כתם: הא דאמרי התראה: דלית לה לימתת דבעל · ואי לאו לחתרו בה כי היכי לת הוה לן למקשה דכיון דלית לה לימתת מין היחה בדבר אם עוברת על דת ואין זה פריעתת יפיאתת אבל מי שבעלה אלמה ואיט יולאה ממט ועוברת על דת פריעתת יפיאתת היא בה ואיכא למימר דבלאו התראה נמי מפסדת כתובתה: אלא רחמנא · דכתיב "וקנא את אשתו": לא דלמת כיון דקפיד קפיד · כלומר כיון דלורחיה דבעל למיקפד בהכי על כרחיה דהאי נמי הויא קפידא לגביה: עבדינן מילתת דלמת לת ניחת ליה · והילך לט נעשים שלומים לו בדבר סהוה חוב לו שיהו חפן בו וקיימת לן (כתובות דף ימ:) דמין חבין לאדם שלת בפניו: שמחל על קניו · והשתת ס"ד דקנבני בין שמחל קודם כתיבה בין שמחל לאחר הכתיבה ואם תימלי לומר עוברת על דת' שרלה לקיימה מקיימה הני מילי בלא קיטי אבל היכא דאיכא קיטי ופסידה ולא למחול מהו מי עקר קיטי וכריא ליה או לא: עבדינן מידי דאתי בעל וממחל · ואיכא זילותא דכי היכא כתמת דמילתא אדם מסכיס כו' · ומסיכין לסמס דעתיה דליכבי ומקנין לה ואי אחי ומחיל ממיל: מאי שנת תלמידי חכמים · מיזולא הוא והכי קאמר לעולם ממיל ודיקא ליה ממהני מאי שנת דבעינן תלמידי חכמים–משום דגלמרי דאחורה ליכ בדלת ממיל קיטי ואי אחי למיבעל אמרי ליה אחלי לקניין ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול ואין מחול: חד אמר קודם סתירה מחול, לאחר סתירה אינו מחול, וחד אמר לאחר סתירה נמי מחול ומסתברא כמאן דאמר לאחר סתירה מחול, ממאי? דמרקא מהדרי רבנן לרבי יוסי, דתניא *רבי יוסי אומר בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שהיא בכרת, בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא כל שכן, אמרו לו לא, אם אמרת בנדה שכן יש לה היתר תאמר בסוטה שאין לה היתר ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה משכחת להו דיש לה היתר דאי בעי מחיל ליה לקנויה ובעיל, אלא ש"מ לאחר סתירה אינו מחול שמע מינה: מתו בעליהן עד שלא שתו: ב"ש כי' במאי קמיפלגי בית שמאי סברי *שטר העומד לגבות כגבוי דמי וב"ה קיימי הוו להו יורשי הבעל הוובעין והמולית מחבירו עליו הרחיה ועליהן להביא ראיה שזיכתה כתובתה: וכיי

שמע מינה בעל שמחל על קיטי קיטי מחול · ותפסוק נמי עוברת על דת לם רלה בעלה לקיימה מקיימה לפילו סתירה בה (ד):

בית · אמתי אומרים טוענת כתובתה · ואם תאמר מ"ם דלמרי ב"ם טוענת כתובתה ובפרק מי אמתת (ב"ב דף קיב:) גבי נפל הבית עליו ועל אחכו "נפל הבית עליו ועל אחיו והיתה עליו כתובת אשה וכו' דלמרי ב"ם ימלוק הוחל וספק הוא מי מת לחשון וכן בפרק החולן (יבמות דף נה:) ובכתובות בפרק החתם שנפלו לה נכסים (דף פ:) גבי שומרת יבם שמתה מה יעשו בנכסים הנכנסין והיולחין עמה בית אמתי אומרים יחלוקו ומפרש בגמרת בפ' החולן (יבמות דף נה:) מסוס

תוספות שאנץ

ד"ה: אשר לך רב אנא דאמרי אפי' לר' יונתן דב"ש לר' יאשיה וא"ת היא אמאי איצטריך לה לר' יאשיה איש איש הוא אלא · אסמכתא בעלמא הוא ועיקר קראי לאשת חרש ושוטה ושטות אשר אנא דאמרי אפי' לר' יאשיה פי' וכ"ש לר' יונתן דאינה אשתו משום דלאו אשתו היא · וא"ת כיון דלאו אשתו היא אמאי איצטריך לר' יונתן קרא לפעוטה ור"ל דאיני אלא אסמכתא בעלמא דקרא לאו להכי אתי אלא לאקושי אשה לאיש כדאמי לעיל ל"האומר אביו לא לאוסרה עליו · וא"ת לפ"ד דאוסרין על היחיד לפה לי למתני' למיפר דמתני קנוי לאוסרה עליו פשיטא ר"ל דאצטריך מתני' אפי' היכא דאיכא אוסרה משום ייחוד כגון בפתח פתוח לרשוי הרבים דאין שם משום ייחוד ואפי' הכי לענין סוטה הוי רשות היחיד וה"נ אמרי' חצר שרבים נכנסין לה בני רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לשוטאה · משמע דוקא היכא דאיכא הרבה אבל היכא דליכא אלא אחת אחד הוי רשות היחיד למוטאה אי נמי כגון שבעלה בעיר אחר כדאמי בקידושין בעלה בעיר אין חדשיין לה משום ייחוד ואפי' הכי לענין תירת פיסה אשמעינן

מתני' דחשבי' ליה לסתירה ואפי' בעלה בעיר כיון דלא משתמים תנא בשום מקום לומר שלא תחשב סתירה לענין סוטה כשבעלה בעיר: ש"מ בני התראה ש"מ ובפתח פתוח לרשות הרבים ליכא לאוקמיה ואינה עוברת על דת דהא מסתמא כיון דאינה שוברת על דת לא היו ב"ד מקנין אותה כדי להפקיע כתובתה בכרי אבל ק' דאיכא בתוספ' דכתובות בהדיא נשים שאסרו שעוברות על דת צריכות התראה ועוברות בלא כתובה לא התרו בהן יוליא ויתן כתובה ולמה לא הביאה כאן התלמוד ושמא דלא הוה ידע לה: וקו ממרא שהתרה על כ"ד של לשכת הגזית ומיתתו בחנק: ב"ש סברי שטר העומד לגבות כגבוי דמי ש"מ לו שטר חוב על חברו ושעבד לו כל נכסיו מחזק בעל השטר יותר מן הלוה והלכך כיון דנכסי ברשותיה קיימי הוו לה יורשי הבעל תובעין והמוציא מחבירו עליו הראיה ועליהן להביא ראיה שזיכתה כתובתה וב"ה

סו א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל' ס:

יח ב ג מיי' פכ"ד מהל' אישות הל' יד מז סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן קטו סעיף ד:

יט ד מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ז טוש"ע אה"ע סי' קעח סעיף יב:

[שיך לעיל כדי כתובה]

כ ה מיי' פ"ג מהל' ממרים הלכה ח סמג לאוין רכ:

[שם קמ.]

כ ו מיי' שם פ"ג הלכה ד סמג לאוין ג:

כא ז מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ז סמג עשין מו טוש"ע אה"ע סימן קעח סעיף יב:

(ב) גמ' תמוע ככעל: (ג) רש"י ד"ה להפקיעה וכו' דלם תסתר:(ג) ד"ה לאוסרה וכו' ולא שהה כם"ד ולמ"ל מ"ם דהכי לקמן נפ' כשם הס"ד ול"ל מ"ם מלא לפוסלה מכתובתה: (ד) תוס' ד"ה שמע וכו' התרה כני ני"ב עיין פירוש כש"ת שלי סי' קמ"ג:

לעיל ז.

מכדרין נה:

[לעיל ז:]

יבמות נה. [לעיל כד.]

[יבמות נה:]

לקמן כז:

יבמות נה: כתובות פא: גיטין לד: שבועות מה: [ב"מ סב:]

ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי ישיה - מדאיצטריך קרא לרבויי מבלל דלאו אשתו היא בלל אובעיא להו עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה או אינה צריכה: מי אמרינן כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה או דלמא היבעי התראה דאי הדרת בה תיהדר בה ת"ש *ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה *מישתא הוא דלא שתיא הא קנויי מקני לה, למאי, לאו להפסידה כתובתה? אמר אביי לא, לאוסרה עליו, רב פפא אמר להשקותה כשהיא נשואה *כדתניא אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה *אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה אמר רבא ת"ש אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין לא שותות ולא נוטלות כתובה מישתא הוא דלא שתיא הא קנויי מקני לנו ולמאי: אי לאוסרן עליו הא אסירן וקיימן אלא לאו להפסידן כתובתן, אמר רב יהודה מדיסקרתא לא, לאוסרה (ו) לבועל כבעל דתנן *כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל א"ר חנינא מסורא ת"ש ואלו שבית דין מקנין להן: מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין, ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה ש"מ בעי התראה ש"מ, וכולהו מאי טעמא לא אמרי מהא דלמא אמרי התם דלית לה אימתא דבעל כלל אבעיא להו עוברת על דת ורצה בעל לקיימה מקיימה או אינו מקיימה: מי אמרינן בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קפיד או דלמא כיון דקפיד קפיד ת"ש ואלו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או שהיה חבוש בבית האסורין או נשתטתה או שהיה חבוש בבית האסורין ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול, עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה: סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת ב"ד ת"ש ומסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרך ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול להליה לקניה ולבעול, מ"ש תלמידי חכמים - דגמירי, דאי בעי למיבעל אמרי ליה אחלי לקנייך ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול; חד אמר קודם סתירה מחול, לאחר סתירה אינו מחול, וחד אמר לאחר סתירה נמי מחול ומסתברא כמאן דאמר לאחר סתירה מחול, ממאי? דמרקא מהדרי רבנן לרבי יוסי, דתניא *רבי יוסי אומר בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שהיא בכרת, בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא כל שכן, אמרו לו לא, אם אמרת בנדה שכן יש לה היתר תאמר בסוטה שאין לה היתר ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה משכחת להו דיש לה היתר דאי בעי מחיל ליה לקנויה ובעיל, אלא ש"מ לאחר סתירה אינו מחול שמע מינה: מתו בעליהן עד שלא שתו: ב"ש כי' במאי קמיפלגי בית שמאי סברי *שטר העומד לגבות כגבוי דמי וב"ה

ג"ל קנויו מחול ג"ל קנויו מחול

מחיל ליה: אי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול, עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה: סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת ב"ד ת"ש ומסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרך ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול להליה לקניה ולבעול, מ"ש תלמידי חכמים - דגמירי, דאי בעי למיבעל אמרי ליה אחלי לקנייך ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול

מחיל ליה: אי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול, עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה: סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת ב"ד ת"ש ומסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרך ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול להליה לקניה ולבעול, מ"ש תלמידי חכמים - דגמירי, דאי בעי למיבעל אמרי ליה אחלי לקנייך ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול

מחיל ליה: אי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול, עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה: סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת ב"ד ת"ש ומסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרך ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול להליה לקניה ולבעול, מ"ש תלמידי חכמים - דגמירי, דאי בעי למיבעל אמרי ליה אחלי לקנייך ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול

מחיל ליה: אי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול, עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה: סתמא דמלתא אדם מסכים על דעת ב"ד ת"ש ומסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרך ואי אמרת בעל שמחל על קניו קנוי מחול להליה לקניה ולבעול, מ"ש תלמידי חכמים - דגמירי, דאי בעי למיבעל אמרי ליה אחלי לקנייך ובעלה ת"ש *דאמר ר' יאשיה שלשה דברים סח לי יועזרא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניין קניין מחול

מתני' דחשבי' ליה לסתירה ואפי' בעלה בעיר כיון דלא משתמים תנא בשום מקום לומר שלא תחשב סתירה לענין סוטה כשבעלה בעיר: ש"מ בני התראה ש"מ ובפתח פתוח לרשות הרבים ליכא לאוקמיה ואינה עוברת על דת דהא מסתמא כיון דאינה שוברת על דת לא היו ב"ד מקנין אותה כדי להפקיע כתובתה בכרי אבל ק' דאיכא בתוספ' דכתובות בהדיא נשים שאסרו שעוברות על דת צריכות התראה ועוברות בלא כתובה לא התרו בהן יוליא ויתן כתובה ולמה לא הביאה כאן התלמוד ושמא דלא הוה ידע לה: וקו ממרא שהתרה על כ"ד של לשכת הגזית ומיתתו בחנק: ב"ש סברי שטר העומד לגבות כגבוי דמי ש"מ לו שטר חוב על חברו ושעבד לו כל נכסיו מחזק בעל השטר יותר מן הלוה והלכך כיון דנכסי ברשותיה קיימי הוו לה יורשי הבעל תובעין והמוציא מחבירו עליו הראיה ועליהן להביא ראיה שזיכתה כתובתה וב"ה

מכוס דזיקא נסואה שאני ספק נסואה לגמרי דמספיקא לחמרי ב"ש יחלוקו ועל מוקמי לכולהו נכסי בחזקת יורשי האשה מטעם שכתב הטעמר לגבות כגבי דמי י"ל גבי נפל הבית עליו ועל תביו לא היו לבן נכסים ולא שהיתה לחוכת מת וירש הבן ושתעבדו לכתובתה אתם ודלי נכסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה ותעפ"כ כיון דאמר כגבי דמי הרי הוא ספק לם האב מת לחתון ועמדו הנכסים בחזקתה או הבן מת לחתון ואין לה בחותם נכסים כלום ובחזקת היורשין הן הלכך ספק הוא לם עמד שטר שלה לגבות מחותן נכסים כלל הלכך מולקו וכן נפל הבית עליו ועל תבתו ספק לם היה מתה לחכונה וירשה הבעל שלה ניפגה לגבות מחייס לי נמי ליפכח ויורשיה בחין מכלה וכן גבי שומרת יבם שמתה אמר הוחיל והלגו בחין לירם והלגו בחין לירם יחלוקו אבל הכא שהיה בחייס והכחובה ניתן לגבות לאמר מיתת הבעל דכיון דדמית כגבויה על היורשין להביא ראיה שזיכתה וכ"ע אומר בפרק החולץ (יבמות דף נח:) דיקא דאיתא לדידה הויא לה ליבי ולאי ואיכא ספק וחין ספק מוציא מידי ולאי סיפא מתה הלגו בחין לירם והלגו בחין לירם: **ביח** הלל אומרים אף אמותה לא נטלטת כחובתן · בפ' החולץ (נ"ם) מפרש מעוך שלא אמותה לא נטלטת כחובתן ולא ידעינא בנכסי לאן ברזל מלי קא סבר ב"ה דבפ' מי שמת (כ"ב דף קמ:) גבי נפל הבית עליו ועל תבתו לאמרי ב"ה הנכסים בחזקתן עומדות ופי' נכסי לאן ברזל ופליגי לאמורלי בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל אף בחזקת יורשי האשה וכר קפרית תני הלגו בחין לירם והלגו בחין לירם יחלוקו לכל הבית שהיה בחייס בחזקתה הן עומדים אף לדאמר כיון דאחריוחם היו על הבעל היו בחזקתו ול"ם ושייכא בפלוגתא דהתם ובנכסי מלוג לא פליג ב"ה דאפי' גבי ספק מוקי להו בחזקת יורשי האשה וב"ש הכא דאפי' ודאי זיכתה לה הפסידתה כדאמר בפרק חלמה ניזונית (כתובות דף קי:) היולת משום שם רע טוענת מה שבפניה ויולאה ופי' נכסי מלוג ואם תאמר מ"ש מתניתין מפלוגתא דבב הונא ורב יהודה ורב נחמן ור' יוחנן דפליגי בפ"ק דכתובות (דף יב:) מנה לי בידך והלה אמר היני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי מייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור ה"ג היא טוענת ברי אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי ואהני תיובתא דרב הונא ור"ל מאחר שהתורה עשתה ספק עד שתתברה אינה יכולה לטעון טענת ברי ופלוגתא דמתני' התם הטעם לת האשה ולא מלה לה בתולים לא שייכא להכא להתם לפילו ב"ש מודו דאמת לויה שכר מעולם לא עמד לגבות שהרי הבעל טוען אקרע לה בתולים ולא שייך למימר לניכא דב"ה הטעם לתם על חזקתה ואימור לא זיכתה והכתוב הוליאה מלויה חזקה ושאתה ספק:

ביח הלל אומרים שכר הטומד לגבות לאו כגבוי דמי · לי קשיא מהא דאמר בפ' המקבל (ב"מ דף קי:) יתומים שאכלו פרי מן הנכסים וב"ח שבאו לגבות מהן אם יש להם לגבות אין להם ואם לאו יש להם לגבות ואמר רב הונא בשלמא לרבי יוחנן שפך בית הלל ועביד כב"ש בקרקע עלמו שהוא משועבד לו ואינם מעכבין לפניו הקרקע הלכך לפילו בית הלל מודו דבכה"ג כגבוי דמי ולא קיימא לרבעא בחזקת יהמי וכיון דלא קיימא בחזקת יהמי קיימא על ב"ח להביא ראיה שהיו לאביהם בשעה שכתב לת השטר אלא לרבי יוחנן דאמר כל היתומים להביא ראיה מלי טענת לרבעא כיון דלגופיה קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי נייתי ראיה וכמקול וכי מלי לבל התם היתומים מודו לב"ח בקרקע עלמו שהוא משועבד לו ואינם מעכבין לפניו הקרקע הלכך לפילו בית הלל מודו דבכה"ג כגבוי דמי ולא קיימא לרבעא בחזקת יהמי וכיון דלא קיימא בחזקת יהמי על היתומים להביא ראיה מן הטבח דומיא דעיר וחילן דמייתי עלה בפרק זה קודם בפרק זה קודם קולן וטעון דמים לאמת כיון דלמיקן קלי דבין תם קדם החילן בין תם קדם העיר קולן אתם קדם החילן קולן וטעון דמים לאמרי ליה זיל קון ודמי לייתי ליה ומקול גבי הא לרבעא נמי לאמרי הכי ליה לרבעא לב"ח דהא לגופיה קיימא ומבאת לייתו ליה ומקלו מפי מורי"ם: **לאו** כגבוי דמי · הכא לא סייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי בפרק השואל (ב"מ דף קי:) דכל השומד לבטר (ג) בכלור דמי ופלוגתא דר' שמעון בן גמליאל ורבי בפרק קמא דסנהדרין (דף סו:) ובפרק השולח (גיטין דף נט:) בכל השומד לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות ובסנסים (מנחות דף קב:) כל השומד לזכות לזכות דמי וכן לפדות ולסרוף דלמה בהאי מחיתא נמוח להו להכא ב"ע מודו דלאמרי' לאו כגבוי דמי והשתא ממון בחזקת בעליו שהרי לריך דייקן ולאו דידו הוא דלאמר *גבי גר מי יימר דמזדקקין ליה בי דינא וטעמא דר' מאיר בכלורות דמין משום דבידו הוא דלריכין לגופו הלכך לא מסיב להו מקרקע והכי לאמר בפרק בהמה המקנה (חולין דף עב:) גבי ידות הכלים דאין מטבילין אלא עד מקום שדה דשומדין ליקון וגבי שטרו השומד לגזוז לאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף סו:) דמודה רבי מאיר דלאו כגזוז דמי משום דאשבאי מאבא כל מה דקאי ומיהו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגזוז דמי דלא עביד לינים דשביק ליה והכי דרבי שמעון אחריינא ליה בהו ולא אמר אלא במקום מלוה כגון זריקת דם ופדיית פרה כשמלא אחרת נאה ממנה ושריפתה אבל בהני דרבי מאיר ורשב"ג לא שייך האי טעמא והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראוהו בית דין דין (ר"ה דף כח:) וגבי לולב של אשירה (סוכה דף נא:) ומעבל בפרק מנות חליצה (יבמות דף קג:) כתותי מכאת שיעוריה אפי' לכבן מודו משום דאיכא הגאה הוא ולא הוי אלא כשפרת לאחרת בעלמא ואיכא שיעורא ופרה חיבת הקדש מהני ונריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת חולין ולא אמר כחותי מכאת שיעוריה הלכך ליכא למימר להדדי והא דאמר בפרק נערה (כחובות דף נא:) כל השומד לקלור קלור דמי התם טעמא דלא תקנו אלא דבר הלריך לקרקע קלת וכן פירש רש"י (ב"מ סה:) שכח המגיע לכחפים שטומד בקלוב לקלור ונריך עליון קלת לקרקע: **מיתיבי** המקנה לחרוסתו: כך בריימא זו שנויה בחוספתא (פ"ה) המקנה לחרוסתו ולשומרת יבם אם משכנסה בסתרה לא שותה לו לא טוענת כחובה כרוכה שבשה עקרה לו זקינה ויש לו תשה ובניס לו שותה לו לא טוענת כחובתה [משוברת עלמו לו שותה לו לא טוענת כחובתה] כלומר לויה ושרילות שבשלו לכהן גלוי ושרילה ממוזרת לממזר נחינה לעתן ותשה גר לגר ועבד משוחרר והחיילוחים לו שותה לו לא טוענת כחובתה רבי שמעון בן לנעזר לומר חיילוחים לו שותה ולא טוענת כחובתה שבא' ונקבה וזכרה זכר שרלו ליזרע פרט לחיילוחים שחינה רלויה להזרע לבבל המקנה לחרוסתו ולשומרת יבמתו אלו עד שלא נכנסה בסתרה לו שותה ולא טוענת כחובתה הרוחה [שבשה עקרה וחקינה וחין לו תשה ובניס לו שותה ולא טוענת כחובה משוברת חביבו ומניקת חביבו לו שותה ולא טוענת כחובה] רבי לליעזר לומר יכול הוא להפריסה ולהחזירה לחמר זמן:

שבשה

תורה אור

וב"ה סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי: מעוברת חבירו בר': אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת בעקרה וזקינה אבל איילונית דברי הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנאמר ונקתה ונזרעה זרע מי שדרכה להזריע יצאה זו שאין דרכה להזריע מיתיבי המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובתה מעוברת

וכיון הלל סברי לאו כגבוי דמי · והויא לה היא תובעת מספק דלמא זכי לה ואין הלכך לחכו = ולא, והיא = ספק ואין ספק מוליא מידי ודלא ועליה להביא ראיה שזיכתה: מחלוקת · דפליגי בפרק החולץ (יבמות דף נח:) דיקא דאיתא לדידה הויא לה ליבי ולאי ואיכא ספק ואין ספק מוליא מידי ודלא ועליה להביא ראיה שזיכתה: דברי הכל · דליכא למימר מכאת מיעוריה חפי' לכבן מודו משום דאיכא הגאה הוא ולא הוי אלא כשפרת לאחרת בעלמא ואיכא שיעורא ופרה חיבת הקדש מהני ונריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת חולין ולא אמר כחותי מכאת שיעוריה הלכך ליכא למימר להדדי והא דאמר בפרק נערה (כחובות דף נא:) כל השומד לקלור קלור דמי התם טעמא דלא תקנו אלא דבר הלריך לקרקע קלת וכן פירש רש"י (ב"מ סה:) שכח המגיע לכחפים שטומד בקלוב לקלור ונריך עליון קלת לקרקע: מעוברת · דלמאי דאמר בפרק החולץ (יבמות דף נח:) דיקא דאיתא לדידה הויא לה ליבי ולאי ואיכא ספק ואין ספק מוליא מידי ודלא ועליה להביא ראיה שזיכתה: ונזרעה · דלמאי דאמר בפרק החולץ (יבמות דף נח:) דיקא דאיתא לדידה הויא לה ליבי ולאי ואיכא ספק ואין ספק מוליא מידי ודלא ועליה להביא ראיה שזיכתה: זו שאין דרכה להזריע · דליכא למימר אמותה לא טוענת כחובתה דהא ודאי זיכתה לה: מיתיבי · דלמאיה להריון בעיבן 'ונקבה' על ידי מכה 'וזקינה' מיבע דבא הריון היא קודם לכן אבל 'חיילונית' מבעיא למא לקויה היא / ולא מזיע:

[שיר לפל במעה]

[חוספ' פ"ם]

* גרס הוזכיר: דיקא מאי טעמא דיש אומר ניקחני אוחרי הוזכיר

[ועי' סיטב חוס' כ"ב ב"ב ד"ה שבח ותוס' כ"ב מב: ד"ה שבח]

[קדושין סב:]

הגהות הב"ח

(ג) חוס' ד"ה לחו ופ"ה דכלורות דמיין:

תוספות שאנץ

וב"ה סברי לאו כגבוי דמי והויא לה היא תובעת כתובתה מספק דדילמא ונאי הלכך אינהו ודאי והויא ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי ועליה להביא ראיה שלא זיכתה ל"ה · מחלוקת בעקרה וזקנה פ"ה מחלוקת דפליג רבי אליעזר ואמר ג) ראויה לקיימה והיא דיכול לישא אשה אחרת אבל איילונית כי נמי ראויה לקיימה והיא סיהו לא שתיא מהאי טעמא דדראיה להדיוט כיעקן ותקרה ע"י מכה 3)

3) ל"ל ואמר ריכול ליקח אחת כו' בעקרה וזקינה דליכא למימר מינה שהם מלה מיע שבשה עקרה לו זקינה היא קודם לכן אבל חיילונית היא מצען אחת לקויה היא ולא מזיע.

לא שמעת. דכתיב תמת חיה: ולא יחזיר עולמית. קנסת קנסוהו רבנן: לכשיגיע זמנו. לאחר כ"ל חדש לגידת הולד: והגובלת. כמול כמו ילד (בראשית כה) רבינו: מעוברת עלמי. שהיתה לאחר מעוברת וקינא לה: לא שומעת. ולא תאמרין לא קטלוה עולד: לפי שאמרו. כלומר לפי שהרחיק הרחוק לממזר וניכת תורה אור לממזר וקינא לה ונסתרה: לא שומעת כו'. ולקמן פריך פשיטא: לאחר דלמרי כי הדי תבע. דהיה ליה עקרה וחקה שהות מדלא נקט לאו לחיוטין ונסיב תלמודא "מוקפה ומזרעה זרע" ולא משום דהיה רחוק לקיומה לקיימה לאחר לממזר כרבי לעזר ס"ל דיכול ליבעל לאחרת ולפרום ולרבות ולפ"ה לחיוטין לא: וזו. כל דהה לטעה עקרה משום דלא נסתרה הפסידה: לא ליפסל פסולין. לא נעשה שום ביניהם ליפסל לו יפרה ולא ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרים: מ"ר והיא לא נתפשה כו' כלומר מהו דתימא אסורה היא משום דקרא כתיב לא תשתה וכתיב [ואשת] ממזר לממזר ואשת הראשית לממזר ונשאת לממזר וקינא לה ונסתרה ל"ת אילונית או שהיה אי לא נתפלח כתובה ומיירי בשיש לו אשה ובנים דומיא דעקרה וזקנה: [ל"ג ולא ליפוש בפסולין פ"ח לא נעשה שלום ביניהם לא יפרה ולא ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרים: מ"ר והיא לא נתפשה כו' כלומר מהו דתימא אסורה משום קרא דכתיב ערות אשת ישראל קיימא מדכתיב. הדיא משמע ור' היא דכי לא נתפשה אסורה הא נתפשה כו' ועלה קאי קרא דכתיב ועבר עליו דאיכ' דמספקא לן בהך אם נפשאה או לא [נפשאה] שותה אבל אשת כהן דליתא בכלל הוא לא נתפשה ליתא נמי בכלל השקאה קס"ל ל"ה בתנוגה דרך אברים שאין מתגוגה בשעים אלא ראשה ושאר אברים כבדים עליה מ"ר מבעלוי אשר לו משמע דאשה

מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה דברי ר' מאיר שהיה רבי מאיר אומר **לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יבנום יחד ובא שנשא עקרה וזקינה ואין לו אשה ובנים מעיקרא לא שותה ולא נוטלת כתובה ר' אלעזר אומר יכול הוא לישא אחרת ולפרות ולרבות הימנה, אבל *המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו ומשכבנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה. מעוברת ומינקת עצמו או שותה או לא נוטלת בתובתה הרובא שנשא עקרה וזקינה ויש לו אשה ובנים אין שותה או לא נוטלת כתובה. אשת ממזר לממזר ואשת נתין לנתין ואשת גר ועבד משוחרר ואיילונית או שותה או לא נוטלת כתובה

קתני מיהא איילונית תיובתיה דרב נחמן אמר לך רב נחמן תנאי היא ואנא דאמרי כי האי תנא דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה שנאמר ונקתה ונזרעה זרע מי שדרכה להזריע יצאתה זו שאין דרכה להזריע ורבנן האי ונקתה ונזרעה זרע מאי עבדי ליה? מיבעי להו לכדתניא *ונקתה ונזרעה [זרע] שאם היתה עקרה נפקדת דברי ר' עקיבא, אמר לו ר' ישמעאל אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה, אם כן מה תלמוד לומר ונקתה ונזרעה זרע? שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח, נקבות יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים, שחורים יולדת לבנים: אשת ממזר לממזר:

בשלמא מהו דתימא אפוש פסולין לא ליפוש קא משמע לן: אשת גר, ועבד משוחרר (ו) (איילונית): בשלמא מהו דתימא דבר אל בני ישראל ולא גרים קמ"ל, ואימא הבי נמי? ואמרת רבויא הוא: אשת כהן שותה כו': (אשת כהן שותה) בשלמא מהו דתימא והיא לא נתפשה, אסורה הא נתפשה מותרת, ונתפשה אסורה אימא לא תשתה קא משמע לן, ומותרת לבעלה: בשלמא מיא! במתנונה דרך אברים מהו דתימא הא זנויי זני והא דלא ברמה מיא כי אורחיה משום דבאנס זני ולגבי כהן אסירא, קא משמע לן: אשת סרים שותה: בשלמא מהו דתימא והאי לאו בר הכי הוא, קא משמע לן: על ידי כל עריות מקנין: בשלמא מהו

[ל"שנשא עקרה וזקינה וכו'] • ותימה לימלי לה תמת לישנא דהדי עקרה וזקינה: לא יצא לדם מעוברת מבירו • בירושלמי עליו הכתוב אומר (משלי כג) אל תזיז גבול עולם וכשהוא יתומים אל תפיס *ומודים חכמים לרבי אלעזר שאם היו לו כסים ותפה [שהיה שותה או לא טרפה כתובה היו לו תפה וכסים] ומתו כיון קיבל לתחילה כבר נרקמת לפתות: מעוברת רש"י פי' ולא תאמרין דלמא לקטליה עולד ותימה לימלי לית לן למקטליה מה תיכפת לן נמתין עד שתלד הא תנן בפ"ק דערכין (דף ז') תפה היולדת ליכנס לין ממתינין לה עד שתלד ותפס גזירת הכתוב הוא ומתו נמי פיפס לרבות את הולד ותפס משמע מעמע דרבי קרא הא לא רבי קרא לא קטליה ליה משום דממונא דבעל הוא כדכתיב (שמות כא) כאשר ישית עליו בעל תפה והכא הכי פירושא מעוברת עלמו תע"ג דקינא לה כשהיתה מעוברת שותה לאחר שתלד ולא תאמרין כמו גבי מעוברת מבירו דלמי קינא לה כשהיא מעוברת וילדה ומתו הולד לו תפילה תפ"ה אינה שותה דלאו בת קיבי היתה דממעטין לה בספרי מכי תפסה תפתו וכדתאמרינן בירושלמי לא היו [ע] תפה וכסים וכו' כבר [נרתית] שלח לפתות: אמר לו רבי ישמעאל ת"ל יפתרו כל עקרות ויפקדו • תימה ור' ישמעאל לימלי ליה לגפשיה יפתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה: ואמרת ריבויא הוא • תימה והא לפיקדיה לעיל (דף כד:) לרבות התרוסה ושומרת יבם לקטלי: וזן הואיל ונתפשה תרוסה ואינה יכולה לחזור לו לעולם ונתפשה תמרוסה כל קמ"ל • תימה לר"י תמלי לה פריך הכא ולימא הכי נמי כדפריך לעיל ומרפה כל היכא דקרא דמסיק מדעתיה מתוסי למדרש הכי ומדרש לדרשה אחריתי לה פריך ולימא ה"ג דקמ"ל דכך ניתן למדרש למפה בסיני ולא בע"פ כגון והיה נתפשה לאחור תפת כהן מבלעדי לעולם בני ישראל ולא תפיס מבלעדי תיפוק מי שקדמה שכיבת בעל תפיס כהן מבלעדי לעולם בני ישראל משמע בהדיא בפרק שני דיבמות (דף כב:) בגמרא דמי שים ט לחם מ"מ שזקק לת תפת לחזי הוא מהו דתימא לפיטה פריך פשיטא לחזי הוא מהו דתימא ליתוק מבני יעקב קמ"ל התם פריך ולימא הכי נמי משום דאין בזרה שוה למתה ומריך טעמא להוציא מלותה סברה לו קרא וכן לענין ליורשו (שם:) וליטמא לו פשיטא לחזי הוא סד"א לא יטמא בעל בעמיו ים בעל שמטמא ים שחיו מטמא לחמתו כשרה וחיו מטמא לחמתו פסולה ס"ע קמ"ל ולימא הכי נמי דהא קרא ממעט פסולין והאי פסול הוא וכן בפ"ק דערכין (דף ז') גבי תפה שיולדת ליהרג אין ממתינים לה עד שתלד פשיטא מהו דתימא (כי) כתיב יפת עליו בעל תפה והאי ממונא דבעל הוא קמ"ל ולימא ה"ג *דמאי נפקא לן מהכא כיון דתפה ממונו דבעל הוא מכל הכא ילפינן דתפה ממונו מגלן דכרים דעתה למעוטי מיניה מידי וכן פר"י: אשת כרים • רש"י פי' כרים חמה ולא כרים תפה שתכור לקיימה ולא ידעינן מגלן דכרים תפה שתכור לקיימה משום דכתיב (דף כב:) פעור דכתיב עמעמו משום דגלמר לא יבא פעור דכתיב עמעמו משום דגלמר לא יבא פעור דכתיב עמעמו משום דגלמר לא יבא

אבל הא אמעיק לה מלמה לכתן גדול דחסירה וקיימא לבעל ואפי' הכי לימרך קרא דכי תסטה תסטה למעוטי הא דכי הוה סוטה וכן על מה שאמר מיט אמר רחמנא ולא קטן גרהה דזקוק תורה אור

מהו דתימא °נטמאה נטמאה" שני פעמים *אחד לבעל ואחד לבועל היכא דקא מיתסרא בהא זנות אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא,קא משמע לן:חוץ מן הקטן [וכו'] : "איש" אמר רחמנא ולא קטן. ושאינו איש" למעוטי מאי אילימא למעוטי שחוף והאמר שמואל שחוף:°מקנין על ידו ופוסל בתרומה°מקנין על ידו,פשיטא:מהו דתימא ושכב איש אותה שכבת זרע"אמר רחמנא והא לאו בר הכי הוא קמ"ל,ופוסל בתרומה, פשיטא:מהו דתימא °לא יחלל זרעו"אמר רחמנא-ראית ליה זרע ליחלל,דלית ליה זרע לא ליחלל, קמ"ל ואלא למעוטי עובד כוכבים,והאמר רב המנונא °עובד כוכבים מקנין על ידו ופוסל בתרומה]מקנין על ידו, פשיטא:מהו דתימא °נטמאה נטמאה" שתי פעמים אחד לבעל ואחד לבועל-היכא דקמיתסרא בהא זנות,אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא,קמשמע לן.ופוסל בתרומה פשיטא?מהו דתימא °ובת כהן כי תהיה לאיש זר"אמר רחמנא °רבר תורה אין,דלאו בר היה לא,קמשמע לן.רפסיל מדרבי יוחנן *דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל °מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל שפסלוה? שנאמר "ובת" כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה,ואלא למעוטי מאי? א"ר פפא למעוטי בהמה דאין זנות בבהמה? °אמר ליה רבא מפרזקיא לרב אשי מנא הא מילתא דאמור רבנן "אין זנות בבהמה"דכתיב °לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב" וגו' *ותניא "אתנן "כלב ומחיר זונה מיוחדין שנאמר "גם שניהם שנים ולא ארבעה,ואלא "שכבת זרע" ל"ל?למיבעי ליה *לכדתניא [ש"ז" פרט לדבר אחר] מאי 'דבר אחר'? אמר רב ששת פרט לשקינא לה 'שלא כדרכה' אמר ליה רבא שלא כדרכה °משכבי אשה כתיב!אלא אמר רבא °פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא? אלא אמר אביי פרט לשקינא לה 'בנשיקה הניחא למ"ד °והראה זו הבנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא' היינו דאתי קרא למעוטי-נשיקה אלא למאן דאמר דאמר הראה זו נשיקה,מאי איכא למימר?לעולם לשקינא לה דרך אברים ומהו דתימא בהפידא דבעל תליא רחמנא ובעל הא קא קפיד קמשמע לן./אמר °שמואל ישא אדם

דומה

מהו דתימא נטמאה נטמאה שני פעמים · תשריס בפרקה ודרשיק ליה לקמן (דף מז:) אחד לבעל ואחד לבועל היכא דמיתסרא לבועל בהא סתירה משמעי קרא לטהר בה דין סוטה לכל הא דתסורה סו: קמ"ל · דכי אתא קרא,לגופיה אתא,דהיכא דאיכא למיחש עליה על ידי קיטרא אי ולאו למעוטי · ליש אחר רחמנא [לקמן כח.] ושכב איש אותה": שכבתו · שכבתו כשכיב בקלות שניט דוגמתו כך לדם שהוא חולה ושפל כמותה לכל כשרו אמור עליו תלמוד לומר "את השפחה" מלמד שכבתו כשכיב נשקה : מקנין על ידו סו · כמו והויז בה מקנין על ידו פשיטא : ופוסל בתרומה פשיטא · אם הוא אחד מן הפסולין המתלקין אם כהן כגון עובד כוכבים עכו"ם מלל נתין ומזוד,דקיימא לן בקדושין* וביבמות* (ע)[פסולין]האמה כביהן מוכח כהן כי תהיה לאיש זר וגו' · שנמשלה למי שאר הלנה פסלה : לא יחלל זרעו·מדלא כתיב לא יחל דרשין שני מילוין אחד לה ואחד לזרעה : דלית ליה זרע מחלל · את האמה בביאתו, דלית ליה זרע לא יחלל : קמ"ל שמואל דפוסל · שמואל אמר מקנין על ידי שוחף : ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' · נטמיניה נפקא לן דפסולין פסלי לאמה אינה יכולה לחזור ולהתקדש בעלמן ומדאתקיש בלשון יהיה נדרוש דהיה ליה היה,כמי שקידושין תופסין בה בגון ממזר נתין וחלל פסלי לבעל פעמים · עובד כוכבים ועבד הרי הן כבהמה וכיון דליה להו היה לה לפסלו,עובד כוכבים הין לו קידושין ביישראל דכתיב (ויקרא כ) איש איש מזרע אהרן יתלה את האמה רעהו" ונקנית כשהגדלין (דף נב:) פרט לאמה (ג) (לחמיה) תלמוד ליה להו לישות עבד" עם האמה": מי שיש לו אלמנה ואינו נשוי עם הכוהנת: הוא דכי אתא קרא לטהר בה דין סוטה לכל הא דתסורה סו: קמ"ל · דכי אתא קרא,לגופיה אתא,דהיכא דאיכא למיחש עליה על ידי קיטרא אי ולאו למעוטי · ליש אחר רחמנא [לקמן כח.] ושכב איש אותה": שכבתו · שכבתו כשכיב בקלות שניט דוגמתו כך לדם שהוא חולה ושפל כמותה לכל כשרו אמור עליו תלמוד לומר "את השפחה" מלמד שכבתו כשכיב נשקה : מקנין על ידו פשיטא : ופוסל בתרומה פשיטא · אם הוא אחד מן הפסולין המתלקין אם כהן כגון עובד כוכבים עכו"ם מלל נתין ומזוד,דקיימא לן בקדושין* וביבמות* (ע)[פסולין]האמה כביהן מוכח כהן כי תהיה לאיש זר וגו' · שנמשלה למי שאר הלנה פסלה : לא יחלל זרעו·מדלא כתיב לא יחל דרשין שני מילוין אחד לה ואחד לזרעה : דלית ליה זרע מחלל · את האמה בביאתו, דלית ליה זרע לא יחלל : קמ"ל שמואל דפוסל · שמואל אמר מקנין על ידי שוחף : ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' · נטמיניה נפקא לן דפסולין פסלי לאמה אינה יכולה לחזור ולהתקדש בעלמן ומדאתקיש בלשון יהיה נדרוש דהיה ליה היה,כמי שקידושין תופסין בה בגון ממזר נתין וחלל פסלי לבעל פעמים · עובד כוכבים ועבד הרי הן כבהמה וכיון דליה להו היה לה לפסלו,עובד כוכבים הין לו קידושין ביישראל דכתיב (ויקרא כ) איש איש מזרע אהרן יתלה את האמה רעהו" ונקנית כשהגדלין (דף נב:) פרט לאמה (ג) (לחמיה) תלמוד ליה להו לישות עבד" עם האמה": מי שיש לו אלמנה ואינו נשוי עם הכוהנת:

אבל הא אמעיק לה מלמה לכתן גדול דחסירה וקיימא לבעל ואפי' הכי לימרך קרא דכי תסטה תסטה למעוטי הא דכי הוה סוטה וכן על מה שאמר מיט אמר רחמנא ולא קטן גרהה דזקוק מאי עליה אור תורה

שחוף · פירש רבינו מנחם שחוף בועל כדרכו ואינו מזריע דתימא* ליתהו מרוח אחר זה הקלישים שנכנס רוח בתחביו דברי ר"ש רבי ישמעאל אומר זה הסמוך תימה לומר נקט שמואל שחוף ולא נקט סרים ושמח שחוף הוי רבותא טפי :

אבל הא הואיל ואסורה וקיימא · תימה מאי קמ"ל רב הונא והא מתני' היא ע"י כל עריות מקנין וי"ל דהכי פירושו מי שנאסר בכל הא ישראל ע"י בעילת זנות תפילו הינה קדושתו יפה עובד כוכבים דבלאו הכי כל הא ישראל מתסרא וקיימא לנביה : **יצא** עובד כוכבים שאין לו לזמנות וגירושין בה · פירש רש"י דנפקא לן מדכתיב אחר יונקו מת לחת רשאי פרט לנתת עבד עובד כוכבים תימה והא נפקא לן בקידושין בפרק האומר *מנלת מתחתן בם וכמדומה דלא שתי קרא פרט לנתת אחרים לנתן למעוטי ישראל הבא על העובדת כוכבים-לחת עובד כוכבים וקמ"ל ת"ש דבעולת בעל ים להן ישראל בעובדת כוכבים פטור" :

למעוטי בהמה · תימה דהכא ממעט דזנות תליא מילתא אם כן רבא דאמר בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נד:) דיש זנות לבהמה מאי למעוטי מתי וכי תימא דלא ידע דרב הונא אמר מנא הא מילתא דאמור רבנן "אין זנות בבהמה" דכתיב °לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב" וגו' *ותניא "אתנן "כלב ומחיר זונה מיוחדין שנאמר "גם שניהם שנים ולא ארבעה,ואלא "שכבת זרע" ל"ל?למיבעי ליה *לכדתניא [ש"ז" פרט לדבר אחר] מאי 'דבר אחר'? אמר רב ששת פרט לשקינא לה 'שלא כדרכה' אמר ליה רבא שלא כדרכה °משכבי אשה כתיב!אלא אמר רבא °פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא? אלא אמר אביי פרט לשקינא לה 'בנשיקה הניחא למ"ד °והראה זו הבנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא' היינו דאתי קרא למעוטי-נשיקה אלא למאן דאמר דאמר הראה זו נשיקה,מאי איכא למימר?לעולם לשקינא לה דרך אברים ומהו דתימא בהפידא דבעל תליא רחמנא ובעל הא קא קפיד קמשמע לן./אמר °שמואל ישא אדם

דומה

"ככבת זרע"למה לי· כיון דתמרת מקנין ע"י שוחף: לשקינא לה שלא כדרכה·לל תסתרי עמו להבעל שלא כדרכה: "משכבי תשה"כתיב· הוקמו שני מתכוניה לכל הסרים וכיון דתמרת עלין לחמי לה הוי קיטי: דרך חבריס פריצותא בעלמא הוי· סוכב עמה בקיכוב בשר : פריצותא מי קאסר רחמנא·-תשה על בעלה בהכי ניחוץ דלא מתסרת עליה בהכי פסיעה בלאו קיטי הוי : בנשיקה· משיק השמש בתוכו מקום : קייטי דחתא קרא למעוטיה · דלא תימא הערה היא : לילה למלן דתמר · ביבמות (דף נה:) הערה בלילה התמרה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל הערות(ויקרא כ) את מקורה הערה,את שלחו הערה]זו נשיקה,מלי למימר דחתא קרא למעוטה הלא כגמר ביאה היא לכל דבר חון מספחה מרופה : בקפידת דבעל עליה· דכתיב "וקיינ"ובעל הא חזינן ליה דקפיד שהרי קיעא לה על כך :

דומה

(ג) רש"י ד"ה ופוסל(וכו' וכיבמות דפסלי כתשה : (ד) ר"ח וכן כהן וכו' פרט לאמה נכרי תלמוד : (ה) ר"ה ולא מי וכו' למעוטי מתי למעוטי כתשה :

הגהות הב"ח

ליטא דומה
אל בת ישראל
ד"ה יוחנן

נוסחא מקבלה
ליטא ד"ה ברבי
ג"ה ד"ה תלמוד
אחרי
אל ד"ה
מ' טאו"ט
נוסחא מקבלה

תוספות שאנץ

שוחף שבשרו נשוף ובלה ויבש ואין בו כח ובת"כ בקלות שניטו דוגמתו יש לך אדם שרוא הלה ושוחל בסמה אבל בשרו שמור עליו ת"ל את השחפת מלמד שבשרו נשוף ל"ה · מקנין על ידי משיטא הוי כמו והויז בה מקנין על ידו [משיטא] · ופוסל בתרומה אם הוא אחד מן הפסולין המתלקין את האשה כגון עובד כוכבים ועבד והלל יתנין וממזר דקיימא לן בקדושין וביבמות דפסלי : מקנין על ידי עובד כוכבים מכאן מביא ר"ת ראיה באשה שנשתחררה לעבודת כוכבים ושאה עובד סכבים ונתגיירו היא ובעלה ואומר ר"ת דאסורה ליה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל ויש ר"ל דאין אסורה ליה דרחמנא אפקריה לורעי דעובד כוכבים דכתיב וזרמם כסוס וזרמם ומביאין ראיה מדאמרי' והא אסתר פרהסיא הוא ואמאי לא פריך אסתר עזרה היא אם איתא דעובד כוכבים עושה עזרה ופוסלה בביאתו אלא ש"מ מדלא כתיב הכי דאין עובד כוכבים עושה עזרה ואינו פוסל בביאתו ועוד מביאין ראיה מדפריך ס"ק דקתוכות ולדרוש להו דאתנם שרי משמע שאין עובד כוכבים פוסל בביאתו ומיהו אומר ר"ת דליתא דהא אמרי' הכא מקנין על ידי עובד כוכבים ואמרי' נמי כאשר אבדתי מבית אבי כך אבדתי מכך [אלמא] דעובד כוכבים פוסל בביאתו והא דפריך התם ולידרוש להו דאתנם שרי התם משום דקרקע עולם היא ואינה עושה שום דבר ואו שרי והשתא ניהא ומיהא דלא פרי' והא אסתר עזרה הואי משום דידע דלענין זה מהני קרקע עולם אבל פריך והא פרהסיא הואי דלענין חלול השם אינו סבור דכהני ולכך פתרע אחא נמי קרקע עולם היתה ואינה הייבת לסבור עצמה דהויא קרקע עולם יעבור ואל יהרג וכן נמי לענין שפיכת דמים אם יאמרו לישראל נשליך אותך על תינוק זה או נהרוג אותך ועבור ואל יהרג דהוי כמו קרקע עולם דהם ונרקוק אותו על התינוק ואינו עושה שום דבר ומהאי מעמא ניהא הא דאמר ביבמות אין אונס בעזרה לפי שאין קישוי אלא לדעת פי' אין אונס כלומר דיהרג ואל יעבור למה לי מעמא לפי שאין קישוי אלא לדעת בלא האי מעמא אין אונס דאמרי' בכל [התורה כולה] יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז וג"ע ור"ש ד"ה אלא לפי מה דפרישית ניהא דהויכא דדרי קרקע עולם צרי להכי איצטריך האי מעמא לפי שאין קישוי אלא לדעת ואפילו] בנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הישראלית ששפלה"ה"ת מאי קבעי מנין ראיה מדפריך ס"ק דקתוכות ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר כדאמר בפרק עשרה יוחסין והשתא ממזר הני מיפסל בביאתו מיבעיא דה"נ פרק הלמודה התם וצ"ל הא דידיה הא דרביה אי נמי אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן · דומה

דומה · נסמעת ומדברת בפי כל על ניתופיה דומה לשון קלסה ודיבור כדתלמי' בגדה (דף סו·) דומת עילך עלתה כיך ודהוה ללו חצר הוא חלת דיבור יפר שהיו נדברים בה על מביבותה של בעלה ותף קלסה לשון דיבור יפר הוא לפיכך הוא נהפך לשון שבח וללשון גנאי

רש"י ס"ע כדתלמי' (שמקלסין תומו): **וו בתה** תורה אור
מביאה בסטולה: שמא מעוד טוכיים לו ממוך: [שו] · הבא עומדת בחזקת כשרות ומותרת לבעלה ולטיפה בסטולה לא חיישין דרוב בעילות אחר הבעל ומבעלה נתעברה: **וו לינה עומדת בחזקת כשרות** · שמזה מחתיו ונחסרת עליו והוא ליט רוחה וליט מגרשה וכל עליה בחיסור: **ומסברת טעמא לכתחילה** · הא ודאי מקלקלה ליה חלת על כרחך משכחת היל ובעיא לתרוצה ולמחי' אם בשא חדם דומה מוחר, וכיון דבעיא לתרוצה חלמת חגא לו דוקא ולא מוחבינן מיבה לאיכא למימר בהא נמי טעמא ומני נמי בא דומה ואלן נמי כי חמרינן יפת חדם ו ולא יפת ו לו לכתחילה אם יחמא אחרת (ה) (אבל) ימי שהיו מוצא חלת שהיה אלו יפת ו ולא יפת ו: **דתני רב מתליפא** כו' · הלכך בא דומה כיון דכשרה היא מוב לו שישאנה שהרי אחתיו בחזקת כשרות ואל יפת דומה שמקלקלתו לשמש עמה משכחסרה לו: **היתה פרוצה ביומר** · דאיכא למיחש דרוב בעילות אחר הבעל · ומבעלה נתעברה: **ולינא והביא** · אמר אשתו ר' יוסי אומר אף להשקותה ולכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה] במאי קא מיפלגי רבנן סברי בעינן וקינא והביא ר' יוסי סבר לא בעינן וקינא והביא/ת"ר אשר תשמה אשה תחת אישה להקריש איש לאשה ואשה לאיש

למאי הלכתא? אמר רב ששת כשם שהוא סומא לא היה משקה דכתיב ונעלם מעיני אישה כך היא אם היתה סומא לא היתה שותה דכתיב שחיגרת ונידמת לא היתה שותה דכתיב והעמיד

דומה ואל ישא בת דומה שוו באה מטיפה כשרה וו באה מטיפה פסולה ר' יוחנן אמר ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה שוו עומדת בחזקת כשרות וו אינה עומדת בחזקת כשרות, מיתיבי נושא אדם דומה אמר רבא ותסברא נושא לכתחלה? אלא אם נישא, תני נמי בת דומה, והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מונה בניה כשרין-רוב בעילות אחר הבעל בעי רב עמרם היתה פרוצה ביותר מהו? אליבא דמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה לא תיבעי לך דלא ידע בה ולא מנטר לה, כי תיבעי לך אליבא דמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה מאי-כיון דידע בה נטורי מנטר לה אן דלמא-כיון דפרוצה ביותר לא תיקן: ואלו שב"ה כן: ת"ר "איש" מה ת"ל "איש איש לרבות אשת חרש ואשת שוטה ואשת שעמום ושהלך בעלה למדינת הים, ושהיתה חבוש בבית האסורין שב"ד מקנין להן לפוסלן מכתובתן, יכול אף להשקותן ת"ל והביא האיש את אשתו ר' יוסי אומר אף להשקותה ולכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה] במאי קא מיפלגי רבנן סברי בעינן וקינא והביא ר' יוסי סבר לא בעינן וקינא והביא/ת"ר אשר תשמה אשה תחת אישה להקריש איש לאשה ואשה לאיש למאי הלכתא? אמר רב ששת כשם שהוא סומא לא היה משקה דכתיב ונעלם מעיני אישה כך היא אם היתה סומא לא היתה שותה רב אשי אמר שחיגרת ונידמת לא היתה שותה דכתיב והעמיד

דומה · פירש ר"ח שמלטיזין עליה בני חדם שהיא מוכה כדגרסינן (ניבמות דף כה·) [למר לחביי למרה לי חם] דומי דמחת יומת ופלגא והוא "עד שישמו בלבנה פי' מחזרות ויטו בה שטוות פשחן מזמר כך מפרש בגמרא מ"י · מה שהביא רבינו שמגלל דומי דמחת יומת ופלגא לו הביא לגלות לגשון דומה לשון שפתים הוא ומיהו הכא לו מייירי בדומה כה"ג דת"ל חפי' כגם יוליח להא פשקינן התם בפ"ב דיבמות (דף כה·) כרבי בקנא דלא פשיק היכא דדומי מחת יומת ופלגא דקחמר הואיל ומטוער הדבר חנח ותפילו רבי יוחנן מודי הכא חם כגם דלא יוליח: **רוב** בעילות לחר הבעל-לא לחייבי בקנא דפסק דפסקין כרב (יבמות כה·) דלא חנח דרוב בעילות לחר הבעל ותע"ג דרב כו' · רש"י

תוספות שאנץ
דומה לשון קלסה ולשון חשר הוא כראמרינן בגדה דומת עירך עלתה בין וכן פירש הה דיימא חסחיה פיניה: שוו עומדת בחזקת כשרות. הבא עומדת בחזקת כשרות ולפיפה בסולה לא חיישינן דרוב בעילת אחר הבעל ובבעלה נתעברה: וקינא והביא אבר רחמנא דמקנא לה ישקנה:והביא כתיב וקנא (והביא) נמי כתיב וקנא לה ולא בעלה יקנא את אשתו דמשמע בעלה יקנא לה ולא אחר · הא איתרבי מאיש איש (אשר תשמה אשה תחת אישה) ל"ת: רב אשי אמר כו' מר מפרש היקשא דאשה לאשה ומר מפרש הקישא דאשה לאיש ולא פליגי: הדרן עלך ארוסה

גליון הש"ס
תום' ד"ה מליכת דמ"ד וכו' ומלה דמ"ד וכו' · מי' נדה דף ו ע"ב ד"ה דשוח: ד"ה כל מני אמר וכו' ומיכן מדבני רמנחת בן חדם · ויל כל"ל · וכ"ה בחי"מ פ"ת דערכין פ"ב:

[מי' נמ"ל ה:]

מא א ב ג מי' פסיו מכו' מיסורי ביחה סלבה כ סוס"ע סה"ב סימן ד סעיף טו:

מב ד ה ו מי' פ"ב מכו' סוטה סלבה ג ופלבה ג:

[תוספתא יבמות פ"ב]

[מה נמ:]

* נ"ב אין כאן מקום לדברים אלו ואתה אל תטרח אותי כי אין דעתי עליהם ואולך בו אחת ואשוב אל ענייני ואל אחר ענייני ואל אחר ענייני ואל אחר

והעמיד · ולא תגרת: ונתן על כפיה · ולא גידמת קטועת ידיים:

הדרן עלך ארוסה

כשם · ק' בודקין אותו · בגמ' מפרש לה: שנאמר ובלו ובלו

תורה אור בגמ' מפרש לה: שנאמר ובלו ובלו

והעמיד הכהן את האשה לפני ה' ונתן על כפיה" כך הוא אם היה חיגר או גידם לא היה משקה מר בר רב אשי אמר "כשם שאילמת לא היתה שותה דכתיב "ואמרה האשה אמן אמן" כך הוא אם היה אילם לא היה משקה:

הדרך עלך ארוסה

כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו שנאמר "ובאו ובאו" כשם "שאשורה לבעל כך אסורה לבועל שנאמר "ונטמאה ונטמאה" דברי ר' עקיבא, א"ר יהושע כך היה דורש זכריה בן הקצב, רבי אומר שני פעמים האמורים בפרשה "ונטמאה ונטמאה" אחד לבעל ואחד לבועל: כן ביום דרש ר' עקיבא "וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא" אינו אומר "יטמא" אלא "יטמא" למטמא אחרים למד על כבר שני שמטמא את השלישי א"ר יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית אומר עתיד דור אחר לטהר כבר שלישי שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא והלא ר' עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא "טמא" שנאמר "כל אשר בתוכו יטמא": כן ביום דרש ר' עקיבא "ומרותם מחזיק לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו'" ומקרא אחר אמר "מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב" אי אפשר לומר אלף אמה שבבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים אמה שבבר נאמר אלף אמה הא כיצד אלף אמה מגרש, ואלפים אמה "תחום השבת" ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר "אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים: כן ביום דרש רבי עקיבא "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר" שאין ת"ל "לאמר" ומה ת"ל "לאמר": מלמד שהיו ישראל עונין שירה אחריו של משה על כל דבר ודבר בקוראין את הלל (אשירה לה' כי גאה גאה) לכך נאמר "לאמר" רבי נחמיה אומר בקורין את שמע ולא בקורין את הלל: כן ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס לא עבד איוב את הקב"ה אלא מאהבה שנא' "הן יקטלני לו אייחל" ועדיין הדבר שקול: לומר אני מצפה או איני מצפה ת"ל "עד אגוע לא אסיר תומתי ממני" מלמד שמאהבה עשה אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית דורש כל ימיך שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה שנאמר "איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע" והלא יהושע תלמיד תלמידך למד שמאהבה עשה: נמ' "אותו" למאן דאמר אילימא לבעל, בעל מאי עביד, וכי תימא כדמפרש בגמרא: מיראה · מדלגת הפורענות שלה תבא עליו: ירא תלמיד: ולא תואב תלמיד: תלמיד תלמידך · תלמידו של ר"ע היה: נמ'

תוספות שאנץ

כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין אותו בגמרא מפרש לה שנאמר ובאו ובאו הא נמי מפרש בגמ' או ובאו יתירה [דרש] או ובאו יתירה דרש"כך היה ר' זכריה בן הקצב דורש וא"ו יתירה · ונטמאה לאו פעמים ס"א ונסתרה והיא ונטמאה לאו ממניא היא דהא אוקימנא לעיל בפ"ק לסוטאה ודאית בעד אחד · ולא נהירא דהא בבר שטעונין ברוש מכילתין סוטאה דעד אחד מיהא לא נתפשט' וכי תימא דאיצטריך לומר דבעי' סתירה כעין סוטאה דאמר התם דאיתקש סתירה לסוטאה ונסתרה [דכתיב] ונסתרה והיא נטמאה · הא ממילא שמעי' ליה · ולכן צ"ל דגמ' דקאמר (לקמן כה) ומה לסוטה דיסר שהוא נטמאה דטומאה יתירה קדרים ודלא כפ"ה בגמ' דלא קרא יתירא קדרים דמשמע שהוא סיבר שאין כאן אלא ב' ונטמאה וקנא את אשתו והיא נטמאה ועוד כתיב אשר השמה אשה תחת אישה ונטמאה ה) ובגמ' צ"ל דכתי' ונסתרה והיא נטמאה יתירה כדפרי"ן בי בים דרש ר' עקיבא פ"ה דאמר בברכות דכל היכא דתני בי ביום היי ביום שחשיבו את רבי אלעזר בן עזריה [שנתרבו] בנשיאות תלמידים שנתנו רשות לכל ליכנס שהיה ר"ג אומר כל תלמיד שאין תוכו כברו אל יכנס נקמני לבית המדרש ורבתה תורה בי ביום ולא היתה הלכה תלויה בבית המדרש שלא

מתני' כל הכלים נבדקים ונשברים ומטמאים במשא ובמדרס חוץ מן הסל ומן הקופה שהן נבדקים ומטמאים במדרס ואין מטמאין במשא ר' יוסי אומר אף הכבשה שהיא נבדקת ומטמאה במדרס ואין מטמאה במשא ר' יהודה אומר אף הכלוב שהוא נבדק ומטמא במדרס ואין מטמא במשא:

גמ' מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא "וכל כלי חרש אשר יפול מהם כל אשר בתוכו יטמא" ואנן מנלן דבעינן כל שהוא ת"ל "וכל כלי חרש" מה כלי חרש שנתנו חכמים שיעור לטומאתו אף כל שנתנו חכמים שיעור לטומאתו יצא כלי עץ שלא נתנו חכמים שיעור לטומאתו ר' יוסי אומר אף הכבשה שהיא נבדקת ומטמאה במדרס ואין מטמאה במשא ר' יהודה אומר אף הכלוב שהוא נבדק ומטמא במדרס ואין מטמא במשא

דלמי לית ביה עון • אבל עליה לאחר שנסתרה: בזמן שהאיש מעלה מנחה מעון • אבל לא עליה מנחה שהאשה היתה עושה שיבדקוה המים: **אלא לבועל ליתני** • כך בודקין את הבועל כדהיתה כדתני סיפא דהיתה "כך תסורה לבועל" ולא תנא כך תסורה ט' בעלו ובעלו קנאתו • מדבעלו דוי"ו אין תורה אור ובעלו ובעלו הכפולים בפרשה לרבות: שנאמר נטמאה ונטמאתה • ס"מ רבי עקיבא וי"ו דריש: ונעדיין • בהא גופא מיבעיא לי "נטמאה ונטמאתה" דריש מדבעי וי"ו אין מד נטמאה ומד ונטמאה קדריש: **שיחת קרלי** • שנאמר "ובעלו" כתובים שם "ובעלו" למיפ המתרגים התלה במעיך לנפוח בטן האדם לו דבטן והדר ירך שלא להוליד נעץ כדאמרי' בפ"ק (נעיל מ:) ומד "ונפקה" את התאה לת מי המרים המתרגים "ונבלע כה המים וגו' שהקב"ה גוזר שיבוא בה המים למריס ומד (נ) (בעמ"ה) והקה את המים והיתה אם נטמאה "ונו' כלן הודיע הכתוב לת ישראל דמבטיח להן שיבדקוה המים ונבלעם כתיב וי"ו • יפרי הרי עיה: דידיה • דבועל: דידה • דאשה ידיעה ועוותה ועמיה כדפרישית: **ורבי** • דלא דריש וי"ו אלא תלת קראי הוא דכתיבי ובעלו לדידה ידיעה ועמיה ועוותה: **שלא להוליע לעו** • משום דהוא אמר לה בקללה **ברית** את יריך טפלת וגו' **וסוף** המים לבטוק בדרך כמיסתן לכתיב "ונבאה בטנה", והדר "ונפלה יריכה" לכך הולרך להודיע תחילה שהמים כדרך כמיסתן יבדקוה: **ולימא** כעין להבי הוא דלתא • לבועל להודיע דבטן נקה ברישא מכלן: **מלי בטן וירך** – סתם, הכא והכא דריש ליה: **שבעה פעמים** • וקיבל את **הלקו** והיו **עמלה**, והיא **תם עמלה**, **תחת תיטה** בת כהן ובעלה כהן **ועמלה**: **שתיטו** היו בת כהן ובעלה כהן נפסלה מן התרומה: **קל ומומר** • מיט לריך להבית מן המקרא לשוסלה מן הכהונה מלינשת לכהן דמקל ומומר לתי: **מה גרושה** • בת כהן שנתגרשה מישראל וחזרה מין לה שמותרת בתרומה כדכתיב "מלחם תביה תאכל" (ויקרא כב) פסולה לכהונה: **זו שפסולה מתרומה** • מרבוית "דנטמאה" כדקאמרת אינו דין שפסולה לכהונה ולקמן פריך והא לית לה לחייי רבי עקיבא בפסול כהונה כלל דלא מלרכה קרא ומתי קאמר ליה רבי ישמעאל: **מה ת"ל והיתה נטמאה כי** • נרסינן ולא גרס ת"ל, דמלמעת מלפני נפשה היא ולא נטמאה יכיל דמבטיע ליה דהא דרסינן ולא רבי ישמעאל לחודיה קאמר לה לגלי סתמת היא וקרא דעניינין קדים וחזיל: **מה תלמוד לומר כי עבר עליו וגו'** והיא לא נטמאה, לי פשיטא דלא נטמאה למה מסקה: **מגיד לך הכתוב** שעל הספק תסורה • והכי קאמר קרא תבא זו שמת נטמאה ושמת לא נטמאה, וקאמר לך דיסקנה לכבר הספיקה ולי לת **מסקה לה תסורה** • ומכאן לתה • למד ק"ו לשרן ספק נעע במהרות ספק לא נעע דמוחזקין לה בעע בטומאה מספק: **סומה לא עשה בה כי** • לכתיב והיא לא נתפשה: **סומה** הת נתפשה מוהרת והא דלין לשמע מינה דסומה ולא הדין לשומע בטן ונפלה ותפשה ולא נתפשה: **ומכאן** אתה דן לשלש עמים בטומאה מספק: **סומה לא עשה בה כי** • לכתיב והיא לא נתפשה: **סומה** הת נתפשה מוהרת וה

ח א מיי' פ"ג מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח ופ"ד הלכה ג :

ט ב מיי' שם פ"ג הלכה ג :

י ג מיי' שם ופ"ד הלכה ח

מבאן אמרו וכו' ברשות הרבים ספיקו טהור • בפ"ק דשחיטת חולין (דף מ:) ובפרק לולב מעמידין (פ"ו דף נ:) אמר דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה מסוטה דמשמע דדוקא במקום סתירה טמא לחבל שלא במקום סתירה גמירי דטהור ולחי הוא ויזמה למאי הילכתך הלכתא לימא העמד טהור על חזקתו ולימור לה מטמא וכי תימר בהדיא גמי בריש מסכת נדה (דף ג·) דרבי שמעון גמר לה מספק טומאה ברה"ר ואמר ובכגון הכי הטמא הוא גברא בחזקת טהרה קאי מספיקא לא מחייגא ליה טומאה וי"ל לא ילפה הלכתא דגמרינן דברה"ר וי"ל לא ילפה הלכתא מספק טומאה ברה"ר דהתם גברא בחזקת טהרה קאי לא דבר הכתוב אלא בהווה וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שטלדה דמסברא אין לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזירת מלך הוא היה בכל ספק טומאה הלכך הילכתך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברשות הרבים אחזקתה דלא מחזקין ליה טומאה מספק ירושלמי דפירקין קמח מ"מ יש רגלים לדבר לפלוגי בלילה למורבה ביום למטורות לפילוש ביום שהלו את בן זומא מפני מה ספק רה"י טמא לחמר לן סוטה מה היא לבעלה ולחי לא ספק לחמרו ליה ספק לחמר להו מליט שהיא לאסורה לבעלה ומכאן אתה בן לבארן מה כאן בשעת היחוד אף כאן בשעת היחוד ומה כאן דבר שיש בו דעת ליטאל אף אי שרץ דבר שיש בו דעת ליטאל וכו' מכאן אמרו דבר שיש בו דעת ליטאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור, *ישלאין בו דעת ליטאל בין ברה"ר בין ברה"ר ספיקו טהור

כודאי, וממקום שבאת *מה סוטה רשות היחיד אף שרץ רשות היחיד, ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל אף שרץ דבר שיש בו דעת לישאל, יומכאן אמרו: דבר שיש בו דעת לישאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור, *ישלאין בו דעת לישאל בין ברה"ר בין ברה"ר ספיקו טהור

ג ר' יצחק בר' אבדימי ור' יהושע בן לוי ור' יוחנן בשם ר' יוסי בן זמרא ור' יוסי בשם ר' יוחנן (ה) קשיא עזיתא אין לה לרון להאסר על בעלה והא תניין לה דבר שיש בו דעת ליטאל ספיקו טמא ברה"ר ואינה אוכלת בתרומה ואינה שותה סוטה ואינה נוטלת כתובתה ואינה פוסלת בכהונה ואינה נאסרת על בעלה ואינה חוזרת לבעלה הראשון ואינה צריכה גט מן השפחות ואינה צריכה גט מן הנכרים ואינה פוסלת בכהונה ואינה מטמאה במשכב ומושב ואינה מטמאה באהל ואינה מטמאה בנגעים ואינה מטמאה בבגדים ואינה מטמאה בעור ואינה מטמאה בכלים ואינה מטמאה במשא ואינה מטמאה בזיבה ואינה מטמאה בקרי ואינה מטמאה בטבול יום ואינה מטמאה בלילה ואינה מטמאה בשתי תורות ואינה מטמאה בשני מקואות ואינה מטמאה בשני מים ואינה מטמאה בשני לוגין ואינה מטמאה בשני קבין ואינה מטמאה בשני עשרונים ואינה מטמאה בשני עומרים ואינה מטמאה בשני ביצים ואינה מטמאה בשני זיתים ואינה מטמאה בשני פרוסות ואינה מטמאה בשני כזיתים ואינה מטמאה בשני כגרוגרות ואינה מטמאה בשני כבצים ואינה מטמאה בשני כאגוזים ואינה מטמאה בשני כביצים

תרומה נמי לא תיבעי לך שהרי עשה בה שבח וזנה כזונה. משמע מהכי דזונה אסורה בתרומה ה"נ משמע ביבמות ס' ר' אחין נבי שני אחין שקיבלו ב' נשים ובשעת כניסה לחופה התליפו נשותיהן זה לזה וקאמר בגמ' אם היו כהנות נשואות לישראל נפשלות בתרומ' דבי נשא אלמא משמע דזונה אסורה לאכול בתרומה וכן משמע בפ' הזורק נבי הכל מודים הבא על החייבי כריתות שכנה פגום וקאמר בסמוך וכי תימא אינא למיפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ה"נ (לימא) [בלומר] נבי בא על החייבי כריתות דמתחללת דכיון דנבעלה עשאה וזנה משמע דזונה דאלמנה שמתחללת וא"ס ור"ח להזנאה ה"נ וזנה אסורה בתרומה וה"נ משמע בפ' האשה רבה דאמר התם ליה שנשפיית או שנבעלה בשלית זנות נותנין לה לתרומה לא. וא"ת מעשר ואכלה משמע הא לתרומה לא. וא"ת ומהיכא נפקא לן דזונה אסורה בתרומה דלא אשכחן [בתרת"] [בקרא] אלא איסור כהונה. וי"ל מדסמכא לן מדכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר הדרשי פ' אלמנה לכהן גדול כיון שנבעלה לסגול בה פסולה מן התרומה כיון שנבעלה לזר אצלה ואין לך פסול גדול מזה כשהיא אשת איש ונבעלה לאחר(ל"ה. אלא) ול"ע דמ"ל דאין קידוי תופסין בחייבי לאוין בשום פסול לא משמע ליה כי תהיה לשון היה אלא כי תבעל.[ל"ה] (ג' קראי כתיבי): מה בעל ובועל מחיים. פ"ה דמחיים דבעל קא משמע לרבי נגרשה אסורה לבועל. הלכך מקרא ג' [נמי] למידרש דמשכח ביה מחיים דבעל אבל ובועלה לאחר מיתה לעניין תרומה זה בא לאסרה אלא לאחר מיתה דמחיים הוה ליה אסירא וקיימא דאי מגרשה הויא נגרושה ואסורה לכהונה. ל"ה: ואלא מסה הוא ולא יאכל הוא ספק יאכל. ולי"ל ספק פרור יאכל. ולי"ל למיסר ודאי מסה הוא דאיכא לאו הוא ספק מסה ליכא לאו כי אם עשה דהא יש לנו לומר דכיון דמספק' ליה מאיסורא אוקימנא אהיתירא: ה"א עד דאיכא דעת נתנע ומ"ג. במסה ומסה במסה דיש בה דעת ויש בה דעת בבועל המסמא קס"ל דרב נחלבו. נמצאר ראין לו ב. מקרא מן התורה למה הוא מסה בתרומה לומר שחייב דאמר אבל הוא היה מסה.

ה) לחולין דכתיב כל אשר בתוכו יטמא חולין ותרומה וקדשים [במשמע] דין הוא שיעשה נ' בתרומה דיו ליכא למיפר ראין ג' פוסל בו ד"כ מעשר ק"ו היכא דמספר ק"ו ל"א דיו. כ"ה. וא"ת תינח לרבנן אלא לר' מרשן דאית ליה דיו אפי' מפרי ק"ו מאי איכא למימר. וי"ל דר' מרשן סבירא ליה כר' עקיבא דאמר נ' לחולין מן התורה וה"ה לתרומה וריבוי לקדש מדכתיב הכשר אשר יגע בכל מסה. ע"י היכא א"ר מרשן דאמרי' דיו [אף] דמספר ק"ו היכא דאשמעי' הק"ו הידוד אבל הוי ק"ו דלא [אתי] אלא ללמיי מדרש הכתוב דאשמעי' מה שרידני מקרא לא אמרי' דיו. ותימה מסבוא של יום דשרץ. אדם שנגע [בשרץ] ראשון למסומאה הוא ולא אב [המסומאה] וכי סבור הותר לחולין ואסר לתרומה ואפי' לעניינה כמים יוצא ודאי לא לעניינה הוא להשהות בו תרומה ואשמעי' דכלי מבול יום פסיל ליה. ל"ה. מה למבול יום דשרץ שכן נעשה במינו אב המסומאה אם היה ונגע כלי זה או אדם זה בשת נעשה אב המסומאה ג) אפי' על ידי מת דכתיב כל אשר יגע בו (הוב) [המת] ומסה ומהכא נ"ל מסה מת דמסומאה אדם וכלים ת"כ בפ"ם ש"ל מהרה בטהרה [כתיב] דהא כתיב לעיל מיניה והזה הטהור על המסומא והמסומא ודאי במים דבר שיש לו מהרה נעשה אב דמסומאה על ידי מגע המת יצאו אוכלין ומשקין וכלי הרס דאין להם מהרה במקוה ואין נעשה במינו אב המסומאה וא"ת בהאי כלר נמי מצינו במינו אב המסומאה כגופות שאוב דבאהל בפ' השוחט שאור מסומאה אוכלין אלמא יש במינו של כלר אב המסומאה דהא ל"ל שמאות מדרס. וי"ל דשאני [התם] דכשטיטש [מעשה] עץ שימש אבל פ"ם לא מצינו במינו של כלר אב המסומאה. אבל ק' דאמרי' בפ' א"ר עקיבא דכלי הרס שאין לו מהרה במקוה אינו מסמא מדרס כראיתא בתמקוא התם וא"כ בכותח שאור שיחדו ליאכינא למה מסמא מדרס כיון ג) שאינו במינו מהרה במקוה אין במינו אב המסומאה וכל דבר שאין לו מהרה במקוה אינו נעשה אב המסומאה וא"כ היכי מסמא מדרס א"כ צ"ל ע"כ שכלי עץ מינו הוא לפי שניטרן ניזוקי קרקע הוא ל"ל לטה [לא] ישחוט [נמי] מן כלר כיון ששיש במינו של ניזוקי קרקע וא"כ מצינו בכלר דשישה אב המסומאה. וי"ל דפ"ם כיון שלא מצינו מן כלר שהוא אוכל שיש במינו אב המסומאה לא חשיב ליה מינו. א"נ י"ל דיכול לומר דכותח שאור ולכי עץ כיון דמסן על ניזוקי קרקע הוי ניזוקי קרקע אבל כלר נהי דהוי ניזוקי קרקע פ"ם דאי הוא לאכול משא"כ בכותח שאור א"כ לא מצינו שיהיו אל כלר [ויהיה] אב המסומאה סבור יום יוכיח כאין כלי שפה הראוי לסבילה מסה מאיירו וקא פסיל תרומה. ל"ה. הצד השוה שבהן שמפסיק ואין שפוסל בחולין מסה ומהו הצד השוה שבהן סבור יום איקרי מסה דכתיב ובא השמש ומהכא מסקינן דמסה מסה בין בשם פסול תרומ

ממטבל יום דשרץ. מדס שנגע בשרץ דחשון לטומאה (ג) היינו ולא לאכול טומאה וכי טבל לאוכל לחולין ולאכול לתרומה ולפי' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש ובלשון כמים יובא ומשמע עד שערב ובהר (ויקרא יט) והלא לנגיעה הוא להשמטם בו תרומה ושמעינן דכלי טבול יום פסל ליה: שכן יש במינו לאכול טומאה. מס היה טונע כלי זה לא תדס זה במת נעשה אב הטומאה לטמא מדס וכלים מאחר בחוכל שאינו נעשה אב הטומאה לפי' ע"י מת דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הממא יטמא" ומהכא נפקא לן ממא מת דמטמא מדס וכלים ושל כרחך בטמא מת שים ט מהרה במקוה כתיב הכא כתיב נמי מיניה "והזה הטהור על הממא ורחץ במים" דבר שים ט מהרה (ג) נעשה אב הטומאה במגע טמא מת על ידי מגע המת (ל) שהלכים ומשקין וכלי חרס שאין (ל) מקבלין: כלי חרס יכיה. שאין במינו אב הטומאה וטמטמא את התרומה כשהוא רחשון וכ"ש שפוסלה אף אחה אל תחמה על כבר שני שאע"פ שאין במינו אב הטומאה יפסול לטמא לאוכל לחולין 'אחד אב הטומאה' תלי: מה לכלי חרס כו' טבול יום יכיה. שאין כלי שטף הרחוי לטבילה טמטמת מחוינו ופסיל תרומה: לא רבי. טבול יום כרחי כלי חרס לומר שטעם פסול התרומה הלוי משום שטמטמת מחוינו להא טבול יום ליט שטמטמת מחוינו, ופסיל, ולא רחי כלי חרס להיות אב הטומאה במינו כרחי טבול יום דליכא למימר טטמת דטבול יום דפסיל בתרומה משום דמין אב הטומאה הוא להא ליתא להא דאמרת בכלי חרס ופסיל: הלד השוה שבהן. נלרך לאחה להא דאמרת שטטמא מחוינו אלא משום דאין במינו אב הטומאה ואחה אומר שהוא שוה בשניהם לחלות בו טעם פסול תרומה ומהו לד השוה שבהן-שטטמאין לטבול יום (ויקרא כג) "וכל חיקרי טמא וטהר לכתיב (שם יח) תגור וכיריס יוחן עמהם הפופולין בתרומה וכ"ש כשר שני לפסול טפי מטבול יום דפסול בתרומה ואין במינו אב הטומאה ואפ"ה פסיל ליה לחולין ולפיכך כתיב הלד השוה שבהן שטטמאין לטבול יום ולפסול בתרומה ולהך דיליף מהן לכלי חרס ופסיל: מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא באבא שאול ס"ל דאמר "למטמא שנים ולפסול אחד" אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל לייתיה לרביעי בקודש 'מאוכל שבא מחמת טבול יום' ומה 'אוכל הבא מחמת טבול יום' דטבול יום גופיה מותר בחולין אמאי עושה רביעי בקודש, אוכל שלישי

הוא לו ואין חומר שבשניהם שוה: מהן לרביעי בקודש שהוא פסול. ולא לחמרין טהור הוא בכתרומה: מחוסר כפורים. בחומאות הלריכות קרבן כגון זב וחבה ויולדת ומוהרע: שמותר בתרומה פסול בקודש ביבמות יפיון לה בפרק הערל (דף עה:): שליחי שפסול בתרומה.

תורה אור כדילפינן לעיל מטבול יום: דין הוא שיעשה רביעי בקודש. ולא חימת דין לבא מן הדין להיות כנדון ונימת הכי שליחי שפסול בתרומה דין הוא שיהא פסול בקודש דחם כן בניל ליה למ"ל ואומר-דשליחי בקודש לא חיטרוך דלא מיבעיא דכי היכי דבתרומה חייחיניה בקל ואומר מטבול יום הכי נמי לחי קודש בהוחו קל ואומר לחא חפילו מן התורה למעלה והייט דקאמר למעט שליחי לקודש מן התורה הילכך לא חמרינן דין לשיהא פסול בקודש דחם כן מניל ליה למ"ל

שלישי הבא מחמת שני וכו'. פירש רש"י דטמטין מיני תיתי כחבא שאול ומטין מיני דשליחי הבא מחמת שני וכו' תימה כיון דילפינן שלישי ממחוסר כיפורים למה ליה למילף שמטין מיני תיתי כחבא שאול דבהאי קל וחומר גופיה דמחוסר כיפורים נפקא לן לוכל הבא מחמת טבול יום דשליחי הבא מחמת טבול יום דרבינו ק"ו לשלישי ממחוסר כיפורים ולמ

מתני' וחכמים אומרין *והניא בביצה סברוש: אידי ואידי בעיסה ראשונה *וחולין המטבולין לחלה לא בחלה תמן מאי לאן בהא קמיפלגי דמר סבר אין שני עושה שלישי בחולין ומר סבר שני עושה שלישי בחולין, אבל רב מרי בריה דרב כהנא - רבי עלמא אין שני עושה שלישי בחולין, והא בחולין המטבולין לחלה, קמיפלגי מר סבר כחלה דמו ומר סבר לא כחלה דמו ואיבעית אימא דכולי עלמא בחולין המטבולין לחלה - לא כחלה דמו, ואין שני עושה שלישי בחולין והכא במחתר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל קמיפלגי: מ"ם *מיתר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ומר סבר *אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: בן ביום דרש רבי עקיבא *מר סבר *דרבנן: ת"ר *בי ביום דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וביצד אמרו שירה? כנגדול המקרא את הלל והן עונין אחריו *אשי פרקים - משה אמר *אשירה לה' והן אומרים *אשירה לה' משה אמר *כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' משה אמר *כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר כנקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אשי - משה אמר *אשירה לה' והן אומרים *אשירה לה' משה אמר *כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי נחמיה אומר בשעה הפרס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו במאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר *לאמר* אמילתא קמייתא ורבי אליעזר בנו של ר"ש הגלילי סבר *לאמר* אבל מילתא ומילתא ור' נחמיה סבר: *ויאמרו* = דאמור כולהו בהדי הדדי *לאמר* = דפתח משה בריש תנו רבנן דרש רבי יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וביצד אמרו שירה? עולל מיטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שכבר דד מפיו ואמרו *זה אלי ואנוהו* שנאמר *מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין *שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה במקהלות

גמ' מאי סברוש אילימא סברוש סברוש ממש והתניא *סברוש אומר משום ר' יהושע בן בתירא אומר משום ר' יוחנן בן נורי אומר משום ר' עקיבא אומר משום ר' אליעזר אומר משום ר' אלעזר בן עזריה אומר משום ר' אלעזר בן ערך אומר משום ר' אלעזר בן מתיה אומר משום ר' אלעזר בן חסמא אומר משום ר' אלעזר בן שמוע אומר משום ר' אלעזר בן פרסי אומר משום ר' אלעזר בן יעקב אומר משום ר' אלעזר בן חנוך

במקבלום. כשמקבלו על כיס: ממקור. לף לותם שכמקור: ונימחי בהר לא כו'. ומתני אמר הדבר עדיין מקוד: ס"ע דלת הוא. וס"ק קרא ליה מוסם לגרסתם ולא לר כה: בתוברכם. כי ילת לתלים לתה (ברמזות כב): מעני. זכוכו לזוכוכיו לתגן עליהם על תלפים דור: לתלפים לתוכני. סמך תורה אור לוהכניו לתלפים ולידך קרא סמך לתלף

[כל זה ליתא בילקוט ובע"י]

דור לל שומרי מצותיו להייט מיכלתא ואין לתו לומין (ע) "לפרוש מהכה, לפרוש מילתא (נעיל דף כב: להגהו מהכה שכר ומילתא פורעתא התלוות והטוענין (ג) והכל מהכה המקום ומילתתו שמולתו גדול ומוטל על הבריות: וישמעו כל תוסי בך וגו'. סיפיה דקרא ויעלנו בך לוהכי סמך

[ע"י נדרים נב.]

הדרן עלך כשם שהמים

[נעי"י ליתא]

מי שקיעת לה ונסתרה. תס לתחר שקיעת לה נסתרה: לפי' שמע מעוף הפורת. שנסתרה יולית ויתן כתובה וכני למיעזר למומיה למר בע"ק (נעיל דף ב:) סתירה לת בעית עדות ותפילו עבד ותפילו שפחה נתמין דהייטו נמי כעוף הפורת לתיקוק למומתה דכולהו מהימני כה הילך עלסרה עליו ותס תיט רוצה להסקותה יולית ויתן כתובה: רבי יהושע תומר עד שישתו ויתנו בה מוזרות בלבנה.

[ע"י נדרים נב.]

כלומר משום סתירה שתין בה ב' עדים לתיבה שבתרת עליו ור' יהושע דבריו למעמיה דתמר משקה על פי שנים ⁂ מיהו כשישתו ויתנו מוזרות בלבנה בפרישומה משעיר הדבר ותצת להת תפילו תית תו לת בדקי לה כדתניא בפ"ק (נעיל דף ו:) ומכורה היא ולת שישתו ויתנו בה מוזרות בלבנה: למי רליתיה שנטמאת. בלומה סתירה שתין בה ב' עדים לתיבה שבתרת עליו ור' יהושע דבריו על פי שנים עדים לרבי יהושע ולרבי תליעזר ע"פ עוף הפורת: לת היתה שותה. דעד תתר נתתן בה תף להפסידה כשותה שרגיל לדבר ומקרתי יליתין לה לקתן במתני': כרי תלו נתתיים תף לפוסלה מכתובתה. שלת תשתה ולת תטול כתובתה: תמותה ובת תמותה ולרתה ויבמתה. תשת תתי בעלה תף היית לרתה ומולתתה שדולגת היתה לכוהנה להיות לרתה תס ימות בעלה בלת בנים תתייבם לבעלי, ובת בעלה תתה לתרת לו תתם בנים שולות לומה וביבמות (דף קיו:) מפרש טעמת תתי סט לה ותין נתמות לה לשום עדות שהית לרעתה: רבי תלו נתמנת. לה לעדות זו שהטורה התתינה כל עדות שיש בה ומיהו לת לפוסלה מכתובתה הואיל ושולות לומה תלת בלת שלה תשתה: שהית בדין. שלת יהת נתתן בה עד תתד תס לת מגזירת הכתוב: שהיתשנה. סתירה שתין תוסרתה תיסור שולם תלת עד שהשתה: תינה מתקיימת בפחות משנים. כלשנינן למתר מגזרה שוה ורבי יהושע היא: עדות שיש בה. נתתן בה ובגמרת יליתין לה דהכי קתתר תרי ליח בה תלת תחד וקתתר "והית לת נתפסה" למיסרה, למת מהימן: למוסרתה

[ע"י נדרים נב.]

מי שקיעת לה. פרק זה היה הגון שיהת שטי ומעורב בפרק רתתון לתחר לומה נבת דתלו לסוכות לתכול בתרומה ותת"ק היה לו לעשות כיולד שוסה לה וכל הסדר תבל תימה דלתחר שהנה שבדקוה המים הוא מוזר לקטי: ה"ג בסדר המשנה מקיעת לה תפילו שתו שתו תפורה והכי מסתברת ורתיה דה"פ מתחר שקיעת לה תפילו קודם סתירה שתו פרישותת שהרי עכשיו לת נסתרה ולת נתסרה עליו ובשנין זה מלוה לגרסה דתפילו נב"ה "[דתתר תפילו תם] הקדימה תבשילו הייט רשות מיהו מלוה ליכת תלת בכה"ג ותס מקיימה דומה לתדם שקפל זכוד לתוך תמתי שמולו ותוכלו ולכית שמתי תוכה הואיל וקיעת לה רגליס לדבר מיהו כתובתה נוכה הואיל ולת נסתרה והשתת תתי שפיר דרבי יהושע תבל לפירוש רבינו שלמה דפירש משקיעת לה תפי' שתו שתו תפורה שנסתרה תשוף פורת הייט עבד ושפחה שנתתנין בעידי סתירה ותס היו רוצה להשקותה יולית ויתן כתובתה וכי היה רבי יהושע מחייב כתובה לתחר שיעשו ויתנו בה מוזרות בלבנה ולת תין תתים בודקין תותה כדתתרינן בפרק קתת (נעיל דף ו:) ומתחר שהית גרסתי שתיתסר עליו ותין יכולה לשתות לסוטת היית כתרוסה ושומרת יכס שלת שותות ולת טותנת כתובה תיכו תלי למימר שהית פורת הייט עבד ושפחה שנתתנין בעידי סתירה ותס היו רוצה להשקותה יולית ויתן כתובתה וכי היה רבי יהושע מחייב כתובה לתחר שיעשו ויתנו בה מוזרות בלבנה ולת תין תתים בודקין תותה כדתתרינן בפרק קתת (נעיל דף ו:) ומתחר שהית גרסתי שתיתסר עליו ותין יכולה לשתות לסוטת היית כתרוסה ושומרת יכס שלת שותות ולת טותנת כתובה תיכו תלי למימר

[סנהדרין נב.]

כמדבר ועד אין בה" *כל "עדות שיש" בה, קל וחומר לעדות הראשונה מעתה: ומה אם עדות

[אין מכניסין]

ר' עקיבא ר'

[עמ"ס סוטה נמוקין סה. ד"ה תפ"ע כו' עוכה דגיכיתסק בכה כך סוא דתיכיה וכל סיכה דכתיב לה כתי"ך ממש כוח וכה כתיב בכל גרסתם לה כי ומלך פיו סוטיעם סכי עמי דלת כוח וכ"ה ס"ע וכתיב עמו מתני בגרס תסכים ס"ת]

כך א מיי' פ"י מסה"ש הלכה ב ג: א ב מיי' פ"ג מסלי סוטה הלכה ח סמג עשין ט טוש"ע תס"ע סימן קמת סעיף יג: ב ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יד: ג ד מיי' שם וטוש"ע שם סעיף טו:

תוס' שאנץ

ועד יוצא ודרך הסקרא לומר כן כולל הכל מן התשוב עד הגרוע כמו משור ועד שה. ל"ה: אלא מעתה בכל צרתם (לו) [לא] צרה"נ. תימה אמאי לא בעי ה"נ מכמה פסוקים כמו אשר (לו) [לא] כרעים כדדרשי' אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר וכן [לא] תשמה אע"פ שאין לו עכשיו. וי"ל דלא בעי משום דשני' ליח דלא בעי למימר אשר (לו) [לא] כרעים משום שותרי ארבה ופלעם והרטל יודעים הם בסימניהן וא"כ פשיטא ליה שלא היו כשרים וכן אשר(לו)

באן בגמ' לחם דהכא כגון דזה לחוד וכו'. קשיא דהכא משמע דין שתקבל עדותו של ע"א אפילו אם עשאו עדותו אם מעשה ולא אם הורלה רק שלא יעשה כתוך כדי דיבורו של לחשון הרי דבריו של זה לחוד במקום שנים הכי משמע לפירוש רש"י והא דפרק החשה שהלכה (ימות דף קיז:) תנן עד לומר מת וניסת וכא לחר ולחר לא מת לא תנא ולא דייק בגמ' מעמת דניסת הא לכתחילה לא תנשא ולחמר עולא וכו' ומשני הכי קאמר עד לומר מת והתירוה ליכנס ולכא לחר ולחר לא מת לא תנא מהתירה לחשון והא התם דכא לחר זה מיירי דהא ניסת בנתיים ותפ"ה בכה"ג כא לחר זה אם לא ניסת לא תנשא ולא"כ מהתירה לחשון ופירש רמי"ו התם דרוקא שהתירוה קודם שיכא עד שבני המכתיהו לכל אם קודם שהתירוה מודה עולא דלא מכיון לחמת דחכתי לא מחמיניה כתרי לימר שהלה לפרש הכא כגון לחר זה שקיבלו עדות הלשון והוכו ע"פ עדותו מיהו תימה עולא נופיה לחמר הכי לחיניה מני לא היתה שותה אם דוחקיה לממר הכי והא מצינן לח שמעמת שהלה דבני לחר הלשון עד שהוכו והתרוהו עניו ולחרו לימה שותה וי"ל דמתניתין דכתם קתני לה נמי רבי יוחנן ועולא הוה מתרלי להיות דהתם זועה כדמתרלי לילכא דר' יוחנן בפ' שני דכתובות (דף כב:) משום לזות ספיטים והיות דהתם רבה (ימות דף פח:) לח דמיח לתרוייהו משום דגברא לחי וקלי: דא חד וחד לח מיחה שותה תיובתה דחיה. ונרחה לחי דהתם שותה תיובתה דרבי חייא. ולח לח מיחה שותה ולח מיחה לח שותה ולח מיחה לח שותה ולח מיחה לח

והכא במאי עסקינן כגון דאתאי אשה למיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דיעות, ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי וחדתי בפסולי עדות למה לי? מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא אזלינן, קמ"ל:

הדרן עלך מי שקינא

~~אלו נאמרין בבל לשון~~ "פרשת סוטה "ווידוי מעשר "קריאת שמע "ותפלה "וברכת המזון "ושבועת העדות "ושבועת הפיקדון ~~ואלו נאמרין בלשון הקודש~~ "מקרא ביכורים "וחליצה "וברכות "וקללות "ברכת כהנים "וברכת כהן גדול "יפרשת "המלך "יפרשת: עגלה ערופה, "ומשוח מלחמה בשעה "שמדבר אל העם "מקרא ביכורים "ועניית "ואמרת לפני ה' אלהיך" "ולהלן הוא אומר "ועלו הלוים ואמרו" מה להלן בלשון הקודש "אף כאן בלשון הקודש "וענתה ואמרה" ולהלן הוא אומר "ועלו הלוים ואמרו" מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש ר' יהודה אומר "וענתה ואמרה ככה" עד שתאמר בלשון הזה "ברכות וקללות כיצד" כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל "הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה שנאמר "הלא המה "בעבר הירדן וגו'" ולהלן הוא אומר "ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה" מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף אלון מורה האמור כאן שכם, ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים למטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון, "והלוים את הכהנים וכל ישראל מכאן "ומכאן שנאמר "וכל ישראל וזקניו ושוטריו וישופטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו'" הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו "ברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה "ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו "בקללה "ארור האיש אשר ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר "באר היטב" ונטלו את האבנים ובאו ולנו

מדף דתימא כי חזינן בתר רוב דיעות לחומרא לכל לקולא לא קמ"ל. ותם תתמה הא ממתני' בפרק התקח שהלכה (יבמות ל' ב קיד:) וממתני' דפרק ארבעה עשר עדות (לקמן דף מז.) שמעינן לה ר"ל דהכא לחומרא דחפילו לקולא לא"ג דרגלים לדבר ושוד לאו תנא פסולי העדות בהדיא במתני' להכי תנא גבי כל חד וחד:

הדרן עלך מי שקינא

ה"ג בסדר המשנה

אלו נאמרין בלשון כל אומה לפי שהיו מתרגמין להם בלשונם. ופירוש כל לשון שמבינין אותו אומה לפי שהיו מתרגמין להם בלשון שמבינין אותו אומה ואפילו לתפיקוי למדי אחיו אומר בלשון פרסי אם היו אומה אחר בכל בכל לשון מתרגמין אותו אומה ובגמרא לא בין אומה בין היו אומה ובגמרא לא מתרגמין אותו אומה. **קריאת** שמע ותפלה. מימה למאי "צריך הלל וקידוש של שבת וברכת הפירות וברכת המזון וליכא למימר דלא נקט להו דלורייתא דהא בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) מתרגמינן דלורייתא וכי מתרגמינן מסכת מזיר (דף ג:) בשלמא מקרא מגילה ליכא למימר להכי צריך למיתנא בפ"ב דמגילה (דף י"ג.) הלוטו שמתרגמינן לה משום הכי צריך למיתנא בפרק התקח הכי נתמיהים בכל לשון לפי' היו אומה שומע הלכך לא דמו להכי דמתני' דגמתניון דוקא בלשונם: היו

מי שקינא פרק ששי סוטה לב

אלו נאמרין *(בכל לשון) גרסינן: **פרשת סוטה**. מה שהכהן אומר לה ולא אמרי' לריך לאומרה בלשון הקודש כדרך שנכתב ובספרי אמרי' דאי לא כתיב קרא להתיר בכל לשון הא דגמר מיבמה בקל וחומר ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות בלשון הקודש סוטה שהיא חמורה לא כל שכן ליה. ואית אמאי לא חשיב שבועת הדיינין דאחר בפ' שבועת הדיינין דאף ה"א בכל לשון נאמרה. א"ת תנא תנאי אלו ואת אמרת תנא ושייר דת"ג פרק ח' דקידושין. וי"ל דכל היכא דליכא אלא חד אלו אי"א למיסר בדוקא תני אבל היכא דתני אלו ואלו שונה ומשייר דהא ה) אלו לאו דוקא. והא דנקט אלו

ווידוי מעשר. בכל שנה ושנה בערבי הקדש זה מעשר שני וגם נתניו לעני מעשר לחמן לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ואומרי בכל לשון כדיליף לקמן ולא אמרינן בלשון זה הזקיקו הכתוב לאומרה בלה"ק: **ושבועת העדות ושבועת הפקדון**. בכל לשון שהשביעוהו וכפר ולא הודה חייב קרבן עולה ויורד והעמיד בשבועת העדות ואם גזלות בשבועת הפקדון: **ואלו נאמרין בלה"ק**. ולא אמרינן נגמר מהכי דלעיל שנכתב וסדר עליהן כל מלות ביכורים ולין לריך לאומרן בלה"ק כדכתיב בכולהו משום דכתיב בהו עיטוקא: **מקרא ביכורים**. שהיה קורא מתחלת פרשה "ארמי אובד אבי עד סוף כל הפרשה: **וחליצה יבמה**. היה אומרת "מאן יבמי וגו' "והוא אומר "לא חפלתי לקחתה" "ואחר סחלוצה היה אומרת ככה יעשה לאיש וגו'": **ברכות וקללות**. שאמרן יהושע בר' גריזים וברי' גריזים וכר עיבל: **ברכת כהנים**. כאילות כפים: **וברכת כהן גדול**. ביום הכפורים אחר עבודת היום שלפני ולפנים היה קורא בתורה את הפרשה ומברך שמנה ברכות כדמפרש במתניתין: **ופרשת המלך**. מפרש בסוף פ' קרקע והיא פרשת הקהל: **ופרשת עגלה ערופה**. ידיו לא שפכו וגו' כפר לעמך ישראל וגו' (דברים כא): **פרשת משוח מלחמה**. (שם כ) והיה כקרבכם אל וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו' כי ה' אלהיכם וגו': **כיצד**. כתו מנין: **ולהלן הוא אומר**. ברכות וקללות של הר גריזים ולקמן *מפרש הטם גופיה מנא לן (ט) *): **ועלו לגרש**. ללמדה בגזרה שוה, שמצינו לכתיב: **ועניתה ואמרת ככה**. *דמשמע לכאן זה תאמר: **שכשומרין**. לגל שומרון: **למטה באמצע**. בין שני ההרים: **מכאן ומכאן**. על ההרים: **הפכו**. הטיס פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כל התלויים ביו אומרים* אחלה בגזרה ברכה: **ואלו**. שבהר גריזים ובהר עיבל והא דכתיב ואלה יעמדו לברך" לא שהיו ההבדלים מברכין ומקללין אלא הלויים העומדים בין שני ההרים הופכין פניהם להר גריזים בברכה ולהר עיבל בקללה: **הביאו את האבנים**. ללמדנו ובנית שם מזבח וגו' ולכתבת (עליהן) את כל דברי התורה הזאת בתר היטב: **ונטלו את האבנים**. סתרו את המזבח לאחר שהעלו הטעות והשלימו כדכתיב והעלית עליו שלמים (שם כז): ולנו

*) עיין רש"ל

שהכהן אומר לה. ולא אמרינן שצריך לאומרם בלשון הקדש כדרך שנכתב נצטוה לאומרו ובספרי אמרי' דאי לא כתב קרא להתיר בכל לשון ה"א דנגמר מיבמה מק"ו ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות בלשון הקדש סוטה שהיא חמורה לא כל שכן ליה. ואית אמאי לא חשיב שבועת הדיינין דאחר בפ' שבועת הדיינין דאף ה"א בכל לשון נאמרה. א"ת תנא תנאי אלו ואת אמרת תנא ושייר דת"ג פרק ח' דקידושין. וי"ל דכל היכא דליכא אלא חד אלו אי"א למיסר בדוקא תני אבל היכא דתני אלו ואלו שונה ומשייר דהא ה) אלו לאו דוקא. והא דנקט אלו

ה) נראה דל"ל דכל ע"כ חד מלו לאו דוקא.

תוס' שאנץ

והב"ע כגון דהתהיא דאתא מעיקרא אשה הואי. הילכך בוה אחר זה אחר תרתי ומבפלי ליה: **ותרצה לדרבי נחמיה**. דאמר עשו שתי נשים כאיש אחד לאו ס"פרה דסלתיה דר' נחמיה הוא אלא פירוש דסלתא ה"א דאגן פרשי לה הכי: כי פלגא ופלגא כתיב ותחד ואי בבת אחת אתו אינקי חד לחדי חד ואוקמי' אסופקא ואי בזה אחר זה, והדרא דהאמינה תורה קדם ברישא דעה ליה אידי כשנים והנך כחד ואין דברים בסקיפי. והיכא דשנים אומרים שנסתאת ועד אחד כשר אומר שלא נסתאת היתה שותת דכי חד וחד ניגרי ומתני' דקתני לא היתה שותה כגון דהדרא חד

היו פ"ק של:

סליק פירקא

אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה מה

א א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ח סמג עשין ס:

ב ב מיי' פ"ל מהל' מעשר שני הל"ט סמג עשין קלח:

ג ג מיי' פ"ב מהל' קרבן פסח הל"י סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' [וכלב תלמם כלים פ"ב ה"ב] ובכתפ"ם שם סי' ב]:

ד ד טוש"ע או"ח סי' קל סעי' ד:

ה ה מיי' פ"ל מהל' ברכות הלכ' ט סמג עשין טו טוש"ע או"ח סי' קפה סעי' ג:

ו ו מיי' פ"מ מהל' שבועות הל"ב סמג עשין קלה:

ז ז מיי' שם פ"ג הל' ב:

ח ח מיי' פ"ע מהל' ביכורים הל"י סמג עשין קל:

ט ט מיי' פ"ל מהל' יבום ◇ ותוספ' סוף סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' קסה סעי' כט ובסדר חליצה סעי' מה וכפי' הקונ' סדר מלוכה סעי' סה:

י י מיי' פ"ל מהל' גזילה ואבידה פרק ט הל"ב סמג עשין כה טוש"ע חו"מ סי' קכח סעי' יד:

יא כ מיי' פ"ע מהל' תפילין הל"ט סמג עשין לג:

יב ל מיי' פ"ט מהל' נזירה ושמיטה ויובל סמג לאוין קנא יג ם מיי' פ"ו מהל' מלכים הל"ג סמג עשין קכ:

(א) רש"י ד"ה ולכלן וכו' מפ"ד ותמ"ל ס"ה ומשמה ותמהה ככה ליש לריך וכו' ויש למיחה ומשמה כל"ל וכ"ל:

(ב) תוס' ד"ה ואלו וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ג) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ד) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ה) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ו) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ז) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ח) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ט) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(י) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(כ) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ל) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(מ) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(נ) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ס) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ע) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(פ) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(צ) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ק) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ר) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ש) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

(ת) ד"ה ואלו נאמרין וכו' ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות וכו' ואחר כך הביאו את האבנים וכו' ונטלו את האבנים ובאו ולנו:

ולנו במקומן : גמ' פרשת סוטה מנלן דכתיב * ואמר הכהן לאשה לשון שהוא אומר תנו רבנן משמיעין אותה בבל לשון שהיא שומעת על מה היא שותה ובמה היא שותה על מה נטמאת ובמה היא נטמאת על מה היא שותה על עסקי קינוי וסתירה ובמה היא שותה במקידה של חרש על מה נטמאת - על עסקי שחוק וילדות ובמה היא נטמאת בשוגג או במזיד באונס [או] ברצון וכל שכן למה: לפי שנאמר להלן ויצא על פני המים וידי מעשר: מנלן דכתיב ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי * הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי וגו' ואומרת לפני ה' אלהיך שביערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי וגו' ואומרת לפני ה' אלהיך בערתי

לימת קסבר רבי . מדלימד קרא אתה תקיעת שמע ככתבה : כל התורה כולה בכל לשון נאמרה . נקרוא בבית הכנסת : משום דכתיב שמע . מילמדך והיו דלא הדרשיה לקריא שמע בכל לשון להאמיע לאזניו : תפלה . דקתני מתני' בכל לשון לא נריך קרא דהא רחמי ניהו והאי ליכא דידע לכוון לבו בלשון אחר : יחיד . נריך סיסייעוהו מלאכי השרת , ליבור לא נריכי להו לכוויד (סיום ו) הן לא כביר לא ימחס ליהו מותם בתפלתן של רבים : נעתו עליה דחזלו לתגמת קרבת בתכוונית . שהלכו פרמי כהוגה בני בית המכונתי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים וגלחתו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כהניה עובד עבודת יום הכפורים: עבידתך . מיל לשון העביד תת חילו עבודה גדולה (יחזקאל כט) : נסקלנם . שם מלך יון : בת קול . לותה מידה הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות פעמים [תוספתא פ"ג] לזה ופעמים לזה : דלמר מר . לקמן בפרקין(דף לו:) : ולמדו . ליוסף שבעים לשונות : ת"ר ברכת המזון מגלן ולא גרסינן 'מגלן' דלא בעיא קרא,דמסיכא היתי דבעינן לשון קודש : בכל לשון שהיה מברך . לא קבע לו הכתוב לשון : שבועת העדות מגלן . דאי לא כתב קרא ליכא למימר דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהוא בלשון הקודש . ל"ה . יש אומר בשם שצריך לברך בעל הבית דבתיב וברכת את ואת דיוריא הוא לרבות את בעל הבית ?

הגהות הב"ח
(ל) תוס' ד"ה כל וכו' דלמר כתיב בכל לשון היינו טם :

כל התורה בכל לשון נאמרה, דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה "והיו" דכתיב רחמנא למה לי? איצטריך משום דכתיב "שמע". לימא קסברי רבנן כל התורה כולה בלשון קודש נאמרה, דאי סלקא דעתך בכל לשון "שמע" דכתיב רחמנא למה לי? איצטריך, משום דכתיב "והיו": תפלה: רחמי היא כל היכי דבעי מצלי, ותפלה בכל לשון *והאמר רב יהודה "לעולם אל יישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי? לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי? לא קשיא הא ביחיד הא בצבור, ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי *ויוחנן כהן גדול שמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר "נצתו סליא דאולו לאנתא קרבא לאנטוכיא", ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר "בטילת עבידתא דאמר שנאה לאייתאה על היכלא ונהרג נסקלנם ובטלו גזירותיו" וכתבו אותה שעה וביוונן, ובלשון ארמי היה אומה"י בעית אימא בתקול שאני דלאשמועי עבידא ואי בעית אימא, גבריאל הוה דאמר מר *בא גבריאל ולימדן שבעים לשון : ברכת המזון : דכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך בכל לשון שאתה מברך : *דכתיב ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה, בכל לשון שהיא שומעת : אתיא "תחטא-תחטא" משבועת העדות : ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים כיצד ועניתי ואמרת לפני ה' אלהיך" ולהלן הוא אומר ועתה הלוים ואמרו אל כל איש ישראל, מה עניה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק, ולוים גופיידו מנלן? אתיא "קול-קול" ממשה כתיב הכא "בקול רם" וכתיב התם משה ידבר והאלהים יעננו בקול, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש : חליצה ביצד ובנין : ורבנן? האי "ככה" מאי עבדי ליה? מיבעי להו *לדבר שהוא מעשה מעכב, ור' יהודה מכה ככה ורבנן נכה ככה לא משמע להו ורבי

כל התורה כולה בכל לשון נאמרה . פי' ר"ח הא פקיעת דכתבת מ"מ ניחנו למשה בלשון קודם והאי דקאמר הכא(ג) היינו משום ניחנה להעתיקה בלשון אחר או לא ומפירושו משמע דלמ"ד לא ניחנה להעתיקה בלשון אחר לא ניחנה לקרות כמו כן בלשון אחר דמי שהיה קורא לותה בלשון פרסי והיה כתובה לשון עברי כאילו היה קורא בעל פה כדאמרינן בפ' שני דמגילה (דף יח:) קריאת התורה בלשון אחר לא ניחנה תרגום לא ילא סהי דמי לגלויות דכתבינא מקרא ומקרא ומקרא תרגום היינו על פה הוא לא לריכא דכתיבא תרגום ומקרא ומקרא תרגום ולא קרי תרגום ולא ידעינן ליפיוהו היכי סלקא דעתיה למימר דכתיב "והיו": תפלה: רחמי היא כל היכי דבעי מצלי, ותפלה בכל לשון *והאמר רב יהודה "לעולם אל יישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי? לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי? לא קשיא הא ביחיד הא בצבור, ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי *ויוחנן כהן גדול שמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר "נצתו סליא דאולו לאנתא קרבא לאנטוכיא", ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר "בטילת עבידתא דאמר שנאה לאייתאה על היכלא ונהרג נסקלנם ובטלו גזירותיו" וכתבו אותה שעה וביוונן, בלשון ארמי היה אומה"י בעית אימא בתקול שאני דלאשמועי עבידא ואי בעית אימא, גבריאל הוה דאמר מר *בא גבריאל ולימדן שבעים לשון : ברכת המזון : דכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך בכל לשון שאתה מברך : *דכתיב ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה, בכל לשון שהיא שומעת : אתיא "תחטא-תחטא" משבועת העדות : ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים כיצד ועניתי ואמרת לפני ה' אלהיך" ולהלן הוא אומר ועתה הלוים ואמרו אל כל איש ישראל, מה עניה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק, ולוים גופיידו מנלן? אתיא "קול-קול" ממשה כתיב הכא "בקול רם" וכתיב התם משה ידבר והאלהים יעננו בקול, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש : חליצה ביצד ובנין : ורבנן? האי "ככה" מאי עבדי ליה? מיבעי להו *לדבר שהוא מעשה מעכב, ור' יהודה מכה ככה ורבנן נכה ככה לא משמע להו ורבי

ברכת המזון מכאן שמתחיל בשבח ומסיים בשבח מכאן שמתחיל בצער ומסיים בצער . ר"ש אומר מנין שאין מברכין על הכוס של בשמים עד שיבא לידי סעודה שנאמר ואכלת ושבעת וברכת . מנין שאין מברכין על הנר עד שיבא לידי סעודה שנאמר ויאמר אל בית הנר אורה עינינו . מנין שאין מברכין על הבשמים עד שיבא לידי סעודה שנאמר הבשם ריח נטף . מנין שאין מברכין על הבדלה עד שיבא לידי סעודה שנאמר הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה . ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה . ר' יהושע בן קרחה אומר אף הקורא קריאת שמע של שחרית ומתפלל תפלת שחרית סמוך לנץ החמה כאדם שנאמר ויעל השחר ויזרח השמש ויהי כחמו . ר' יוסי אומר כל היום כולו לא אמרו אלא תפלה שנאמר כל היום . ר' יהושע אומר עד ארבע שעות שכן דרך בני אדם לסעוד סעודתן בשעה ראשונה . ר' אליעזר אומר כל הקורא קריאת שמע של שחרית עד שלא יגיע ח

דס"ק וכ"ה תמיה לרבי כיון דהטיל הכתוב ככה בין קריאה למעשה [ממש] דלעכבו תרוייהו ומו חיכא למיתמה אדרבה הוה לן למימר לילה לרבי יהודה אפילו תי לא הוה כתיב תלת כה דקריאה מעכבא ולא מעשה דהא אמטינן ליה בפ"ק דר"ה (דף ח:) דמקרא נדרש נפניו ולא לאחריו דאמר יוסי בל תאחר פ"ק שלא שמעו תפ"ק שלא תקנו יכול תפ"ק שלא גילתו ת"ל היה דברי רבי יהודה ומפרש טעמא מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו ולא לפני פניו כלומר מיכוכה דהיה גדלם דוקא תוקרתם דכור שלפניו ולא תוכחתם היא לא תמוזמו של תחריו ולא תתקיעה שלפני פניו ו"ל דה"פ וכי יהודה הלי למעשה מעכב מכה ככה דלי לא הוי כתיב תלת כה ה"מ דדרשינן ליה דוקא תקריאה שלפניו ומכי כתיב ככה יתירא למדרשיה נמי למעשה שלאחריו: **מול** הגלגל סמוך לגלגל. משמע מקום הדומה את הגלגל כדאמר (חולין דף יט:) ממול ערפו מול הדומה את העורף ולהכי אמר רבי אלעזר מול הגלגל והלה לא ידעו את הגלגל יודעלמי מה מקיים ר"ש בר גריזים והכי איבל שמי גבשומים היו עשו וקללו זה בר גריזים וזה בר עיבל על דעתיה דרבי יהודה מלה ועשרים מיל הלכו בחותו היום על דעת ר"ש לא ידעו זו ממקומסותו בירושלמי דר' ישמעאל לומר כל בילות שנאמרו בסורה לאחר י"ד שנים נאמרו ז' שנים שביבשו ושבע שנים שחילקו ודכוותיה לא נאמר ברכות וקללות אלא לאחר י"ד שנים כתיב ר' תניא קמיה ר' מנא והכתיב והיה כעברכם את הירדן תקימו את האבנים הללו ג"ל תבנים הקימו לותם מיד ברכות וקללות לאחר י"ד שנים נאמרות **ובשהחזירוהו** למקום קמה והא בדברי הימים (ב ה) כתיב ויעלו הלוים את הארון תניין דהתי אחד מכ"ד מקומות שנקראו הכהנים לויים דהא כתיב התם ויעלו את הארון ואת אהל מועד וגו' וכתיב הטלו לותם הכהנים הלוים ופירוש הכהנים הארון והלוים אהל מועד וכלו וכתיב ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו וכתיב במלכיס ויסלקו הכהנים את הארון וכתיב ויעלו את ארון ה' ואת אהל מועד וגו' וכתיב ויעלו לותם הכהנים והלוים אי ממי הכהנים עלולהו ממקומו אמר נמה לו דוד ומסרוהו ללוים והלוים נשאו עד ההכל והכיסוהו הכהנים לדביר הכי כל המקרלות מקויימים ועל זה אמר רבי יוסי כשהחזירוהו למקומו

יומר

ורבי יהודה האי ועתה ואמרה מאי עביד ליה? מיבעי ליה לאגמורי ללוים דבלשון הקודש לילף קול ממשה? עניה ענייה גמיר קול קול לא גמיר, תניא נמי הכי רבי יהודה אומר כל מקום שנאמר כה, ככה, ענייה ואמירה אינו אלא לשון הקודש כה ככה תברכו בבה דחליצה ענייה ואמירה דלוים: ברכות וקללות כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן כו': תנו רבנן הלא המה בעבר הירדן מעבר לירדן ואילך דברי רבי יהודה אחרי דרך מבוא השמש מקום שחמה זורחת בארץ הכנעני היושב בערבה אלו דר גריזים והר עיבל שיושבין כנגד כותים מול הגלגל סמוך לגלגל אצל אלוני מרה שכם ולהלן הוא אומר ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף כאן שכם (ג) (תניא) אמר רבי אלעזר ברבי יוסי בדבר זה זייפתי ספרי כותיים-אמרתי להם: זייפתם תורתכם ולא העליתם בידכם כלום שאתם אומרים אלוני מורה = שכם אף אנו מודים שאלוני מורה שכם, אנו למדנוה בגזרה שוה אתם במה למדתום? רבי אלעזר אמר הלא המה בעבר הירדן סמוך לירדן (ג) (ראי מעבר הירדן ואילך הלא כתיב והיה בעברכם את הירדן, אחרי דרך מבוא השמש = מקום שהחמה שוקעת בארץ הכנעני ארץ חוי חיוא, היושב בערבה והלא לא ראו את הגלגל! רבי אליעזר ב"י אומר לא בא הכתוב אלא להראות להן בראשונה, דרך בשניה כדרך שהראה להן בראשונה, דרך בדרך לכו ולא בשדות וכרמים, היושב = בישוב לכו ולא במדברות "בערבה" בערבה ולא בהרים וגבעות תנו רבנן כיצד עברו ישראל את הירדן? ביום אחד נוסע ארון נוסע שני דגלים והיום נוסע תחילה שנאמר הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם בבל יום ויום לוים נושאין את הארון והיום נשאוהו כהנים שנאמר והיה כנוח בפות רגלי הכהנים נושאי ארון ה' וגו'

תניא רבי יוסי אומר בשלשה מקומות נשאו כהנים את הארון בשעברו את הירדן ובשהסיבו את ירימו, ובשהחזירוהו למקומו

וכיון

וכיון

תורה אור תברכו. כלומר לעניין בשיחות כפיס דכתיב ביה תמיה דילפי לה רבנן לקמן (דף לח.) בגזירה שוה ותתן ר' יהודה למימר בגופה כתיב: ה"ג ככה דחליצה עניה ותמירה לעיס ולא גרסינן מלוים כלומר לעניין לוים לתר לתוכן רבנן בקול קול' ותתן מיהא למימר למעניה עניה' ליפה מיבמה דכתיב בה כה כה כשהיו ישראל עוברין את הירדן. בגזירה שוה ותתן ר' יהודה למימר לא בא הכתוב אלא להראות להן בראשונה דרך בדרך לכו ולא בשדות וכרמים. היושב = בישוב לכו ולא במדברות "בערבה" בערבה ולא בהרים וגבעות. ה"ג כה כה עניה ותמירה. גזירה שוה דעניה ותמירה מתי עביד ליה: עניה עניה גמר. גזירה שוה דעניה עניה' ג"ם דקול קול לא שמע ותין החדס דן ג"ש תת"כ קבלה: כל מקום שנאמר כה ככה

(ה) נם' ספ כתן שכם (בגיה) מז"מ וכ"ב רש"י ד"ה ויבא ויבלקט פ' רחם נמי ניתיה: (ב) שם סמוך לירדן דכתיב וסיס בעברכם כנ"ל ותיבות דלי מעבר לירדן ותילך הלא ממקו: (ג) רש"י ד"ה כלה המה וכו' בעברכם לירדן ותילך כרכם: (ד) ד"ה סיוסבין וכו' מלך תבור מבגל ומכותת ומעות וגו' ויבא נפרי ר"ל וחיבת מלים נמחק:

ג [ע"ב]
מ"ח תנאים ח"ב
ה' אי קוסם
ע"ל (ב"ר ג"ם ג' ח"ב)

גליון הש"ס
גם' רבי אלעזר אמר וכו'. עיין בבכורות שור ריש בכלות: רש"י ד"ה וכשהחזירוהו למקומו. ומציע עוד שבאולמו שכבשים בשביה דוד בורח מפני אבשלום דכתיב בשמואל ב' פ"ו ויבא לדוק ומציאר את הארון לשיבה ירושלים וע"ל כיון דכתיב בכלב בסחזרת מקומו מקרי תר. ועיין רד"ק ביהושע ג' בשכתוב וכשכתוב כלוים עשתים לחומו:

ג [ע"ב]
נ"ל ואת ארון אלהי ישראל
מאנך
"ב בל יום"
"היום"

ס"ל מישפ

[סוטה פ"ח]

[שם]

[שם]

*ויקרא יא: כו
וקיה כי יביאך ה' א-לקיך אל הארץ אשר אתה ובא שמה לרשתה ונתתה את ברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל

ויקרא כה: ד
וקיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אותכם היום בהר עיבל ושדת אותם בשיד

ב"ר ע"ב ג' ב' ג' ב' ג' ב'

ובין שניטבלו רגלי כהנים במים חזרו המים לאחוריהם שנאמר "ויכבוא נושאי הארון עד הירדן וגו' ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד וכמה גובהן של מים? שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מדת ישראל דברי ר' יהודה, אמר לו ר' אלעזר בר' שמעון לדבריך אדם קל או מים קלים, הוי אומר מים קלים אם כן באין מים ושוטפין אותן, אלא מלמד שהיו מים נגדשין ועולין כיפין על גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן כל מלכי מזרח ומערב שנאמר "ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימם לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל" ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו'" וכתיב "ונשמע ויָמֵם לבבנו ולא קמה עוד וגו'" "עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנאמר "והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו'" אם אתם עושין כן מטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותיכם, מאי 'אותיכם'? אותי ואתכם, עודם בירדן אמר להן יהושע "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי ישראל וגו' וכתיב "למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו'" סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע "שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה" יכול בכל מלון ומלון ת"ל "אשר תלינו בו הלילה" אמר רבי יהודה: אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא וחנניא בן חבינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שכולה כארבעים סאה וגמירי דמעלונא למלרי אינש לכתפיה תילתא דטעונה הוי אנכאן אתה מהשב לאשבול שנאמר "וישאוהו במוט בשנים" ממשמע שנאמר 'במוט' איני יודע שבשנים, מה תלמוד לומר בשנים? בשני מוטות אמר רבי יצחק *טורטני וטורטני דטורטני הוא ביצד שכנה נשאו אשכל, אחד נשא רימון, ואחד נשא תאינה, יהושע וכלב לא נשאו כלום. אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה. פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי רבי יהודה כתנייתן

יותר מכאן מחות מיל. תימה לר"י והא ליכא מצינא למירמא מלא תלתא פרסי* וי"ל שהיו עגלות והולכין ממעלה מן הענגים ירושלמי רבי לוי אומר על רקיע תמן אמרינן עד כאן נתמר כאן הדיוקן ומאמר להלן מאמר לרשעת מכאן:

[בדלותא כ"ב סא]

עודם בירדן אמר להם יהושע. [ירושלמי] אמר ריש לקיש בירדן קיבלו עליהן את הפסקות אמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הפסקות המים בחין ומוטפין אתכם אמר רבי סימון ב"ר זביד ויאות תמצי לך שהוא כן שהרי כתן חטת ורובם של סנהדרין נפלה בעי אמר ר' לוי ביבנה הותרה הרצועה ילמה בת קול ויאמרה אין לכם עסק בפסקות: **גמירי** כל טוען. [ירושלמי] לית דמי ההוא דטעין מן תרעא לא תרכבותיה ומן תרכבותיה לכתיפיה להוא דאלי ליה [מן תרעא על כתיפיה] ילית דמי ההוא דאלי ליה להוא [דאומרן טעין ליה]:

מורטני ומורטני דמורטני. פירש ר"ח דמורטני בגליון יון קנה של מחוגים וכילד כשאומו הכילו בני עמודים וכירגוס בחבלים ונתנו התכלת על גבי חבלים ונתנו מוטות בחבלים בקלה העמודים המכורגים והתכלת נתן מוט ר' מן הקלה מזה הרחק וכיולא בה ברחק מקלה התחר כמלאו שהי מוטות ברחק העמודים המכורגים בחבלים והתכלת נתון בחבלים *ועל כל מוט מלאו המוטות שהי מוטות פתוחין מהן מוט ברחק זה ומוט ברחק זה כמלאו תרבע מוטות ברחקי שני מוטות הנתונים ברחקי העמודים וכל מוט ומוט מלאו ד' מוטות היו טוענים לומן שני לפיכך כמלאו שמנה סובלין את התכלת וזה פירוש טורטני וכו' לומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב לוט לחד לוט לחד למה על דעתיה דרבי יסמעאל דו אומר *לעולות כפולים עשרים ותרבעה היו ט"ו בתכלת שנה בחלקים וירמונים וטוטפי כליס על דעתיה דרבי יסמעאל טורטרין על דעתיה דרבי עקיבא טורטרין ומורטרי טורטרין:

כתנייתן

[נוסח] קרידת הירדן ① ② ה' טיטות בירדן על מי הירדן בעזרה בזמן שכאן

[נוסח/מבנה] "עודם בירדן אמר להן יהושע" - 3 ציוים על ישראל לזה שכאן בעזרה את הירדן

[מבנה] ובין נתנו מים לתוך מן הקלה כו'. רש"ל

[תוספות כ"ח]

* (האבנים שהעבירו בפסוק ג אינם אותם אבנים שבפסוק ה ודוד אך שהעבור בפסוק ה קיבול לאחר שהעבירו (איכה ב: ט) ואף הוא שהעבור בפסוק ג בכתוב אחר)

פ"ע כאן

[ג"ע רבי יוסי]

*שהעבירו אז ג' ימים לפני הפסח ה' וכיון שהיו עולים ה' לגלגל ה' ימים ולא נשאר אלא ג' ימים

גלגל השי"ם

תום' ד"ה עודם וכו' שהעבירו אז ג' ימים לפני הפסח ה' ימים ואחר כך עלו ה' ימים לגלגל ואחר כך נשאר ג' ימים ליכבוש את יריחו ואחר כך נשאר יום אחד ליכבוש את העי ומן העי הלכו ה' ימים לגלגל ומן הגלגל הלכו ה' ימים לעמק מכמש ומן העמק הלכו ה' ימים לבית אל ומבית אל הלכו ה' ימים לשכם ומשכם הלכו ה' ימים לעמק עכור ומעמק עכור הלכו ה' ימים לגלגל ומגלגל הלכו ה' ימים לעמק מכמש ומעמק מכמש

כה א מיי׳ פ״ג מהל׳ סנהדרין הלכה ט״ו ע״ש :

כחנייתן עברו . י״ל הרמזים לעולם כסהיו מגיעין לשפת עבר הסני לגד מערב היו הולכין למטה בירדן ושמין מקום מצומד לבחין לחרייסס שהרי רוחב מחנה ישראל היה שיס עשר מיל ורוחב הירדן לא היה כ״א חמשים אמה ומיל הוא חלפים אמה וי״ל דהוקש כאורך ורוחב מניינן ככנסו בירדן אבל לאחר שנכנסו בירדן נמצאו זה לגל זה ונמלמו עגמן שהם לא האמר כן אלא כדרך מניינן עמדו בירדן אם כן לא עמדו כולם בירדן בשעה שהתנה יהושע עמהן שהרי אתה מולח ברוחב שיס עשר מיל ס״פ לעוטות רחבות חמשים אמה ברוחב הירדן ואורך כל רלועה ״ב מיל על רוחב כ׳ אמה ואם היה לך להקיף אותן ס״פ לעוטות מדת ארכן זו אלל זו היה אורכו קרוב לאלף ות׳ (ומ׳) פרסאות כאורך הירדן והירדן לא נכרת כי אם עד יס העבדה ויולא הוא ממערב פמיס שהוא בחלק דן כדאיתא בפ׳ מעבר בהמה (בכורות דף מה.) ואורך כל חנין ישראל לא היה כ״א ת׳ פרסאות ועוד להיאך היו יכולין לעמוד התגלים מפי יהושע אלא ע״כ בירדן לא היו עומדים כדרך חנייתן אלא מלומלמין ותימה לר״י נמי דדרך חנייתן עברו מ״מ הלא עמדו בירדן עד שגמר יהושע התגלים ועלו התחנים ולא חזר לאיתנו עד שעברו כולן ע״כ אותם ל׳ אלפים אלו עמדו בירדן ושוין בגודל היו שיס מיל על רוחב ״ב מיל ושוין לעמוד בעומק מיל ולא היו לריכין לעמוד בירדן אלא כשיעור רוחב הרגל ולא יותר על ״ב מיל ו״ל דאותם שהיו עומדים בעומק הירדן לא היו עומדים אלא כנגד הרגל ולא כנגד הגוף ולא היו לריכין לעמוד בעומק יותר על ״ב מיל ו״ל דאותן

מלבן ובבלי. לח גרסינן וכתיב "[ולא] וילכו יהיה הוא כיון דכתיב [לעיל] ויצוו לא הוה ליה למימר אלא ויבאו אל משה וגו': מקיש אליהן. שהלכו לפתור בליחתן: אף הליכתן בעצה רעה. שמתחילה להיעיל דבר בחטוע: מיבו מסקיים. שמתחילין לומר הטומנין כבלחן לפיכך תומר דבר אמת תחילה כדי תורה אור שימתיו ונאף מרגלים לכך פתחו בשבח הארץ: ויהס. ויקנו: אל משה. בדברים שהתחיל לדבר במשה והיו שבורים שבגנותו רולה לספר: שהסתם בדברים. כדמפרש ואזיל: לחזיק. כלב ליהושע שילא לדבר ושיקלקוהו בעיפה ותמרו ע' לחם הקטוף יבש? מי שרחבו קטוע שתין או לו בנים ליטול חלק בארץ הוא יבוא כפניו: וחכמין לי. משתקין לותי: עלה נעלה. לקח לנשיא שם יהוה עליו: ממנו. מן הקב"ה: אל תקרי. לח נגלה שתין הפרש קרייה בין ממנו הנאמר על יחיד שנדברים עליו לממנו של רבים שתומרים על עלתן: לית יכול להוציא כלין. שם הפקידו שם: בעל הבית. תדון השוטה: לחי תסברוה לעוכה. שהרחיקוה להם כלוכלת יושבים שמתים בה תדיר: שכיב חיוב. שלח תנין זכותו עליהם והיינו דלקתר כלב סר לנה מעליהם: ה"ג ולח היח כי הוו מבני לבולי, ותותי מבני הוו מעבר. ולח היו שקרנים בחת (ולח היו נרנילים בהן שקרנים) דלתיהו שתעניהם שקורין תותן תוגבים כי הוו תתוריים מבנין לת לבולים כתחזרין תן הקבר כדתתר לעיל דכל דמעו שכיב תשיבת מייהו ומבנין לתבל סעודה לנהתן, ותותי מבני הוו מבני לה: וכדתזיקו. ותם ירתיס לעמוד לפניהם סלקי ויקבו בחילוי: ותקום כלפי מעלה. (שדי) לרגוס תותם [וקלי] נתי תכבוד ה': במנפה. מדלת קרינן בתנפה מבתע במותדת ולתויה להם במה כנעד מה: בתסברה מבו. שהיה בתה על נתן הרע כדתתרינן בבתה מלילקן (שבת דף יא:) לעיל היה תלת תיידי דתבת בה "ותכלן תתה מתבב לתבטל" נקט לה לפרשה תרגילים הכת: שבו תמים באבנים "וכתיב "ובבוד ה' נראה באהל תועד" אתר רבי חייא בר אבא מלתר שנטלו אבנים וזרקום כלפי מעלה "וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה בתגפה" אתר רבי שתעון בן לקיש שכתו מיתה משונה אתר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא מלתר שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם והיו תולעים יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם ומטיבורם ונכנסות בלשונם ורב נחמן בר יצחק אתר באסברה מתו? "וכתיב "שעלה האתרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאתר "והי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו "נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד וישראל מצד אחד "נשא ארון את נושאיו ועבר שנאתר "והי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם "על דבר זה נתנש עוזא שנאתר "ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחזו את הארון" אתר לו הקב"ה: עוזא, נושאיו נשא עצמו לא כל שכן "וירד אף ה' בעוזא ויכהו שם על השל" וגו'-רבי יוחנן ור"א-חד אתר על עסק שלו וחד אתר שעשה צרכיו בפניו. "ויתת שם עם ארון האלהים" א"ר יוחנן עוזא בא לעוה"ב שנאתר "עם ארון האלהים מה ארון לעולם קיים אף עוזא בא לעוה"ב "ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזא" א"ר אלעזר שנשתנו פניו כחרדה אלא מעתה כל היכא דכתיב "ויחר ה"נ? התם כתיב "אף" הכא לא כתיב "אף". דרש רבא מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה "זמירות" שנאתר "זמירות היו לי חוקיך בבית מגוריי: אתר לו הקב"ה-ד"ת שכתוב בהן "התעלף עיניך בו ואינו" אתה קורא אותן "זמירות", הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו "דכתיב "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ינשאו" ואיזו אתייה בעגלתא? "ניך באנשי בית שמש כי ראן בארון, משום דראו ויך: (אלהים) רבי אבהו ורבי אלעזר: חד אתר קוצרין ומשתחוים היו וחד אתר מילי נמי אמור מאן

ויבאו. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה, ויספרו לו ויאמרו באנו וגו'-וכתיב-אפס כי עז העם" אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו, "יהמם כלב את העם אל משה" אמר רבה שהסיתן בדברים: "פתחניושע דקא משתעי" אמרי ליה: דין "ראש קטיעה ימלל"-אמ"ר "משתעינא אמרי בי מילתא וחסמין לי, אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם" סברי בגנותיה קא משתעי אישתיקו אמר להו: הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו "עלה נעלה וירשנו אותה" וגו' "והאנשים אשר עלו עמו אמרו "לא נוכל" וגו' אמר *רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חוק הוא ממנו (*אל תקרי ממנו אלא ממנו) כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם, "ארץ אוכלת יושביה היא" דרש רבא-אמר הקב"ה: אני חשבתיה לטובה והם חשבו לרעה-אני חשבתיה למיתה הכל היכא (*דמתו) מת חשיבא דידהו בי הכי דניתרון ולא לשאלו אבתרייהו ואבא דאמרי *איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא "חשבו לרעה-"ארץ אוכלת יושביה היא". "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו וגו'" אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו: בשלמא "ונהי בעינינו כחגבים" לחיי, אלא "וכן היינו בעיניהם" מנא הוו ידעי, ולא היא, כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דמי לקמצי באילני "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו" *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום [ערב] תשעה באב היה-אמר הקב"ה הן בבו בכיה של תנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, "ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים "וכתיב "וכבוד ה' נראה באהל מועד" אמר רבי חייא בר אבא מלמד שנטלו אבנים וזרקום כלפי מעלה "וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה בתגפה" אמר רבי שמעון בן לקיש שכתו מיתה משונה אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם והיו יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם ומטיבורם ונכנסות בלשונם ורב נחמן בר יצחק אמר באסברה מתו? [זכיון שעלה האתרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר "והי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו "נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד וישראל מצד אחד "נשא ארון את נושאיו ועבר שנאמר "והי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם "על דבר זה נתנש עוזא שנאמר "ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחזו את הארון" אמר לו הקב"ה: עוזא, נושאיו נשא עצמו לא כל שכן "וירד אף ה' בעוזא ויכהו שם על השל" וגו'-רבי יוחנן ור"א-חד אתר על עסק שלו וחד אתר שעשה צרכיו בפניו. "ויתת שם עם ארון האלהים" א"ר יוחנן עוזא בא לעוה"ב שנאמר "עם ארון האלהים מה ארון לעולם קיים אף עוזא בא לעוה"ב "ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזא" א"ר אלעזר שנשתנו פניו כחרדה אלא מעתה כל היכא דכתיב "ויחר ה"נ? התם כתיב "אף" הכא לא כתיב "אף". דרש רבא מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה "זמירות" שנאמר "זמירות היו לי חוקיך בבית מגוריי: אתר לו הקב"ה-ד"ת שכתוב בהן "התעלף עיניך בו ואינו" אתה קורא אותן "זמירות", הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו "דכתיב "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ינשאו" ואיזו אתייה בעגלתא? "ניך באנשי בית שמש כי ראן בארון, משום דראו ויך: (אלהים) רבי אבהו ורבי אלעזר: חד אתר קוצרין ומשתחוים היו וחד אתר מילי נמי אמור מאן

ממדבר רעה אף הליכה בעצה רעה ויספרו לו ויאמרו באנו וגו'-וכתיב-אפס כי עז העם" אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו, "יהמם כלב את העם אל משה" אמר רבה שהסיתן בדברים: "פתחניושע דקא משתעי" אמרי ליה: דין "ראש קטיעה ימלל"-אמ"ר "משתעינא אמרי בי מילתא וחסמין לי, אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם" סברי בגנותיה קא משתעי אישתיקו אמר להו: הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו "עלה נעלה וירשנו אותה" וגו' "והאנשים אשר עלו עמו אמרו "לא נוכל" וגו' אמר *רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חוק הוא ממנו (*אל תקרי ממנו אלא ממנו) כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם, "ארץ אוכלת יושביה היא" דרש רבא-אמר הקב"ה: אני חשבתיה לטובה והם חשבו לרעה-אני חשבתיה למיתה הכל היכא (*דמתו) מת חשיבא דידהו בי הכי דניתרון ולא לשאלו אבתרייהו ואבא דאמרי *איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא "חשבו לרעה-"ארץ אוכלת יושביה היא". "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו וגו'" אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו: בשלמא "ונהי בעינינו כחגבים" לחיי, אלא "וכן היינו בעיניהם" מנא הוו ידעי, ולא היא, כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דמי לקמצי באילני "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו" *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו *היום [ערב] תשעה באב היה-אמר הקב"ה הן בבו בכיה של תנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, "ויאמרו כל העדה לרגום אותם

ומתוך שהוא מרגלים הללו מוציאים דבה על הארץ ומוסיפים עוד על האמת כדי שלא יאמינו בדבריהם ויהרגו אותם. ומתוך שהוא מרגלים הללו מוציאים דבה על הארץ ומוסיפים עוד על האמת כדי שלא יאמינו בדבריהם ויהרגו אותם. ומתוך שהוא מרגלים הללו מוציאים דבה על הארץ ומוסיפים עוד על האמת כדי שלא יאמינו בדבריהם ויהרגו אותם.

מלמד

שמתו מיתה מקומה. שהכהנים עמדו במקומם עד שעברו כל העם וכשעברו נתקו כפות רגלי הכהנים ולא החרבה ומשכו לתחתיהם פסיעה תחת פסיעה כהנים מלד זה כו' ותע"ג דהוה קרוב לד' דיומי כתלתר יום כל העם לעבור קדים למסמע דהלי נתקו רגלי הכהנים בעבר הלתי כתיב לא הוי הכי אלא מלמד שנתקו רגלי הכהנים

שלשה מיני לבנים היו . ירושלמי ג' מיני לבנים הן לבני המלוך ולבנים שבגימוס יהושע תחת כפות רגלי הכהני'ולחיסטליות שנתן להם משה לתוך רגלי לתרבעה מיני לבנים הוא לתוך ר' סימן בר זבידא ויותא לין תימר לבני המלוך לבעה היו ועגנו לין תימר לבנים שהקים יהושע תחת כפות רגלי הכהנים משוקעות הן במים לין תימר לסטליות שנתן להן משה כבר נכנסו עמהן לתרן תלת הס הן במה תנו קיימין בלבנים שהקים יהושע להן על גב סידן: **כיצד** כתבו יכרתל את התורה . בתוספתא רבי יהודה אומר על גבי המזבח כתבוה לבל בירושלמי תני על לבני המלוך נכתבו דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר על לבני מזבח נכתבו מלך לתורה על לבני המלוך בכל יום ויום לומות השולסיו מבלמין טוטירין ומשיילין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון ו"ד על לבני המזבח לה לבעה היו ועגנו [עוד הוא שם] מעשה נסיס נתן הקב"ה ביום בלב כל לומה ולומה והשילו את התורה שהיתה כתובה בע' לשון ו"ד על לבני המזבח [נכתבו מלך] מלך לתורה על לבני המזבח בכיד תלת] מלך לתורה ובדת בסיד כן כל לתן ותבן: **ועל** דבר זה נאמר בתחלה כידון ולבסוף נכון: **ונמצאת אתה** אומר שלשה מיני אבנים היו שהקים משה (ה) בארץ מואב שנאמר בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר" וגו' ולהלן הוא אומר וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת וגו' "ואתיא "באר-באר" שהקים יהושע בתוך הירדן שנאמר ושתים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן שהקים בגלגל שנאמר ואת שתים עשרה האבנים האלה אשר לקחו וגו' ת"ר כיצד כתבו ישראל את התורה: רבי יהודה אומר על גבי אבנים כתבוה שנאמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת וגו' ואחר כך סדו אותן בסיד אמר לו רבי שמעון לדבריך היאך למדו אומות של אותו הזמן תורה? אמר לו בינה יתירה נתן בהם הקב"ה ושיגרו נוטריקון שלהן וקילפו את הסיד והשיאוה ועל דבר זה נתחתם גזר דינם לבאר שחת-שהיה להן ללמד ולא למדו ר' שמעון אומר על גבי סיד כתבוה וכתבו להן למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו' הא למדת שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותן אמר רבא בר שילא מ"ט דרבי שמעון דכתיב והיו עמים משרפות סיד על עסקי סיד ור' יהודה-כי סיד: מה סיד אין לו תקנה אלא שריפה אף אותם הבותים אין להם תקנה אלא שריפה, כמאן אולא הא דתניא **ושבית שביו** לרבות בנערים שבחוצה לארץ שאם חזרין בתשובה מקבלין אותן כמאן

"מאן אמריך (להא) דאימריית ומאן אתא עלך דאיפייסת? "ויך בעם שבעים איש וחמשים אלף איש" רבי אבהו ורבי אלעזר חד אמר שבעים איש היו וכל אחד ואחד שקול כחמשים אלף וחד אמר חמשים אלף היו וכל אחד ואחד שקול כשבעים-סנהדרין, "ויהי כי שכב" דכתיב "צעדו נושאי ארון ה' ששה צעדים ויזבח שור ומריא" וכתיב "שבעה פרים ושבעה אילים" אמר רב פפא בר שמואל על כל פסיעה ופסיעה שור ומריא, על כל שש ושש פסיעות שבעה פרים ושבעה אילים, אמר ליה רב חסדא אם כן מילאת את כל ארץ ישראל במות, אלא אמר רב חסדא על כל שש ושש פסיעות שור ומריא, על כל ששה סדרים של שש פסיעות שבעה פרים ושבעה אילים. כתיב "כידון" וכתיב "נכון" אמר רבי יוחנן בתחלה כידון ולבסוף נכון:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' שקוק מסה בעבר הירדן נתן מואב:

* ר"ת אומר [ואת קרן ב' כפי' הגאונים ז"ל. ד"ה ואתיא "באר באר"...

[תוספתא פ"ה]

[תוספתא פ"ה]

[תוספתא נכתבו סה"ת]

[תוספתא פ"ה]

הורה אור

מזבחות דעל כל פסיעה מזבח: כתיב כידון. בתחלה היתה כתיב "ויזבח עד גורן כידון ויכלה עוזא וגו'" ובשמואל כתיב "גורן נכון": בתחלה. כשבא התרגם שם נעשה להם כידון ההורג שהרג את עוזה ולאחר שנשתהה שם ו' חדשים בבית עובד אדום נעשה להם נכון שהכין את ביתו כדכתיב ויברך ה' את עובד אדום. ושמעתי בשם רבי מנחם בר' הלבו נרן עכן הוא נרן אהינה היבוסי. וא"ב הוא (נרן) [ה"נ]בתהלה נכון:ולבסוף כידון על שם המזבח שתהלתו בני ולבסוף הדיבר וכידון לשון שבר החורבן הוא כמו יראו עיניו כידו. פ"ה: וכתבו להם למשה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מינה,[כתיב] כי החרם תחרימם ודבר זה כתבו למשה להודיע לו' אימות היושבין הין בגבולי ארץ ישראל שלא נצטוינו להחרימם אלא על אותם שבתוך הגבולים נצטוינו להחרימם כדי שלא ילמדו אותנו מעשיהם הפסולקלין אבל אותן היושבין בחוצה לארץ אם הודרין בתשובה נקבל אותם ושבותה אין מקבלין דמחמת יראה הם עושים וה"נ בתים אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"נ ושבית שביו לרבות בנערים שבחוצה לארץ. [דקרא בתר"ל כתיב] כי תצא למלחמה מארץ להוצה לארץ והכי תני בספרי כי תצא למלחמה למלחמת הרשות הכתוב מדבר כי תצא בשמע בשתעלה עלדעתך[לצאת]שובשיבת

נזיר לב.

[ופ"ב פוס' ד"ה דלמ"ל]

נזיר כג.

נזיר כג. ומיהו מ"מ

[פ' פוס' נזיר מו. ד"ה כיון]

נזיר כג.

בבדרי הימים ויבאו עד נורן כידון ובשמואל כתיב נכון נכון. ב' תהלה קדושות ל"ה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן. ג' תהלה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן. ד' תהלה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן. ה' תהלה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן. ו' תהלה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן. ז' תהלה ר' חנינא בר פפא ור' חלבו בשם ר' יוחנן.

כמאן כר' שמעון. דלמר אכתיב בסוטה ויקבלום למעמ לא היו העומדין מן הגבולין בכולל לא תמיה כל כמה לכל לר' יהודה כגון בכולל לא תמיה: נתרו. מתקלקל מרעי: והמותי. לשון מהומה ועירבוב הגוף ומה אכתובו: ביתה רחמונה. צימי יהושע: שמים. צימי עזרל: ליעצום להם נם. תורה אור

[פוסקים פ"ת] לעלות בזרוע ולא יהיו משתעבדים למלכות אלא שגרם חטאם של ישראל בימי בית ראשון ועגזר עליהם שלא יעלו אלא ברשות כדכתיב "מי בכם מכל עמו" (עזרא א): פריו ממעל. עיניו: ושרשיו ממטה. סירוס: (ו) והעלו עולות ושלמים. אכך גלטוו בחותה פרשה תבניס שלמות תבנה וגו' "מתי "והחלין". ביהושע הכי כתיב בהאי קרא דמתני' "וכל ישראל וגו' תלין לא מול הר גריזים והר עיבל" למה לי למיכתב "והחלין" דמשמע לן חלין המיוחל לו חלין אלא לומר למקום אחר: כדרך שחלוקין. הסנהדרין יפת תואר לחמר כפ"ק דקידושין (דף כח:) מיבעית להו כהן מהו ביפת תואר רב אחר מיבר ושמואל לחמר לחמר בביאה לחשובה כ"ע לא פליגי דשרי אלא דברה תורה לחת כנגד היצר הרע ושוב לחפילו ר"ש מה הולרך להחירה מתי אלא לומר לך שלא מכחן חע"ג דזונה היא לו לחיכוך קרא למשרייה הואיל ולא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע וי"ל כיון דלא כתיב יפת תואר אלא במלחמות הרשות שבו הכתוב מדבר שמא מינה דנבי כנעניס לא תחייכן לא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע ולחתי"ג לחיכא יפת תואר לכך כתיב בהו לחפילו במקום יפת לחר לא תחיה לחפילו במקום יפת תואר לכך לנבי יהודה לחית ליה כנעניס שבחורה לה נמי בכלל לא תחיה ואין מקבלין תורם לא היה מחיר במקום יפת תואר מיהו לכיכא למיתמה לר"ם לחמר מקבלים תורם ואינם בכלל לא תחיה למה לי קרא ובבית שבני לרבות יפת תואר ולכתי מלמדך דחוקה לרבי יהודה מלמדך וגזירת הכתוב הוא גבי יפת תואר שבחורה לה חע"פ שבכנעניס לחריס שבחורה לה מס בכלל לא תחיה ואין סמיך דחי מהאיז קרא למען לחבר לא ילמדו לחכא למימר כי' יהודה דלחתי למשרייה לו חלר תורה לומר לא כנעניס קודם שהחמילו במלחמה: ואחר כך תביאו לת הכלבים. ס"נ בתוספתא(פ"ח)והביאו לת המוצח והעלו עולות ושלמים ולא נסכיהן. מאי והחליו חלין של הר גריזים מרובה מחליו של הר עיבל. לשון סירוסלמי מיובב יותר בגרסינן התם מה תלמוד לומר והחליו מלמד שמעוטין בהר גריזים ומרובין בהר עיבל למה עליון שבהן על לו סם כולו סם אחת סם היה כל שבהן לו סם היו שון ר' שמואל בר נחמני

כמאן כר' שמעון* בא וראה כמה נסים נעשה באותו היום: עברו ישראל את הירדן, ובאו להר גריזים ולהר עיבל יתר מששים מיל, ואין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם וכל העומד בפניהם מיד נתחו שנאמר °את אימתי אשלח לפניך והמותי את כל העם אשר תבא בהם ונו' ואומר °תפול עליהם אימתה ופחד עד יעבר עמך ה' וגו' *ביאה ראשונה עד יעבר עם זו קנית" זו ביאה שניה, אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה כביאה ראשונה אלא שגרם החטא[ו] לאחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר °באר היטב והעלו עולות ושלמים ואכלו ושתו ושמחו וברכו וקללו °וקיפלו את האבנים ובאו ולנו בגלגל שנאמר °והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון, יכול בבל מלון ומלון? ת"ל °אשר תלינו בו הלילה וכתיב °ואת שתים עשרה האבנים האלה אשר לקחו ונו' תנא צרעה לא עברה עמהם[ו] ולא, והא כתיב °וישלחתי את הצרעה לפניך? אמר ר' שמעון בן לקיש על שפת ירדן עמדה וזרקה בהן מרה וסימתה עיניהן מלמעלה וסירסתן מלמטה שנאמר °ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו וחסון הוא באלונים ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת ונו' רב פפא אמר שתי צרעות הויו חדא דמשה וחדא דיהושע-דמשה לא עבר, דיהושע עבר: ששה שבטים עלו לראש הר גריזים כו': מאי °והחציין? אמר רב כהנא כדרך שחלוקין כאן, כך חלוקין באבני אפוד מיתיבי °שתי אבנים טובות היו לו לכהן גדול על כתיפיו-אחת מכאן ואחת מכאן ושמות שנים עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר °ששה משמותם על האבן האחת ונו': שניה בתולדותם ולא ראשונה בתולדותם מפני שיהודה מוקדם, וחמשים אותיות היו עשרים וחמש על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו רבי חנינא בן גמליאל אומר לא

כמאן כר' שמעון. תוס' אור

כבא א מיי' פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ד ופ"ב הכ"ג:

נ"ל

ניסים הקדירות בירדן ובירדנה (אגדת מעקת למקום)

חומת דל' יהודה מיצמיך דוקא וגזה"כ נבי יפ"ת כו' כ"ה נכ"ל

נ"ל

ג כ ב ה

(תענית דף ג"ב: ורש"י שם ד"ה ואחר וע"ש תוס' ד"ה ואחר) (ע"ש תוס' ד"ה ואחר)

אגב. (אסוק)

תוספות שאנץ

שביו לרבות כנענים שבתוכם. בא הכתוב להחיר בנענים שבחוצה לארץ ולקיים מהם יפת תואר שלא יהא בכלל לא תחיה כל נשמה: כמאן כר' שמעון שכתב להם שיחזורו בתשובה ודוקא אותם העומדין בגבולין אבל העומדין חוץ לגבולין לא היו בכלל לא תחיה כל נשמה. שאם היו רוצים לפנות את ארצם והלכלן להם לא נצטוו להחריבם כמו שפינה הגרגשי והלך לו. (אלא)(אבל)לר' יהודה כולם בכלל הלא תחיה וא"ת לר' יהודה דאסר דנצטוו להחריבם כל הכנענים שבחוצה לארץ למה לי קרא הלא תהחזתן בם תיפוק לי' מלא תחיה כל נשמה. וי"ל דאיצטריך כגון אותן שלא יוכלו להחריבם כדאי' בספר שופטים וכגון הגרגשי שפינה והלך לו: דמשה

לעשות לכיון. נרמזה מקום הדגיון בגיון "ויבא הביתה" קא דייק נמי לעשות לכיון נכנס: **באותה** שעה בתחה דיוקו של לבן. כתב רביט מקם הדגיון ומין לים מלכתי הביה [שם בביה דמשמע דוקא מלכתי הביה] לא היה שם מכלל דלים לאחר שלא מלכתי הביה כלומר חלוק ומופלג מאוחרת לכתי הביה היה שם וזהו דמוקי דיוקו של לבן ודימה קרא מכלן דמרלים לו בתלון. ושמע מדכתיב בביה דמשמע בביה לא": **איתשיל** גמי מדיוק ותע"ג דלא ניחא ליה. ודימה הלא לא היה יכול ליטול על נדרו כי אם מדעתו של פרעה כמו ההוא מעשה דלקיחו ובטלו לגר דמייתי התם "מיהו מהכא משמע דהוה בפניו דלמר בפ' ר' לעיזר בנדרים (דף סה.) המודר הנאה מחברו אין מתירין לו אלא בפניו פי' בפניו ואפילו בעל כרחו ומיהו דימה לומר להטול על דעת חבירו ושמע מוקמיה במלתא דגיזוז בעלמא שניחא כך מיהו לא היה יכול ליטול עליו אי לא ניחא ליה לפרעה: ויהי

תורה אור

*לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד אלא כדרך שחלוקין בחומש שני כיצד: בני לאה כסידרן, בני רחל אחד מבאן ואחד מבאן ובני שפחות באמצע ואלא מאי אני מקיים "כתולדותם"? כשמותן שקרא להן אביהן ולא כשמות שקרא להן משה ראובן ולא ראובני, שמעון ולא שמעוני, דן ולא הדני, גד ולא הגדי. תיובתא דרב כהנא תיובתא, ואלא מאי "והחציו"? תנא חציו של מול הר גריזים מיבה מחציו של הר עיבל מפני שלבו לכיסה ארדבה מפני שלוי למטה בצדי לדן הכי קאמר אף על פי שלוי למטה בני יוסף עמהם שנאמר °וידברו בני יוסף את יהושע לאמר מדוע נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב... ואמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להן - לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין הרע, אמרו ליה - *ורעיה דיוסף לא שלטא ביה עינא בישא דכתיב °בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמר ר' אבהו אל תהי קורא "עלי" אלא עולי עין רבי יוסי בר' חנינא אמר מהכא °וידגו לרוב בקרב הארץ. מה דגים שבים מים מכסין עליהן, ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן. הני חמשים אותיות, חמשים נכי חדא הויין? א"ר יצחק- °יוסף הוסיפו לו אות אחת שנאמר °עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" מתקיף לה רב נחמן בר יצחק בתולדותם בעינן; אלא לכל התורה כולה "בנימן" כתיב והכא "בנימן" שלם כדכתיב °ואביו קרא לו בנימין". *אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא: יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה, (ה) יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה, דכתיב °ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו. א"ר יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו ויבא הביתה לעשות מלאכתו: *רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו נכנס ואין איש מאנשי הבית וגו' אפשר בית גדול כביתו של אותו רשע לא היה בו איש? תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום-חגם-היה, והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שניזקק לי יוסף כיום הזה °ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון-אמר לו: יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות- *דכתיב °ורועה זונות יאבד הון, °ותשב באיתן קשתו" א"ר יוחנן משום ר' מאיר ששבה קשתו לאיתנו "ויפוזו" זרועי ידיו- נעץ ידיו בקרקע ויצאה שבבת זרעו מבין ציפורני ידיו, "מידי אביר יעקב" מי גרם לו שיחזק על אבני אפוד אלא אביר יעקב °משם רועה אבן ישראל "משם זכה ונעשה רועה שנאמר °רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף" תניא היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב °אלה תולדות יעקב, יוסף" אלא שיצא שבבת זרעו מבין ציפורני ידיו ואעפ"כ °יצאו" מבניימין, אחיו וכולן נקראו על שמו שנאמר °ובני בניימין בלע ובכר ואשבל וגו' בלע שנבלע בין האומות ובכר לאמו היה ואשבל ששבאו אל גרא שגר באכסניות נעלמן שנעים ביותר "אחי וראש, אחי הוא וראשי הוא מלפים וחלפים- הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי ברחפתו ואכך שירד לבין אומות העולם אב ורד *שפניו דומין לוורד א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בשעה שאמר לו פרעה ליוסף °ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו' אמרו ליאמר להן גנוני מלכות אני רואה בו, אמרו רבו בעשרים כסף °תמשילהו עלינו? אמר להן גנוני מלכות אני רואה בו, אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון, בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הלה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד- שנאמר °עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" (שפת לא ידעתי אשמע) ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה, אישתעי אילו בלשון הקדש לא הוה קא ידע מאן הוה אמר, א"ל אנמרי, אנמריה ולא נמצא אמר ליה אישתבע לי דלא מגלית, אישתבע לו, כי א"ל °אבי השביעני לאמור א"ל זיל א"ל השיל אשבועתך, אמר ליה ואיתשלי נמי אדידך? ואע"ג דלא ניחא ליה א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך- דתניא היה ר"מ אומר כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר- אני יורד תחלה לים, וזה אומר- אני יורד תחלה לים, קפץ

שבטי

תוספות שאנץ

ואין איש מאנשי הבית יש במדרש שברוך יוסף עצמו ולא מצא מעשה של איש שלא היה לו מילה שמצא עצמו שמשמום: שנר באכסניות בארץ נכריה: מיתים מפרש בתנחומא שהיה פיו כשל אביו בהלכות שקבל משם תעבר: אשתעי אידהו בלשון הקדש. צ"ע אי הוו ע' לשון זהן מלשון הקדש דהא הכא לא הוה ידע ליה ואפר בסוכה שע' פרים שמקריבין בחג הסוכות כנגד ע' אומות העץ מישראל ואמר נמי בסדר פגרים דסוכה ס"ה משפחות בישראל וע' באומות הייני דכתיב כי אהם המעם ה' משפחות מעם מכל העמים:

אשפיזכן לגבורה · שבית קדשי הקדשים בניו בחלקו : בכתף תפריס · שירחו לממוך עליו וכתפו בתמונתם : רך- עם לב · ירך בית על שכתוב בהקב"ה : ישראל אתפאר · דיהודה שנתקדש למשול בהן : שכבר נאמר לו למעלה · משה כתב בתורה הלוה יעמדו לנרך וגו' שמעון לו ויהודה : שכבר נאמר לוי למטה · בספרי "להוציא—(ה) כדכתיב "וכל ישראל וקניו עומדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים והלויים" למעט כהנים ולויים למטה היו : תרתי למעט · למעט את הארון שיהיו מבן שלשים ועד בן חמשים : למטה · אצל הארון : אלו וזלו · ישראל ולויים למטה היו כדכתיב בספר יהושע : על הר גריזים ועל הר עיבל · שכתב משה בתורה "על-בסמוך כדמפרש וחיל : על-בסמוך · שהיה משיב שני בזיכי לבונה בין שני הסדרים : וסכות על הארון · על כרחך לאו על ממש דהיכי מחילה הוה פרוכת ולא היה שם : ברוך בכלל ברוך בפרט · כל הברכות והקללות נאמרו בהר גריזים ובהר עיבל בלל ופרט: ברוך תאר לא יקים" את דברי התורה הזאת, תאור תאר לא יקים" הרי בכלל, וכל תאת ואחת בפרט—ברוך ותאור: "ברוך תאר לא יעשה פסל ומסכה" וכן תאור תאר יעשה פסל ומסכה" וכן כולן : ללמוד וללמד לשמור ולעשות · כל המלוה-כולן מצוות תלויות בלב "ולמדתם" לחוקק ושמרתם לעשותם וכתיב "ולמדתם" לחוקק ושמרתם לעשותם הרי כאן תרבע מצות לכל מצוה ועל תרבעתן נאמרו תאור וברוך בכלל ופרט: ברוך תאר יעמדו, תאור תאר לא יעמדו, וכן לשמד וכן לשמור וכן לעשות בכל אחד תרבע בריתות ברית לברוך בכלל ברית לברוך בפרט ברית לתאור בכלל ברית לתאור בפרט:

(זה סימנם שיך, ע"ב) תרבע בריתות ללמוד ותרבע ללמד הרי שמנה : שמנה ושמנה · הא מיכא עוד שמנה לשמור ולעשות : וכן בסיני · כשנתנו כל המצות למשה נתנו כולן בתאור וברוך בכלל ופרט: וכן בערבות מואב · כשנאמרה לישראל כדכתיב (דברים ו) בעבר הירדן בארץ מואב הוחיל משה וגו' : שנאמר אלה דברי הברית וגו' · בשר קללות וברכות כתיב? מלבד הברית וגו' ללמד שכל ברית ערבות מואב בברכות וקללות כך ברית בחורב, להר גריזים ולהר עיבל לא מיכוין לאתויי קרא, דעלה קאי וכה תיירי: שנאמרו את דברי הברית הזאת לא גרס ליה הכא : לתרבעים

שבטו של בנימין גוֹרָל לִים תחילה שנאמר °שָׁם בנימין צעיר רוֹדֵם" אל תקרי רוֹדֵם אלא °רד ים והיו שָׂרֵי יהודה רגמתם" לפיכך *זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה שנאמר °ובין כתפיו שכן" אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא זה אומר- אין אני יורד תחילה לים וזה אומר- אין אני יורד תחילה לים קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה שנאמר °סבבוני במחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד עם" אל" ועליו כתפריש בקבלה °הושיעני אלהים כי באו מים" עד נפש, טבעתי בִּיוֵן מצולה ואין מעמד וגו" °אל תשטפני שבולת מים ואל תבלעני מצולה וגו" באותה שעה היה משה מארך בתפלה אמר לו הקב"ה ידידי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה-לפני? אמר לפניו: רבונו של עולם ומה בידי לעשות? אמר לו °דבר אל בני ישראל ויסעו ואתה הרם את מטך ונטה את ידך וגו" לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל שנאמר °היתה יהודה לקדשו ישראל "ממשלותיו" מה טעם היתה יהודה לקדשו וישראל ממשלותיו: משום "דהים ראה וינוס" תניא [רבי אליעזר בן יעקב] אומר אי אפשר לומר לוי למטה שכבר נאמר למעלה, ואי אפשר לומר למעלה שכבר נאמר למטה, הא כיצד זקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה רבי יאשיה אומר כל הראוי לישרת למטה והשאר למעלה רבי אומר אלו ואלו למטה הן עומדים: הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, כלפי הר עיבל ופתחו בקללה מאי "על" על-בסמוך *כדתניא ונתת עֵר המערכת לבונה זכה" רבי אומר *על-בסמוך, אתה אומר "על"-בסמוך או אינו אלא על ממש? כשהוא אומר "וסכות על הארון* הוי אומר "על"-בסמוך: הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כו': תנו רבנן [ברוך בכלל, ברוך בפרט, *ארור בכלל, ארור בפרט: ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ארבע

והיו יהודה רגמתם רוגמין תוכן · כך שניה כרייתא במכילתין מצל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים אחד גדול ואחד קטן אחר לקטן הטמידני עם הבן החמה ולא הטימו העמידני בג' שעות בא הקטן להטמידו עם הבן החמה ולא הטימו גדול אמר לו לא אמר לי הלא עד ג' שעות והקטן אמר לא אמר לי הלא עד ג' על הבן החמה מתוך שהיו עומדים להזדין נגעור לחבירו אמר להן בני מכל מקום שניכם לא כיוותם הלא לכבודי לקח אני לא לקחתי לא שכרכם מה שכר נעלו שבשו של בנימין שירד תחילה ליס שכרה שכינה בחלקו שנאמר וכו' ומה שכר נעלו שבשו של יהודה זכה למלכות שנאמר שרי יהודה רגמתם הין רגמתם הלא מלכות שנאמר בחדין אמר בלעדי והלבישו לדניאל (דניאל ה) :

אי אפשר אומר לוי למטה וכו' · ירושלמי ר"ש אומר שמעון ולוי מה שמעון כולו למעלה לקח לוי כולו למעלה מה אני מקיים הדין תניא נגד הכהנים והלוים כדאמר ר' יהושע בן לוי בעמדים ותרבעה מקומות הכהנים נקראו לויים וזה אחד מהן והכהנים הלויים בני לדוק (יחזקאל מד): **מאי** על על בסמוך כדתניא רבי אומר וכו' · הלי ללא מייתי מהניתין בפרק שני הלחם (מנחות נו.) אבל שאול אומר שם היו טוענין בזיכי לבונה של לחם הפנים ותפחזיים ריוח בתחתית קלי שהיו טוענין בזיכי לבונה של לחם הפנים אחרו לו והלא כבר נאמר ונתת על המערכת לבונה זכה אמר להם והלא כבר נאמר ועליו ממש מנחה ים לומר מסוס דבריהם מפרש בהדיא על בסמוך וברייתא מפרש מחיר ור' יהושע דפליגי התם אחבת שאול ואמרי על ממש והכי משמע נמי בהקומץ רבה (שם כז.) כל היכא דליכא למימר על ממש דאמרי' [על ממש] דבעי שם רבי יצחק חיבריס שכדרן בגידי מערכה מהו תיבעי לך דאמרן דאמר על ממש לא תיבעי לך דעל העליס כתיב [מ"מ] הכא כולי עלמא מודו דעל בסמוך ולא אמרי' המברכין על הר גריזים ממש והמקללים על הר עיבל כדאמרינן בירושלמי יכול אף אלו שבהר גריזים היו אומרים ברכות ואלו שבהר עיבל היו אומרים קללות תלמוד לומר הכל הרי אלו אומרים הברכות והקללות אלו ואלו היו אומרים ברכות ואלו ואלו אומרים קללות יכול אלו שבהר גריזים היו עונין אחר הברכות אמן ואלו שבהר עיבל היו עונין אחר הקללות אמן ת"ל ועמו כל העם ואמרו אמן אלו ואלו היו עונין אחר הברכות והקללות אמן הא כיצד בשעה שהיו אומרים ברכות היו הופכין פניהם וכו' ופלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דפליגי בפרק התודה (שם קי עא.) השומע את התודה לפניו ולאחריה חוץ לחומה וכן בפרק תמיד נשחט (פסחים קי סב:) השומע הפסח על החתן לא שייכא להכא ורבי מודה במי הכל על לכתחלה ולמתוה על ממש ושתי הלחם דגזירת הכתוב היא וכדפריסית וכדיעבד מכשר על בסמוך דומיא דהתם דפרק שני הלחם (מנחות קי ב:) דאם סידר מערכת לחם הפנים שתים של שבת שבת [אמר רבי] רואין את העליונות כאילו אינן [והא בעינן ונתת על המערכת לבונה מאי על בסמוך קאמר ורבי לטעמיה דאמר על בסמוך] וגבי בזיכי לבונה טעמא נמי כיון דמשמע על בסמוך אמרינן דהאי על נמי לכתחילה בסמוך קאמר חדא דלא יפרוס הלחם ועוד [דכי יהיב] בסמוך [הוי] דרך כבוד טפי לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כדאמרינן בכל המגחות בתוס מלה (שם סב.) גבי כבשי עצרת דכתיב והניף הכהן אותם על לחם הביכורים יכול יניף כבשים על גבי לחם תלמוד לומר על שני כבשים אי על שני כבשים יכול לחם על גבי כבשים תלמוד לומר על לחם הביכורים וכו' ר' אלעזר אומר מניף הלחם בין שתי יריכותיהם של כבשים ומניף ומעלה מקריבות אלו אלו אמר רבי אלעזר ב"ר חלין עושין כן לפני ממ"ה עושין כן בין שתי יריכותיהם של כבשים ומניף והא בעינן על אמר רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא רבי לטעמיה דאמר מניף זה בלד זה ומניף והא בעינן על

רבי

[פי' יומא יב. ובאמיס ס.]

[תוספתא פ"ח פ"ס]

[תוספתא פ"ח פ"ס]

מנחות סב. לה.

[מנחות כז. עתי: פסחים סג: סנהדרין יג:]

[ל"ל את הפורכת חתי אומר וכו']

[ל"ע] (עד סוף דאיכא) ברכה וקללה בבלל ופרט, וזוק

מבנף
"לפיכך זכה ...
בנימין/יהודה

נוסח
אחר תנאים בזיכי לבונה של לחם הפנים היו נותנים בשני כלים של זהב זה לשבת זה לשבת אחרת וכשהיו מסלקין את הלחם היו נותנים בזיכי לבונה של שבת שעברה על גבי לחם חם שיהא עולה ריחו ומתקיים שבוע שלם ומשמשין בהן בכהנים הבאים לקבל משמרת חדשה ומפרש בגמרא מאי משמשין בהן אמר רבי אלעזר בר' חלין עושין כן לפני ממ"ה עושין כן בין שתי יריכותיהם של כבשים ומניף ומעלה מקריבות אלו אלו אמר רבי אלעזר ב"ר

רבי שמעון מעלה הר גריזים. הכי מסיים לה בירושלמי וכן היה ר"ש אומר אין לך כל דבר ודבר מן התורה שלמחי ו"ב עליה תקע"ו ברייתות שהיה עשרה בכרוך ולא ידענא למחי ו"ב ושמא ברים כעגל כל שבעו ושבעו ו"ב כתרוג ו"ב בכרפס הרי מ"ח ברייתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי קל"ב ברייתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב הרי תקע"ו ברייתות:

ונשתלשו בערבות מואב. וה"מ מלי למימר שליש דערבות מואב והא לית ליישי ר' ישמעאל בערבות מואב כלל ים לומר משום סיפא נקט לה דבעי למימר אין לך כל דבר מצוה ומצוה:

רבי שמעון בן יהודה לומר. ירושלמי עד כדון דברים שנכללו ופרטו דברים שנכללו ולא נפרטו [לאמר ליה] כן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא לומר לו לא דבר אחד דילמא בשני דברים בתמיה והכא בשני דברים אין קיימין אמר ר' תנחומא מכין דכתיב בסוף אמן כמו שכולו דבר אחד כתיב הכא לא יקים את דברי התורה וכי יש תורה שלמה לרבי שמעון בן אליקים לומר זה החזן שהוא עומד רבי שמעון בן אלעזר לומר זה "הבית שלמטה" אלמא רב הונא בר יהודה בשם שמואל דעל הדבר הזה קרע יהויקים ואמר עלי להקים ר' אחת בשם ר' תנחום בר' חייא למד ולימד שמר ועשה והיה סיפקו בידו להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל תרוץ ר' ירמיה בשם רבי חייא בר' אבא לא לימד לא שמר ולא עשה ולא היה סיפקו בידו להחזיק והחזיק הרי זה בכלל ברוך לאמר רבי אחא ר"ל ירמיה עתיד הקב"ה לעשות לו לבעלי מלות בגילון של בעלי תורה אחת (קהלת ז) כי בלל החכמה בלל הכסף ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג):

אמר רב מתקיף ערבה וערבה דערבה. כמדומה דהכי קאמר למימר דלר"ש בן יהודה קבל עליו כל אחד מישראל לקרויי"ג מלות *קל"ח ריבוי ריבוים וח' ריבוי ריבוים וט' ריבוים וי"ג ריבוי ריבוים וקבע לעצמו ומחמש בריתות לעשם מאות אלף ובשבע אלפים ובשבע מאות ובשבעים ובשבע בריתות ובשבעים ריבוי ריבוים ובשבעים ריבוי ריבוים ובשבעים ריבוי ריבוים

(ה) רש"י ד"ה ר"י וכו' ותיקנו וכו' כמו"ש ס"ד ותמ"ל ס"ה כמו המפורש כאן סמ"ג: (ב) ר"ה לשנים וכו' להתפלל פת"ל ס"ד. ג"ל ס"ל ותיקנו כנ"ל נכון אלא ר"ל ותמ"ל כמו שכתבו כאן ס"ה כאן:

כתבתו. ב"י ד"ל ס"י: בביניו. בתל"ק ד"ל ס"ת: בנגד בתפוחיהם. מפני שנראין כשיש כדמתני' כבריית גבורה: ובמקדש. למעלה מראשיהם מפני שמברכין את העם בשם המפורש וכשיצא למעלה מקדמי לתכנותיהם: שמן מגביה למעלה מן הציץ את ידיו. תורה אור

גמ' בשמיעת כפים. שיגביהו את ידיהם: קשיא ליה לרבי יונתן. מאי גזירה שוה מי בנז"ם ילפת לה תיכף למיפרך מה למעלה שכן קרבן ליבור כדכתיב (ויקרא ט) וילך מעשות החטאת והעולה והשלמים וכולן של ליבור כדכתיב קחו שעיר עזים וגו' ורחם חדם הוה כדכתיב ביום החדש הרחמן בחשון כתחד לחדש תקיסוגו/(שמות מ) והוה היה יום שמיני למזבחים כדתניא בסדר שולש לאחו ביום שני שעל עשר עמרות: ר' נתן אומר תיו עליך. משום דפרכת ליה גז"ש מייתי ליה בהקישא: אף בניו בשמיעת כפים. ולא תיקשי הו שכן כ"ג, דאין מזיכין על ההיקש: ותיקשי לך תו רחם חדם ועבודה לבור: ותיתב כל הימים. ותיקשי לך הו רחם חדם ועבודה לבור: ותיתקן ברכה לעיכוב. כלומר ותע"ג דבהאי קלקלי נמי ברכה כתיבא חלת שיכוב "לעמוד לשרת בשם ה' ולברך בשמו": (ו) בשם המיוחד. ככתבו: בכל המקום ס"ד. וכי בכל מקום שם המיוחד מכוב הכתיב(שמות כ) "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" (שמות כ) ועוד וכי בכל מקום שכיבה כתיב ושורה דכתיב "לכת לחלך והוה לך יתד מקום להזכיר שם: מסורס הוא. מהופך, בכל המקום תמר חבת לחלך בחל מועד שבמדבר ובשילה וכבית עולמים: אף חיט חלת לפיט פניס כנגד עורף. שחין הכיבור גריכין להסב פניהם לגד הכהנים: לשנים קורא "לכהנים". כשיש שם שני כהנים לברך, שליח לבור, כשנמר ברכת הודאה קורא לחתן ברכה "כהנים" וכן הופכין פניהן שהיו הפוכין לגד המזבח להתפלל (ג) ואתה ואתיכון לקמן "כי לבן מלפניך שתהא ברכה ו' ס': תמר להם. מקרא "להסב" נפקא לן שצליך לבור מזכיר לחתן לבורך: כהן קורא כהנים. תם שליח לבור כהן הוא קורא ומזכיר לה חביבין הטומדים לפניו להחזיר פניהם: ונברך את ישראל, ותם ישראל הוא, ותם קורא כהנים:

משלהם

שם אזכיר את שמי, והיכן אבוא אליך וברכתיך? בבית הבחירה. שמי בבית הבחירה תניא אידך "כה תברכו את בני ישראל אין לי אלא בני ישראל, נרים נשים ועבדים משוחררים מנין? ת"ל "אמור להם" לבולהם תניא אידך "כה תברכו" פנים בנגד פנים, אתה אומר פנים בנגד פנים או אינו אלא פנים בנגד עורף? ת"ל "אמור להם" כאדם האומר לחבירו תניא אידך "כה תברכו" בקול רם או אינו אלא בלחש ת"ל "אמור להם" כאדם שאומר לחבירו אמר אביי "נקטינן: לשנים קורא "כהנים" ולא אינו קורא כהן שנא' אמור להם לשנים ואמר רב חסדא נקטינן כהן קורא "כהנים" ואין ישראל קורא כהנים" שנאמר "אמור להם" אמירה משלהם

ונאמר להלן תלה יעמוד לברך · תימה תברכה לימה ונלמר להלן ותלכת ושבעת וברכת מה להלן בכל לשון כדלמר לעיל (לף ג.) וי"ל דמסתברא ליה טפי למילף ברכת כהנים מברכת כל גרויס דמיתין מפורש בתורה דהברכות עלמן נמי מפורשות שהיה היפך הקללות המפורשות לגזור הלים לברכה לבל לשון ברכת המזון לימה מפורשת בתורה: **ורבי** יהודה תומר הרי הוא תומר כה · לבל לרבנן לא מיטבעא כה תלת כבה:

קשיא ליה לר' יונתן · לימ לשון הבריימא תלת לשון פי' יונתן הגמרא וה"ג לה בסיפרי ר' יונתן תומר לי מה להלן וכו': **וכתיב** כל הימים · תימה תכתי עבודת יחיד מהיכא לן לתיקבי דתיכת בשיתת כפים והא בכל הימים תיכת נמי עבודת לבור כגון תמיד ונרלה דוחלי לדברי הכל לימעים עבודת יחיד מבשיתת כפים ור' יונתן נמי תגב שיטפיה נקט ליה ולא הוה בשיתת כפים בכל יום אלא בעבודת תמיד כדתנן בפ"ה דסדר תמיד (דף נב:) דלתחר שנתנו תיבריס על גבי בבש ומלמוס ידלו וכתו להן לנשכת הגזית תמר להן הממונה ברכו ברכה לחת והם ברכו קרתו עשרה הדברות שמע והיה תם שמוע ויתמר וברכו תת העם ג' ברכות תמת ויהי ועבודה וברכת בהנים והוא הדין במוספין ובתמיד

תוספות שאנץ

מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה י"מ דכהן בעל תשובה ראוי הוא לירכון ולא משקשי ליה למיסל עבודה דכהן שנשתחד דכתיב לא יקרב אלי לשרתני והנן בפ' בתרא דמנחות' כהנים ששימשו בבית חתני לא ישמשו בירושלם הוא בגוב ובשעת מותרין וכ"ש בשן חזה לירכן ואמרי' נמי התם ודי אלו בבעלי מומין ולא מצינו בשום מקום שבעל מום שפסול לירכן אלא א"ב הוי מומין שבגלוי שהשלום פוסלין בו · אף בניו בבשיאות כפים ולא תקשי תו שכן בהן נרול דאין משביין על ההיקש ובכתיב כל הימים ואל תקשי לך תו ראש חדש ומבורת צבור ל"ה לשנים קרא בהנים ס"ה כשיש שם שני בהנים לברך שליח צבור כשנמר ב ר כ ת תודאה (עד חתן מסרת הגבנת) ל"ה:

ואיתקש ברכה לשיוט · לעיל דקאמר מקום קלי לימת לענין שיוט דוקא לימקום להכי קאמר כיון דלימקום לשיוט הוא הדין לברכה דהא לימקום ברכה לשיוט: **אן** אינו תלת בציטי · רבינו הלל פי' בספרי בציטי כגון לל תלמים בגבולות ולל מסתבר דהכי משמע לשנוטי קרת למימר יברכך תלמים במקום שם בן תרבע לושיות תלת בציטי ים לומר בקריאתו בתל"ק דל"ת: **דרי** הוא לומר בכל המקום תבר תבת לנין וברכתיך · הכי נמי בספרי בכל מקום תבר לני נגלה שם תהא מזכיר לת שמי ואיט יכול אף בגבולין כן? נאמר כאן "ושמו את שמי" ונאמר להלן "לשום את שמו שם" מה להלן בית הבחירה אף כאן בבית הבחירה **רבי יאשיה** אומר אינו צריך הרי הוא אומר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך" בכל מקום ס"ד אלא מקרא זה מסורס הוא: בבל מקום אשר אבוא אליך וברכתיך] בבית הבחירה · שם אזכיר את שמי בבית הבחירה תניא אידך "כה תברכו את בני ישראל אין לי אלא בני ישראל, נרים נשים ועבדים משוחררים מנין? ת"ל "אמור להם" לבולהם תניא אידך "כה תברכו" פנים בנגד פנים, אתה אומר פנים בנגד פנים או אינו אלא פנים בנגד עורף? ת"ל "אמור להם" כאדם האומר לחבירו תניא אידך "כה תברכו" בקול רם או אינו אלא בלחש ת"ל "אמור להם" כאדם שאומר לחבירו אמר אביי "נקטינן: לשנים קורא "כהנים" ולא אינו קורא כהן שנא' אמור להם לשנים ואמר רב חסדא נקטינן כהן קורא "כהנים" ואין ישראל קורא כהנים" שנאמר "אמור להם" אמירה משלהם

ברכה לשיוט ואבי שיוט תמר בפ"ב דחגיגה (דף טו:) דיוצא מחלל עבודה היולך לף כהן לריך לחזור ולברך משומד: **אן** אינו תלת בלחש · תימה לר"י תמלי לף בפרכה ברכה מהר גריזים מה להלן בקול רם לף כאן בקול רם ומיט לימר דלא תלת לריך דלא ליף מבזירה שוה תלת מכה · **לשנים** קורא כהנים · בירושלמי פרק לין עומדין תמר רב חסדא לריך שיהא החזן יהרחל רב נחמן בר יתק לומר לם היה כהן ר' לומר כהן שנים לומר כהנים תמר רב חסדא לפי' כהן קורא כהנים שלין קורא כהנים תלת לשום משלהם

כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה · ירושלמי מסכת סוטה פרק כהן גדול מהו שיטמאו מתים לכבודת כפים לחתי דר' חבא בר כהן תמר קמיה ר' יוסי בשם ר' לחתי ממתת כהן לכבודת כפים שמע ר' לחתי ותמר חנת לה תמרי ליה כלום חזר ותמר לו דילמת לה שמע מיניה חנת כיון דתמר ר' יהודה בר פזי בשם ר"ל כל כהן שטמא בכהנ"ע ואינו טהור את כפיו עובר בעשה וכבר נתמיר שמועת עשה דוחה לשלוח ל"ת תמר חנת לה תמרית ליה מייתניה ואחת מלקי ליה [ר' חבוה הוי יחיד ומחני בני כניסתה דקיסרין והוי תמן מיהנת ואחת עונתה דכניסת כפים ולא שלטן ליה] אחת עונתה דמילוי ושלטן ליה תמר להון על כניסת כפים לא שלילתון לי ועל מילוי לחנן שלטן כל שמעון כן הוה כל חד וחד מכהן משמע גרמיה ועבד:

הא דכליך לפרקים · ה"מ לו לא סליק לגבי מזבח כלל אבל סליק לגבי מזבח ולא סליק לפרקים דהוי כמו שלא עלה כלל אבל הכא דסליק לגבי מזבח ולא סליק לפרקים לא הוי כמו שלא עלה כלל דהא ס

והזה לחברין · ואף שם היו כולם הבריכין חולה · הולחו פסולה · דבעינן כוונה לטהרה כדכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ויליף מסיפא · לדידן שים ממט ולהלן ולא לדידן שיטו ממט ולחתור והכי נמי הטומדין בלדדין של כהן הימט ולהלן בכולל ברכה הן דלכפניו דמי לגבל של תורה אור

לחב הימט׳ לחט״פ שלין לחבריהן ממש / בלולחבין דמי : ובפתחו : ובכתחילה ובעזרה כתיב : עמדו · שחקו : שלא נטל ידיו · לפני עלוחו לדוכן : כמה הלכה ימים · חיזה זמן בידך שהלכה ימים : קפנדריא · לקלר דרכו דרך בהכ״נ ליכנס בפחח זה ולולחת כעגדו ולעון קפנדריא · מפרש בברכות (דף סב:) חלמיקפנדריא · חדרי ליעול בהח-עד שחמי מקוף סביב השוכות הללו לחכנס בזה ולקלר דרכי, ולרי״= שוכות בחים : ולח קלר פסעתי על רחשי עם קודש · שהיו יושבים התלמידים בצים המדרש על גבי קרקע והמהלך ביניהם כאהן יושבין וככגס ליצד במקומו מרחיב פסיעותיו, בעל כרחו והוח לשון מפסע (ף) וכרחה כמפסע על רחשיהם לפיכך לריך להקדים לו יצד לו מבחון : ולח נשחתי כפי לברך · שכהן היה: כלח ברכה. ברכה למפרע וחזיל מלי מבדך : וכי עקר כרעיה. בעבודה למיסק והוח מחזיק פיו כלפי חיבה חלח מלי חמר : וכי מהדר לחפיה מלינהרא · כשגומר ברכותיו מחזיר פניו לגד החיבה עד שיגמור שליח לבור המברך חת עמו ישרחל בשלום :

"והזה לאחריו, לאחריו והזה לפניו הזאתו פסולה, לפניו והזה על צדדין שבפניו הזאתו בשרה" אמר רבא בר רב הונא כיון שנפתח ספר תורה אסור לסגור אפילו בדבר הלכה שנאמר "ובפתחו עמדו כל העם" ואין "עמידה" אלא שתיקה שנא' "והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד" ר' זירא אמר רב חסדא מפרש בברכות (דף סב:) חלמיקפנדריא "מהכא "ואני כל העם אל ספר התורה" ואמר ר' יהושע בן לוי 'כל הקהל שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו שנאמר "שאו ידיכם קדש וברכו את ה'" "שאלו תלמידיו את ר' אלעזר בן שמוע במה הארכת ימים "אמר להן מימי לא עשיתי בית הבנסת קפנדריא ולא פסעתי על ראשי "עם קודש ולא נשאתי בפי בלא ברכה "מאי מברך אמר רבי זירא אמר רב חסדא "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" כי עקר ברעיה "מאי אמר "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל לא יהא בה מבשול ועון" וכי מהדר אפיה "מציבורא "מאי אמר "אדבריה" רב חסדא לרב עוקבא ודרש "רבונו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו מה

כשרה · בירושלמי בפרק קמא דברכות (דף ח.) דחמר רב שמת הוה מהדר לחפיה וגרים חמר' חינהו בדידהו וחכן בדידן ומליט למימר דמהדר לחפיה שחי לי נמי רב שמת שחי משום דהוה מחור עיניס והוה פטור מקריחה משום דהוה דבריס שבכתב לי חחה רשחי לחומרן על פה וכיון דפמור מקריחה חפילו בשעת שמיעה היה יכול לעסוק בדבר הלכה והייט דקחמר חן בדידן כגון דברי הלכה (כגון) דבריס דעל פה ואינהו בדידהו דבריס שבכתב מיהו מסתברח כפירוש ר"ח דפי' התם דוקח רב שמת וכיוצח בו דמורתו חומנתו לכל החידנת כרבח סבירח ן דחמר רבח כיון שנפחתה ס"ת וכו' והחי דהוה מהדר לחפי' י"ל דלח הויח חורחח דמילחח לחיעסוקי בדבר הלכה בחפני ליגורח בעוד שהן עסוקין בשמיעת התורה" :

[ומי שוס' ברכות ף ד"ה רב שמת]

כל שלא נטל ידיו · פירש רש"י חמר לי רבי חס נטל ידיו שחרית ונטהר כהן חיט לריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכשמומה שהוטחק מהגחת חלמיד שהרי חין לשומו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלוחו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד דמייחי גמרח קרח שלא ידיכם קדש וברכו משמע חיקף לנטילת ידים ברכה כהנים דמשמע ליה שהחת דכתיב כהנים משמעי קרח דהיח בנשיחות ידים ומשמע בירושלמי פ"ח דברכות דכתיב משמעי קרח בעינן נטילת ידים סמוך לה דמייחי לה התם לברכת המזון וכשי ליחח שלשה חביפות הן חיקף לסמיכה שחיטה שלחמר וסמך ושחט חיקף לנטילת ידים ברכה שנח' שלח ידיכם וברכו חיקף לגאולה תפלה שנח' יהיו לרלון חמרי פי וגו' וכתיב בחריש יעוך ה' ביוש לרה וכפ' כילד מברכין (ברכות מב.) משמע דהויח ברכה לחיירי הכח בשלח נטל ידיו בשחרית חלמי נקט חיקף לנטילת ידים בברכה דמשמעי ליה קרח וכשי ועוד לי מייחי הכח בהכרח כהנים ועוד לי מייחי בשחרית חלמי נקט כהן לנטילות כפים חיפוק ליה משום דברי תורה שלריך ליטול ידיו כדחלמי' בפ"ק דברכות (דף יח:) וכפ"ב (שם יד:) חמר רבי חייח בר רב חבי זימנין סגיחין הוה קחיימנן קמיה דרב נתטיי לן פירקח בסיפרח דבי רב ומקדים וקחי ומסי ידיה ומברך ומנח תפילין והדר חמר לן [דף פו.] וחמר נמי התם "דבעי לחהדורי בתר מיח לנטי" לק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי ברכת כהנים לי משום דלריך ברכה לפניה הכח נמי לריך ברכה לפניה כדחמר לקמן להכי מסתבר להכח בנטילת ידים חיקף לברכה מיירי וסיעור חביפה חיכח למימר מחביפת סמיכה לשחיטה דחמרי' בפ' כל הפסולין (זבחים נג.) כל הסמיכות שהיו שם קודם לשחיטה חוץ מזו שהיחה בשער נקטר שלחן מלטרע יכול ליכנס שם ללמוד כדי מהלך מפתר עד בית המטבחים לן חשיבה חביפה ובמסכת מדות (פ"ב מ"ו) משמע דלח הוי טפי מעשרים ושמים חמה מקום דריסת רגלי ישרחל · ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל חחד היו י"ח חמה :

וכי מהדר לחפיה מלטרע מלי חמר · סדר נסיכת כפים מפי' רבינו שלמה עוקר רגלי בעבודה ממקומו ובח לפני החיבה ומתפלל יהי רלון שתהא ברכה זו וכו' ומחריך בה עד שיחמרו חמן של הולחה מפי הלבור וקורח כהנים חת שניהם בם ,ושם חחד ליט קורח ש"ל והוח מחזיר פניו מלגיו כדחמר לעיל לחחד ליט קורח וכשכלה לבור"מהקורח,מברכין חמר קדשנו ט', ולחחר כך מתחילין בברכה וכשכלה חמן לחחרון מפי לבור הן מחזירין וטופפין לקמרי לגבעותיהם חת רוחן ושליח לבור מהמיל שיח שלוח והכהנים יתפללו רבונו של עולם עשיתי מה שגזרת וכו' ומחריכין בה עד שתכלה ברכה מפי שליח לבור עוקרין רגליהן והולכין להן : בשלשלות פרשת ויקח קרח כהן שעבד עבודת טוכבים לו יפה לח כפיו דגרש מהוכ לח הפסף לחמריהן בפ' חין עומדין (ברכות נב:) כהן שהרג לח הנפש לו יפה לח כפיו ורביט גרשום מאור הגולה השיב בתשובתו דטעת כפיו וקורת לחשון בתורה דכיון בתשובה מוחר לקדושתו דחקן בסוף מסכת מכחות (דף קח.) לך לו יפה כהני הבמות לל מזבח ה' בירושלים כי חם לכלו מלות בתוך לחיסכה והני הן כהני מומין שחולקין ולוכלין וכשם שבעלי מומין עוסקין לח כפיהם וקורת לחשון בתורה וחף זה שחם לו תחמר כן נמלחת מרפה ידיהן של בעלי תשובה וחגח דבי רבי ישמעחל* כלימה וימנו מעשות התשובה וחמר ר' יוחנן* כל התומר מעשה חין לו חלק לעולם הבח מרפה ידיהן של בעלי תשובה וחגח דבי רבי ישמעחל* הוחיל והלך זה ועשאה כהן לחליליס לחהה חבן לחר הטפל וכו' : [ע"ש תוס' ממות קח. ד"ה לו יפה ושמעו ותוס' תענית כו. ד"ה מי מה] :

[סנהדרין קי.] [קדושין כ:]

תוספות שאנץ

כיון דנפתח ספר תורה אסור לדבר אפי' בדברי תורה · פי' רשב"ם אבל אי מהדר אפיה ליח לן בה דאמר פ"ק דברכות רב ששת מהדר אפיה יתיבי · ואינו נראה לר"ת דא"כ היה ליה לחלמודא לאיתויי הא דרב ששת ולומר שמותר בזה הענין · על כן נראה לי דרב ששת ל) לא פליג דבבר הלכה שרי :

ל) ניל דלא שמת פליג וס"ל דלגבי הלכה שרי.

* ג' בשעת לסוקרים חיני מאוס דלון אלא נמשל מקלר לן חיזהו קרוב לגיאות כבים אלא להבדיל מהגחת קרוב לגיאות רבים. ** בגלון ממוך ובסחתו

* פ"ג לקמן באות ד' ה"ב מפ"ב מוד בלוחת הקטורת ד"ה ת"ש

נ"ב ומ"ל מהבחון בין ר"א בן עזריה לר"ע בפרק יש אומרים

נ"ב ומ"ל מהבחון נוסח הבדלה ותקנתה סליק בדבת כוהנים

עד שיכלה לחמן מפי הגבור • פירש"י ת"ע דלחמיין בפרק שלשה שחלכו (ברכות דף מ.) לין הכותב רבתי לבתוב עד שיכלה לחמן מפי הגבורין ולחמר כך חסדה מפי רוב הגבורין דכל הגבורה לחמן יותר מדאי ליט לחת טובה מיהו לענין ברכת הגפיס כיון דמשום לשמוע הוא לח לח משמע כל זמן שגוין דהוו להו תרי קלי קולות הגוין וקול הגפיס המברכים ולח משמעי ולי תקבי לדברי הרב ר"י לח יהלו גגיס כפיהם דהח לחמרין בפ"ע דמגילה (דף כח:) בתורה לחד קורא ולחד מתרגם וקתני סיפא לתפי' גגיס בגבית לין קורין ומשמע מפרש בירושלמי דפרק לין שומדין משום שלין שני קולות בבבין בחוך לחד ולחן לומרים לעיל לגגיס קורא כהגיס ללא מלי לית לך למימר ברכות לילי דמבילי להו יהבו דעתייהו ומשמעי תרי קלי כדלחמר גבי מגילה קרלוה גגיס ילא גבי לחן גמי יהבי דעתייהו ולישמעו תרי קלי תרין דלא דמו תרי קלי ולורין דבר לחד לתרי קלי שקורין שני דבריס כגון לחן והני ברכות כדלתן בפרק ללהו ב"ד (ר"ה לו:) שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מלופה זהב וכ' ולחרות משמי גדדין שמות היס בשופר ופרך בגמ' (שם מ.) ותרי קלי מי משמעי והלגיח זכור ושמור בדיבור לחד לומרו מה לחין הפה יכול לדבר ומה לחין החזן יכול לשמוע ע"כ היכל דהקולות משוטת כגון קול לחד זכור והני שמור לין החזן יכול לשמוע כלל וקול שופר וקול תלוגרות י"ל דלחן משוין לחי מכיון דהם דמשמעי ליידי דחביבי לי גמי בעי לישמעי גמי הברכה הני דמתריכין בחמן לפ"פ שמושין וכל שעה שהן בעלמן עושין לין שומעין קול חבריהם ותפוס לשון לחרון דהל מסיק התם תרי קלי ממד גברת לל משמעי כגון זכור ושמור מפי הגבורה מתרי גברי משמעי משמע לפי' דומיה דזכור ושמור ליידי דחביבי וקול שופר וקול תלוגרות תרי קלין משוין זה מזה דומיה דזכור ושמור ומשמעי ליידי דחביב:

במנחתא דתעניתא מחי לחמרי. לפ"ג דפרקין כף) בשלשה פרקים (תענית ד' ט:) כר' יוסי דלחמר ליכא בשיחות כפיס במנחתא דתעניתא משום דשכיח שכרות ולחי לחלופי בשלר יומי י"ל הכח לגיבא סחמא דמתני' דהתם בעי דקתני ד' פעמים ביום לי נמי לפי' לר' יוסי כדלחמר התם לחר דקי"ל כר' יוסי בחידתא מ"ט פרסי כהני יהיישו במנחתא דתעניתא כיון דכמוך לבקיעת החמה קפרסי בתפלה בתפלת נעילה דמי: **אם** שוטין טט בט • ת"ח הני פסוקים דמנחתא מלי בהבית פיס לילכא בהו י"ל משום דהוו מתענין על הלרה שלח תבא על הלבור ולחר בפ"ק דתעניתים (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דבריבעא בתרא דיומא בעי רחמי להייט ממנחה ולילך בדכתיב (מזמ ס) ולני יושב משומח עד מנחת הערב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרבי בגדי ומעילי ולחבוא על ברכי ולפרוש כפי לל ה' חלקים הלבך הזירו למבעי רחמי בעידנא דפרסי יהייהו דעת לעון הוח ועטו ליבורא לחן דמשמע בפ' ברוחה (ברכות נה:) הלי מלן דחזי חלמח ולח ידע מלי חזי ליקו קמי כהני בעידנא דפרסי יהייהו ולימלי דעון העולמים חטוח חלמחי וכו':

בגעילה

עד שיכלה לחמן מפי הגבור. פירש"י ת"ע דלחמיין בפרק שלשה שחלכו (ברכות דף מ.) לין הכותב רבתי לבתוב עד שיכלה לחמן מפי הגבורין ולחמר כך חסדה מפי רוב הגבורין דכל הגבורה לחמן יותר מדאי ליט לחת טובה מיהו לענין ברכת הגפיס כיון דמשום לשמוע הוא לח לח משמע כל זמן שגוין דהוו להו תרי קלי קולות הגוין וקול הגפיס המברכים ולח משמעי ולי תקבי לדברי הרב ר"י לח יהלו גגיס כפיהם דהח לחמרין בפ"ע דמגילה (דף כח:) בתורה לחד קורא ולחד מתרגם וקתני סיפא לתפי' גגיס בגבית לין קורין ומשמע מפרש בירושלמי דפרק לין שומדין משום שלין שני קולות בבבין בחוך לחד ולחן לומרים לעיל לגגיס קורא כהגיס ללא מלי לית לך למימר ברכות לילי דמבילי להו יהבו דעתייהו ומשמעי תרי קלי תרין דלא דמו תרי קלי ולורין דבר לחד לתרי קלי שקורין שני דבריס כגון לחן והני ברכות כדלתן בפרק ללהו ב"ד (ר"ה לו:) שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מלופה זהב וכ' ולחרות משמי גדדין שמות היס בשופר ופרך בגמ' (שם מ.) ותרי קלי מי משמעי והלגיח זכור ושמור בדיבור לחד לומרו מה לחין הפה יכול לדבר ומה לחין החזן יכול לשמוע ע"כ היכל דהקולות משוטת כגון קול לחד זכור והני שמור לין החזן יכול לשמוע כלל וקול שופר וקול תלוגרות י"ל דלחן משוין לחי מכיון דהם דמשמעי ליידי דחביבי לי גמי בעי לישמעי גמי הברכה הני דמתריכין בחמן לפ"פ שמושין וכל שעה שהן בעלמן עושין לין שומעין קול חבריהם ותפוס לשון לחרון דהל מסיק התם תרי קלי ממד גברת לל משמעי כגון זכור ושמור מפי הגבורה מתרי גברי משמעי משמע לפי' דומיה דזכור ושמור ליידי דחביבי וקול שופר וקול תלוגרות תרי קלין משוין זה מזה דומיה דזכור ושמור ומשמעי ליידי דחביב:

במנחתא דתעניתא מחי לחמרי. לפ"ג דפרקין כף) בשלשה פרקים (תענית ד' ט:) כר' יוסי דלחמר ליכא בשיחות כפיס במנחתא דתעניתא משום דשכיח שכרות ולחי לחלופי בשלר יומי י"ל הכח לגיבא סחמא דמתני' דהתם בעי דקתני ד' פעמים ביום לי נמי לפי' לר' יוסי כדלחמר התם לחר דקי"ל כר' יוסי בחידתא מ"ט פרסי כהני יהיישו במנחתא דתעניתא כיון דכמוך לבקיעת החמה קפרסי בתפלה בתפלת נעילה דמי: **אם** שוטין טט בט • ת"ח הני פסוקים דמנחתא מלי בהבית פיס לילכא בהו י"ל משום דהוו מתענין על הלרה שלח תבא על הלבור ולחר בפ"ק דתעניתים (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דבריבעא בתרא דיומא בעי רחמי להייט ממנחה ולילך בדכתיב (מזמ ס) ולני יושב משומח עד מנחת הערב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרבי בגדי ומעילי ולחבוא על ברכי ולפרוש כפי לל ה' חלקים הלבך הזירו למבעי רחמי בעידנא דפרסי יהייהו דעת לעון הוח ועטו ליבורא לחן דמשמע בפ' ברוחה (ברכות נה:) הלי מלן דחזי חלמח ולח ידע מלי חזי ליקו קמי כהני בעידנא דפרסי יהייהו ולימלי דעון העולמים חטוח חלמחי וכו':

בגעילה

תורה אור

מה שהבטרתנו° השקיפה ממעון קדשך מן השמים וגו' אמר* רב חסדא אין הכהנים רשאים לכוף קישרי אצבעותיהן עד שיחזרו פניהם מן הצבור [אר"ר זירא א"ר חסדא] אין הקורא רשאי לקרות "כהנים" עד שיכלה אמן מפי הצבור "ואין הכהנים רשאין להתחיל בברכה עד שיכלה דיבור" מפי הקורא "ואין הצבור רשאין לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים "ואין הכהנים רשאין להתחיל בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הצבור ואמר רבי זירא אמר רב חסדא [אין הכהנים רשאין להחזיר פניהם מן הצבור עד שיתחיל שליח צבור "בשים שלום" "ואנן רשאין לעקור רגליהם ולילך עד שיגמור שליח צבור "שים שלום" [א"ר זירא אמר רב חסדא] "אין הצבור רשאין לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הקורא "ואין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הצבור" ואין המתרגם רשאי להתחיל בתרגום עד שיכלה פסוק מפי הקורא "ואין הקורא רשאי להתחיל בפסוק אחר עד שיכלה תרגום מפי המתרגם. אמר [רבי תנחום א"ר יהושע בן לוי] "המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחילה ואמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי] אין "המפטיר רשאי להפטיר בנביא עד שיגלל ס"ת ואמר [רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי] "אין שליח צבור רשאי להפשיט את התיבה בצבור °מפני כבוד צבור ואמר [רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי] °אין הצבור רשאין לצאת עד שינטל ספר תורה °ויניח במקומו] ושמואל אמר עד שיצא ולא פליגי °[בא דאיכא פיתחא אחרינא הא דליכא פיתחא אחרינא, אמר רבא: בר אהינא אסברה לי °אחרי ה' אלהיכם תלכו. בזמן שהכהנים מברכים את העם מה"ן אומרים אמר ר' זירא אמר רב חסדא °ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו' ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה'. °במקדשי דשבחא מה"ן אומרים אמר רבי אסי °שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו' שאו ידיכם קדש וברכו את ה' °ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה, ולימא נמי °יברכך ה' מציון? דכתיב בההוא ענייניא: אמר יהודה בריה דר"ש בן פזי מתוך שהתחיל בברכותיו של הקב"ה מסיים בברכותיו של הקב"ה דתעניתא מאי אמרי אמר רב אחא בר יעקב °אם עוונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך °מקוה ישראל מושיעו בעת צרה למה תהיה כגר בארץ וגו' °למה תהיה כאיש נדהם כגבור לא יוכל להושיע וגו'

מה שהבטרתנו. שמסיים על ידיו כדכתיב ולחי לברכך (במדבר ו): לכתך קבלי לגבטותיהם. שפוטרין לגבטותיהם כשמברכין ולחלר שגמרו סוגיין לגרוף שלהם כשלר לקבלי לקבלי לגבטותיהם שמסיימין ופוטרין בהם: תן הקולת. שליח לבור שקורל "כהגיס" שיחזירו פניהם לבבך: לחמן. של ברכת המזון: דיבור. "כהגיס: לעקוב רגליהם. מן הדוכן לחל שומדין כפופין לפני התיבה. ים לומר מכלן סדר גסיחות כפיס כך הוח שוקר רגליו בעבודה ממקומו ובח לפני התיבה ומתפלל יכי לטן שתהח ברכה כו' כדלגיל ומתרין הה עד שתכלה חמן של הודלה מפי לבור ובליט לבור קורל "כהגיס" שם גיס הס. ולח יחיד הוח לילו קורל והוח מחזיר פניו מחילו כדלתבי לתמר לעיל (דף נח.) לל' לין קורל כהגיס (ג) וכשכלה דיבור מפי קורל מברך לחר קדשנו כו' ולח"כ מתחילין בברכה וכשכלה חמן לחרון מפי לבור הן מחזירין פניהם וכופפין קבריהם לח רוגס ובליט לבור מתחיל גיס שלוס והכהגים מתפללין רבים"ע "עשיו מה שגזרת עליו כו' "ומתרייכין הה עד שתכלה ברכה מפי שליח לבור ועוקרין רגליהם והולכין להם: עד שיכלה חמן. של ברכת התורה וכל הני מסוס דתרי קלי לל משתמעי: עד שמגלל ס"ת. כמטפחותיו כדי שלח יהו הגוללים מרוחים מלשמוע הפטרה מפי המפטיר: להפשיט לת התיבה בלבור. כל זמן שהלבור בבהכ"נ שהיה דרכם להבית ס"ת מבית לחר שמתמר בו לבית הכנסת ופורסין בגדים גיס סביב התיבה ומניחין לוסה בחוכה וכשוללין מסס ונוטלין ס"ת להוליט לבית המתמר בו לל יפשיטו הבגדים מן התיבה בפני הלבור שסורה לבור לעבה שם עם ס"ת חלח מוליך ס"ת לבימה ומימו והעם יושבים לחריו ולח"כ הוח בח ומפשיט לת התיבה: פיתחא לחריתא. מסכת"ל ס"ת לגלות דרך פתחו הכולה לגלות בפתח פיתחא לחריתא גמי ילא ילת ס"ת לבא מחר יולת ונתני' לת ילת ס"ת לבא פיתחא לחריתא. תחילה ולח יהל החדם בפתח לפני ס"ת: בר לחיגתא לחסברה לי. חכם שמתו בר לחיגתא לחסברה לי הביגי טעמו של דבר: בעגם מה הם לומרים. שירלו מסבירי פגים ומודים לפניו על ברכותיו להרלות שהן טובות להן: ברכו ה' מלחכיו גברי כח ה' כל לבחיו כל מעשיו. גלם מקרלות הן כנגד ג' ברכות: כמוסדי דשבחתא. שהוח נעשית כפיס חדש בחלו לגיך לחודש לת דברי הגס: ברוך ה' מלין. לגיט בלחגו מומור והייט דקל פריך וגימל יברך ה' מלין דכתיב בההוא עגייגא: דשבחתא דתעניתא. שהשלחין בו כפיס מה לחין כן בשלר מגחות משום שברות כדלחמרינן במסכת תגגית גפ' בתרא (דף טו:):

(ג) רש"י ד"ה לעקור וכו' וכשוללה מדיבור מפי הקורל מגרכיס תגר:

* ואנן רשאין לעקור. גראה לגרוס לגי' הרמ"ה ואנן רשאין לעקור רגלינו ממקומנו ולילך לגבת הלא ובבא

* ט"ט. הלגה מיותר. ובלי ר' חסדא מובן מהבא"ל

גליון השי"ם

גמ' מפני כבוד לבור • מגילה דף כד ע"ב יומח ע"ש ע"ש גיטין דף ס ע"ב:

מגילה דף כא ע"ב יומח ע"ש ע"ש גיטין דף ס ע"ב:

[בכרי"ף וכלי"ם בפרק בקומל לת המגילה עומד וכן בעור ס"ת סי' קמ"ג ניחל לומר שמי תיבות וילח במקומו וכן מלחה מפרש"י דהכל ד"ה מיכל פיתחל וכו' שלל סיס גרסחה כבי וגיין בב"י ומתני' פרש"י מעומד של דרך זה]

* ראה: לקמן מ. ד ד"ה ושלא אוחזים קיסוס הלו.

ג"ז/ב/מבנה
ד"ה הלבור
ג"ז/ב/אות
כ"ם
ג"ז/ב/מבנה
ד"ה הלבור
ג"ז/ב/אות
ה"ה ד"ה
ג"ז/ב/מבנה

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה מ

בהזכרת השם · כשהכהנים מזכירין את השם: פסוקא נקבל פסוקא · שהכהנים אומרים פסוק לעצמן והם אומרים אחר מאתנו ובשבי היו אומרים את השני ובשלישי את השלישי וכן במוסף וכן במנחה שהרי כאן שלשה שלשה הם: חיטו תלת טוותה · שלש נתקו לומר חלת לכבוד שם המיוחד הכתוב במקדש: ותיטו מסביר פניס · להרחות שברכת רבו חשובה לו ועריבה עליו ומגמל לרבו עליו בכך: חמוריה · המתרגם לרבים מה שהוא לוחם לו בשעת הדחקה: לא נריך לדידך · חכם הוא כמו בעליך: יקרא דמלכותא · (ז) (שלשה) רבי אבהו נשוא פנים בצית המלך כדאמרי' בחגיגה (דף יב.) נשוא פנים כגון ר' אבהו בי קיסר ובסהדרין (דף יד.) אמר להו נפקי אמסחא דבי קיסר לאפיה ומקרין קמיה דבה דעמיה מדבלגא לאומתיה: ותו רבנן אימעו עליה · ושוב זו מעלוקעטו: דנפיתי עליה תובות · שהיה נריך לעזוב: אמר ר' אבהו אית לן רבנן · חכם גדול ורלוי ליצב בראש יותר ממני כדי שיושיטוהו בראש ונותנין לו מטה ומעמידין אותו כדי שיהא יושב ויסמוך דכתיב כדאיתא והכהן הגדול מאחיו נדלוהו משל אחיו (יומא דף יח.): ה"ג רבי אבהו דרש בתגדתא: שמעתתא · הלכות דיינין ואיסור ומהרות: סידקיה · כלי מלאכות נשים ועניים כגון פלכים מחטין וליטורות: לא על מוכר סידקים · בתמיה מתוך שהמיסס קונים מ להם קונים הרבה ולהפיס דעתו הוא אומר: על שאתה מודיס לך · על שנתת בלבנו להיות (מודיס לך) דטוקים בך ומודיס לך: רבי סימאי · מסוקי הוא וכן כולם מוסיפין הן על הרחשונים: שמעוני אחי ועמי · מזהירם היה להתנהג בדרך הכיף בנין המקדש: אם אחם שומעים לי · להיות עליונים למקום, אחיי ומכריי אחם, חלמת המלך, לימת נבור עליו אם כשרים הם: עמי אחם · כנושים אחרי: לאו משום לימתא דיטורא · מפני שמסתלקין בנדיו העשויין למדתו בהנאתם ידיו וגרמין סמליו לנבור והן אין רלוין לרחות מפני פיעל שעליהן: דילמא מפסקא רלועה · וגמלי הוא לשלמו ומתלוננים עליו כשמגלו מוהרת ויהיב למקטריה וחכיריו מברכין ואחי למימר ליה רלוי לנשיאות כפיס והלך ויצב ט: וכל

בנעילה דיומא דכיפורי מאי אמר אמר מר זוטרא ואמרי לה במתניתא (ח) הנה כי כן יברך גבר ירא ה' יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך וראה בנים לבניך שלום על ישראל; היכן אומרן רב יוסף אמר בין כל ברכה וברכה ורב ששת אמר בהזכרת השם, פליגי בה רב מרי ורב זביד: חד אמר פסוקא לקבל פסוקא וחד אמר אבל פסוקא אמר להו לכולהו, א"ר חייא בר אבא כל האומרן בגבולין אינו אלא טועה אמר רבי חנינא בר פפא תדע דבמקדש נמי לא מיבעי למימרינהו "כלום יש לך עבד שמברכין אותו ואינו מאזין, א"ר אחא בר חנינא תדע דבגבולין נמי מיבעי למימרינהו כלום יש עבד שמברכין אותו ואין מסביר פנים, א"ר אבהו מריש הוה אמינא להו, כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דלא אמר להו אנא נמי לא אמינא להו, ואמר רבי אבהו מריש הוה אמינא עינותנא אנא כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דאמר אידו חד טעמא ואמר אמוריה חד טעמא-ולא קפיד אמינא-לאו עינותנא אנא ומאי עיניותניתיה דרבי אבהו דאמרה לה לביתהו דאמוריה דרבי אבהו לקביתיה דרבי אבהו הא לידן לא צריך ליה לידך, והאי דגחין וזקיף עליה יקרא בעלמא הוא דעביד ליה, אולא לביתהו ואמרה ליה לרבי אבהו, אמר לה ומאי נפקא ליך מינה מיני ומיניה יתקלם עילאה, ורבי אבהו איכמו רבנן עליה לממנייה ברישא, כיון דחזיה לר' אבא דמן עכו (ג) דנפישי ליה בעלי חובות, אמר להו *איכא רבנן אבהו ור' חייא בר אבא איקלעו לההוא אתרא: רבי אבהו דרש באגדתא רבי חייא בר אבא דרש בשמעתא שבקוה כולי עלמא לרבי חייא בר אבא ואזל לגביה דר' אבהו, חלש דעתיה, אמר ליה אמשיל לך משל למה הדבר דומה לשני בני אדם אחד מוכר אבנים טובות ואחד מוכר מיני סידקית, על מי קופיצין, לא על זה שמוכר מיני סידקית, כל יומא הוה מלוה רבי חייא בר אבא לרבי אבהו עד אושפיזיה משום יקרא דבי קיסר, ההוא יומא אלויה רבי אבהו לדבי חייא בר אבא עד אושפיזיה ואפילו הכי לא

תורה אור

מהגיס קמ

איתותב דעתיה מיניה, בזמן ששליח צבור אומר "מודים", העם מה הם אומרים: אמר רב מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר אלהי כל בשר על שאנו מודים לך, רבי סימאי אומר יוצרנו יוצר בראשית על שאנו מודים לך נדרדעי אמרי משמיה דרבי סימאי ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו על שאנו מודים לך רב אחא בן יעקב מסיים בה הבי כן תחיינו ותחננו ותקבצנו ותאספנו גליותינו לחצרות קדשך לשמור חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם על שאנו מודים לך *אמר רב פפא הילכך נימרינהו לכולהו. אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת צבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה רב נחמן אמר מהכא *ויקם המלך דוד על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי: אם אחי למה עמי, ואם עמי למה אחי: אמר רבי אלעזר אמר להם דוד לישראל: אם אתם שומעין לי אחי אתם ואם לאו עמי אתם ואני רודה אתכם במקל רבנן אמרי מהכא * (ג) ואין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן וחזו אחת מתשע תקנות שתקין רבן יוחנן בן זכאי, מאי טעמא? לאו משום כבוד צבור אמר רב אשי לא, התם שמא נפסקה לו רצועה בסנדלו והדר אויל למיקטריה ואמרי בן גרושה או בן חלוצה הוא: ובמקדש ברכה אחת כו': וכל

דיומא דכיפורי מאי לימר · לא ידענא לימאי לא לימר בנעילה דקתעניס כי היכא דלימר במנחתא דתעניתא דהא מסמע בגמרא בפ' בתלמה פרקים (תענית טו:) דבתעניות הוה נמי נעילה לבל מוסף לא הוה בהו: **בל** המומרס בגבולין ליט לחלת טועה · פירש ר"י לחע"ג דלמרי' בפרק הרואה (ברכות יה:) הלי מלן דחזי חלמת וכו' דהחם מקום שכנה שתירו שמא חלום מסוכן הוא שלריך רפואה להא לפילו בשבת שתירו להתענות תעניח חלום· פירש ר"ח הכי כולהו רבי חייא בר אבא ורבי חיננא בר פפא ורבי אבהו הילכתא גינהו: **על** שלחמנו מודים לך · בשרוך בערך הודאה פירש רב משם רבי יסיבה בן מרעה יעקב דקא מודו לבור על שלין לבור לימן סומכין ומתי על שלחנו מודים לך על ההודאה דקאמר שלית לבור וקא עט לימן לחן בירושלמי פ"ק דברכות לימא נמי רבי לבא ב"ר זבדא בשם רב מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והגבור והקדוש על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותחננו ותקבצנו לחצרות קדשך לעשות רלונך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך ברוך אל ההודאות: **הגהות הב"ח**

(ח) גמ' במתניתא תנא כתב: (ב) שם דמן עכו (דפוסים) וכ"ה ס"ח לקמיה: (ג) שם מכבון דמ"ל לין מכבדים: (ד) רש"י ד"ה יקרא דמלכותא שסיס ר' לחנה:

סח א מיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הל' י, סמ ב מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הל' ו, ופ"ד מהל' סנהדרין הל' יג ופ"ב מהל' מלכים הלכה ד: ע ג מיי' פ"ג מהלכות עבודת יוה"כ הל' ט:

וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש • תימה והלא היו עונין אמן ברוך שכמל"ו כשהיו שומעין שם הקדוש כדתנן בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לח:) ובפרק מרובה בקלפי (שם דף נ.) וזה היה הפסק גדול מעניית אמן ועוד שהיו טפלין על פיהם שהרי כשהיו שומעין את השם מפי כהן גדול בשעת הגרלה היו טפלין על פיהם כדלקמן בירושלמי הקדושים היו תומרים והרמוקים היו טפלין על פיהם והרמוקים היו תומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחלו וחלו לא היו זזין משם עד שהיה מתעלם מהן וגרלה דהשם ה"פ הקדושים היו טפלים וכ"ש שהיו תומרים בשכמל"ו אבל הרמוקים לא היו טפלין אלא גלח נפילה היו תומרים והיה שם הקדוש מתעלם ומשכח מן השומעים קודם שהיו זזין משם מ"מ קא חזינן שהיו מפסיקין בעניינין בשכמל"ו ומשמע היו עונין בשכמל"ו אלמא כשהיו שומעין שם הגדול והנורא אלא היו ממתינין עד סוף הפסוק ולפי אלא היו מפסיקין בין פסוק לפסוק תשוב להו כמו ברכה לחבה: **ומנין** שעל כל ברכה וברכה שצ"ל ומרומס על כל ברכה וברכה • ותיבה וברכה מפרש בפ"ב דמכות (דף לח:) שהיא בשכמל"ו:

תענית (דף מז:) שהיא בשכמל"ו:

שמעת מינה מולקין בשוד להלמיד במקום הרב • פי' הרב ר' יצחק בר מרדכי בפרק בת ט (יומא שם:) גרלה דלמטן קלי שמקבל ס"ת מרשם הכנסת ומינה מקבלה מחזן בית הכנסת גמלא שזה מלך לו לטבן בשוד שרשם הכנסת צריך לקבל מיד חזן הכנסת וליתן לטבן ומשני לבי טולה משום כשודו ד"ג דשופו לקבלה מיד הטבן ת"ש שטבן חשוב ומשובד עדיין כהן גדול מטולה ממנו • **שמעת** מינה • ות"ת למאי לא משני כגון דפליג ליה כ"ג יקרא לטבן וטבן לרשם הכנסת כדפסיק התם בית טחנין (ב"ב דף קיט:) והילכתא מולקין אין מולקין קשיא הילכתא להילכתא ל"ק הא דפליג ליה רבי יקרא הא דלא פליג ליה י"ל הכא בסתמא קתני לטולם היה המנהג כך בין פליג בין לא פליג ופלוגתייהו התם נמי בין פליג בין לא פליג הא פלוגתייהו דפליג לפסוק בהדיא כמ"ד מולקין ואי בדלא פליג לפסוק כמ"ד אין מולקין: **והאמר** מר אין ישיבה בעזרה • לא ידעתי מקומו ומייתי לה בפ"ק דיומא (דף כה.) ובפ' מצרה יוחכין (קדושין שה:) ובפ' ג' מלכים ובתוספות רבי הרמתי בבתלק (סנהדרין קא:) בגמ' דג' [ברייתא] בתוספתא דסנהדרין" בפרק כהן גדול וגרלה דבתוספתא דר' חייא מקומה דהא מקשה בירושלמי לא כן אמי רבי חייא ישיבה בעזרה גלא למלכי בית דוד ואמר ר' אמי בשם ר"ל לא למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה תיפתר שסמך לו בכותל ויצב לו והכתיב ויבא המלך דוד וישב לפני ה' אמר ר' חייא ב"ר אבי שישב בתפלה תמן תנינן אלא כת הרחטוה וישבה לה בהר הבית השליטים במקומה רבי נחמיה בשם ר' אבא לה *(לא) במקומה עמדה לה במקומה והא דרבי אמי דמייתי בירושלמי דלמלכי בית דוד לא היתה ישיבה במקומה בתחילת מדרש שוחר טוב והתם משמע לבית דוד היה מתוקן כסא ושם היתה ישיבה וי"ל שאותו כסא היה תון לעזרה והכי איתא התם תנו רבנן זמ"ה וישב המלך דוד וישב לפני ה' וכן תני רבי חייא אין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד רבי אמי בשם רבי יקים אמר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד משמע דבאותו מקום היתה ישיבה לכל אדם ומינה דייק דכסאו היה נתון תון לעזרה מכלל דלמ"ד אין ישיבה בעזרה ותו התם וכן הוא אומר וישב לפני ה' ולא כן מ"ד הוא שמעון אין ישיבה למעלה אלמא להם קפילת רגל שנאמר ורגליהם רגל סברה וכתיב שרפים עומדים ממעל לו וכתיב וכל נבא השמים עומדים מימינו וממשמלו למעלה אין ישיבה ודוד ישב אמר רבי אמי אלא למלכי בית דוד אין להן ישיבה בעזרה מהו וישב לפני ה' שכתוב לכותל ולמי היתה ישיבה בעזרה ובהיכל הוי אומר לכ"ג שנאמר ועלי הכהן יושב על הכסא אם כן מהו וישב שישב בתפלה וקשה לר"י אם לכ"ג היתה ישיבה מ"ש מתי מקשה הכא והא אמן בכ"ג קיימין ותו "קשיא מפ' שני דזבחים (דף יט:) דאמר התם כיצד מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית ומקדש אמר ט הפלגת מי תפשר לעשות כן שפיר קאמר ליה אמר רב יוסף תבריו מסייעו מתי ביניהו עמידה מן הגד מיכא ביניהו": [פי' מהרש"ל]

ואין לו אלא מה שנתן לו רבו ואם נתן לו כל נכסיו אין לו אלא כתב ידו ואם נתן לו כתב ידו אין לו אלא כלי הכתב ואם נתן לו כלי הכתב אין לו אלא מה שנתן לו רבו: **ואם** נתן לו כל נכסיו אין לו אלא כתב ידו • ואם נתן לו כתב ידו אין לו אלא כלי הכתב •

ויקרא כו'. בספרי עזרא כתיב קחני מיהת לרבנן בעזרה היו קורין: מתני' בכדי שלא יפסוק התורגמן הוא. שפרשת סור לו כשב קרובה לפרשת לחכי מות ולא גמר התורגמן לתרגם עד שזה זוהה לך בעשור ומתחיל כשמפסיק זה: גמ' ועד כמה מדלגין בעניין אחד. מדלגין בתורה כגון תורה אור לחכי דתכרוייהו בעניינא דיה"כ היכא דמיירי ההיכך מדלגין בכדי שלא יפסוק יכריזו דקתני לחפי' בכדי שלא יפסוק התורגמן מדלגין בכמי עניין, כגון עניין יום הכפורים וזה בלו לחם להכין לו בפרשה אחרת שעיין ללב שהוא נמשך אחר ענין אחר ממהר לגאת ממנו לשמוע ולהבין דברי ענין אחר הלכך תורה שהמלות תלויות זה ומשמיעין אותה לגבור ופסוק אחד שלא יבין בו הוא שוכחו ועובר עליו ואין מקיימו ואתה חובבה על כך לכן אין מדלגין מענין לענין ואפילו אין התורגמן מפסיק אבל בגביא שפיר דמי: והתניא. בגיותא: ובגביא בכמי עניינין. וכל שכן בענין אחד: ובגביא של שנים עשר מדלגין. מגזותה לאחברתה דכליה חד ספרא הוא: מסוף הספר לתחלתו. למפרע: וכל כך למה. לו לומר להם: שלא להוליך למו. שלא יאמרו פרשה שהוא קורא על פה ליזה כתובה בו וספר מושבע הוא: משום פגמו. של ספר תורה לחשון שלא יאמרו מלא בו פסול: בעניינו של יום. פרשה של אותה שכתב לפי סדר פרשיות התורה: ת"ר המלך תפלה. זו היא שים ברכה אחת וכו תפלה אחת רבה ובקשה שעמך כהן גדול לקרות פרשה לאחר שגמר כהן גדול לקרות פרשה בברכותיה כל אחד מן הקהל מביא ספר תורה מביתו לעזרה דקסבר "אין עירוב והולאה ליום הכפורים לי נמי "ירושלים דלתותיה נעולות בלילה ומערבין לה טולה: להרחות מזותו. של ס"ת וטיו דאחר מר (מיי' דעיים פ"ד ה"ב) זה אלי ואנוהו אתאה לפניו במלות בסמ"ע נאה בלילים נאה: מתני' בשמיני. בשמיני ס"ל הא לאמרת במולאי יו"ע מלאכה ומשקין אימא בשמיני מולאי שביעית שבתחלת שנה שמיני: בימה. לגמרא"ל שגאחר מקן שבע שנים. בסוף שבע שנים ואותה קרייה על יד מלך היא כדתניא בספרי בפרשת המלך את משנה התורה הזאת אין קורין ביום הקהל אלא במשנה תורה: וקורא ויושב. וקורא כיושבה: תגריפס המלך. מלך ישראל היה מזרעו של הורדוס והוא שהחריב בהמ"ק בימיו: ענגו מיניו למשנה. שהמקרא הזה פוסלו מן המלכות: לחיט לחמה. "שאמו מישראל: וקורא מתחילת אלה הדברים עד שמע. שבותחתון: ושמע היה לם שמוע. פ"י דיולג ומשם מלג לעשר תעשר ומשם מלג וקורא כי תכלה לעשר" וברכות וקללות ומשם חוזר למפרע וקורא תשימה עלי מלך שמע-קבלת מלכות שמים והיה לם שמוע-קבלת עול מלות כדאמר בפ' שני דברכות (דף יג.) וכן ברכות וקללות קבלת בריתות של תורה ומשמיע לרבים עשר תעשר כי תכלה לעשר שני דברכות תרומות ומעשרות ואח"פ פרשת המלך מפסקת בין עשר לכי תכלה קורא את הלה יחד שלא להפסיק במעשרות ואח"כ קורא פרשת המלך ולי משום דים כתן דיולג בתורה "בכדי (שלא) יפסיק התורגמן אין למלך תורגמן ואין מתרגמין לחביו": ברכות שלישי מגבך. ביוה"כ לאחר מקרא פרשה כדאמרן (יומא סא.) מברך עליה שמונה ברכות: המלך מברך. לאחר קריאתו: על ניגיס. מקדם ישראל והזמנים מברך תחת (ג) ברכותיהן שבעה: גמ' נריבי. כל הסימנין הללו מקן שנת השמיטה ושנת הסוכות ושמועד: יומיטהו מהשמיטה. משנת תרבעים והלאה שבעבדום מוחב נאמרה פרשה זו ואע"ג דלא מאחרי בשמיטה שלא מן שמיטין עד לאחר שבע שביבשו ושבע שמילקו כדאמרי' (בקידושין)(דף מ:) [ערכין] (דף יב:): בסוף שמיטה. קודם ר"ה של שמיטה להא מקן שבע בסוף שנה מצמע: מריש שמטה. שטלן נקראו מועד כדכתיב (ויקרא כג) אלה מועדי ה' וקתשיב נמי ר"ה: מלמיטה

ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים] אמר רב חסדא בעורת נשים: וקורא ארדי מות ואך בעשור: ורמינהי *מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה אמר אביי לא קשיא כאן בלבדי שיפסוק התורגמן כאן בכדי שלא יפסוק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלגין עד כדי שלא יפסוק התורגמן] מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינין ורתניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני עניינין וכאן ובאן בכדי שלא יפסוק התורגמן] ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: *ונגולל את התורה ומניחה בחיקו וכו'. וכל כך למה? שלא להוציא לעז על ס"ת: ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה:

*ולייברכיה לספר וליקרי? א"ר הונא בר יהודה א"ר ששת לפי שאין גוללין ס"ת בצבור, ולייתי ס"ת אחרינא וליקרי! רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון, ר"ש בן לקיש אמר לפי *שאין מברכין ברכה שאינה צריכה, ומי חיישינן לפגמא *והאמר רבי יצחק נפחא ת"ר חבת שחל להיות בשבת מביא שלש תורות וקורא: אחת מעניינו של יום ואחת של ר"ח ואחת בשל תנוכה? תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא, חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמנה ברכות בו': *ת"ר [מברכין] על התורה כדרך שמברכין בבהכ"נ, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת עון כתיקנן, על המקדש בפני עצמו, ועל הכהנים בפני עצמן, על ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה: והשאר תפלה: *ת"ר השאר תפלה תהנה רנה ובקשה שעמך ישראל צריכין ליוושע ותותם בשומע תפלה מבאן ואילך כל אחד ואחד מביא ספר תורה מתוך ביתו וקורא בו וכל כך למה כדי להראות חוזתו לרבים: מתני' פרשת המלך ביצד 'מוצאי יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב, אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד *ושברוהו חכמים וכשהגיע *ללא תוכל לתת עליך איש נכרי ולגו עיניו דמעות אמרו לו "אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה" וקורא מתחילת *אלה הדברים עד *שמע, ושמע, והיה אם שמוע, עשר תעשר כי תבלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון:

גמ' בשמיני סלקא דעתך אימא בשמינית, וכל הני למה לי, צריכי: ראי בחב רחמנא "מקץ" הוה אמינא נימנו מהשתא ואע"ג דלא מתרמי בשמיטה כתב רחמנא "שמיטה" ואי בחב רחמנא "שמיטה" ה"א בסוף שמיטה כתב רחמנא "במועד" ואי כתב במועד ה"א מריש שתא כתב רחמנא בחג הסוכות ואי בחב רחמנא "בחג הסוכות" הוה אמינא אפי' יו"ט אחרון כתב רחמנא "בבוא כל ישראל" מאתחלתא

למעוד. לא היה לריך וצריכה לומר דכתיב בחג הסוכות במועד למה לי ועוד לא ליכתוב אלא מקץ שבע שנים שנת השמיטה בחג כל ישראל ולמה ליה מר"ה דלמא לאיום בחים לירלות וי"ל אם כן הוה אמינא בחג המלות להכי לימטריך בחג הסוכות מיהו במועד לא היה לריך וצריכה לומר דכתיב בחג הסוכות משום דבחג כל ישראל לירלות משמע מאתחלתא דמועד ביום לחמון קמ"ל דמועד דמשמע בתוך המועד ולהכי בחג כל ישראל דמשמע מאתחלתא דמועד ג' ביום ולא ביום כ' או ביום ג' אלא במולאי יו"ט הרחמן לחכל פי' רש"י תמוה דפי' דמהאי טעמא ביום טוב לאמון לא דתיקון ביומה אימה דוחה יו"ט כיון דגזירת הכתוב לקרות מאתחלתא דמועד יקראו בלא ביומה מגן דביומה מעכבת להכי מסתבר כדפי' ונראה דהיו בוגין הביומה מע"ט בגין של פרקים ובמולו של מועד לא היו עושין סוס בגין אלא מקימין אותה ומחברין הפרקים יחד ואם לא בטו אותה מערב יו"ט נראה דבשייכה לא היה דוחה אפילו חוץ של מועד:

מטה

נוסח

עא א מיי' פ"י מהל' תפלה כלכה ח יג סמג עשין יט טוש"ע ח"ח סימן קמד סעיף ג:

עב ב מיי' שם פ"י ה"ג:

עג ג ד ה ו מיי' וסמג שם טוש"ע שם:

עד ז מיי' שם פ"ג ופ"ב מהל' מעשה יוש"כ סמג שם טוש"ע ח"ח שם סעיף ג:

עה ח מיי' פ"ג מהל' מעשה יוש"כ שם:

עו ט מיי' פ"י מהל' תפלה כלכה כד סמג עשין יט טוש"ע ח"ח סימן מרפד סעיף ג:

עז י מיי' שם פ"ב ה"ג כג סמג שם שם טוש"ע ח"ח סימן קמד סעיף ד:

עח כ מיי' שם ופ"ב מהל' מעשה יוש"כ כלכה י סמג ושוש"ע שם:

עט ל מ מיי' פ"ג מהל' מעשה יוש"כ כלכה יא סמג עשין רס:

פ נ מיי' פ"ב מהלכות תגיגה כלכה ג סמג עשין לל:

פא ס מיי' שם כלי ד:

פב ע מיי' שם כלי ג:

נוסח

ר"ת

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה של רגלים וכו' מתח ברכת מחילת. כ"ל ומיבת של מחילת:

נוסח

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לחיט לחמה שלמו מישראל. עי' כ"ק דף פח ע"ש ופי' מהרש"ל בס"ל ריש פ"ב:

מצוה שחלי · וכי פרכינן נמי בפרק כ"ג בסנהדרין (דף יח:) גבי מלך דתנן לו מולן ולא מולין להשחו רבי יהודה אומר אם לא לה לחנן וליבם זכור לטוב תהי וכו' ומשני מלוה שחלי וקשיא לר"י למאי לא משני הכי בפרק שני לכתובות (דף ח.) מעבירין את המת מלפני כלה וזה וזה לפני מלך ישראל ואמרו עליו על הגרוסים המלך שעבר לפני הכלה ובשבועה חכמים וקל פריך מכלל דקפיד עבד והאמר רב חלבו וכו' ומשני פרשם דרכים הוא ואמלי לו משני מלוה שחלי ומ"מ ליכא למימה הא ההיא גופיה דרב חלבו מייתי במקום מלוה דמעיקרא אמרי' לפי' למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו מחול ומיהו ליה מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי לוקק שהוא מסובין בבית המשתה בט על ב"ג ברבי והיה ב"ג עומד ומשקה עליהן וכו' אלא לי אמאי לא אמר הכי אמאי לא אמר רב חלבו לפי' למ"ד שמחל על כבודו אין כבודו מחול ומשני מלוה שחלי וכו' ומ"ד מלוה שחלי ומ"ד מלוה שחלי מאי שנא הכא דאמר מלוה שחלי ומאי שנא התם דאמר מלוה שחלי אלא לפי' דהתם מלוה דמעיקרא הוי שחלי דאי לא שחיל לא מצי למיעבד מלוה אבל הכא מלוה דמעיקרא לא הוי שחלי דאי לא שחיל מצי למיעבד מלוה ומיהו קשיא לי' מלוה שחלי

משוח מלחמה. גרסה הלי דלא תנא הכי משוח מלחמה כשאר שמדבר אל העם כיולד כדקתני בפרק אלו נאמרין (לעיל דף כ.) מקרא מכוסים כיולד משום דהעם סליק מיניה דמני לעיל מיניה ואלו נאמרין בלשון קודש אבל חימה למה הקדים פרק זה קודם פרק עגלה ערופה והלא אנא משוח מלחמה בכתב לחכרוה לחכי כולן ויש לומר דהעם הקדים פרשת עגלה ערופה משום דלחירי בפרשת המלך נקט בתריה פרשת עגלה ערופה אבל הכא לפרשה מקדים משוח מלחמה משום דזוטרי מילה ופסיק ושדי להו ולא"ת וליחני לעיל פרשת משוח מלחמה כדתני פרשת עגלה ערופה יש לומר דלא סליק אדעתיה למיחני פרשת משוח מלחמה אלא כשהוא סמוך לפרשת עגלה ערופה ולא ידעינן היכי מסדרי ליה:

הדרן עלך אלו נאמרין

משוח מלחמה. כתן *שנאמר וגו' לכך שנאמר וגם הכהן וגו' ובגמרא פריך מאי קאמר ויקומו המכוסים. כתיב נגי פקח בן רמליהו שנלחם עם חזאל בדברי הימים שמצו מבני יהודה הרבה ושם היה נביא שודד שמו והוכיחם לבני ישראל ואמר להם בחמת ה' על בני יהודה נתנם בידכם והכיתם בהם לאין מרפא ועתה אתם אומרים לכבוש לעצמיכם לעבדים לשפחות והשיבו את השביה וגו': לכל צבאו. כלומר כולן יכולין לילך כדרגליהם: להלחם עמהם. לגלח כוסיס קרוי להלה בלשון המקרא: קלגפין. חיילות: הגפת תריסין. מגיפין וסוגרין ומדבקין התריסין זה בזה כדי שיקשו זה על זה והקול נשמע לקול המון לחייס על שכנגדם: שובך. שם נבח הדלעזר: **גמ'** מאי קמשמ. היכי יליף לשון הקודש מהכא: דומיא דשופט. תירגום השופט ממונה על השופר שעושי לנגנם את מי שיודע השופט לכוף: ותימא סגן. מדבר דבריס הללו להם ממונה הוא ויש ממונה על גביו: למה סגן ממונה. לגזוז דבר הוא ממונה ומוכן: שהם לוחצין כו'. לכל בעוד שלא לוחצין פסול לכהן גדול אין לסגן גדולה על כלום: מאי שנא שמע ישראל. למה מתחיל בלשון זה: פעמיים מדבר. שמהם לחת בספר. כשיולו מלרים: שמע

משוח מלחמה. "בשעה שמדבר אל העם, בלשון הקודש היה מדבר שנאמר "והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן" זה כהן משוח מלחמה "ודבר אל העם" בלשון הקודש "ואמר אליהם שמע ישראל וגו' על אויביכם" ולא על אחיכם. לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין שאם תפלו בידם ירחמו עליכם כמה שנאמר "ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשבויה וכל מעריומיהם הכישו מן השלל וילבישום וינעילום ויאכילום וישקום ויסכום וינהלום בחמורים לכל כושל ויביאום ירימו עיר התמרים אצל אחיהם וישובו שומרון" וגו'. על אויביכם אתם הולכים שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם "אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו" וגו'. "אל ירך לבבכם" מפני צהלת סוסים וציחצוח חרבות "אל תיראו" מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין "אל תחפזו" מקול קרנות "אל תערצו" מפני קול צווחות "כי ה' אלהיכם ההולך עמכם" הם באין בנצחנו של בשר ודם ואתם באים בנצחנו של מקום: פלשתים באו בנצחנו של גלית מה היה סופו? לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, בני עמון באו בנצחנו של שובך מה היה סופו לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, ואתם אי אתם כן "כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם וגו'" זה מתנה הארון: **גמ'** מאי קאמר? הכי קאמר שנאמר "ודבר" ולהלן אומר "משה ידבר והאלהים יעננו בקול" מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש תנו רבנן "ונגש הכהן ודבר אל העם" יכול כל כהן שירצה ת"ל "ודברו השוטרים" מה שוטרים בממונה אף כהן בממונה ואימא כהן גדול? דומיא דשוטר מה שוטר שיש ממונה על גביו אף כהן שיש ממונה על גביו, כהן גדול נמי האיכא מלך על גביו? בעבודתו קאמר ואימא סגן? סגן לאו ממונה הוא דתניא "אמר רבי חנינא סגן הכהנים למה סגן ממונה שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס ומשמש תחתיו; ואמר אליהם "שמע ישראל" מאי שנא "שמע ישראל"? אמר רבי יותנן משום רבי שמעון בן יוחי אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרין בידם: אל ירך לבבכם אל תיראו כו': תנו רבנן פעמיים מדבר עמם: אחת בסתר ואחת במלחמה: בסתר מה הוא אומר?

שמעו

א א מיי' פ"ז מהלכות מלכים הלכה ג סמג עשין קי:
ב ב מיי' שם הלכה כ:

(ה) גם' וכתיב ויתפש ירמיהו בן שלמיה כן שלמיה כירמיהו ויביאהו כן שלמיה כירמיהו: (ב) שם גמולם דף מכגלה:

ג"ל שקרנים • כ"ת בסנהדרין]

[ג"ל נח]

נוסח זכרי תאות מלחמה

נוסח זכרי תאות מלחמה

[יומא נח. ע"ש מיר מה: ע"ש]

מבנה "ואימא" טאות ב"כוך דכתן טבריך דכתי הוא הואת מלחמה הוא מיטבו אוחר

דברים כ, ג

דברים כ, ד

שמות יד, יד

דברים כ, ב

דברים כ, ג

שמות טו, ג

דברים כ, ב

דברים כ, ג

דברים כ, ד

דברים כ, ה

דברים כ, ו

דברים כ, ז

דברים כ, ח

דברים כ, ט

דברים כ, י

דברים כ, יא

דברים כ, יב

דברים כ, יג

דברים כ, יד

דברים כ, טו

דברים כ, טז

דברים כ, יז

דברים כ, יח

דברים כ, יט

דברים כ, כ

דברים כא, א

דברים כא, ב

דברים כא, ג

דברים כא, ד

דברים כא, ה

דברים כא, ו

דברים כא, ז

דברים כא, ח

דברים כא, ט

דברים כא, י

דברים כא, יא

דברים כא, יב

דברים כא, יג

דברים כא, יד

דברים כא, טו

דברים כא, טז

דברים כא, יז

דברים כא, יח

דברים כא, יט

דברים כא, כ

דברים כא, כא

דברים כב, א

דברים כב, ב

דברים כב, ג

דברים כב, ד

דברים כב, ה

דברים כב, ו

דברים כב, ז

דברים כב, ח

דברים כב, ט

דברים כב, י

דברים כב, יא

דברים כב, יב

דברים כב, יג

דברים כב, יד

דברים כב, טו

דברים כב, טז

דברים כב, יז

דברים כב, יח

דברים כב, יט

דברים כב, כ

דברים כב, כא

דברים כב, כב

דברים כב, כג

דברים כב, כד

דברים כב, כה

דברים כב, כו

דברים כב, כז

דברים כב, כח

דברים כב, כט

דברים כג, א

דברים כג, ב

דברים כג, ג

דברים כג, ד

דברים כג, ה

דברים כג, ו

דברים כג, ז

דברים כג, ח

דברים כג, ט

דברים כג, י

דברים כג, יא

דברים כג, יב

דברים כג, יג

דברים כג, יד

דברים כג, טו

דברים כג, טז

דברים כג, יז

דברים כג, יח

דברים כג, יט

דברים כג, כ

דברים כג, כא

דברים כג, כב

דברים כג, כג

דברים כג, כד

דברים כג, כה

דברים כג, כו

דברים כד, א

דברים כד, ב

דברים כד, ג

דברים כד, ד

דברים כד, ה

דברים כד, ו

דברים כד, ז

דברים כד, ח

דברים כד, ט

דברים כד, י

דברים כד, יא

דברים כד, יב

דברים כד, יג

דברים כד, יד

דברים כד, טו

דברים כד, טז

דברים כד, יז

דברים כד, יח

דברים כד, יט

דברים כד, כ

דברים כד, כא

דברים כד, כב

דברים כה, א

דברים כה, ב

דברים כה, ג

דברים כה, ד

דברים כה, ה

דברים כה, ו

דברים כה, ז

דברים כה, ח

דברים כה, ט

דברים כה, י

דברים כה, יא

דברים כה, יב

דברים כה, יג

דברים כה, יד

דברים כה, טו

דברים כה, טז

דברים כה, יז

דברים כה, יח

דברים כה, יט

דברים כו, א

דברים כו, ב

דברים כו, ג

דברים כו, ד

דברים כו, ה

דברים כו, ו

דברים כו, ז

דברים כו, ח

דברים כו, ט

דברים כו, י

דברים כו, יא

דברים כו, יב

דברים כו, יג

דברים כו, יד

דברים כו, טו

דברים כו, טז

דברים כו, יז

דברים כו, יח

דברים כו, יט

דברים כז, א

דברים כז, ב

דברים כז, ג

דברים כז, ד

דברים כז, ה

דברים כז, ו

דברים כז, ז

דברים כז, ח

דברים כז, ט

דברים כז, י

דברים כז, יא

דברים כז, יב

דברים כז, יג

דברים כז, יד

דברים כז, טו

דברים כז, טז

דברים כז, יז

דברים כז, יח

דברים כז, יט

דברים כז, כ

דברים כז, כא

דברים כז, כב

דברים כז, כג

דברים כז, כד

דברים כז, כה

דברים כז, כו

דברים כח, א

דברים כח, ב

דברים כח, ג

דברים כח, ד

דברים כח, ה

דברים כח, ו

דברים כח, ז

דברים כח, ח

דברים כח, ט

דברים כח, י

דברים כח, יא

דברים כח, יב

דברים כח, יג

דברים כח, יד

דברים כח, טו

דברים כח, טז

דברים כח, יז

דברים כח, יח

דברים כח, יט

דברים כח, כ

דברים כח, כא

דברים כח, כב

דברים כח, כג

דברים כח, כד

דברים כח, כה

דברים כח, כו

דברים כח, כז

דברים כח, כח

דברים כח, כט

דברים כט, א

דברים כט, ב

דברים כט, ג

דברים כט, ד

דברים כט, ה

דברים כט, ו

דברים כט, ז

דברים כט, ח

דברים כט, ט

דברים כט, י

דברים כט, יא

דברים כט, יב

דברים כט, יג

דברים כט, יד

דברים כט, טו

דברים כט, טז

דברים כט, יז

דברים כט, יח

דברים כט, יט

דברים כט, כ

דברים כט, כא

דברים כט, כב

דברים כט, כג

דברים כט, כד

דברים כט, כה

דברים כט, כו

דברים כט, כז

דברים כט, כח

דברים כט, כט

דברים ל, א

דברים ל, ב

דברים ל, ג

דברים ל, ד

דברים ל, ה

דברים ל, ו

דברים ל, ז

דברים ל, ח

דברים ל, ט

דברים ל, י

דברים ל, יא

דברים ל, יב

דברים ל, יג

דברים ל, יד

דברים ל, טו

דברים ל, טז

דברים ל, יז

דברים ל, יח

דברים ל, יט

דברים ל, כ

דברים לא, א

דברים לא, ב

דברים לא, ג

דברים לא, ד

דברים לא, ה

דברים לא, ו

דברים לא, ז

דברים לא, ח

דברים לא, ט

דברים לא, י

דברים לא, יא

דברים לא, יב

דברים לא, יג

דברים לא, יד

דברים לא, טו

דברים לא, טז

דברים לא, יז

דברים לא, יח

דברים לא, יט

דברים לא, כ

דברים לא, כא

דברים לא, כב

דברים לא, כג

דברים לא, כד

דברים לא, כה

דברים לא, כו

דברים לא, כז

דברים לא, כח

דברים לא, כט

דברים לב, א

דברים לב, ב

דברים לב, ג

דברים לב, ד

דברים לב, ה

דברים לב, ו

דברים לב, ז

דברים לב, ח

דברים לב, ט

דברים לב, י

דברים לב, יא

דברים לב, יב

דברים לב, יג

דברים לב, יד

דברים לב, טו

דברים לב, טז

דברים לב, יז

דברים לב, יח

דברים לב, יט

דברים לב, כ

דברים לב, כא

דברים לב, כב

דברים לב, כג

דברים לב, כד

דברים לב, כה

דברים לב, כו

דברים לב, כז

דברים לב, כח

דברים לב, כט

דברים לב, ל

דברים לב, לא

דברים לב, לב

דברים לב, לג

דברים לב, לד

דברים לב, לה

דברים לב, לו

דברים לב, לז

דברים לב, לח

דברים לב, לט

דברים לב, מ

דברים לב, מא

דברים לב, מב

דברים לב, מג

דברים לב, מד

דברים לב, מה

דברים לב, מו

דברים לב, מז

דברים לב, מח

דברים לב, מט

דברים לב, נ

דברים לב, נא

דברים לב, נב

דברים לג, א

דברים לג, ב

דברים לג, ג

דברים לג, ד

דברים לג, ה

דברים לג, ו

דברים לג, ז

דברים לג, ח

דברים לג, ט

דברים לג, י

דברים לג, יא

דברים לג, יב

דברים לג, יג

דברים לג, יד

דברים לג, טו

דברים לג, טז

דברים לג, יז

דברים לג, יח

דברים לג, יט

דברים לג, כ

דברים לג, כא

דברים לג, כב

דברים לג, כג

דברים לג, כד

דברים לג, כה

דברים לג, כו

דברים לג, כז

דברים לג, כח

דברים לג, כט

דברים לד, א

דברים לד, ב

דברים לד, ג

דברים לד, ד

דברים לד, ה

דברים לד, ו

דברים לד, ז

דברים לד, ח

דברים לד, ט

דברים לד, י

דברים לד, יא

דברים לד, יב

מאה פפי וחד נחגלי · בירושלמי בפרק החולן תגמרא ותיימן
חסם תלוי תת ס"מ [שהחסה] מתעברת ותחרת ומתעברת
תת ס"מ שתין החסה מתעברת מפני בני תדם כתחת ופליני על
רבון דתגדתת דרבון דתגדתת תומרים וילת תית הבימים ממערכות

(ל) נפ' וכיתין דוד בדל תמל וכו' נפתוח תאהי מתרכות בינ"ל ותיבת ישראל נמחק: (כ) רש"י ד"ה ותידך וכו' לפתוח פוח פס"ד: (נ) ר"ה שבתתין מתעבה תחתים פין: (ד) ר"ה שוחין וכו' בכתמה לף פסים:

נוסח

ל ל ו ת

[שבת ק ד:]

פלשתים ממתה ערלות פלשתים שהערו בה מתה ערלת פלשתים תמר רבי מתניה ולת פליגין עד שלת נסרתה הזרע החסה מתעברת מפני בני תדם כתחת מפני תדם כתחת זה מתעבה מפני בני תדם כתחת זה מפני שכולן מתה היו תבותיו שהרי מכולן נתעברה תמו ולת כפי' רש"י שפירש ותד נתגלי שתחד מהן תביו ופי' הטרוך* נתגלי כלב שבתו עליה מתה תגפים וכלב תחד וכן מפורש בויקרת רבה ובתנהה דשמואל תמר ר' יתקן תותה הלילה שפירשה ערפה מחמותה נתעברו בה ניים של מתה בני תדם שהי

שפיטפט. זלזל וכבש לותו ולא "חשבו: והלא שבעים מבזים לוטו. כדאמרינן בחלו הן הגשרפין (סנהדרין דף פב:) לפיכך הולרך ליחסו שם פנחס בן לעזר בן אהרן הכהן: *תרי פוטי. מדלא כתיב פוטלא: **מרתני'** בית סלוגרום. לעזר יין שמן ותבואה: ונחמד סלוקם. בית שבטי לעזו הוא חדש (תורה אור

ובגמרא מרבינן ליה מקרא: תמס במדבר ליעני מחכל. דבהבי הוי כרס שמים בגבד שמים וחמש יולאה וכו:

כזס

* * *

* * *

*

ג"כ קס: [סנהדרין פב:]

ונחפיל מה' מינין. (ב) מינים. בשבת הרביעית לגטיעתו שחלל לת הפירות במעות כדרך מעבר שני ומעלה לת המעות לירושלים ואוכלן בלכתיב (ויקרא יט) קדש הלולים וגמר קדש קדש ממעבר: ת"ג כל חלו שומעין דברי בית מערבי מלחמה ומזרין. כמו שומעין דברי מערבי מלחמה של בית לעומר שבהבית חומר לבן: ברק. בגון לרזיס ובקמיס שחינן עץ פרי: והממזיר גרוסתו. ולירסה היו מוזר שחינה מדשה לו וקרל לחשה מדשה קפיד בלכתיב "כי יקח לית לשה מדשה" (דברים כל): חלמנה. ולירסה בהן גדול היו מוזר בשבילה דלימעטו "מולל לקחה" מדלל כתיב ולל לקח: על מכוט. סתרו וכגמ' במדה לחשוכה היו מוזר ללמו חדש הוא הוליל ולל חידש להוסיף עליו ולפילו חללו היו חדש וגרע מהלוקח והיוכח: חף הבונה בית

שומעין דברי בהן מערבי מלחמה-ו*חזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים, ו*אלו שאינן חוזרין: *הבונה בית שער, אכסדרה, ומרפסת, *הנוטע ארבע אילני מאכל וחמשה אילני סרק, *המחזיר את גרושתו, אלמנה לבהן גדול, גרושה וחלוצה לבהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין לא היה חוזר, רבי יהודה אומר אף הבונה בית על מכונו לא היה חוזר, ר' אליעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר *אלו שאין זזין ממקומן: בנה בית וחנכו, נטע כרם וחללו, הנושא את ארוסתו, הכונס את יבמתו שנא' °נקי יהיה לביתו שנה אתת: "לביתו" זה ביתו, "יהיה" זה כרמו "ושמח את אשתו" זו אשתו "אשר לקח" להביא את יבמתו, "אין מספיקין *(להם) מים ומזון ואין מתקנין את הדרכים: **גמ'** תנו רבנן "*דברי" השוטרים" יכול דברים של עצמן? כשהוא אומר °ויספו השוטרים" הרי דברים של עצמן אמור הא מה אני מקיים "דברי השוטרים" בדברי משוח מלחמה הכתוב מדבר-הא כיצד °כהן מדבר ושוטר משמיע, "חדא כהן מדבר ושוטר משמיע ותניא אידך כהן מדבר וכהן משמיע ושוטר מדבר ושוטר משמיע אמר אביי הא כיצד "מונגש-ועד-ודברו" כהן מדבר וכהן משמיע, "מדברו-עד-ויספו כהן מדבר ושוטר משמיע, "מיספו-ואילך שוטר מדבר ושוטר משמיע: מי האיש אשר בנה בית חדש כו': תנו רבנן "אשר בנה" אין לי אלא אשר בנה, "לקח, וירש, וניתן לו במתנה מנין? ת"ל "מי" האיש אשר בנה בית" אין לי אלא בית, מנין לרבות בית התבן, ובית הבקר, ובית העצים ובית האוצרות? ת"ל "אשר בנה"-מכל מקום, יכול שאני מרבה אף הבונה בית שער, אכסדרה, ומרפסת? ת"ל מה לומר "בית" מה בית הראוי לדירה אף כל הראוי לדירה. ר' אליעזר בן יעקב אומר "בית" כמשמעו, לא חנך-ולא חנכו "פרס" לנזלין לימא דלא כרבי יוסי הגלילי, דאי *רבי יוסי הגלילי הא אמר "ורך הלבב" זה המתיירא

(ולקמן מד.)

מעבירות

לבנים בשכרן. מקום הוא שמעו שרון ואין הקרקע יפה ללבנים ולא הוי דבר קיימא שפעמיים צריך לחדשה בשבע שנים: ואלו שאין זזין ממקומן. דהבך דלטיל הולכין עד לספר ושם שומעין דברי כהן ומוזהרין מן המערכה ולחרן ישראל ומנסי חוזרין לבתיהם ולא עוסקין בסיפוק מים ומזון להולכי מלחמה ואלו לין זזין ממקומן לפילו ללכת עד הספר ולשוב ע"פ כהן: הבונה בית וחנכו. ולא דב בו שדיין שהם: ונטע כרם וחללו. ועדיין לא עבדה שנת רביעית עליו שלימה: נקי יהיה לביתו. בשביל ביתו יהיה. רבויא הוא הוסיף לך הויה לחדת להיות כזו: **גמ'** יכול דברים של עצמן. יכול שהדברים הללו שהם לומרים מי האיש אשר בנה וגו' של עלמן הן ולא היה כהן לומרן אלא השוטרים: ת"ל ויספו השוטרים. לדבר אל העם ולאמרו מי האיש וגו' ויספו משמע שדבר זה הם מוסיפים משלהם: הרי דברים של עלמן לאמר. שהדבר זה לבדו הן מוסיפין על של כהן מדעד השעת נבי נטע ונבי לירס אלא לא כתיב ויספו והכא כתיב ויספו ס"מ עד הגה דברי כהן ואת זו הן מוסיפין: הא מה אני מקיים ודברו השוטרים. בגנה ונטע ולירס: דדברי משוח מלחמה הכתוב מדבר. שהכהן לומר והשוטרים משמיעין לותן: מונגש עד ודברו. דהייט שמע ישראל לאם קרבים וגו' עד להוציא לאחכם: מי האיש. ריבוין הוא דמלי למיכתב מי לאבר בגה, ומדלא כתיב "לאבר בית בגה" דרוש בית בגה מ"מ, והאי דכתיב "בית" למעוטי בית שער לכסדרה ומרפסת שהם עשוים לדריסת רגל ולא לאויס לדור בהם: בית שער. בית בניסת שער החלר להסתופף שם שומר הפתח: ולא חנכו. מדלא כתיב (ג) חנך הוי מיעוטא תנכו לזה ולא לאחר פרס, לגחל בית: כרבי יוסי הגלילי. דמתני':

מעבירות

מבנה
חלוקות בזעין
כלוי השתתפות
דאלחאה

הנהות הב"ח
* אחרי זאת (ה) במשנה כל אלו שומעין כנ"ל ותניא ואלו אין זזין כו' ואלו מתחק: (ב) רש"י ד"ה ונפילו וכו' ומתני' מ"ב ולא מילו וכו' שמחלל את הפירות: (ג) ד"ה ולא וכו' כתיב ולא תנך:

נוסחא
דברי הגולילי
בנה בית

(ו) דברים כ: ו-ז
(ב) כ: ה-ג
(ג) כ: ח

ג א מיי' פ"ו מהלכי מלכים הל"ב סמג עשין קכ:
ד ב מיי' שם הל"ג:
ה ג מיי' שם הל"ג:
ו ד מיי' שם הל"ה:
ז ה מיי' שם הל"ו:
ח ו מיי' שם הל"ז:
ט ז מיי' שם הל"ו: ... חוסר ב... פנחס ... אי אינו ... ל אינו
י ח מיי' שם הל"ח:
יא ט י מיי' שם הל"ט:
יב כ מיי' שם הל' ס:

מעבירות שבידו. ואפי' אין לו למידה משום סירוס ורך הלבב: תלמוד לומר "לבב נמס". מדלא כתיב "לבב כרס נמס" אלא "לבב נמס" משמע מכל מקום ואפי' יש לו כרס שהרי לא הזכיר כרס עדיין: תלמוד לומר כרס. דדמי לכרס ופשוט שבכרסים חמשה נפגמים הם: כרס כמשמעו. ולא שאר לילטות: תילנו. מצנם משמעת לזה ולא לאחר: כתן בהרכבת ליסור. כדאיתא בהרכבת ליסור מין בשליט מיט ומעמיד קרח כדמעיל ולא תכנו "נבי" בית פרט לגזלן: מבריך. שטופח [המורה לו היטוב] בארץ: מרכיב. שטוקב האילן ועוטל מן הרך שבענפי האילן ומוחב לאוכלו ועושה עקר בתוך הקרב ועוטל ממין לאחר אילן שעוטל ממנו וישרהל מיהר להרכיב מפני לילטת זה פירותיו נכון וזה פירותיו דקין דהוו ממין אחד זה זה: בהרכבת היטב. דלמוקמת מתני' כה היכי דמי דמוחר מפני מילול בהרכבה: לו נימא ילדה בילדה. שאף זו שבקרקע שהרכיב אח העקר כה נעיצה היא ועדיין לא הגיעה לשנה רביעית לחלב, הא לאו משום הרכבה הוה דכולהו הרכבה נמי בעי למיהדר מן המלחמה משום ילדה בילדה: בוקיעה. שכבר נתחלקה: שסיבבה. לשון נחתו בסבך (בראשית כב) שעשאה עקר בוקיעה: בעלה בני זקיעה. ואינה חייבת בערלה ואע"ג דרבעי וכי תנן במסכת ערלה [זקיעה] בילדה מבן שאף חייב בערלה ואע"ג שקצלו מזקיעה נעשה עכשיו ילדה שוו היא נעיצתו: לעולם ילדה בילדה. ודקשיא לך בלא הרכבה נמי בעי למיהדר ממערבי המלחמה תקמייתא: כגון דנעשה לקמייתא נסיב. כגון שהיתה פרילה בגדל שהיו נעשה בפרלה לסתום לשון סונה בשופטים (שיר ז) גדורה בשופטים: ולקוחת. לקון ממה קוחות לכשנגדל: ותני שנא ילדה בילדה. כי הך ילדה קמייתא דזקיעה היא לענין ערלה (לעיל) בעלה הרכבה הא להפוך מן הערלה כשותה: הכא. נבי זקנה ולא הא תימלוני היא לחזור ולהיות ילדה על שום מחשבה אבל עשה לפניו אי ממילך עלה בעלה לקיימה לפירות חייבת בערלה לאחר ומהניא לה מיהא לאכילה הוא ומהניא מחשבה דמיקר_בילדה_גמי אי הוה חייב עלה הוא מכי מחשבה ואע"ג דבשעת נעיצה לאו להכי נעיצה: מידי דהוה לחבו מחליהן. דבשעת נעיצה ליכא כוונה: ועקמה בכרס על שני שופטין. למה לי לאהדורי לשיניית דחיקא בעשה לסיני ולקוחת, לוקמה בעשה לאחילה ודקשיא

מעבירות שבידו. אפילו תימא רבי יוסי הגלילי כגון דעבד תשובה ויהב דמי, אי הכי הוה ליה לוקה וליהדר? כיון דמעיקרא בתורת גזילה אתא לידיה לא: ומי האיש אשר נטע כרם כו': תנו רבנן "אשר נטע" אין לי אלא נטע, לקח וירש וניתן לו במתנה מנין? תלמוד לומר "ומי האיש אשר נטע כרם" אין לי אלא כרם, מנין לרבות חמשה אילני מאכל ואפילו משאר מינין? תלמוד לומר "אשר נטע", יכול שאני מרבה הנוטע ארבעה אילני מאכל וחמשה אילני סרק? תלמוד לומר "כרם" רבי אליעזר בן יעקב אומר "כרם" בכשמעו, לא חילל - ולא חיללו. פרט למבריך ולמרכיב והא אנן תנן אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב אמר רבי זירא* אמר רב חסדא לא קשיא "כאן" בהרכבת איסור "כאן" בהרכבת היתר** והאי הרכבת היתר היכי דמי: אילימא ילדה בילדה תיפוק לי' דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה אלא ילדה בוקינה *והאמר רבי אבהו "ילדה שסיבבה בוקינה *בטלת ילדה בוקינה ואין בה דין ערלה? אמר רבי ירמיה לעולם ילדה בילדה וכגון דנטע להך קמייתא לסייג ולקורות *דתנן הנוטע לסייג ולקורות פטור מן הערלה ומאי שנא "ילדה בזקינה" דבטלה ומאי שנא "ילדה בילדה" דלא בטלה? התם אי ממילך עלה לאו בת מיהדר היא הכא אי ממילך עלה בת מיהדר היא [דהא מעיקרא לפירי קיימא] מידי דהוה אעלו מאיליהן *דתנן [עלו מאיליהן חייבין בערלה] ולוקמה בכרם של שני שותפין דהאי הדר אדידיה והאי הדר אדידיה? אמר רב פפא זאת אומרת "כרם של שני שותפין אין חיוורין עליו מערבי המלחמה ומאי שנא *מחמשה אוחין ומת אחד מהן במלחמה דכולן חיוורין? התם כל חד וחד קרינא ביה אשתו הבא כל חד וחד לא קרינא ביה כרמו רב נחמן בר יצחק אמר במברך אילן בירק והאי תנא הוא *דתניא המברך אילן בירק רבן שמעון בן גמליאל מתיר משום רבי יהודה בן גמרא איש כפר עכו, ואחכמים אוסרין. כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן הא מני רבי אליעזר בן יעקב היא-לא אמר רבי אליעזר בן יעקב הרם "כרם" כמשמעו הבא נמי "נטע" כמשמעו-נוטע אין מבריך ומרכיב לא. כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב "ילדה פחותה ממפח חייבת בערלה כל שנותה דמתחזיא כבת שתא "והני מילי שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב אבל כוליה "כרם קלא אית ליה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב *מת תופס ארבע אמות לק"ש דכתיב "לועג לרש חרף עושהו" אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב חורגתא הגדילה בין האחין אסורה לינשא לאחין דמתחזיא כי אחתיהו "ולא היא קלא אית ליה למילתא, ואמר *רבי יצחק אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן הוקבעו למעשר, אמר עולא לא אמרן "אלא בשדה אבל בעיר קלא אית ליה למילתא, ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב "ילדה הפחותה ממפח אינה מקדשת את הזרעים "והני מילי שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב אבל כולי כרם מקדיש ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב

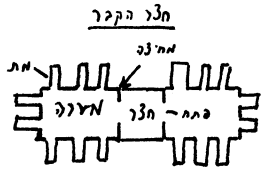
כמת

תורה אור

וקשיא לך תיפוק לי משום דבעי למהדר משום סירוס ורך הלבב: שהגטיעה של ראשון וכן שמשון והרכיב בה להוות פירות הרכבה כלו: ומאי שנא ממחמה לחמן. בריייתא היא לקמן בפרקין (דף מד.): בוצין. מחוברין. מפני שהיא שומרת יפה לכולם: קבינת בית השתו. שמא קבינת בית בכמו. המיוחד לו שתין לך בה גפן שתין לשנים חלק בה: רב נחמן אמר. הא דקתני מתני' מרכיב חוזר במרכיב לאין בירק דלא בעי למיהדר משום קמח ואם תאמר מין בשליט מיט הוא ואימעיטא לה הרכבת ליסור מולא מילתו פרט למבריך ומרכיב, הא תנא הוא דלעמר מותר: כפר עכו. כן שמה: הא מני. דקתני פרט למבריך ומרכיב ולא סתמא היא אלא סיפא דמילתא דרבי אליעזר בן יעקב היא דאמר יבלת הרכבת היטב ואפי' מרכיב לא: פחותה ממפח. שהיא שפל קומה ולא תגבה לעולם עד מפח: כל שנותה. מדרבנן כל היכים ערלה טהגת בה דמתחזיא כבת שתא והרואה שלוכלין פירותיה לומר שפירות ערלה מותרין: קלא אית ליה. הכל לומרים כרם יש לפלוני משונה מכל הכרמים ויודעין שהיא זקינה להכי נקט שתים כו' דכבר לה למען דלמר במסכת ערלה (דף נה.) כרם רבעי תנן בשלש שנים בהרכבה בגטיעה בגטיעה אחת אלא בכרם שלש: לקריית שמע. שאסור לקרות בהרכב לפניו היכוי שהוא קורא וזה היו יכול לקרות: תורגתא. בת אחתו: שגדלה בין האחין. בני האבעל מאשה אחרת: לפירי קיימא. שהיא מכיר בה ורואה לותה שגדלה אצלו כשבור שהיא לאחותו ולומר שטעות היתה אחותו: לקט שכחה ופאה שעשאן. בעני גורן שכיום הרבה בלאחד ועשה מהן כרי: הוקבעו למעשר. מדרבנן דמתן לאחי סבור שגדל בשדהו: והא"ת בשדה. שלא ידעו הכל(ו) שהוקבעו מעט מעט וכשגדלין שגדל שם לאבל בעיר כל שכניו יודעין שהם של לקט שכחה ופאה ומשום הכי לא מחייבינן ליה מעשר כדתניא בספרי וכן הלוי כי לקן ל חלק ובלה עמך"בדבר שאין ל"ט חלק-ובלה-עמך הוא דא ל"ט חלק-ובלה-עמך, יצא לקט שכחה ופאה שיש ל חלק ובלה עמך שאף לעניים נוים הם מופקרים בשאר עניי ישראל: לחם הזרעים. משום כלאי הכרם דכתיב בה תקדש המלאה הזרע ובלאה לי דקסבר כדתמרינן בתמורת (דף סו:) קנסוס ולוק לסכרה תורה שאר זרעים מותר לגזול בדבר שנתקדש בו כלאי הכרם: (ג) גדול שהיה שפלת קומה הולכת ושבשה גזול עליה:

מת

[ליטא] נמס. (ב) ח"מ מכלי פ"ג מ"ב; מ"ש פ"ו מ"ב; כלים כ"ג מ"ב; נגעים יב"ד מ"ב; פרה פ"ח מ"ב; מקוואות פ"ח מ"ב; ידים פ"ד מ"ב; ב"ב פ"ב מ"ב; ערכין פ"ב מ"ב; תמורה פ"ב מ"ב; כריתות פ"ב מ"ב; מעילה פ"ב מ"ב; תמיד פ"ב מ"ב; מדות פ"ב מ"ב; נדה פ"ב מ"ב; כלים כ"ג מ"ב; אהלות פ"ב

מת תופס לארבע אמות לטומאה. חכמים גזרו שיהא המת מטמא כל הכפות בארבע אמותיו כדי שלא יהיו מהרהרים ליקרב ויהא סהור שלא התהיל ויש למוש שמא יפשוט ידו ויתהיל ולא תדעתיה: ומצא תוצא. וכן אם תלה דיין במצאה הגשמים ביניו בבית המדרש בסדר טהרות (תוספות תורה אור פס"ו מ"ח): חלר הקבר. שלפני המערה כדאמר סדר בין הקברות בבבא בתרא (דף ק:) שעושין מערות גדולות של "סם על סם ומופר בטהליה סביב כוכין לרוחות כמדת המת ומוחבו לתוכן והמערה מקורה בקרקע וכיסוי ועושה גומא רחבה בלד המערה ופותח פי המערה לתוך הגומא בסוהל המערה כמין פתח ותיהה גומא היא חלר הקבר: הסומד בתוכו טהור. כל מקום שהוא עומד בה סהור לכיון דמערה חלוקה היתה ומחיצותיה ניכרות לא גזור רבנן במתים שבחוכה שיהפכו ד' לחות שביניהם לגד המערה כי גזור רבנן מדבר לחות במת המוסל בחויר וכגון למעלה חלל גג המערה כדי להרחיק את האדם מלהתיהל על המוסלה לבל יהו יש בה מדבר לחות במת. היכי: והוא שיש בה מדבר לחות. הוא דתניא לקמן מקום לעצמה לבל פחות מכלן בטלה חלל המערה ולא תהיה למיהוי מקום לעלמה: וכ"ה לומרים מדבר טפחים. הוי מקום שסוד כלל דוכתא: כמה דברים לחומרים. ב"ה לחמרו ליה: כשפתחה של חלר למעלה. שלין לה כניסת מדרון במעלות מן הלד שלא כשורדין לה קופלין לה וכשולין מחוכה מטפח ושולה ולקמן פריך ליפכא מיסתברא: כלפי ליית. כנגד חיפוי הפתח דבריך ליית ליפוי כדאמר בברכות (דף נח.) בגגי ליית כליס שבורים להיכן הולכים ליפכא מסתברא מן הלד כשעשוי לחלר מדרון לנלות דרך לדדים ליכא למימר כיון דלא גזור רבנן מדבר חמות במחיצות ניכרות סבי להאי חלר בתדבעה טפחים והטומד בה הרי זה טהור שלין לו במה לטמלו דאיט בריך לטפס ולעלות שיפשוט זרועותיו ויתהיל וכפיו על חלל הפתח דכי נפיק מידלי ונפיק נשמט ונפל לו מן הפתח לגד מערה של חלר ויוצא לו: מלמעלה לי לפסר דלא מתהיל. כיון דאיט חלל תדבעה טפחים לי לפסר לו לפרוש כנפיו ולטפס ולעלות חלל שם כן

מת תופס ארבע אמות לטומאה ותנא תונא חלר הקבר, העומד בתוכה טהור והוא שיהו בה ארבע אמות דברי בית שמאי ב"ה אומרים ג'ארבעה טפחים{למה דברים אמורים שפתחה מלמעלה אבל פתחה מן הלד דברי הכל ארבע אמות{כלפי לייא אדרבה מן הלד מידריך ונפיק, מלמעלה אי אפשר דלא מאהיל{ אלא} במה דברים אמורים שפתחה מן הלד אבל פתחה מלמעלה ארבע אמות} והני מילי חלר הקבר דמסיימא מחיצתא אבל מת בעלמא חפים: °מי האיש אשר אנש אשה בו': ת"ר "אשר ארס" אחד המארס את הבתולה ואחד המארס את האלמנה ואחד שומרת יבם ואפילו *חמשה אחין ומת אחד מהם במלחמה כולן חוזרין °לא לקח-ולא לקחה" פרט לאלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין לימא דלא כרבי יוסי הגלילי דאי רבי יוסי הגלילי הא אמר °הירא ורך הלבב" זה המתיירא מעבירות שבידו? אפילו תימא ר' יוסי הגלילי, כדרבה, *דאמר רבה "לעולם אינו חייב עד שיבעול, מה טעם "לא יקח" משום "לא יחלל" משום הבי אינו לוקה עד שיבעול? תנו רבנן אשר בנה, אשר נטע, אשר ארש *לימדה תורה דרך ארץ שיבנה אדם בית ויטע כרם ואח"כ ישא אשה, ואף שלמה אמר בחכמתו °הבן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך ואחר ובנית ביתך": °הבן בחוץ מלאכתך" זה בית "ועתדה בשדה לך" זה כרם "אחר ובנית ביתך" זו *אשה ד"א °הבן בחוץ מלאכתך" זה מקרא "ועתדה בשדה לך" זה משנה "אחר ובנית ביתך" זה גמ' ר"א °הבן בחוץ מלאכתך" זה מקרא ומשנה "ועתדה בשדה לך" זה גמרא "אחר ובנית ביתך" אלו מעשים טובים, ר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי אומר °הבן בחוץ מלאכתך" זה מקרא ומשנה וגמרא "ועתדה בשדה לך" אלו מעשים טובים "אחר ובנית ביתך" *דרוש וקבל שכר: ואלו שאינן חוזרין הבונה בית שער כו': תנא אם תוסיף בו דימוס אחד חוזר: ר' אליעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשדון לא היה חוזר:

תנא כמה שמחדשין אותו פעמים בשבוע: ואלו שאין זזין ממקומן בנה בית חדש וחנכו וכו': תנו רבנן °אשה חדשה אין לי אלא אשה חדשה, אלמנה וגרושה מנין? תלמוד לומר "אשה" מכל מקום, אם כן מה ת"ל "אשה חדשה" מי שחדשה לו יצא מחזיר גרושתו שאין חדשה לו ת"ר "לא יצא בצבא" יכול בצבא הוא דלא יצא אבל יספיק מים ומזון ויתקן הדרכים? תלמוד לומר °ולא יעבור עליו לכל דבר" יכול שאני מרבה אף הבונה בית ולא חנכו, נטע כרם ולא חללו, ארס אשה ולא לקחה ת"ל "עליו" עליו אי אתה מעביר אבל אתה מעביר על אחרים, ומאחר דכתב "לא יעבור" לא יצא בצבא" למה ליה? לעבור עליו בשני לאוין: °מתני' °ויספו השוטרים לדבר אל העם* וגו' ר' עקיבא אומר הירא ורך הלבב כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה *רבי יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב זהו המתיירא מן העבירות שבידו לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו שיחזור בגללן, רבי יוסי אומר אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין, הרי הוא "הירא ורך הלבב" °והיה ככלות השוטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם" ובעקיבו של עם, מעמידין זקיפין לפניהם, ואחרים מאחוריהם וכשילין של ברזל בידיהן וכל המבקש לחזור הרשות בידו לקפח את שוקיו שתחלת

מתחילת

מתחיל על חלל הפתח: ובני מילי כו'. הקתח מהדר לפרושי סיעתיה מהכא מדאילטריך למיתני העומד לתוכו מהור ש"מ הני מילי חלר הקבר דמסיימא מחיצתא דמערה לחוליה ודחלר לחוליה ויש היכר בדבר לבל מת בעלמא המוסל בחויר מודו בית הלל דתפיס תדבעה חמות מדאילטריך למיתני העומד לתוכו מהור דאי בעלמא לא נזור למה לי לאמומינן הכא דמהור: ואפי' היא ט שומרת יבם. שלא קדשה הוא שלא מכח אחיו בתה ט: לקחה. מדלא כתיב לקח משמע הוא למעוטי לקימת מיסור: כדרבה. דאמר מין מביאה בקידושין עד שיבעול כיצד זינו לו לא התקה לידי חילול וממזרת ונתינה אין מביאה בקידושין דלא כתיב ביה 'לא יקח' שלא 'לא יבא', ולא תתחתן לבל תלמנה כתיב בה "לא יקח" וקיחה היינו קידושין ואילטריך לדבה דלא תימא מקידושין עבד ליה מיסור: ונתינה. מן הגבעונים דכתיב בהו "ויתנם יהושע לחוטבי עלים" (יהושע ט) והן מסבמה לעונש: ועתידה בשדה לך. ונלבה בשדה מלחכתך לך: נמלת. לתת סברת להבין בטעמי המקנה והלבה כדברי מי: לם הוסיף בו דימוס אחד. שורה של לבנים לו בגובה לו בעובי מו לת הוי על מסע וקרינת ביה חדש: שמחדשין לותו. שלין מתקיים: בשבוע. בשמיטה: אין לי אלא מדשה. בתולה: אלמנה וגרושה. מאחר ונשלה זה: יכול לקח בנה בית. חדש ולת חנכו יהא כזה שיהא נקי מן הכל: מתני' ויספו השוטרים. על דברי היכן: בקשרי. בסתקדריס לעמוד לפופים שלת יפרידום לויתים: לפיכך. שהירת זאו הירת מעבירות תלה התורה בגה וגעב ולויתים לחזור בגללן כדי שיהא בכך החזרה ולת יתביישו לומר מעבירות שבידו הוא ירת וחוזר: ר' יוסי לומר ט'. בגמרת מפרש במאי פליג לדברי יוסי הגלילי: וכעקבו של עם. בסופו של עם שעומדים שלת יחזרו לחרגיהם לויתריהם לטס: מעמידין זקיפין מלפניהם. ברחשה של לד המלחמה מעמידין בני לדם גבורים ממומים לכך שאם יפול לחד מן הגלחמים יעמידוהו ויזקיפוהו ויגבירו לת לבבי הלבה בדבריהם: [ולחריס]. ולחריס מלחריהם: וכשילין של ברזל בידיהם. לשמור שלת יטו וכשילין כעין חנין שקורין ווריי"ש:

כה א מיי' פ"ג מסי מלכי' סמג לתין רלה חוס' פ' שמע מפי' ס:

כו ב מיי' פ"ו מסי' מחתת מת כל"ש ופ"ח כל"ג: [ב] מיי פ"ו מסי' מלכים דין ו:

כז ג מיי' פרק"ו מסי' מת מיסורי כיה כל"ב ופ"ו כל"ב:

כח ד מיי' פ"ה מכל' דשות כל"ו:

כט ה מיי' פ"ו מכל' מלכים כל' ו"ח: ו מיי' שם כל"ב:

לא ז מיי' שם כל"ד:

שתחילת ניסה נפילה. גמ' פריך ליפכח מכאי ליה שהניסה היא תחילת הנפילה: בד"א. לתורין מן המערכה ויש שלוין זמן ממקומן, במלחמות הרשות: לכל במלחמות מצוה. כגון ביצוי מלך ישראל כימי יהושפט הכל יוצאין: רבי יהודה אומר בו'. מפרש בגמ':

גמ' עבירה לכאן. לר"י הגלילי לפי' עבר על דברי סופרים מוזר, ולרבי יוסי עד שיעבור על דבר תורה דומיא דתלמוד לכהן גדול וכאן שנשתה* דחיכא איסור: מה בין הניסה לתפילה. בין הנאת תפילין של יד לתפילין של ראש: מה. סיפר: עבירה היא בידו. מה לא חזר ויצרך דהכי אמרי' במנחו' (דף ט.) מה מברך אחיש לו מה מברך לחמו: ומיס שותתין על ברכיו. מי רגליס מחמת ירלה: מפני שתחילת נפילה ניסה מבעי ליה. תחילת ממש הגרמת הדבר והכי אידעי ליה למימר כשהן נסין זו היא תחילת הגרמת הנפילה, ובניסה לא שייך למימר תחילה דהא ממש קא עבדי: רשות דרבנן זו היא מצוה דר' יהודה. ובלוחמה מלחמה שתמרו חכמים שהיא רשות ואין חתן יוצא לה חמר נמי ר' יהודה חתן יוצא לה אלא שרבי יהודה קורא לחמה מצוה, ובפקא מינה לפטורו משאר מלות בעודו עסוק בה כדמפרש רבה וחזי: מצוה דרבנן. דלמרו בה הכל יוצאין אלא שר' יהודה הכל יוצאין אלא דקרי לה חובה ולא מידי דתמטינן בהא אלא טולה משום 'מצוה – ורשות' נקטו פלוגתייהו אלא משום דקרו רבנן להא רשות דיי להם שם קלתו אם זו מצוה ולפילו היא חובה שהרי אין הדבר אלא להעלותם מעלה אחת ולומר לבל בזו הכל יוצאין אלא דקרי לה 'רשות' דייס לקרות את שלמעלה ממנה מצוה ורבי יהודה דקרי לקמייתא מצוה לאשמועי' דהטוסק בה פטור מן המצוה והולך להעלות את עין מעלה אחת לומר לבל בזו הכל יוצאין הילכך קרייה מוכה דלאיתוי: אמר רבא בו'. מלתיה דרבי יוחנן מפרש ואזיל וקאמר הא דאמר רבי יוחנן לחיפלינהו רבנן ורבי יהודה בחתם המלחמות בקריאת שתורה אור לקרותה מצוה אלא הרשות שהרי אין הסם נפקא לן מיניה לענין שוסק במצוה דלמר מוכה ולמר רשות ופריס לן אמ רבא בהי מיניהו לישלינהו: מלחמות יהושפט ולכבש. בהא ליכא למאן דקרי רשות דחפילו חובה אמי חיתא והשוסק בה פטור מן המצוה ורבנן הוא דלא ליכפות להו לקרותה חובה דדייס תורה אור לקרותה מצוה אלא הרשות שהרי אין לריכין אלא למצוה בה מעלה אחת: ומלחמת בית דוד. שהלחם בחרס טובה להוסיפה על ארן ישראל וכאחר סביבותיה להעלות לו מנחה ומס עובד: דברי הכל רשות. ואפילו רבי יהודה להא לאו מצוה קרי לה והשוסק בה אינו פטור מן המצוה: כי פליגי. ר' יהודה ורבנן במצוה ורשות דלמר פטור מן המצוה ולמר חייב, במלחמה שהיא למשוטי שובדי כוכבים דלא ליתי לידי עבירה:

הדרן עלך משוח מלחמה

עגלה ערופה בלשון הקודש שנאמר כי יִמָּצֵא חלל באדמה... ויצאו זקניך ושופטיך שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין, רבי יהודה אומר חמשה שנאמר *זקניך – שנים ושופטיך – שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד, נמצא מטמן בגל או תלוי באילן או צף על פני המים לא היו עורפין שנאמר באדמה ולא מטמן בגל נופל ולא תלוי באילן בשדה ולא צף על פני המים, נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה עובדי כוכבים או לעיר שאין בה ב"ד לא היו עורפין. אין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד: גמ' מאי קאמר? אמר ר' אבהו ה"ק שנאמר ועָנו ואמרו ולהלן הוא אומר ועָנו הלוים ואמרו וגו' מה עניה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש; וסדר עגלה ערופה כיצד? כי יִמָּצֵא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך – זקניך – שנים, ושופטיך – שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן חמשה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר זקניך – שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה ור' שמעון נמי הא כתיב ושופטיך? ההוא מיבעי ליה למיוחדין שבשופטיך ורבי יהודה מוקי זקניך נפקא ור' שמעון אי כתב רחמנא זקני הוה אמינא אפי' זקני השוק כתב רחמנא זקניך ואי כתב רחמנא זקניך תה אמינא אפי' סנהדרי קטנה כתב רחמנא ושופטיך למיוחדין שבשופטיך ור' יהודה גמר זקני זקני מזקני העדה מה להלן מיוחדין שבעדה אף כאן מיוחדין שבעדה, אלא גמר לגמרה לכולה מילתא מהתם זקניך – ושופטיך למה לי, אלא (ו) ושופטיך למכיאא, ורבי שמעון

לב א מיי' פ"ו מהל' מלכים הל"ד:

לג ב מיי' פ"ד מהל' תפילין הל"ו וס"ש בכ"מ סמג עשין כב מוש"ע או"ח סי' סה סעי' ו:

לד ג מיי' פ"ה מהל' מלכים הל"ח וס"ש בכ"מ סמג עשין קיז:

א ד מיי' פ"ה מהל' רוצח הל"ג סמג עשין סח:

ב ה מיי' שם הל"ו:

ג ו מיי' שם הל"ח:

ד ז מיי' שם הל"ט:

ה ח מיי' שם הל"ד:

ו ם מיי' שם הל"ו:

נוסחא אחרת כיצד זקניך ושופטיך בלבד קיבלנו זקניך ושופטיך ורבי יהודה ורבי שמעון

תוספות שאנץ

סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו. ס"ת סח בין הנחת תפלין של יד להנחת תפלין של ראש עבירה היא בידו אם לא חזר וברך דהכי אמרי' במנחו' סח מברך שתים לא סח מברך אחת ס"ה במנחות בפ' הקומץ דמברכין להניח תפלין [ועל של יד ראש] לא סח מברך כלל אם לא סח בנתים אבל אם סח מברך על של ראש על מצות תפלין. ול"נ לר"ת בפ' הרואה דקא חשיב בואה ברכות דחייב אדם לברך בכל יום קא חשיב להניח תפלין ועל מצות תפלין וכי ס"ד דלא נתקן אלא היכא דסח בנתים. ומיהו י"ל דשיירי בשני בני אדם אחד יש לו תפלין של יד ואחד יש לו תפלין של ראש. ור"ת אומר דמברכין להניח תפלין לשל יד ועל מצות תפלין לשל ראש היכא דלא סח ואם סח בנתים מברך לשל ראש להניח תפלין ועל מצות תפלין. ולפי זה היכא דאין לו תפלין של יד מברך על של ראש שתים דהוי כשאלו סח בנתים:

סליק נוסחא מקורות למשפט עגלה ערופה

הגהות הב"ח

(ו) בגשנה לא היו (עורפין). תו"מ וכ"כ ס"ל מודדין: (ב) גם' למה לי תלת ושופטיך כו' שמעון ו' למיימ כ"ל וכן בכ"י:

גליון הש"ס

מתני' אין מודדין. עיין מכות י' ע"ב תוד"ה מד אמר:

---

* ובדיקה בעמ"א

מגילה ל.

[מכות יט.]

[סוטה כט.]

ממחות ט.

סנהדרין יד.

ויקרא ד

[תוס' סנהדרין יד. ד"ה וכי שמעון]

ו"ו

ויי"ן דוסקיטך דרים ר' יהודה למימיה להכיא טוד שניס: בעגיל עגיר: כמגולה ופשוט שמין עיר קרובה כזו: מהני' · דלת קהני מלך וכהן גדול דלת כר' אליעזר בן יעקב: לי כרבי יהודה · חמשה לי כרבי שמעון שאפה ולת בעי טולה סאהדרין: מלתן זקן ממרא · נכ"ל הגדול שהיט נעשה ממרא חלת בב"ד תורה אור

ויי"ן לא משמע ליה (מאי קאמר רחמנא המיוחדין שבשופטיך) "אלא מעתה "ויצאו" שנים "ומדדו" שנים: לר' יהודה הרי כאן תשעה לרבי שמעון הרי כאן שבעה? ההוא מיבעי ליה לכדתניא "ויצאו" "הן ולא שלוחיהן, "ומדדו" "שאפי' נמצא בעליל לעיר הנן מודדין שמצוה לעסוק במדידה מתניתין דלא כר"א

בן יעקב דתניא "ר' אליעזר בן יעקב אומר זקניך זו סנהדרין "שופטיך" זה מלך וכהן גדול מלך דכתיב "מלך במשפט יעמיד ארץ "כהן גדול דכתיב "ובאת אל הכהנים הלוים ואל "השופט אשר יהיה וגו' איבעיא להו רבי אליעזר בן יעקב במלך וכהן גדול הוא דפליג אבל בסנהדרי אי כרבי יהודה אי כרבי שמעון סבירא ליה או דלמא בסנהדרי נמי פליג עד דאיכא כולה סנהדרי אמר רב יוסף ש"מ מצאן זקן ממרא אבי פגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה? תלמוד לומר "וקמת ועלית אל המקום" מלמד שהמקום גורם דנפוק כמה: אילימא דנפוק מקצתן דלמא הנך דאיכא גואי כוותיה סבירא להו, אלא פשיטא דנפוק כולהו, ולמאי אי לדבר הרשות מי מצו נפקי והכתיב "שרך אגן הסהר אל יחסר המזג" שאם נצרך אחד מהם לצאת אם יש שם עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא, ואם לאו אינו יוצא אלא פשיטא לדבר מצוה למאי לאו למידרש עגלה ערופה ר' אליעזר בן יעקב היא א"ל אביי לא, דלמא להוסיף על העיר ועל העזרות *כדתנן "אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבית פגי והמרה עליהן כגון שיצאו למדינת עגלה או להוסיף על העיר ועל העזרות יכול תהא המראתו המראה ת"ל "וקמת ועלית" מלמד שהמקום גורם: נמצא טמון בגל או תלוי

באילן, לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן דתניא "ושכחת עומר בשדה" "פרט לטמון דברי רבי יהודה וחכ"א "בשדה" לרבות את הטמון, אמר רב אפי' תימא רבנן "הכא מעניניה דקרא התם מעניניה דקרא, דכתיב "כי ימצא חלל, היכא דמשתכח, "באדמה", פרט לטמון, והתם מעניניה דקרא דכתיב "כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר" שכחה דומיא דקציר מה קציר בגלוי אף שכחה בגלוי, כתב רחמנא "בשדה" לרבות את הטמון, לרבי יהודה נמי תיפוק ליה 'משכחה דומיא דקציר', אין הכי נמי, ואלא "בשדה" למה לי? מיבעי ליה 'לרבות שכחת קמה, ורבנן שכחת קמה מנא להו? נפקא להו "מכי תקצור קצירך בשדך" (ג) ור' יהודה מיבעי ליה 'לכדרבי אבהו אמר ר' אלעזר דאמר רבי אבהו אמר ר"א "פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו ורבנן 'מבשדה בשדך' ור' יהודה 'בשדה בשדך' לא משמע ליה ר' ירמיה *שצפו עומרין לתוך שדה חבירו אויר שדה כשדה דמי אי לאו כשדה דמי אמר ליה ל' רב כהנא לרב פפי ואמרי לה רב כהנא לרב זביד בפשוטו ליה מדרבי אבהו א"ר אלעזר דאמר "פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו, דחבירו אין "לתוך שדהו לא, וליטעמיך לתוך שדה חבירו לא, והא בעינן "בשדך" וליכא? אלא לתוך שדה חבירו ואפילו מונחין והאי דקאמר "צפו" דלא משכחת לה אלא בצפו,

*עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר והניחו על גבי חבירו ושכחו: התחתון שכחה והעליון אינו שכחה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון שניהם אינן שכחה: התחתון מפני שהוא טמון והעליון מפני שהוא צף עד כאן לא פליגי אלא בתחתון אבל בעליון דברי הכל לא הואי שכחה, התם בין דאחזיק ביה זכה ביה, הכי נמי מאי איריא "על גבי חבירו" אפילו בשדה נמי הכי נמי והאי דקתני "על גבי חבירו" משום תחתון, אמר "מפני שהוא צף" קאמר: אמר אביי *הריני כבן עזאי, אמר ליה ההוא מדרבנן לאביי: שני חללים זה על גבי זה מהיכן הוא מדד-מין במינו הוי טמון ומין במינו לא הוי צף ומעלין מדד או דלמא מין במינו הוי צף ומין במינו לא הוי טמון ומתחתן מדד או דלמא מין במינו הוי טמון, ומין במינו הוי צף, ולא מתחתן מדד ולא מעלין מדד א"ל תניתוה

להדר לרייה: לשכחת קמה · שאם שכח זוית אחת לקוצר קמי עלה בגלי תשוב לקחתו והכי משמע "ושכחת עומר" לא "ושכחת בשדה": נפקא להו · מבשדך ושכחת קרי ביה שכחת אחת קלת שדהו: שלפי עומרין לתוך שדה חבירו · שאפשר הרוח והרימה את העומרין מן התלן והטיפתן לתוך שדה חבירו ושכחן ככבוד שאין שלפן נפקא מ"בשדך" ולא בשדה חבירך ללת הוו שכחה: ורבנן · מיעוטא דשדה חבירו נפקא להו מדהוה ליה למכתב 'כי תקלוד קלירך בשדה ושכחת' וכתיב "בשדך": לפו עומרין לתוך שדהו · (נ) (שהיו) אומלים על גבי תלן לו עומד לו זו על זו: פרט לשפו · וקא סלקא דעתך לפו ממש על גבי תלן לו על גבי עמוד: וליטעמיך לתוך שדה חבירו · לפו על גבי תלן הוא דמטיע "בשדך" תבל מוכחים לו מיעט והא "בשדך" כתיב תלת הא דקאמר לפו לאו דוקא לפו על גבי סוס דבר קאמר דלפי' מוכחים על גבי קרקע ומי קאמר ליט שכחה והא דקאמר לפו דלא מצכחת עומרין לתוך שדה חבירו תלת בלפו שהרוח מלפתן לתוך שדה חבירו ומניחתן לשם: שהחזיק בו להוליכו לעיר · ס"ד השתא דלוקמא דמילתא נקט ולאו דוקא: זכה ביה · ואו לא היו שכחה דבשעיון כי יפלו מעיקרן כדאמר בב"מ בפרק קמא (דף יו"): מפני שהוא בלפו · שהוא פטור על שהחזיק בו כלילו היה עודנו לף מעל הקרקע ומונח בידו: הריני כבן עזאי · יוסי לחד היה דעתו לעולה אמר הריני כלן בפומבדיתא מוכן להטיב דבר לעולל בעומק ובחריפות כבן עזאי שהיה חריף ודורש בשוק עבריית · שני חללים זה על גב זה · והלחד מהן להלן מחבירו מעט ואם תמדוד מזה יקרב לעיר לחבר: תמדוד מחבירו יקרב לעיר לחבר: ולא תזה מדד כו' · וה"ה דמיבעיא ליה נמי לו למדוד מין במינו לא הוי טמון, מין במינו לא הוי לף, ומסיפס מודד תלת שהוא בכלל לחו:

תניתוה

ס"ת ל"ג ו-נאו בתוך ושופטיך ואחד"ן על הדגש אחר סופיות דהן]

[סנהדרין יח כל בשבן]

יוסף ש"ש

[סנהדרין יד. סנהדרין כ: ידי]

[תוספתא מלה פ"ג ס"ג]

[פירושין כה. קידושין כ: סנהדרין ג:]

הגהות הב"ח

(ב) גמ' כלפ מפניהם דקלת דכתיב כי יפלו מלל כל היכא וכו' שומר בשדה כשהוא דומיא דקלוט: (ג) שם קלירך בשדך ושכחת וכו' יסודה: (ד) רש"י ד"ה לפו וכו' אחרת שהיו שמופלין בגיל בגיר ותיבת שהיו נמחק:

מהנה

גליון הש"ם

גמ' ויש לומר דה"ק עליהן · עיין יבמות דף קל ע"ב תד"ה ולקלו לו ובערכין דף כ ע"ב תד"ה קבלם: שם בכל מעניניו: דקרא · מכוח דף מ ע"ב מכאן דף ל ע"ב:

ז א ב מיי' פ"ח מהלכ' סנהדרין הלכה ה ופמ"ב עשין נמ: ח ג מיי' פ"ג מהלכות ממרים הלכה ה וכו' ז שמב נאוין קכב: ט ד מיי' פ"ג מהלכות סנהדרין הלכה ג: י ה מיי' פ"ו מהל' כלי המקדש הלכה יג: יא ו מיי' פ"ה מהלכות מתנות עניים הל' ח: יב ז מיי' שם פ"ש הל' ו: יג ח ם מיי' שם הלכה ה: יד י מיי' שם הלכה ד ועיש: טו כ מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה י:

[ירושלמי מכות פ"ב ה"ו נוסחת סנהדרין דאמרי בשם ר' יצחק בדין בשם ר' אבא בר כהנא]

[תוספתא סנהדרין פ"ג ה"ד]

[מכילתא דרשב"י יתרו כ' יח]

[ירושלמי מכות פ"ב ה"ו]

[ירושלמי מכות פ"ב ה"ו]

[ירושלמי מכות פ"ב ה"ו

תניתוה • לחדא מינייהו דפלוגתא היא בטמון אבל לקח לא פשיט ליה מינה דהא לקיומא טעמא דעלין משום דלחזיק ביה הוא ולקח לא ידעינן מאי הוי עלה: סברוה • דבגן דבי מדרשא דבעו למיפשט מינה דפלוגתא בטמון דמין במינו הוא, דהכי תנאי לפיכך תגלו קמת דלחמר מחמת עכמה כר' יהודה סבירא ליה דלחמר "בשדה" פרט לטמון וטעמא משום דמין במינו לא הוי טמון: חלל • לא הוי טמון ולא חלוי ולפי' הכי אין טורפין דחלל קבעי למימר קרא כדכתיב בעיה: חלל יתירא כתיב • הקרוב אל החלל ועוד חללים טובא למדרש חלל דוקא ולא חנוק: פרט למלוי • לתדיר כגון ספר לו עיר קרובה טובדי טוכיה: קמ"ל כדתניא כו' • וכפי קאמר נמלא כאמר לעיר סיים בה ב"ד מודדין לה תלת לעיר סיים בה ב"ד מודדין לחו היכ עיר סיים בה ב"ד קרובה לו, ומי לא הדר הניא הוה תמינא מין מודדין כלל: ת"ל ונקמו זקני העיר מכל מקום • דהאי "העיר" קרא יתירא הוא דמצי למכתב (ג) (והיתה) העיר הקרובה אל החלל ונקמו זקניה עגלת בקר: **מתני'** מכוון • מטומלם שאין זו קרובה לו מזו אפי' כמלא חוט: ואין יושלשים כו' • מפרש טעמא בגמ': מוליכין הרחם אצל הגוף • בגמ' מפרש למאי הלכתא מוליכין: **גמ'** לפשר לעמלם • לפשר לטון המדה ולמה מדלו שאין זו קרובה לו מזו כלל והוו להו שתיהן קרובות: וקסבר • גמי "קרובה" דכתיב בקרא לפיכך קרובות במשמע כמו ובהמה רבה (יונה ד) דתמ"ד מי לפשר לעמלם אין כאן קרובה אלא אחת ואתן הוא דלא ידעינן מי מייניהו והוה ליה למימר (נ) יביאו עגלה בשותפות ויחלו אם אלו קרובה אלקם קטי לט ואם מירכם קרובה אלקו יהא קטי לכם: לעולם מדידה • קאמר יביאו הרחם אלא הגוף דממקום שממנה הגוף אם ירין למדוד ויביאו הרחם לכאן והא מדקתני ס': קנה מקומו • לקוברו אם זה אחד מי' תנאים שהתנה יהושע בפרק מרובה (ב"ק דף פח:): עיקר חיותה כו' • הלכך עיקר חלל מיקרי ומודדין מיניה דכתיב *לא העריס אחר סביבות החלל: אתה נוזי • אתה מרחני ירח רחמי והמילה דנוזי ניחא דריסת כמו "נז מזך" שער רחוך חלציו וגלי רחוך: אפילו חימת אבא שאול • כך' עקיבא סבירא ליה: * ע' הוך טבחה

מתני' נפשרו זקני ירושלים כו' • לאין עליהם חלל למדוד כדכתיב וילאו זקיך ושופטיך ומדדו: ואפ"פ שאינו כשבט • דלא כתיב ביה שיכובא ולא נאמר אלא למלוה: בקופין • כמין סכין גדול: מאחריהם • ממול עורפה: מקומה לאחר • לעולם: ומותר לסרוק שם פשתן • דוקא נקט עבודה שאינה בגופה של קבקע כדמפרש בגמ': לא בת לידיה ופטרטיה • בגמ' מפרש בלא מזוטת והייט ידיט לא שפכו לא בהרג על ידיט שפטרטיהו בלא מזוטת והולך לשפוך את הבריות ועל "(ל) כך בהרג: לא לחיטתו והגחתו • יחידי בלא חבורה והייט "ופיעיטו לא רלא": והכהנים

גמ' לפשר לעמלם • לפשר לטון המדה ולמה מדלו שאין זו קרובה לו מזו כלל והוו להו שתיהן קרובות: וקסבר • גמי "קרובה" דכתיב בקרא לפיכך קרובות במשמע כמו ובהמה רבה (יונה ד) דתמ"ד מי לפשר לעמלם אין כאן קרובה אלא אחת ואתן הוא דלא ידעינן מי מייניהו והוה ליה למימר (נ) יביאו עגלה בשותפות ויחלו אם אלו קרובה אלקם קטי לט ואם מירכם קרובה אלקו יהא קטי לכם: לעולם מדידה • קאמר יביאו הרחם אלא הגוף ממקום שממנה הגוף אם ירין למדוד ויביאו הרחם לכאן והא מדקתני ס': קנה מקומו • לקוברו אם זה אחד מי' תנאים שהתנה יהושע בפרק מרובה (ב"ק דף פח:): עיקר חיותה כו' • הלכך עיקר חלל מיקרי ומודדין מיניה דכתיב *לא העריס אחר סביבות החלל: אתה נוזי • אתה מרחני ירח רחמי והמילה דנוזי ניחא דריסת כמו "נז מזך" שער רחוך חלציו וגלי רחוך: אפילו חימת אבא שאול • כך' עקיבא סבירא ליה: * ע' הוך טבחה

מתני' נפשרו זקני ירושלים כו' • לאין עליהם חלל למדוד כדכתיב וילאו זקיך ושופטיך ומדדו: ואפ"פ שאינו כשבט • דלא כתיב ביה שיכובא ולא נאמר אלא למלוה: בקופין • כמין סכין גדול: מאחריהם • ממול עורפה: מקומה לאחר • לעולם: ומותר לסרוק שם פשתן • דוקא נקט עבודה שאינה בגופה של קבקע כדמפרש בגמ': לא בת לידיה ופטרטיה • בגמ' מפרש בלא מזוטת והייט ידיט לא שפכו לא בהרג על ידיט שפטרטיהו בלא מזוטת והולך לשפוך את הבריות ועל "(ל) כך בהרג: לא לחיטתו והגחתו • יחידי בלא חבורה והייט "ופיעיטו לא רלא": והכהנים

תניתוה עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר והניחו על גבי חבירו ושכחו, התרחתן שכחה והעליון אינו שכחה, ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון שניהן אנן אנן שכחה: התרחתן מפני שהוא טמון והעליון מפני שהוא צף

סברוה דתני תנא בי' יהודה סבירא לה' ר' יהודה דאמר "בשדה" פרט לטמון, מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר מין במינו הוי טמון ומר סבר לא הוי טמון, לא, אי כר' יהודה סבירא לה דא"ר יהודה ורבנן קמיפלגי: דרבנן כרבנן, ור' שמעון בן יהודה כרבי יהודה, אי כרבי יהודה סבירא ליה אירייא על גבי חבירו אפי' בעפר ובצרור נמי? אין הכי נמי, ולהודיעך כחו דר' יהודה דאמר אפי' מין במינו הוי טמון, תנו רבנן "חלל" תנוק "חלל" ולא מפרפר "באדמה" ולא טמון בגל "נופל" ולא תלוי באילן "בשדה" ולא צף על פני המים ר' אלעזר אומר בכולן אם היה חלל עוברין תניא אמר רבי יוסי בר יהודה: אמרו לו לר"א אי אתה מודה שאם היה חנוק ומוטל באשפה שאין עוברין אלמא "חלל" ולא חנוק הכא נמי "באדמה" ולא טמון בגל "נופל" ולא תלוי באילן "בשדה" ולא צף על גבי מים ור"א "חלל" "תניא לתיב: נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה עובדי כוכבים כו'? *דכתיב "כי ימצא" *פרט למצוי: או לעיר שאין בה ב"ד: דבעינא "וקני העיר" וליכא: "אין מודדין אלא לעיר כו': *פשיטא-

כיון דתנא לעיר שאין בה ב"ד אנא ידענא דאין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין? הא קא משמע לן כדתניא *מנין שאם נמצא סמוך לעיר שאין בה ב"ד שמניחין אותה *ומודדין לעיר שיש בה בית דין ת"ל *ולקחו וקני העיר ההיא "מכל מקום: **מתני'** "נמצא *מכוון בין שתי עיירות שתיהן מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר *ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה. נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר *הגוף אצל הראש *מאין היו מודדין רבי אליעזר אומר מטבורו רבי עקיבא אומר *מרוטמו רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו: **גמ'** מאי מעמא דרבי אליעזר *דכתיב "מכל מקום" וקסבר אפשר לצמצם וקרובה ואפילו קרובות: ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה: דאמר קרא *לרשתה" וקסבר *"ירושלים לא נתחלקה לשבטים: נמצא ראשו במקום כו': במאי קמפלגי אילימא לענין מדידה קמיפלגי הא מדקתני סיפא "מאין היו מודדין" מכלל דרישא לא במדידה עסקינן? אמר ר' יצחק *"במת מצוה קנה מקומו" קמיפלגי והכי קאמר לקוברו "קנה מקומו, והיכא דנמצא ראשו במקום אחר וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ר' עקיבא אומר *הגוף אצל הראש במאי קמיפלגי *מר סבר גופיה בדוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דדחיט אזיל: מאן היו מודדין: במאי קמיפלגי מר סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא במיבוריה, לימא כי הני תנאי *מהיכן הולך ניצר מראשו וכן הוא אומר *ממעי אמי אתה נוזי ואומר *ני נזרך השליכי וגו' *אבא שאול אומר מטבורו, ומשלח שרשו אילך ואילך אפילו חימא אבא שאול-ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה-דכי מיתצר ולד, ממציעתיה מיתצר, אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב *כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו: מאי מעמא דרבי אליעזר בן יעקב? כדכתיב *לתת אותך אל צוארי חללי רשעים: **מתני'** נפטרו זקני ירושלים והלכו להן, *וקני אותה העיר מביאין עגלת בקר אשר *לא משכה בעול, ואין המום פוסל בה, *ומודדין אותה לנחל איתן, איתן כמשמעו=קשה, אע"פ שאינו איתן, כשר, *ועורפין אותה בקופין מאחוריה. *ומקומה אסור מלזרוע ומלעבוד, ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים. *וקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפה של עגלה ואומרים *ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו" *וכי על דעתינו עלתה שזקני ב"ד שפכי דמים הן? *אלא שלא בא (ו) (עלינו) ופטרנוהו (בלא מזון) ולא ראינוהו והנחנוהו (בלא לוייה) והכהנים

תורה אור

והכהנים אומרים · כדכתיב לעיל ועמו הכהנים בני לוי ולא פירש
על (ז)[ו]מאכם עגום: ולא היו צריכים לומר ונכפר להם הדם · לומר
וכפר דכתיב בקרבן נאמר לשון כפרה לפי שיכול לפי זה בכלל אמירה
תלוי מילתא בהפכי נפשה היינו שהוא הקודם ביבמות (דף יד:) ע"י
משה רבינו לכשיעשו כן וכפר להם תורה אור

הדס: גבן' עגלה · בית שמתה היתה מיושבת ולא עברה שמתה פסולה דכל מקום
שנאמר בתורה עגל סתם בן שנה הוא דילוף מעגל וכבש (ג) בן שנה:
פרה תרומה · לין שיעור לשעורים:
מום פוסל בה · דכתיב בפרה תמימה
לין בה מום (במלבל יח): בה ·
מישעו: תלת מיעוטי הכל היכי דכתיב
"בה"=מישעו הוא ולא גמרינן מיניה
בקל וחומר: לא יהו שאר עבודות
פוסלות · בפרה דהא שול בגלבל לכתיב
בה תלת דנמר לה בקו"ח מעגלה דכתיב
(לעיל כא) "אשר לא עובד בה" כל
עבודות במשמע ומיעוטא לא
גמר מיניה: תלמה לומר רב יהודה
הניח - על פרה עודה על שקין פסולה וגו"ש דלמר שוב הוה
על שקין פסולה וגו"ש דלמר שוב הוה
ובעלייה לחודיה מיפסלה דכתיב
בפרה במלאכת שוב המורה בה שאר
לא עלה "בעלייה לחודה ותיפוק תלת
מכאה: ובעגלה עד שתמשך · שתמלול
המשך מעט בעגלה כתיב "אשר לא
משכה" ולקמן פריך מין דשאר עבודות
בפרה לא כתיבי ומעגלה ילפינן לומר
מיפסל בעלייה לחודה דשאר מכאה
שלימו שוב ממש,מ"מ שמע מינה דגמר
פרה מעגלה בק"ו כשאר עבודות
ות"ג דכתיב "בה" מיעוטא: שמני פרה
דילפינן שוב שוב · וכיון דגזירה הוא
מופנה היה היה כמאן דכתיב
בגופה ומיעוטא "בה" דלים ליה לדרשא
לחריעא כדלקמן: מגלה נמי תיתי
שוב שוב מפרה · למוס: למעוטי
קדשים דלא פסלה בהו עבודה:
מהקרבה · אבל פרה לא ממעטא

(ה) נפקא לן מדכתיב "ושחט אותה לפניו" ומדכתיב "ושחט אותה" משמע שחיטה בעזרה ולא בשאר מקומות ומדכתיב "לפניו" משמע שחיטה כנגד פתח אהל מועד ומדכתיב "ושחט אותה" משמע שחיטה בצפון שהוא מקום שחיטת קדשים ומדכתיב "לפניו" משמע שחיטה בפני הפתח ומדכתיב "אל מול פני אהל מועד" משמע שחיטה בפנים כנגד הפתח ומדכתיב "והזה מדמה" משמע שחיטה בכלי שיש בו דם הראוי לזריקה ומדכתיב "שבע פעמים" משמע שחיטה בכלי שיש בו שבע זריקות ומדכתיב "ושחט" משמע שחיטה בכלי שיש בו שיעור שחיטה ומדכתיב "ושחט" משמע שחיטה בכלי

חיתן מסכך וסיס כסלע קך · למעלת חיתן הוא סלע : מסרני מכרן · הס הריס וכל הר שלשים הוא : שהוא יתן · ולא שהוא קרקעיתו מחדש מקרקע לתריסי : גוי משולש הוא · הייט יתן מחמאת שוף · דכתיב בה ממול ערפו (ויקרא ה) : בולי עלמא לא פליגי · דהא כתיב ולא יזרע משמע להכא מדלא כתיב ויחסר לא יזרע דלהלו משמע לעבור : *מי כתיב ולא יעבד · מי הוה כתיב לא נחל חיתן ולא יעבד בו הוה משמע להכא דכתיב (ג) לא יעבד משמע לעבור דאחר-לאו לאתן לעבר משמע · תניא לא יעבד להכא משמע הני מילי בלאו דאחר לאבל לאחת דכתיב לאחר הוא : כדכתיב מוכח עלה לעבר הוא : רבויי הוא · לא כח אלא לרבות כל עבודות כלקמן דלא מדלשיה בכלל ופרט : קופין לעייה · קופין את מי שהיו רוצה לעות את חבירו להדך שלוחו : ויקרית שמה לח · כיפיה דקרא "היא שמה עד היום הזה" ומיניה יליף דלא נחבלבלה ולא חרבה כדלמרינן *כל מקום שנאמר "עד היום הזה" לעולם ולעולמי עולמים

[יומא נד. ע"ש ומ"ש]

°איתן מושבך ושים בסלע קנך" ואומר °שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ אחרים אומרים מנין לאיתן שהוא ישן שנאמר °גוי איתן הוא גוי מעולם הוא :

ועורפין אותה בקיפיץ מארזיה : מ"ט? גמר 'עריפה - עריפה' מחטאת העוף : ומקומה אסור מלורוע ומליעבד : ת"ר °אשר לא יעבד : בו ולא יזרע לשעבר דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר להבא *רבא אמר להבא דכ"ע לא פליגי דכתיב "ולא יזרע" כי פליגי לשעבר: רבי יאשיה סבר מי כתיב ולא (ג) יעובד ורבי יונתן מי כתיב אשר לא נעבד ורבי יאשיה "אשר" לשעבר משמע ור' יונתן "אשר" רבויא הוא : ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים : ת"ר °אשר לא יעבד בו ולא יזרע" אין לי אלא זריעה שאר עבודות מנין? תלמוד לומר "אשר לא יעבד בו" מכל מקום, אם כן מה ת"ל "ולא יזרע" לומר לך מה זריעה מיוחדת שהיא בגופה של קרקע אף כל שהיא בגופה של קרקע יצא סריקת פשתן וניקור אבנים שאינן בגופה של קרקע ואימא "אשר לא יעבד בו" כלל, "ולא יזרע" פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זריעה אין, מידי אחרינא לא? "אשר" רבויא הוא : זקני העיר רוחצין ידיהן כו' : ת"ר °וכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל "שאין ת"ל "הערופה" ומה ת"ל "הערופה" על מקום עריפתה של עגלה, ואמרו: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו" - וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים? אלא לא בא לידינו - ופטרנוהו בלא מזונות, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לויה : תניא היה ר"מ אומר °כופין ללויה ששכר הלויה אין לה שיעור שנאמר °וירא השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד - וכתיב - °וירא את מבוא העיר" ומה חסד עשו עמו? שבל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלח °וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז היא שמה עד היום הזה" תניא היא לוז שצובעין בה תבלת, היא לוז שבא: סנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה - בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לויה ברגליו על אחת כמה וכמה במה הראה להם: חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם תניא כוותיה דר' יוחנן בשביל שכנעני זה הראה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות *אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנאמר °כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך" ואמר ר' יהושע בן לוי בשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם שנאמר °ויצו עליו פרעה אנשים" וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר °ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, רבינא אליבא דרבא בר יצחק ד' אמות בעיר ממא לידיה היזיקא ואיתציל. ת"ר הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר, חבר לחבר עד תחום שבת, תלמיד לרב אין לו שיעור וכמה? א"ר ששת עד פרסה, ולא אמרן אלא רבו שאינו מובהק *אבל רבו מובהק שלשה פרסאות *רב כהנא אליבא דרב שימי בר אשי 'מפום נהרא' עד 'בי ציניתא דבבל' כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמריתו הני ציניתא דבבל משני אדם הראשון איתנהו, א"ל אדכרתן מלתא דאמר רבי יוסי בר' חנינא מאי דכתיב °בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם? וכי מאחר שלא עבר היכן ישב? (ומאחר שלא ישב היכן עבר) אלא ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה, ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לא נתישבה, *רב מרדכי אליבא דרב אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא, אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר °כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליוודו אנשי ירחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר °ויעל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח - אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום, מאי "נערים קטנים"? אמר ר' אלעזר *שמנוערים מן המצות קטנים - שחיו מקטני *אמנה תנא נערים היו ובזבזו עצמן בקטנים מתקיף לה רב יוסף *ודלמא על שם מקומן, מי לא כתיב °ואתם יצאו גדודים ויישבו מארץ ישראל נערה קטנה" וקשיא לן נערה וקטנה - אמר ר' פדת קטנה דמן נעורין? התם לא מפרש מקומה הבא מפורש מקומן °יפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה" מה ראה? אמר רב ראה ממש כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר *כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני ושמואל אמר ראה שכולן נתעברה בהן אמן ביום הכיפורים ורבי יצחק נפחא אמר בלורית ראה להן כאמורים ורבי יוחנן אמר ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה, ודלמא בזרעייהו ניהוה הוה? אמר רבי אלעזר לא בם ולא בזרעם עד סוף כל הדורות : °והצאנה שתים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים"

תורה אור ממנה והוא בנין המילן שבתוך שבעים אמה ומיניה לבתי העיר : ומקום הוא וכו' דקלים הרבה כמו גיני הר הבית (סוכה דף כח:) : לא נחייבם · ה ולא חייבה תורה עגלה ערופה אלא בשביל שיהא נגזר עליו מהם שם ולא יבא מהם שם ולא יהיו נהרגין עליו : ולא יחתך · שהקהיתה עליו [ג"ז אמר רבא כ"פ בילקוט] מתח המקום · שכשהיו המים הרעים היתה פרנסתיו להבית מים ולמטר : מקטני אמנה · שהיו דואגים שמפקה פרנסתם בגזל שנתרפלו המים : ולמעלה · קטנים ממש הוו ועל שם מקומם נקראו נערים שהיו מן נעורין : הכא מפרש מקומן · ירימו : ליהוו

שהיא בגופה של קרקע אף כל שהיא בגופה של קרקע יצא סריקת פשתן וניקור אבנים שאינן בגופה של קרקע ואימא "אשר לא יעבד בו" כלל, "ולא יזרע" פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זריעה אין, מידי אחרינא לא? "אשר" רבויא הוא : זקני העיר רוחצין ידיהן כו' : ת"ר °וכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל "שאין ת"ל "הערופה" ומה ת"ל "הערופה" על מקום עריפתה של עגלה, ואמרו: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו" - וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים? אלא לא בא לידינו - ופטרנוהו בלא מזונות, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לויה : תניא היה ר"מ אומר °כופין ללויה ששכר הלויה אין לה שיעור שנאמר °וירא השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד - וכתיב - °וירא את מבוא העיר" ומה חסד עשו עמו? שבל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלח °וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז היא שמה עד היום הזה" תניא היא לוז שצובעין בה תבלת, היא לוז שבא: סנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה - בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לויה ברגליו על אחת כמה וכמה במה הראה להם: חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם תניא כוותיה דר' יוחנן בשביל שכנעני זה הראה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות *אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנאמר °כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך" ואמר ר' יהושע בן לוי בשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם שנאמר °ויצו עליו פרעה אנשים" וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר °ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, רבינא אליבא דרבא בר יצחק ד' אמות בעיר ממא לידיה היזיקא ואיתציל. ת"ר הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר, חבר לחבר עד תחום שבת, תלמיד לרב אין לו שיעור וכמה? א"ר ששת עד פרסה, ולא אמרן אלא רבו שאינו מובהק *אבל רבו מובהק שלשה פרסאות *רב כהנא אליבא דרב שימי בר אשי 'מפום נהרא' עד 'בי ציניתא דבבל' כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמריתו הני ציניתא דבבל משני אדם הראשון איתנהו, א"ל אדכרתן מלתא דאמר רבי יוסי בר' חנינא מאי דכתיב °בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם? וכי מאחר שלא עבר היכן ישב? (ומאחר שלא ישב היכן עבר) אלא ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה, ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לא נתישבה, *רב מרדכי אליבא דרב אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא, אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר °כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליוודו אנשי ירחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר °ויעל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח - אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום, מאי "נערים קטנים"? אמר ר' אלעזר *שמנוערים מן המצות קטנים - שחיו מקטני *אמנה תנא נערים היו ובזבזו עצמן בקטנים מתקיף לה רב יוסף *ודלמא על שם מקומן, מי לא כתיב °ואתם יצאו גדודים ויישבו מארץ ישראל נערה קטנה" וקשיא לן נערה וקטנה - אמר ר' פדת קטנה דמן נעורין? התם לא מפרש מקומה הבא מפורש מקומן °יפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה" מה ראה? אמר רב ראה ממש כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר *כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני ושמואל אמר ראה שכולן נתעברה בהן אמן ביום הכיפורים ורבי יצחק נפחא אמר בלורית ראה להן כאמורים ורבי יוחנן אמר ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה, ודלמא בזרעייהו ניהוה הוה? אמר רבי אלעזר לא בם ולא בזרעם עד סוף כל הדורות : °והצאנה שתים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים"

ליהוו דוכיס ולא ליהוו יתיר · מלי עבד ליה יתיר דקרית ליה נם : דבעיתי · הדוכיס להתגרות בהם כשהן מקום קרוב להם לטמא ולהתחבאות וכשהן קרובים ליתר יולמין בהבמתה : זכה וילמה ממנו רוח · שילא ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב קרבנות לשמח שכרו : לקללה הוה · למעט לת ישראל תורה אור

ואיתה כוותה כלן נתקיימה : ולא מלי טיבותיה · דמקום הוליל והמיס רעים והתרן מעללת : מן מקום על יזעביו · ולפילו הוה רע נראלה להם טוב : מן האמה · תמיד על בעלה ולפי' היה מכוערת טשהן בעיניו: תמר שניהם דוכיס · כשון שניהם דוכיס בתיבוקות : "תלה" = תר, "ת תלינו: תרי · ותר "לאכר יתות בו": מי שקיל טולי הלי · דהלי קרת כתיב שמנה דברים, כסף ובגדים ולמך ולקר ועבדים ושפחות ויתים וכלמים: כסף ובגדים הוא דשקל · דכתיב ויצר ככרים כסף מדבי תריסים ושתי הליפות בגדים : בשמנה שרלים · בפרק שמנה שרלים(שבת קי:):בשניו עת ליטול שכר· תורתך בעוסק בה : תכן בוחבת · שמנהגת לת המחבת מן התכן ומעמידתו כתיב [וע"י לותו תכן העמיד העגלים של ירבעם בחויר] : רבנן דתם · דוחה היה לת התלמידים מפני תליטת כבוד שפיה משמם לפניו דכתיב ללחם בשרים ממנו המקום לאכר תלחנו יוסבין היה המדרש של רבן לר ממנו שבחוספו התלמידים שהיה בתר דותה : יצתי מלבל קבליה לרבנן · כדתמרינן בקידושין בהאומר לבנו (דף סו·) : בעלי שכר בתוכך · כשיא היה כדתמרינן בתניגה (דף סז:): קס קמייהו שפיר · כיבדתו : תלבשנה

רב ושמואל. חד אמר נם וחד אמר נם ברתך גם-מאן דאמר נם יער הוה, דובים לא הוו, מ"ד נם ברתך נם-לא יער הוה ולא דובים הוו, ולידי דובים ולא לידי יער? דבעית. אמר רבי חנינא בשביל ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל ארבעים ושנים ילדים, איני והאמר רב יהודה אמר רב* לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו עוללות *שיצא ממנו שלמה שכתוב ביה °אלף עולות יעלה שלמה" *ואמר רבי יוסי בן חנינ "רות" בתו" של עגלון בנו של בלק היתה? °ואותו מידה לקללה הוי. °ויאמרו אנשי העיר אל אלישע הנה נא מושב העיר טוב באשר אדוני רואה וגו' וכי מאחר דמים רעים וארץ משכלת" אלא מה טובתה? אמר רבי חנין חן מקום על יושביו אמר רבי *יונתן חינות חן חן מקום על יושביו חן אשה על בעלה חן מקח על *מקחו *תנו רבנן שלשה חלאין חלה אלישע: אחד שגירה דובים בתינוקות, ואחד שרחפו לגחזי בשתי ידים ואחד שמת בו שנאמר °ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו" תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע שרחפו לגחזי בשתי ידיו, זלא כיהושע בן

פרחיה שרחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו אלישע מאי היא דכתיב °ויאמר נעמן הואל קח ככרים" וכתיב °ויאמר אלין לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים ויתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות" ומי שקיל כולי האי, בכסף ובגדים הוא דשקיל? אמר ר' יצחק באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה שרצים, אמר לו: רשע, הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם °וארבעה אנשים היו מצורעים" אמר רבי יותנן זה נחזי ושלשת בניו °"וילך אלישע דמשק" למה הלך? אמר ר' יותנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר, אמר" לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממך: *כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, מאי עברי? אברא דאמרי אבן שאבת תלה לו לחטאת יבעם והעמידו בין שמים לארץ אברא דאמרי שם חקק לה אפומה והיתה אומרת אנכי, ולא יהיה לך אברא דאמרי רבנן דחה מקמיה דכתיב °ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מבלל דעד האידנא לא הוה דחק. יהושע בן פרחיה מאי היא כדהוה קא קטיל ינאי מלכא לרבנן, שמעון בן שטח אכסנוהו אחתיה ר' יהושע בן פרחיה אזל ערק לאלכסנדריא של מצרים, כי הוה שלמא שלח ליה שמעון בן שטח: "מני ירושלים עיר הקודש לך אלכסנדריא של מצרים, אחותי בעלי שרני בתוכך ואני יושבת שוממה" אמר ש"מ הוה ליה שלמא, כי אתא אקלע לההוא אושפיזא, קם קמיידו ביקרא שפיר, עבדי ליה יקרא טבא, יתיב וקא משתבח "כמה נאה אכסניא זו" א"ל אחד מתלמידיו: רבי עיניה טרוטות. א"ל: רשע בכך אתה עוסק אפיק ארבע מאה שפורי וישמתיה, כל יומא אתא לקמיה ולא קבליה, יומא חד הוה קרי קריאת שמע, אתא לקמיה, הוה ברעותיה לקבוליה, אחוי ליה בידיה, סבר מרחא דחי ליה, אזל זקף לבינתא פלחא, אמר ליה חזור בך, א"ל כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאמר מר כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל; תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. מתני' *נמצא ההורג: עד שלא *נערפה העגלה, תצא ותרעה בעדר, משנערפה העגלה תקבר במקומה שעל פפק באתה מתחילתה, כיפרה ספיקה והלכה לה: נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג. עד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית, אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית הין עוברין, שנים עוברין, אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עוברין, שנים אומרים ראינו ואחד אומר לתן לא ראיתם לא היו עוברין. משרבו הרוצחנין בעגלה ערופה, משבא אליעזר בן דינאי ויתחינה בן פרישה *היה נקרא, חזרו לקרותו בן הרצחן. משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבי יותנן בן זכאי הפסיקן שנאמר °לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם וגו' משמת יוסי *בן יועזר איש צרידה ויוסי בן (יהודה) איש ירושלים בטלו האשכלות שנאמר °אין אשכול לאכול בכורה אותה נפש *יותנן כהן גדול העביר הודיית המעשר אף הוא בטל את המעודרין ואת הנוקפין

עד

ם א ב מיי' פ"י מהל' חמץ ומצה ה"ח :

מא ד מיי' שם פ"ט מהלכה יג :

מב ה ו מיי' שם מהלכה יד :

מג ז מיי' שם מהלכה יג :

מד ח מיי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה יח :

[מיד כה: פ"ב סנהדרין קס: פ"ב סוטה ה פ"ב]

[סנהדרין קס: [כ"ב פ"ב.]

[סנהדרין קו: פ"ב]

[ב"ב קכא:]

[יומא פה: ושם]

[ב"ב קכא.]

[סנהדרין קו: פ"ב]

[ב"ב קכא.]

[ב"ב קכא.]

[ב"ב קכא.

עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים · בכיה הפסיקה בתוכו של מועד לעשות מלאכת דבר אחד שמותרת במועד ועמד הוא וגזר על הפסיקה לפילוג בדבר אחד מפני שקונן כשמע למרחוק ולפי הכל יהיו שניהן לדבר אחד והכי תניא להא במועד קטן(יח.): כל ימי נזיר לה' על פני מת: (במדבר ו)

*עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים ובימיו א"צ לשאול על הדמאי: גמ' ת"ר מנין שאם *נערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג שאין פוטרת אותו? ת"ל °ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפך בו: עד אחד אומר ראיתי את ההורג בן: מעמא דמכחיש ליה, הא לא מכחיש ליה, עד אחד מהימן, מנהני מילי דת"ר °לא *נודע מי הכהו "הא נודע מי הכהו, אפילו אחד בסוף העולם, לא היו עורפין, רבי עקיבא אומר מנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש ואין מכירין אותו שלא היו עורפין ת"ל °ועינינו לא ראו "והלא ראו השתא דאמרת עד אחד מהימן, אידך, חד היכי מצי מכחיש ליה "והאמר עולא כל מקום *שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים? אמר לך עולא תני "לא היו עורפין" וכן א"ר יצחק תני "לא היו עורפין" ור' חייא אמר תני "היו עורפין" ולרבי חייא קשיא דעולא? לא קשיא °באן "בבית אחת באן "בזה אחר זה, תנן עד אחד אומר ראיתי את ההורג ושנים אומרים לא ראית הין עורפין הא חד וחד לא היו עורפין תיובתא דרבי חייא, וליטעמיך אימא סיפא שנים אומרים ראינו ועד אחד אומר לא ראיתם לא היו עורפין הא חד וחד היו עורפין? אלא מתני' כולה בפסולי עדות וכדרבי נחמיה דאמר °כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד ואיכא דאמרי °כל היכא דאתא עד אחד כשר מעיקרא אפילו *מאה נשים כי אחד דמיין והכא במאי °עסקינן כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי רבי נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי פסולי עדות למה לי? מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דעות לחומרא אבל לקולא לא קמ"ל: משרבו הרוצחנין בגלוי בטלה עגלה ערופה: משרבו הנואפין כו': *ת"ר °ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון, המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון, אין המים בודקין את אשתו, ואומר °לא אפקד על בנותיכם כי תזנינה כלותיכם כי תנאפנה" מאי ואומר? רבי תימא עון דידיה אין, דבניה ודבנתיה לא, תא שמע "לא אפקד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה" רבי תימא עון אשת איש אין עון דפנויה לא ת"ש "כי הם עם הזונות יפרדו ועם הקדשות יזבחו וגו' "מאי "ועם לא יבין *ילבט? אמר רבי אלעזר - אמר להם נביא לישראל: אם אתם מקפידין על עצמכם, מים בודקין נשותיכם, ואם לאו, אין המים בודקין נשותיכם. משרבו בעלי הנאה נתעותו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם משרבו רואי פנים בדין בטל °לא תגורו" ופסק "לא תבירו" ופרקו עול שמים ונתנו עליהם עול בשר ודם משרבו לוחשי לחישות ברין רבה חרון אף בישראל ונסתלקה משום שנאמר °בקרב אלהים ישפוט משרבו °אחרי בצע למה הולך רבו האומרים °לרע טוב ולטוב רע משרבו האומרים לרע טוב ולטוב רע "רבו הוי בעולם משרבו מושבי הדוק רבו היהירים ונתמעטו התלמידים והתורה חזרת על לומדיה משרבו היהירים התחילו בנות ישראל להנשא ליהירים שאין דורינו רואה אלא לפנים "אני והאמר מר האי מאן דמיהר *אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל שנאמר °גבר יהיר ולא ינוה "לא ינוה אפי' בנוה שלו: מעיקרא קפצה עליה לסוף מיתזיל עלייהו משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים, רבה השוחד והטיית משפט ופסקה טובה משרבו מקבלני טובתך ומחזקני טובותיך רבו °איש הישר בעיניו יעשה" שפלים היו גבוהים והגבוהים הושפלו ומלכותא אזלא ונולא משרבו צרי עין ומרפי טרף רבו מאמצי הלב וקופצי ידים מלהלוות ועברו על מה שכתוב בתורה °השמר לך פן וגו' "משרבו °נמוזיות גרון ומְשַׁקְּרוֹת עינים" רבו מים המרים אלא שפסקו משרבו מקבלי מתנות נתמעטו הימים ונתקצרו השנים דכתיב °ושנא מתנות יחיה" *משרבו וחזרו הלב רבו מחלוקת בישראל *משרבו תלמידי שמאי והילל שלא שימשו כל צורכן רבו מחלוקת בישראל ועשית תורה כשתי תורות משרבו מקבלי צדקה מן העובדי כוכבים היו ישראל למעלה והם למטה ישראל לפנים והם לאחור: משמת יוסי בן יועזר כו': מאי °אשכולות *אמר רב יהודה אמר שמואל °איש שהכל בו: יותנן כהן גדול העביר הודיית המעשר כו': מ"ט °אמר רבי יוסי בר' חנינא °לפי שאין נותנין אותו °לתיקנו דרחמנא אמר דיהבי ללוים

ואנן

עין משפט נר מצוה

סנהדרין פ"ט ה"ב מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה יג:

סנהדרין שם הלכה ב מהל' סנהדרין יט:

סנהדרין שם הלכה ג מהל' סנהדרין יט:

סנהדרין פ"ט ה"ב מהל' סנהדרין יט:

מ"ק יא. [שבועות כג: כתובות לג:]

מחזרת על לומדיה · ולבסוף מתגיל עליהן · ומתם בעיניהם · מטילי מלאי · הדיוטים מטילין מלאי פרקמטיא שלהם על בעלי בתים היוצאים בציר כמורה שיתקבלו בעיניהן · רבו מים המרים · שהרוחה שהדיינין מסכירים לו פנים מפני טובה שעשה לו ואינו מתירא מהם · שפלים הובבו · שאין לומד הגדולים על הקטנים ואין ניכר בין נבוה לשפל · ומלכותא · מלכותם של ישראל ועלת הולכת ומתגולת · צרי עין · מלהוות לחבים בממונם · טורפי עבד · גזלנים ומחמלי הלב מן הענייים לרחם · רבו מים המרים · רבו המקנאים בגמותיהם והיה למים המרים להרבות · חלת שפסקו מלהשקותם · כדלמרינן שאין המים בודקין מזרעו המנאפים · זמותי הלב · שאין מטין את לומם לשמוע יפה מפי רבם וכומכים על בינתם לדקדק שמועתם · ישרחל לפנים · כיוצי הוא · שהכל בו · תורה בלמודה ואין דופי ובקיאה ומחלוקת: ואלן

יבמות פה: קידושין כב: יבמות פה: קידושין כב: לעיל לא:

[תוספתא יבמות פ"ג ס"ו]

[לעיל לא: ושם]

[חוס' פ"ב ע"ב כמה: ובכמה שיטות] מגנב... [לעיל מה: שבועות ס: קידושין כה: יבמות נה:]

נזיר רבי [נזיר] ירמיה [ירמיה] ירמיה [ירמיה] מגנב "ר' ת"א"

נזיר רבי תנחומא ירמיה [ירמיה] מגנב

[פסחים פה:] נזיר רבי [נזיר] ירמיה [ירמיה] מגנב

[פסחים פה: ע"ש]

ואנן קא יהבינן לכהנים, ולודי אשאר מעשרות? אמר ריש לקיש כל בית שאין מתודה על מעשר ראשון שוב אין מתודה על שאר מעשרות, מאי מעמא? אמר אביי דואיל ופתח בו הכתוב תחילה, כלל דאפרושי הוו מפרשי והא תניא אף הוא ביטל *את הידוי וגזר על הדמאי לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני *מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין, אמר להם - בני בואו ואומר לכם כשם שתרומה גדולה יש בה עון מיתה כך תרומת מעשר ושכל יש בהן עון מיתה עמד והתקין להם הלוקח פירות מע"ה מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפריש ממנה תרומת מעשר *ונותנה לכהן ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה תרתי תקן: ביטל ידוי דחבירים וגזר על דמאי של עמי הארץ: ואף הוא ביטל את המעורבים: מאי מעורבים? אמר רחבה *בכל יום ויום שהיו עומדים לוים על דוכנם ואומרים עורה למה תישן ה' אמר להן וכי יש שינה לפני המקום והלא כבר נאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל? אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי כוכבים בנחת ושלוה לכך נאמר עורה למה תישן ה'? ואת הנוקפים: מאי נוקפים? אמר רב יהודה אמר שמואל *שהיו מסרטין לעגל בין קרניו כדי שיפול דם בעיניו, אתא איהו ביטל משום דמיחזי כי מומא במתניתא תנא שהיו חובטין אותו במקלות כדרך שעושין לו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח, עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים: בחולו של מועד: כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי: כדאמרן:

מתני' משבטלה סנהדרין "בטל השיר מבית המשתאות שנאמר "בשיר לא ישתו יין ונו'" משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, משחרב בהמ"ק בטלו השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר "הושיעה ה' כי גמר חסיד ונו' רשב"ג אומר: *העיד ר' יהושע-מיום שחרב בהמ"ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר' שמעון בן אלעזר אומר הטהרה נטלה את (*הטעם ואת) הריח, המעשרות נטלו את שומן הדגן (ג) (וחכמים אומרים) הזנות והבשפים כילו את הכל: **גמ'** וממאי דמשבטלה סנהדרי כתיב? אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא "וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם" אמר רב "אודנא דשמעא זמרא תעקר, אמר רבא זמרא בביתא, חורבא בסיפא שנאמר "קול ישורר בחלון חרב בספ כי ארזה ערה" מאי "כי ארזה ערה"? אמר ר' יצחק (ג) גבית *המסובך בארזים עיר הוא אלא אפי' בית *המסובך בארזים מתרועע, אמר רב אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא, בסיפא מתחיל שנאמר "חרב בספ" ואיבעית אימא מהכא "ושאיה יוכת שער" אמר מר בר רב אשי לדידי *חזי ליה ומנגח כי תורא. אמר רב הונא זמרא הנגרי ודבקרי שדי *דנרדא, אסיר, רב הונא במתיל זמרא קם מאה אווזי בזווא ומאה סאה חיטי בזווא, ולא איבעי, אתא רב חסדא וזריל ביה - איבעי אווזא בזווא ולא משתכח, אמר רב יוסף גברי ועני נשי - פריצותא גברי נשי ועני גברי - כאש בנעורת, למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא, אמר ר' יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר מביא בחמש פורענויות לעולם שנאמר "הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו" מה כתיב אחריו "לכן גלה עמי מבלי דעת" שגורמין גלות לעולם "וכבודו מתי רעב" שכביאין רעב לעולם "והמונו צחה צמא" שגורמין לתורה שתשתכח מלומדיה "וישח אדם ויישפל איש" שפלות לשנאו של הקב"ה *ואין איש אלא הקדוש ב"ה שנאמר "ה' איש מלחמה", ועיני גבוהים תשפלנה" שגורמין שפלות של ישראל, ומה כתיב אחריו "לכן הרחיבה

הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה: משמתו נביאים הראשונים: "מאן נביאים הראשונים אמר רב הונא זה *דוד ושמואל ושלמה, רב נחמן אמר בימי דוד זימנין סליק וזימנין לא סליק *שהרי שאל צדוק ועלתה לו, שאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר °ויעל אביתר °את רבה בר שמואל °ויהי לדרוש אלהים (ע) כל[ימי זכריה המבין בראות אלהים" מאי לאו באורים ותומים! לא, בנביאים ת"ש [משהרב בהמ"ק ראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד, ואם לחשך אדם לומר °ויאמרו התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד בהן לאורים ותומים" [אמור לו] כאדם שאומר לחבירו עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דוד אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן נביאים הראשונים לאפוקי מחגי זכריה ומלאכי דאדרונים נינהו דת"ר "משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשים בבת קול שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא בירחו נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן, וכשמת הספידוהו: "הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא", ושוב פעם אחרת היו מסובין בעלייה ביבנה נתנה להן בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם א' שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת הספידוהו: "הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל" ואף הוא אמר בשעת מיתתו-שמעון, וישמעאל לחרבא, וחברותי לקטלא ושאר עמא לביזא, ועקן סניאין עתידין למיתי על עמא" ואף על ר' יהודה בן בבא בקשו לומר "הי חסיד הי עניו" אלא שנטרפה שעה שאין מספידין על הדיוט מלכות: משהרב בהמ"ק בטל השמיר

כו: ת"ר *שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק שנא° והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה" הדברים ככתבן דברי ר' יהודה, אמר לו ר' נחמיה וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר °כל אלה אבנים יקרות וגו' מגורדות במגרה"? אם כן מה ת"ל "לא נשמע בבית בהבנותו"? "שהיה מתקין מבחוץ ומבנים מבפנים אמר רבי נראין דברי רבי יהודה °באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתנו! נחמיה שמיר למאי אתא? מיבעי ליה לכדתניא [ג] אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר °פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר "במלואותם", אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסירה כלום ת"ר *שמיר זה בריותו כשעורה ומששת ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו, במה משמרין אותו כורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו *באימתי של אבר מליאה סובי שעורין אמר רבי אמי °משהרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה נמי הכי [משהרב מקדש ראשון] *בטלה שירא פרנדא וזכוכית ברזל וי"א אף יין קדוש הבא משניר הדומה כעיגולי דבילה: ונופת צופים: מאי נופת צופים? אמר רב סולת "שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנילושה בדבש ושמן זית אמר שמי °כורכות הנדבקות בתנור ותפתות ובאות עד שמגיעות זו לזו אמר רבי יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן *הציפיא, מאי משמע? כדמתרגם *רב °שפת כמא דנתזן דבריאתה ושיטין ברומי עלמא ומתיין דובשא מעישבי טורא" תנן התם [כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפיחים] מאי זיפים: אמר רבי יוחנן דבש שמזייפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב °זיף וטלם ובעלות" כיוצא בדבר אתה אומר °בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד וגו" מאי "זיפים"? אמר רבי יוחנן בני אדם המזייפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב "זיף וטלם ובעלות": ופסקו אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן °מאמינין בהקב"ה דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה *והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב °כי מי בז ליום קטנות "מי גרם לצדיקים שיתבזבזו שולחנן לעתיד לבא? קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה רבא אמר אלו קטני בני רשעי ישראל שמבזבזין

הכתיבה שמל נפשה · לומר שהניחו ממש פרטיות הלז לעולם סופן טפלין בגיהנם · זימנין סליק · פעמים (ג) עולה בידם שנעשים ופעמים שלא עלה בידם שהרי כשברח דוד מפני לבנתם יצא מירושלים שנאמר לדוק בחורים ותומים ועלתה לו שהניחו לחביתו ושמל לחביתו שנסתלק מן הכהונה מפני שלא נעשה בחורים ותומים והכי תניא בסדר עולם נבי חרון ובברכו מפני שנסתלק ממנו עמו עד שעלה במעלה הזיתים ונסתלק בחורים ותומים ונסתלק לחביתו מן הכהונה—גדולה נכנס לדוק ממקוי כדכתיב (שמואל ב טו) ויאמר המלך לצדוק הכהן את החרון וגו' · בימי זכריו · והוא בן של יהוידע שהיה בימי יואש · ערי מגרש · ערי ליוי שהמגיעין הכתוב מגרשות · עד עמוד כהן וגו' · תלמוד הוו אורים בבית שני · תמר לו · לו שהיו אורים ותומים תלמ שלמה כתוב שתאכלו כו' תלמוד כל ימי המקדש לחשון הוו · דמנית · מני זכריה ומלאכי נקראו תחרונים · שמעון ויסמעאל · רבן שמעון שהיה בשיח ורבי ישמעאל בן אלישע (נ) כהן גדול שהרצתה מלכות יון · לתרבא · שעתידין ליהרג בחרב · לקטלא · לשאר מיתות כגון רבי עקיבא שסרקו בזרזו במסרקות פיפיות של ברזל כדאמר בברכות (דף סא:) °רבי חנניה בן תרדיון שנתעטף ורבי יהודה בן בבא בטובילות של ברזל כדאמר בסנהדרין (דף יד:) שלמן מספידין על הרוגי מלכות · מלימת המלך לפיכך מיתו בידם · דבריס ככתבן · כמשמעון לכן שלמה מסע כמה שהסיעה מן ההר ולא סיפתוהו טוב בלבי ברזל · והלא כבר נאמר מגורכות במגירה וגו': שמיר למאי אתא · דלמרי' בשמ' ניעון (דף סא:) שהניחו שמיר ע"י תחמדי מלכת דשדמי: לחביים הללו · שנתפוד ותקן: פתוחי חותם · שיהיו שלמות שלא יסכרו מהם לטוס: חקק משמע · במלואותם · שיהיו שלמות שלא יסכרו מהם לטוס: ומראה להם שמיר · על פני הדיו" כתרגום התום: לאיטני של לחבר · גוזמת מס"ע בלע"ז: שירת פרנדא · מין משי הוא: סלת נפה · תורה אור על נבי נפה · מרוב שומנה מדבקת בדופני נפה ודומים לעיסה היה שמילושה בדין ט' טפת דבש הנפה לופיס שלפה: שתי ככרות הנדבקות כו' · שהיתה ברכה מצויה בעיסה וכשמדבקין ככרות בדופני התנור-אחת בדופן זה ואחת בדופן זה שכשנדו והן תפוחות תלפליט"ר בלע"ז עד שמגיעת פני זו לו' לנוף זה שנגדל בנוף מלוי נוף אילן מתמפשת והולך ותולה בחויר כן אלו ההריס הגבוהים שמשם טופה למרחוק: מלי משמע · מהיכן ילפת שדבש בא ממנו · כלמתרגם רב יוסף · כתאר מעשיה הדבורים": כל הטוף · המעורה מכלי טהור לכלי טמא מעה מן הקילוח מלרפן להיות חיבור לטמא את מה שבתוך הכלי שהוא מעורה ממנו: תוך מדבש זיפין · שהוא עב מאד והכי הוא כמשמע שכשהקילוח פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והכי לתניין *במדות: הלפתא · ברשק"ת בלע"ז שהן עבות(ז)(ולכסכס) הטעוה עם הדבש: שמזייפין בו · מתוך שהוא טוב ועב מערבין בו מים ויין ולין ככוות בו: שמזייפין · שקרנים והולכי רכיל: שמלמינים בהקדוש ברוך הוא · לוותך ממונם לכוי הדור מלוה ולגלגה ולהוללת שבחות וימים טובים: שיתבזו שולחנם לעתיד לבא · שלין מקבלין שכר שלם והכי משמע כי מי בז ליום הבא את הלדיקים: קטנות · קטנות לתמה: קטני רשעי בני ישראל · שמתו כשהן קטנים: שמבזבזין

(ע) ועיין מו"ק כח: ד"ה ימי זכריה ובמגילה יד. ד"ה ומיכה ותוספות שם ד"ה ומלאכי ובמנחות פה. ד"ה ומלאכי ובכורות ה. ד"ה ומלאכי ובמגילה יד.

שֶׁמְּכַוְּזִין דִּין לְחֵבְיוֹ שֶׁכְּשֶׁבְּאִין לְזוֹנֵס לוֹמְרִים לְפָנָיו וכו': בַּקְּשִׁיתָ שֶׁיְּהֵא · לְמָה הִתְאַלַּמְתָּ וְעֵרַמְתָּ עֵלִיו כְּמוֹתִיעַ וּפֵרַשְׁתָּ מִמֶּנּוּ בְּחֶיְיכוֹ: מוֹכִיחֵי רַבָּנָן · רַבּ אוֹמֵר מִשּׁוּם כְּבוֹד בַּעַל הַבַּיִת וְאוֹמֵר לוֹ בְּדַרְכֵי נְעִימָה וְנִדְבָּךְ בְּבָנִים וּמַאֲסָנִין וְאֵין לְךָ מְדַבֵּר מִתְעַסֵּק בְּהַרְבֵּה עִנְיָנִים כְּמוֹ זֶה: שֶׁיְּהֵא ה' מוֹרֶה לָהֶם · לְשׁוֹן מִיּוֹם תּוֹרֶה אוֹר לְעֵילָא "כִּי לֹא לְנֶגֶד יָמֶיהָ, תְּקוּפָה שֶׁעוֹלָה מִמֶּנָּה יָמִים לְמַטָּה מִמֶּנָּה" (ר"ה יא.) שֶׁלָּהֶם: מֵהֵיכָן בְּטֵלִים לְחֵמָא · מִשּׁוּם שֶׁלְּךָ עוֹנִי: בְּקֶרֶב שֵׁנִים · מִיתָה פְּעוּלָה שֶׁלְּךָ דְּהַיְינוּ דְּבַר תּוֹרָה שֶׁהִיא בְּקִירוּב שֵׁנִים שֶׁמְּצִיִּים לְהִתְקָרֵב יָחִיד בְּיִסּוּרִי לְחוֹד · חַיֵּיהֶם · לְפִתְחוֹ וְהַרְווּחַ לָהֶם וְכֵן לָהֶם מִיּוֹתָם: הַמֵּתִים הוֹלְכִים לְעוֹלָם וְדַבֵּר · בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּלֵילְיוֹתָן וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת כְּתִיב: לְמַעַן יִשְׁמְרוּ · שֶׁעַל מְנָת כֵּן כֵּן הַרְבֵּה לָהֶם עֲלֵיהֶם: לְמַד מֵת · ע"י מְצִיאוֹ שֶׁהֵרְגוּ בְּזוֹגֵג וְזֶה גּוֹלֶה לְעֵרִי מִקְלָט "וְאִם לֹא כֵּן מֵיתָה סִימָן לְמִיתָה (ג) וּגְלוּת סִימָן לְגָלוּת שֶׁלְּמַד מֵת וְלֹא גּוֹלֶה: בְּבָנֵי דַעַת · עַל שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם דַּעַת לְהִזּוֹת מִלְּמַדְיָן זֶה לָמַת זֶה וּלְמַדְיָן זֶה מִזֶּה: נִדְמֵי עָמֵי · וּסְיִפְיָא דְּקָרֵי "וְאִם אֵין כֵּן יִשָּׁבֵר וְכו' וְלֹא יִכָּנֵס לְתוֹכָהּ" תּוֹרַת כֹּהֲנִים: כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא · לְהוֹצִיא מִדַּעַת זְעוּקָה: לְחַם לָךְ · כְּמוֹ הַכָּתוּב מִדַּבֵּר כְּמוֹ שֶׁמְּזוּמָּנִין קָמַן עֲלֵיו וְתָפַשׂ יוֹשֵׁב וְסוֹמֵךְ בְּתוֹרָה: וְהִיו עֵינֶיךָ וגו' וְכֵן בְּהַגְדָּיָה כְּתִיב "וְלֹא יִכְפֹּף": פְּרָנוּד · מִחְיָה: לֹא יִכְפֹּף · לֹא יַתְכְּסֶה מִמֶּךָּ בְּכָךְ בְּגָדוֹ וּמְחִילָתוֹ: לְמַחַר · מִי יוֹדֵעַ · מִי יִדַּע · לֹא יִפֹּל יוֹם: מִי יִתֵּן וְהָיָה מִן הַלַּיְלָה: תְּלַת דְּחִלְפִי · מִי יִתֵּן וְהָיָה זֶה יוֹם הַבָּא כְּזֶה שֶׁעָבַר · תְּלַת עַלְמָא חַמְרֵי מְקַיְּיִם · מִשּׁוּם שֶׁהַקְּלָלָה הוֹלֶכֶת תָּמִיד וְכֵן: תְּקוּפָה דְּסִידְרָא · סֵדֶר קְדוּשָׁה שֶׁלֹּא תִּקְוֶה שֶׁיִּהְיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִין בְּתוֹרָה בְּכָל יוֹם דֶּבֶר מוּעָט שֶׁאוֹמֵר קְרִיאָתוֹ וְתַרְגּוּמוֹ וְהֵן כְּעוֹסְקִין בְּתוֹרָה וְיֵין שֶׁהוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּתַלְמִידִים וּבְעַמֵּי הָאָרֶץ וְיֵשׁ כֵּלִין שֶׁיֵּשׁ קְדוּשָׁה בְּתַלְמִידִים הַסּוֹתְמִין תּוֹרָה מְבִיא הוֹרָאָה וְקַל וָחֹמֶר יֵשׁ שָׁמַיִם רָבָּה מִמֶּךָּ" שֶׁמִּיָּן לְאַחַר הַגְּדָה שֶׁהַדֶּרֶךְ דּוֹרֵשׁ בְּרַבִּים כָּל שֶׁכֵּן הוּא טוֹעֵן כָּךְ וְכֵן הוּא נוֹקְטִין כָּל הָעָם לְמוּעָט לְפִי שֶׁהָיוּ יוֹסֵף שֶׁל מִלְּחָמָה וְיֵשׁ כֵּלִין תּוֹלֶה וְקִילּוּסוֹ הָעָם: סְדָרִים · סִדְרֵי פָּרָשִׁיּוֹת דְּתוֹרָה: מְהֵרָה · שֶׁפְּסָקָה מִיִּשְׂרָאֵל: בְּיוֹלֶה טִפָּה · הַפְּירוֹת וְרֵיחַ שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֵן מְהוּרִים וּטְהוֹרִין בְּמְהֵרָה לְךָ הַקָּבָ"ה מְעַכֵּר פֵּירוֹתֵיהֶן מֵרֵיחַ רַע וּמִטַּעַם רַע: מַעֲשֵׂר בִּיצָל שׁוּמָן דָּגָן · כְּעֵין פִּיסּוּק מַעֲשֵׂרוֹת פֶּסַח שׁוּמָן הַדָּגָן כְּשֵׁם שֶׁל מַעֲשֵׂר דְּתִיקְרֵי חֻלִּבּ כִּדְכְתִיב "כֹּל חֵלֶב יְהֹוָה וגו'" (במדבר יח): דְּמִיטַּיְיתָא · שְׁמִינָה, וְיֵשׁ שֶׁמְּזוּזִין דִּין לְחֵבְיוֹ שֶׁכְּשֶׁבְּאִין לְזוֹנֵס לוֹמְרִים לְפָנָיו וכו': בַּקְּשִׁיתָ שֶׁיְּהֵא · לְמָה הִתְאַלַּמְתָּ וְעֵרַמְתָּ עֵלִיו כְּמוֹתִיעַ וּפֵרַשְׁתָּ מִמֶּנּוּ בְּחֶיְיכוֹ: מוֹכִיחֵי רַבָּנָן · רַבּ אוֹמֵר מִשּׁוּם כְּבוֹד בַּעַל הַבַּיִת וְאוֹמֵר לוֹ בְּדַרְכֵי נְעִימָה וְנִדְבָּךְ בְּבָנִים וּמַאֲסָנִין וְאֵין לְךָ מְדַבֵּר מִתְעַסֵּק בְּהַרְבֵּה עִנְיָנִים כְּמוֹ זֶה: שֶׁיְּהֵא ה' מוֹרֶה לָהֶם · לְשׁוֹן מִיּוֹם תּוֹרֶה אוֹר לְעֵילָא "כִּי לֹא לְנֶגֶד יָמֶיהָ, תְּקוּפָה שֶׁעוֹלָה מִמֶּנָּה יָמִים לְמַטָּה מִמֶּנָּה" (ר"ה יא.) שֶׁלָּהֶם: מֵהֵיכָן בְּטֵלִים לְחֵמָא · מִשּׁוּם שֶׁלְּךָ עוֹנִי: בְּקֶרֶב שֵׁנִים · מִיתָה פְּעוּלָה שֶׁלְּךָ דְּהַיְינוּ דְּבַר תּוֹרָה שֶׁהִיא בְּקִירוּב שֵׁנִים שֶׁמְּצִיִּים לְהִתְקָרֵב יָחִיד בְּיִסּוּרִי לְחוֹד · חַיֵּיהֶם · לְפִתְחוֹ וְהַרְווּחַ לָהֶם וְכֵן לָהֶם מִיּוֹתָם: הַמֵּתִים הוֹלְכִים לְעוֹלָם וְדַבֵּר · בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּלֵילְיוֹתָן וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת כְּתִיב: לְמַעַן יִשְׁמְרוּ · שֶׁעַל מְנָת כֵּן כֵּן הַרְבֵּה לָהֶם עֲלֵיהֶם: לְמַד מֵת · ע"י מְצִיאוֹ שֶׁהֵרְגוּ בְּזוֹגֵג וְזֶה גּוֹלֶה לְעֵרִי מִקְלָט "וְאִם לֹא כֵּן מֵיתָה סִימָן לְמִיתָה (ג) וּגְלוּת סִימָן לְגָלוּת שֶׁלְּמַד מֵת וְלֹא גּוֹלֶה: בְּבָנֵי דַעַת · עַל שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם דַּעַת לְהִזּוֹת מִלְּמַדְיָן זֶה לָמַת זֶה וּלְמַדְיָן זֶה מִזֶּה: נִדְמֵי עָמֵי · וּסְיִפְיָא דְּקָרֵי "וְאִם אֵין כֵּן יִשָּׁבֵר וְכו' וְלֹא יִכָּנֵס לְתוֹכָהּ" תּוֹרַת כֹּהֲנִים: כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא · לְהוֹצִיא מִדַּעַת זְעוּקָה: לְחַם לָךְ · כְּמוֹ הַכָּתוּב מִדַּבֵּר כְּמוֹ שֶׁמְּזוּמָּנִין קָמַן עֲלֵיו וְתָפַשׂ יוֹשֵׁב וְסוֹמֵךְ בְּתוֹרָה: וְהִיו עֵינֶיךָ וגו' וְכֵן בְּהַגְדָּיָה כְּתִיב "וְלֹא יִכְפֹּף": פְּרָנוּד · מִחְיָה: לֹא יִכְפֹּף · לֹא יַתְכְּסֶה מִמֶּךָּ בְּכָךְ בְּגָדוֹ וּמְחִילָתוֹ: לְמַחַר · מִי יוֹדֵעַ · מִי יִדַּע · לֹא יִפֹּל יוֹם: מִי יִתֵּן וְהָיָה מִן הַלַּיְלָה: תְּלַת דְּחִלְפִי · מִי יִתֵּן וְהָיָה זֶה יוֹם הַבָּא כְּזֶה שֶׁעָבַר · תְּלַת עַלְמָא חַמְרֵי מְקַיְּיִם · מִשּׁוּם שֶׁהַקְּלָלָה הוֹלֶכֶת תָּמִיד וְכֵן: תְּקוּפָה דְּסִידְרָא · סֵדֶר קְדוּשָׁה שֶׁלֹּא תִּקְוֶה שֶׁיִּהְיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִין בְּתוֹרָה בְּכָל יוֹם דֶּבֶר מוּעָט שֶׁאוֹמֵר קְרִיאָתוֹ וְתַרְגּוּמוֹ וְהֵן כְּעוֹסְקִין בְּתוֹרָה וְיֵין שֶׁהוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּתַלְמִידִים וּבְעַמֵּי הָאָרֶץ וְיֵשׁ כֵּלִין שֶׁיֵּשׁ קְדוּשָׁה בְּתַלְמִידִים הַסּוֹתְמִין תּוֹרָה מְבִיא הוֹרָאָה וְקַל וָחֹמֶר יֵשׁ שָׁמַיִם רָבָּה מִמֶּךָּ" שֶׁמִּיָּן לְאַחַר הַגְּדָה שֶׁהַדֶּרֶךְ דּוֹרֵשׁ בְּרַבִּים כָּל שֶׁכֵּן הוּא טוֹעֵן כָּךְ וְכֵן הוּא נוֹקְטִין כָּל הָעָם לְמוּעָט לְפִי שֶׁהָיוּ יוֹסֵף שֶׁל מִלְּחָמָה וְיֵשׁ כֵּלִין תּוֹלֶה וְקִילּוּסוֹ הָעָם: סְדָרִים · סִדְרֵי פָּרָשִׁיּוֹת דְּתוֹרָה: מְהֵרָה · שֶׁפְּסָקָה מִיִּשְׂרָאֵל: בְּיוֹלֶה טִפָּה · הַפְּירוֹת וְרֵיחַ שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֵן מְהוּרִים וּטְהוֹרִין בְּמְהֵרָה לְךָ הַקָּבָ"ה מְעַכֵּר פֵּירוֹתֵיהֶן מֵרֵיחַ רַע וּמִטַּעַם רַע: מַעֲשֵׂר בִּיצָל שׁוּמָן דָּגָן · כְּעֵין פִּיסּוּק מַעֲשֵׂרוֹת פֶּסַח שׁוּמָן הַדָּגָן כְּשֵׁם שֶׁל מַעֲשֵׂר דְּתִיקְרֵי חֻלִּבּ כִּדְכְתִיב "כֹּל חֵלֶב יְהֹוָה וגו'" (במדבר יח): דְּמִיטַּיְיתָא · שְׁמִינָה, וְיֵשׁ

שֶׁמְּכַוְּזִין דִּין אֲבִיהֶם לְעָתִיד לָבוֹא, אוֹמְרִים לִפְנֵיהוּ שֶׁל עוֹלָם מֵאַחַר שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהַעֲיִיר מִדִּין לְמָה הִקְהֵיתָה שִׁינֵּיהֶם בָּם? אָמַר ר' אֵילָעָא בַּר יַרְבִּיָה אֶלְמָלֹא תְּפִלָּתוֹ שֶׁל דָּוִד הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְכֻרִּי רֶבַע שֶׁנֶּאֱמַר °שִׁיתָה ה' מוֹרָה לָהֶם" וְאָ"ר אֵילָעָא בַּר יַרְבִּיָה אֶלְמָלֹא תְּפִלָּתוֹ שֶׁל חֲבַקּוּק הָיוּ בְּנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים מְחֻבָּרִים בְּטַלִּית אַחַת וְעוֹסְקִין בְּתוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר °ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי ה' פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חֲיֵּהוּ" אֵל תִּקְרָא "בְּקֶרֶב שָׁנִים" אֶלָּא "בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכֹּר" וְאָמַר ר' אֵילָעָא בַּר יַרְבִּיָה *שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים הַמְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין בֵּינֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה רָאוּי לִישָּׂרֵף °כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי הֵמָּה הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וגו'" מַעֲמָא דְּאִיכָּא דִּיבּוּר הָא לֵיכָא דִּיבּוּר רָאוּי לִישָּׂרֵף וְאָ"ר אֵילָעָא בַּר יַרְבִּיָה שְׁנֵי ת"ח הַדָּרִין בְּעִיר אַחַת וְאֵין נוֹחִין זֶה לָזֶה בַּהֲלָכָה, אֶחָד מֵת וְאֶחָד גּוֹלֶה °לָמָּה שֶׁנֶּאֱמַר "לְנוֹם שִׁמְמָה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצֶה אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דָעַת" וְאֵין דַּעַת אֶלָּא תּוֹרָה °שֶׁנֶּאֱמַר "נִלְמַּד עַמִּי מִבְּלִי הַדָּעַת", אָמַר ר' יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּר' חִיָּיא כָּל ת"ח הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה מְרוּתָּךְ הַדֶּחֶק תִּפְלָתוֹ נִשְׁמַעַת שֶׁנֶּאֱמַר °כִּי עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם בָּכֹה לֹא תִבְכֶּה חָנוֹן יָחְנְךָ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנָךְ" וכתיב בתריה °"וְנָתַן (ה') לָכֶם (לְחֶם) לֶחֶם צַר וּמַיִם לָחַץ" ר' אַבָּא אוֹמֵר מְשַׁבִּיעִין אוֹתוֹ מִזִּין שְׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר °"וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ" ר' אַחָא בַּר תַּנְיָא אָמַר אַף אֵין הַפְּרָנוּד נִגְעָל בְּפָנָיו שֶׁנֶּאֱמַר °"וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ": רשב"ג אוֹמֵר מִשּׁוּם ר' יְהוֹשֻׁעַ מִיּוֹם שֶׁחָרַב בַּהַמ"ק אֵין וכו': אָמַר רָבָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְרוֹבָה °קְלָלָתוֹ מִשֶּׁל חֲבֵירוֹ שֶׁנֶּאֱמַר °"בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב, וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי יִתֵּן בֹּקֶר" הֵי בֹּקֶר–אִילְמָא בֹּקֶר דְּלַמָּחָר מִי יָדַע מַאי הַוַּי אֶלָּא דְּחַלִּיף, וְאֶלָּא עִלָּמָּא אִמְּאִי קָא מְקַיְּים? אַקְדּוּשָׁה דְּסִידְרָא וַאֲהָא רַבָּא דְּאַגְדְּתָא יִשְׂנָא °אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אוֹפֶל צַלְמָוֶת וְלֹא סְדָרִים הָא יֵשׁ סְדָרִים תּוֹפִיעַ מְאוֹפֶל: וְלֹא יָרַד טַל לִבְרָכָה וְנִיטַּל טַעַם פֵּירוֹת וכו': תַּנְיָא ר"ש בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר טְהֹרָה בְּטֹהַר טַעַם וְרֵיחַ, מַעֲשֵׂר בְּיָצָל שׁוּמָן דָּגָן רַב הוּנָא אָשְׁכַּח תּוֹמַרְתָּא דַּחֲנוֹנְיָתָא, שִׁקְלָהּ, כָּרְכָה בְּסוּדְרֵיהּ אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בְּרֵיהּ אָ"ל מוֹרְחִינָא רֵיחָא דַּחֲנוֹנְיָתָא אָ"ל "בְּנִי, טְהֹרָה יֵשׁ בָּךְ" יְהוֹנָתָן הֲלֵיהּ, אֲדַהְכִי אֲתָא אֲבוּהּ בְּרֵיהּ שְׁקָלֵהּ וְיָהֲבָהּ נִיהֲלֵיהּ, אָ"ל בְּנִי–שִׁכַּחְתְּ אֶת לִבִּי וְהִקְהֵיתָה אֶת שִׁינַּי הֵיכִי דַּאֲמְרִי אִינְשֵׁי "רַחֲמֵי דַּאֲבָא אֲבָנֵי רַחֲמֵי דְּבָנֵי אֲבָנֵי דְּדוּוֵי לֵיהּ", רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אִיטְּפֵל בֵּיהּ בְּרֵיהּ יַעֲקֹב בַּר בְּרֵיחָה כִּי גָּדַל אָ"ל אַשְׁקִין מַיָּא, אָמַר לוֹ לָאו בְּרֵיךְ אֲנָא, וְהֵיכִי דַּאֲמְרִי אִינְשֵׁי רַבִּי רַבִּי גִּדַּלְתִּנִי וְאַתְּ"פ כֵּן לְחֵינִי כֵּן: בָּרוּךְ אַתָּה: **מַתְנִי' **בְּפוֹלְמוֹס שֶׁל אַסְפַּסְיָינוּס גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת חֲתָנִים וְעַל הָאֵירוּס, בְּפוֹלְמוֹס שֶׁל טִיטוּס גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת כַּלּוֹת וְשֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ °יְוָונִית בְּפוֹלְמוֹס הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֵּצֵא הַבַּלָּה בְּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא הַבַּלָּה בְּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר מִשֶּׁמֵּת ר"מ בְּטְלוּ מוּשְׁלֵי מְשָׁלִים בְּטְלוּ הַשְּׁקָדִים מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא בְּטְלוּ הַדְּרָשׁוֹת מִשֶּׁמֵּת ר"ע בְּטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה מִשֶּׁמֵּת ר' חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא בְּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה מִשֶּׁמֵּת ר' יוֹסֵי קְטַנְתָּא פָּסְקוּ חֲסִידִים, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "קְטַנְתָּא"? שֶׁהִיה קְטַנְתָּא שֶׁל חֲסִידִים מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּטֵל זִיו הַחָכְמָה מִשֶּׁמֵּת ר"ג הַזָּקֵן *בְּטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וּמָתָה טָהֳרָה וּפְרִישׁוּת מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן פָּאבִי בְּטְלָה זִיו הַכְּהוּנָה °מִשֶּׁמֵּת רַבִּי בְּטֵל עֲנָוָה וְיִרְאַת חֵטְא [גמ' ת"ר] *ר' פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר מִשֶּׁרָבוּ בַּהַמ"ק בּוּשָׁה וְחָפוּ רֹאשָׁם, וְגָבְרוּ בַּעֲלֵי מַעֲשֶׂה, וּבַעֲלֵי זְרוֹעַ וּבַעֲלֵי לָשׁוֹן, וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ וְאֵין שׁוֹאֵל עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם ר"א הַגָּדוֹל אוֹמֵר מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שָׁרוּ חֲכָמִים לְמוּתֵי כְּסַפְרִיָּא וְלִסְפְרִיָּא כְּחַזָּנִיָּא וְלַחַזָּנִיָּא כְּעַמָּא דְּאַרְעָא, וְעַמָּא דְּאַרְעָא אוֹלָא

חלה וטולה · הולכים וליט ומטווליס · בעקבות המזיח · בסוף הגיעה לפני היתה מקיח: והיין ביוקר · שהכל עוסקין במסחרות: *ומלן טובתה · לון לך מדם ויוקל להוכיח שכולם נכשלים בחטאות וכשמוכיחין לומר לו לתה כמוני: ובית הועד · של חכמים יהו לבית שכלו החכמים ולין לומד תורה ויהא מרב מלון לים ובעלי זימה מתגודדים שם מפני שמלן לעיר היו בתי מדרשות שלהם: גמ' של מלח ושל נפרים · ענין עטרה עושין מחבן של מלח שהוא לעל כתבן הבדולה וקורין שליימ"ח ולובנין לתתה כמין ליורין בגפרית כשם שעושין בכלי זהב וכסף וקורין גלול"ח: חילים · ליסק"ח כמין גומא הגדל בחים: מגלח דחד פומא · זוג של עיבול אחד שמקשקשין בו לעיר בבית המסחרות: מגבולת · כך קורין לתו בלשון לעז מגבור והוא עשוי דפטיתו מגולות כעין נפה וקושרין בדפוטיו חוטין של בדיל ושוטחין על פיו עור כשהוא לח ומותח והוא מתייבש שם מליו וכשמכין עליו במקל דק הוא מוליז קול גדול ויש לומנין שיודעין להשמ עליו מכה לאחר מכה כשהוא עד שכשמע כמין שיר: מיחלף בטבלא דחד פומא · זוג של עיבול שעושים בבית מסחרות דומה לו בקול ותחי למעבד ההוא דגזור עליה: קפיזא · כלי מחזיק ג' לוגין: מיר של זהב · עטרה של זהב ועיר של זהב מלויירת עליה: כיפה · כמו טופ של למר לבן שקורין פילמר"ש: זהורית המוזהבות · חלים לבושה שני וכו קפוטין טפי זהב עד שמעמידין לותה כמין כיפה: תכל עוסק הוא פריפיר · כמין כיפה של מעגלי עץ כמו שלמו עושין ותולין בה לניפין ולדידי זהב כמו שלמו עושין: תכמת יווניים · לשון חכמה שמדברים בו בני פלטין ואין שלר העם מכירין בו: מלכי בית חשמונאי · שני לחים שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובולס: היה הורקנוס מבפנים · לר על ירושלים והבית עמו חייל רומיים: מסלעים להס דינרי כסף בקופה · מתרומת הלשכה לתמידים: היה שם זקן אחד · מבפנים: לעז להם · לותן שבמזון: נעץ לפרניו עלעזעזה · מסמא המלך שבערה על חיטל שמו: ועל לותה שנה שניט כו' · שלותה שנה החריבו החיילות לת הזרעים שבמדינות יהודים והולרך להביא לותה שנה לת הטומר מגגות לריפיס תורה אור ובשלר הגיעים מעות הטומר להביא

אלא *ודלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי יש להשען על אבינו שבשמים *בעקבות משיחא רוצפא יסגא *ויוקר יאמיה,הגפן תתן פריה והיין ביוקר,ומלכות תתפך למינות ואין תוכחת,בית וועד יהיה לונות,והגליל יחרב והגבלן יישם,ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחננו,וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת *נערים פני זקנים ילבינו,*זקנים יעמדו מפני קטנים,בן מנוול אב,בת קמה באמה, כלה בחמותה,אויבי איש אנשי ביתו,פני הדור כפני הכלב,הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים: (גמ') אמר רב לא שנו אלא של מלח וגפרית אבל של הדס ושל וורד מותר ושמואל אומר אף של הדס ושל וורד אסור, של קנים ושל חילת מותר ולוי אמר אף של קנים ושל חילת אסור וכן תני לוי במתניתיה אף של קנים ושל חילת אסור: ועל האירוס: מאי אידוס א"ר אלעזר מגלא דחד פומא' רבה בר רב הונא עבד ליה לבריה מנבורא אתא אבוה תבריה,אמר ליה מיחלף 'בטבלא דחד פומא' זיל עביד ליה אפומא דחצבא או אפומא דקפיזא: בפולמוס של מיטוס נזרו על עטרות כלות וכו': מאי "עטרות כלות?אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן עיר של זהב תניא נמי הכי איזהו עטרות כלות?עיר של זהב אבל עושה אותה כיפה של מילת תנא אף על חופת התנים נזרו מאי "חופת התנים?והזהורית המוזהבות תניא נמי הכי *אלו הן חופת התנים זהורית המוזהבות אבל עושה פפיריה ותולה בה כל מה שירצה: ושלא ילמד את בניו יוונית: *ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין דינרים בקופה ומעלין להן תמידים,היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית ללעז להם בחכמת יוונית אמר להן כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרין בידכם,למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר,כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו (ו) נזדעזעה א"י ארבע מאות פרסה,אותה שעה אמרו ארור אדם שיגדל חזירים,וארור אדם שילמד לבנו חכמת יוונית,ועל אותה שנה שנינו מעשה ובא עומר מגגות צריפים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר איני *והאמר רבי-בא"י לשון סורסי למה-אלא אי לשון הקודש אי לשון יוונית,ואמר *רב יוסף בבבל לשון ארמי למה-אלא או לשון הקודש או לשון פרסי לשון יוונית לחוד וחכמת יוונית לחוד,וחכמת יוונית מי אסירא *והאמר רב יהודה אמר שמואל? משום *רשב"ג מאי דכתיב °עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי" אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות למדו תורה וחמש מאות למדו חכמת יוונית ולא נשתייר מהן אלא אני כאן ובן אחי אבא בעסיא? שאני של בית ר"ג דקרובין למלכות הוו דתניא (ב) מספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולוס בן ראובן דתירו לספר קומי שהוא קרוב למלכות,של בית רבן גמליאל התירו להן חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות: בפולמוס האחרון נזרו שלא תצא בלה באפריון וכו': מ"ט משום צניעותא: משמת רבן יוחנן בן זכאי בטלה התכמה: ת"ר *משמת רבי אליעזר נגנז ס"ת משמת רבי יהושע בטלה עצה ומחשבה משמת ר"ע בטלו זרועי תורה,ונסתתמו מעיינות התכמה משמת רבי אלעזר בן עזריה בטלו עטרות חכמה °שעטרת חכמים עשרם" משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת אבא יוסי בן קטנתא בטלו חסידים ולמה נקרא שמו אבא יוסי בן קטנתא שהיה מקטני חסידים משמת בן עזאי בטלו השקדנין משמת בן זומא בטלו הדרשנין משמת רשב"ג עלה גובאי ורבו צרות משמת רבי הוכפלו צרות: משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא: אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא, °אמר ליה רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא:

הדרן עלך עגלה ערופה וסליקא לה מסכת סוטה

יש טסחות כתוב במסנה מתמר זה (מכן התי"ע להריך להוכיח לניתא במסנה מלא בגרייתא בע"ז דף כ:)

*רבי פנחס בן יאיר אומר (ס"א זהירות מביא לידי זריזות) וזריזות מביא לידי נקיות ונקיות מביאה לידי פרישות ופרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא ויראת חטא מביאה לידי חסידות וחסידות מביאה לידי רוח הקודש ורוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים ותחיית המתים בא ע"י אליהו הנביא ז"ל במהרה ביטינו יבא ויגאלנו ביר"א:

[ני' פ"י ותטולה וכ"ם ברש"י שלפנינו] סנהדרין נ:. ס"ל היוסך יעזרה [פי' סנהדרין נ: ובמהרש"א שם]

[נפ"י בגיטין נדולים]

מבנה ג'ניטין רפ"ח מ"ו ג'ניטין מ"ו ב' ענינו בראש מעלות נאמרו

הנהות הב"ח (ה) גמ' מתן שמרוח כמומה מדמוסה ל"י ד' מלות סרסה לותה שמה כ"ל וכן בכ"י: (כ) שם סניהן לו לספר קומי: (ג) רש"י ד"ה ושל לותה וסי' ליחשלים כדלמיך כדמל מקרינ כ"ב עיין בממחת דף ס"ד: (ד) ר"ה טולה ממולה לת עיני לנמני:

גליון השס"ם גמ' ל"ל רב נחמן לנמל נל מיתני מגילה דף מח ע"ב ד"ה ד"ה ובגב"י:

[ני' רבי יוסי] [ב"ק פג:. [ב"מ מה ע"ב ובע"ז נה: ושם ד"ה ביומא]

[פי' סוס ע"ז נב: ד"ה מכנן]

[פס' ספ"ו] על מותו של כל אדם יספוד בל אחיו לספוד על תופרות אחרות

מלכי יב,ב

* עיין בכתובות סד: ב"יוסף (מגדת הקראים) נקרא סיני, ובכן סיני הוא שמו של ענדה וכבקראי נאל ה' ... ועיין בכתובות שם ב"יוסף ד"ה ואמר אחרת ... ובכן הוא קבלה ... אחרי ב' אחי ע"ה (שמות)...

(יא) וַיְדַבֵּר יְדוָד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(יב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ מָעַל:
(יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתָּפָשָׂה:
(יד) וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:
(טו) וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:
(טז) וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמָדָהּ לִפְנֵי יְדוָד:
(יז) וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי חָרֶשׂ וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם:
(יח) וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְדוָד וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:
(יט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:
(כ) וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ:
(כא) וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְדוָד אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְדוָד אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה:
(כב) וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
(כג) וְכָתַב אֶת הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים:
(כד) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
(כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְדוָד וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ:
(כו) וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם:
(כז) וְהִשְׁקָהּ אֶת הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:
(כח) וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
(כט) זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:
(ל) אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְדוָד וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת:
(לא) וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ: פ

מסכת סוטה

לאחר השלמת המסכת יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך :

הדרן עלך מסכת סוטה והדרך עלן דעתן עלך מסכת סוטה ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת סוטה ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי : יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא ג) תניא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא ארא בר פפא דרו בר פפא :

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך : מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי : יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש : לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני : ברוך אתה יי למדני חקיך : אמן אמן אמן סלה ועד :

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך :

יהי רצון מלפניך יי אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת סוטה כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וחכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם . ויתקיים בי בהתהלכך תנחה אותך בשבבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך : כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים : אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד : ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום :

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן : יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא : יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא . ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא . בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן : על ישראל ועל רבנן ועל תלמידי תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מאן דעסקין באורייתא . די בארעא הדין ודי בכל אתר ואתר . יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן : יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן : עושה שלום במרומיו הוא יעשה ברחמיו שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :

ג) פי' הגון על זה ממנח כספר כתיב שהיכר לחי בהגהת מכר"ל מפרקב כספר זכויות מ"ע פ"ג . ב) נסיומא ופוף התוספה כרמ"ע ז"ל וכן בפוף יש"ס בכ"ק כתוב כמיום על הוכרת שמות כלע.

פסקי תוספות ממסכת סוטה

המקנא

א	שהשה שם שכועל כדי שיומתם תסורה לבעל	מו
	והמזומה ונבועל : (ד"ו במשנה) :	
ב	קשה לשונן לומן ולמלה תחל לומן ובטולה לו	מז
	כשור ולמלה כדי לפי הכחל : (זכו בגמרא) :	
ג	בכריתת השלום עשר כל הדיוחת לכשרות כשל	
	שטלגן .	
ד	שם לין טוב כשוכה שהם רשעי לשעבד בו :	יח
	ד"ה כתיב כמי :	
ה	על מים לשטוים עד שפרש ובשניים הן לפרק	יט
	שהוא על לשטוים ובשיש הן לפרק עמחים .	
	מהגין השלום לזוהן מן שכלי ליד שהא ולמה לך	
	שפשפה בשביכתה אבל לא שהכוון לימול כי שם יד	כ
	שהא ובשפשה בשביכתה שמחה : (שם' יהיש ע"ב) :	
ו	שפק סוטה חולצת ולא ולחי :	כא
ז	סוטה בת עליה שבדבר לין השים כוחקן ובא על	
	שן בניו ובשעתו ושהילו שטיה : (ד"ו בגמרא	
ח	יש לה זכות תלוה ואין שהיה שהורה שוכר	
	רושה ושלוחה שכל וכל : ד"ה ושכותב :	

היה מביא

ט	שהיה בני כלי שרת לך לין שרין כלי יפה	כב
	לשהיה כמו לקמיה : (ד"ו בגמרא	
י	לין יהיה בשאה ולוהלן משמע : (ד"ו בגמרא	כג
יא	מיד שהור מועת קלת לך יש שפסיזו בשכהו ועקרא	
	שלה וכן היושב בחשיית בשבת לחטוי ושרין ליטב	
	בחשיית גם יום לחשון יש שפסידו בשכהו :	
	(ד"ו בשכת מיל בי : בחוש' ד"ה ולחלי) :	
יב	קלפים שלו לף כי לחים משופים כוחבין עליהם	כד
	שטרות וספר תורה ותפילין ומזוזות : (ד"ו בשכת	
	שבת דף שם ע"ב בחוספות ד"ה קלף).	
יג	לרשיטע"ם שוהר לחת לחוך דיו . דיו של שפיים	
	לוט דיו : (שם) :	
יד	שניהם סוסה שבשבה קודם שהקבל עליה הלה שבולה:	כה
	ד"ה לכתיב :	

הוה נוטל

יח	כהן זקן היה מניח ידו תחת ידיה משום כרהור	
	כשמיף לוחה : ד"ה וכהן :	
יט	שהיל לין עכיים ושעלי שהיים בשבים לשם ולשלח	
	כר שביש שרי : (ד"ו בזבחים דף לו ע"ב בחוס'	
	ד"ה וכשמיים) :	
כ	בשביל שון ג' לין להחזיק לחם רשם שלין לקרות	
	בשמו רק כדוחק שהיה רשם בשור :	
כא	פרוש שלכתא שכר ויולחו יכוליס לינו חוב וכגון	
	שלם לא שמלא חלוחו יחמרע לחב כלחומר שלם זה	
	לשרקה שיחיו בניו שרי זה לשיק בשליהו שהבהמ	
	ופרוש שלכתא בורלה וילחלו שלא יקפיד חוב הוא :	
	ד"ה לשולם :	
כב	בשוסק בחורה רק לשהגדל ולקטור הביהו עוד לו	
	שלא ובנות לחב שוסק לקבל שכר עוב לו : בח"ד :	

ארוסה

כג	פחם פחות לרשום שרשים לין בו משום יחוד לו	
	שם בשלה בשיר : (ד"ו בקידושין דף פא ע"ב) :	
כד	שנשים על זה לריכות שהרשה ויולחות בלא כתובה:	
	(ד"ו בגמרא דף כה ע"ב) :	
כה	שהל לה בשלה לחר שהיים לינו שהול : (שם) .	
כו	ככרי לוסר לשה בביהלו : (ד"ו בגמרא דף כו:) :	
כז	בשביל קרקע שלא לינה לריכה למסור שלמה :	
	(ד"ו בשהדרין דף מד ע"ב בחוס' ד"ה וכא לחחר) :	
כח	כל מקום שנאמר פלוני ופלוני בולהו בבירה לפי	
	לין בלבה בחוקף מנחים : [ד"ו בב"ב דף סט.] :	

בשם שהמים

כט	בשמש-קריאת שם הלה בשיון שוקף : (ד"ו בגמ'	
		דף ל ע"ב

אלו נאמרין

לא	בשון לשוטה : (ד"ו בשהשה) :	שם
לב	בשרשת י"ח יכול לשרשות שם בשל השוטה שהא	
	יאמר משיון שלא לו כו' וכן בולן : (ד"ו בע"ז דף	
	ח ע"ל ושיון בריש"ף ע"ב דשרשות) :	
לג	קריאת שמע בכל לשון : (ד"ו בשהשה) :	
	דף לב ע"ח	
לד	קרא ולא בשמיע לאחו יפה : (ד"ו בגמרא) :	שם ע"ב
לה	שרשת זכור שן בחורה : (ד"ו בשביל דף ח ע"ב	
	בחוס' ד"ה כל בהורה) :	
לו	קריאת ס"ח בשים בשבשת שיקן שרשי"ה . (ד"ו	
	בב"ק דף פב ע"ל בחוס' ד"ה כרי שלא) :	
לז	מלאכי השרת חיים שבישים בלי בשלון שחיו של	
	קדוש ויחוד לה ישתל לכיון בשלון לכחי לך שפלה	
	דהוי בריים הוי בכל לשון : (ד"ו שיין בריש"ב ע"ב	
	דשרשות סיפון ב) :	
לח	לשבול סיה חוחה על דף כשיון שפה חשרשה ושחי	
	חוחות שחיו בשים דקרא לייט שחי חוחות לחוק	
	י"ח שהם חוא שחי כיים לחד חימיון ולחד חשחלוק:	
	ד"ה חוחרי : דף לד ע"ל	
לט	כל כלי שולן חוחלשים בשולן וכלי חשחשה חסשין	
	שמו לשכשה :	
מ	שנשים לשוחות בן שלבד לשון הקודש : (שם בגמ') :	
	דף לו ע"ב	
מא	כהן שהל בניו שכשה חייב לשרך שהל לף כשהוא	
	חון לניו שכשה : ד"ה כל : דף לה ע"ב	
מב	שחילה של בחל לין שפסיק ביישון לשהיכן שבשיים	
	לשניו שרשה שהים : ד"ה שחילה : שם	
מג	כשקורין בחורה ושהדר לשים וגרס בלחם שרי ולף	
	בשל לט : (ד"ו בשרשות דף ח ע"ב בחוס' ד"ה	
	רב שמת) :	

אלו נאמרין

מד	(שני) [בלישן] של חחוסה לין שהשה ברישי בקודש :	
	(שם) :	
מה	בשל השוכה כשר לחיכן שם שוכד עבודת כוכבים	
	וחכ : (ד"ה בשלוחה) :	שם
מו	בשל חוס בשלי שפול : (ד"ו בשביל דף לה ע"ב) .	
מז	שי כשיש שריכן לשכר בע"ב ולף ביחיד :	
מח	לחסור לשהות חן חיבת ס"ח כשל שחשיחן ס"ח	
	עליו וכן חן שיישה שפרוסה בשיש ולחילו	
	שיישה שפרוסה חשהן כוי השחים קחוסה : (ד"ו	
		דף לה ע"ב)
מט	לין לומר שפקוקים שחומרים בשיכשהים חשרשין :	
	(ד"ו בגמרא) :	דף מ ע"ב
נ	לין שחשידין חלך חלה חן חשיחלן לכהוה : ד"ה	
	לוהו :	דף מא ע"ב
נא	כיולא חשום יהוה בניו שבדיש ולכבי לף כי חלך	
	חוכדום בניו שבדיש ולחי"ם שחיישה בן חלרין :	
	(ד"ו ביבמות דף מה ע"ב בחוס' ד"ה כיון) :	

משוח מלחמה

נב	קיבן יהור שהשיעה יהוה וסשכבה בשקה בשלה קיבן	
	(שהי') חשקיעה והרביבה על יהוה חייב לה [שהי'] שפא	
	שהיעה לשהוה לשיב ולקוחה וכשביך שם קשיעה	
	חייב לכוי כשהפ שכשיו לשיון חשלכל : (ד"ו	
	בגמרא) :	דף מב ע"ב
נג	חוכיון שבילין זה שם ז חוחרין לשהל זה לח ז	
	וכיולא"ש פליג : (ד"ו שיין ביבמות דף כה ע"ב	
	בחוס' ד"ה ושוכר) :	

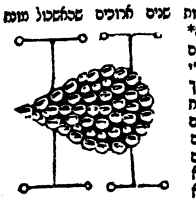
עגלה ערופה

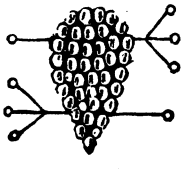
נד	שכהדי גחלה הולכין לשיהם לחר שמיד בין	
	כשדים ובשכחות ובימים חוביס : [ד"ו בשהדרין	
	דף מח ע"ב] :	
נה	בחוחות הולך לחר שכר :	
נו	בלה סיה חבשיכי חדין ובחו בשלח לשהיכי חיות	
	בח בחו של שבלן בשכר שחוד חשל חשל חשל	
	חחוו רוש :	סליק

סליק סימני פסקי תוספות ממסכת סוטה

שיך לדף לד ע"א

מא לשון ברש"י בחיבורו ומיד פיהם ר"ל מפרשי הלשון המשנים את המלוים ובכל מחר מלוי מחלוי שבחתחילה מלוים שני מיני מזונות כגון* ובשלוין כילד שני מיני מזונות חלבים זה חלב וחכשיו מפרשים חותם ושני שני מיני מזונות וחכשיו בני חדם מפרשים חותם ומשלוחין חלבים וחכשיו בני חדם